

Tarquinius potuit Reges qui pellere Regno.
 Extinctis acies Ductoribus, impete bellum
 Decernunt ductore sequi. Victoria nusquam est:
 Sæuit ubique furor: nulli mora libera mortis.
 Corripit Aulestis crinem, iugulumque Gilippus
 Occupat. hic palmas supplex cum voce tetendit:
 Abscidit ille manus ambas, iuguloque calentem
 Immerfit gladium. Gaddus dissecit Orontis,
 Corpore connixus toto, cum pectore costas.
 Lambertus ferit Umbertum, Pyrrhumque Filantes:
 Soldanus iaculo præteruolat ora Rinaldi.
 Hic per scuta animam vestigat certior ictu:
 Huic adigit latus hasta: sudes huic pectora rumpunt:
 Hunc lapides frangunt: huic ilia traiecit ensis.

Interea Hetruscas it pernix fama per vrbes,
 Matribus atque refert abijisse in funera ludos.
 Approperant miseræ, natosque in bella furentes
 Ut videre; manus vocesque ad sidera iactant,
 Si possint mulcere animos. sed verba tumultu
 Non audita volant: matres dolor vrget inermes.
 Armatos penetrant cuneos, natosque laborant
 Sistere complexu, lacrymisque. sed improbus ardor
 Perfurit in lacrymis, & dulcia frangit amoris
 Vincula complexus; nec sanguine sanguinis ira
 Vincitur. Ostentant pugnantibus vbera: at angui
 Si lac propines, erit immedicabile virus.
 Muneris immemores sitiunt pro lacte cruorem,
 Vulnere pro mammis. Dirimentes prælia matres,
 Proh scelus! obtruncant, vel terrent ense. Molossus
 Haud aliter, quem longa sitis, visque ignea venis
 In rabiem adduxit, spumat contagia; abundat
 Fauce liquor fluidus, stillati vena furoris,

Matres nituntur filios à bello remouere, sed frustra.

Venenum lacti commixtū immedicabile

Canis rabidus.

Lac Ditis , succusque necis ; viuitque latendo :
 Mox prodit , tactu mortes aspergit , & altè
 Insinuat rabiem : latratibus omnia turbat ,
 Attollitque minas : vibrat arida colla : per omnes
 Sæuit agros , asperque siti per deuia præceps ,
 Transfuga Solis abit : quos lamberat ore fideli ,
 Odit heros , & dente petit , quo funera portat .

Matribus in medijs aderat Vulturna ; suumque
 Voce Virum quærens, oculisque pauentibus, omnem
 Miscibat clamore locum, cordisque tumultu
 Tympana vincebat, barritus, classica Martis .
 Pallida dum luctu discurrit : Maxima, clamat ,
 Pars cordis , Donate , mei , qua sæuus arenâ
 Bella geris , mitesque doces crudescere mores .
 Haud equidem perijsse reor ; nam viuus eodem
 Mecum corde . regit nostros si spiritus artus ,
 Ipse tuos , viuente , reget , mē coniuge , coniux .
 At terrent simulacra mali , tibi vulnus adactum
 Addubito , nam vulnus alo sub corde doloris .
 Heu timeo iactis transfigi dulcia telis
 Pectora ; nam pectus lacerat mihi cura . cadentem
 Linquo animam , videorq ; mori . Mea funera mortem
 An signant vicina tuam ; quæ peruolat vmbra
 Luminibus , ferit illa metus . Fera castra , furores
 Ponite cum furijs : in me deponite ferrum ,
 Vulneraque & mortem . Moritur ? moriamur ; at illi
 Me saltem sociate . vno de vulnere sanguis ,
 Et lacrymæ tepeant nostræ ; gemitusque , dolorque ,
 Spiritus & fugiens se pectore misceat vno .
 Si quis erit reliquus vitæ halitus , ille mariti
 Rursus amore calens , animabit membra perempti .

Hæc dum mœsta refert , lustratq ; cadauera circū .

In-

*Sponsa in-
 ter prælian-
 tes timida
 sponsum que-
 rit .*

*Sponsæ que-
 relæ è suo sen-
 su sponsi ma-
 la conyicientis*

Incidit in sponsi lacrymabile corpus. At ipsa
 Palluit aspectu, stratoque simillima sponso,
 Concidit exanimis: gemitum cum voce repressit.
 Nam dolet ille minus, qui ponere frena dolori
 Nescius, in lacrymas, vocesque exuberat. Ignes
 Fulminis in nebula tacite conflantur: & amnis
 Grandior ille tumet, tacitâ qui labitur vnda.
 Corda prius, mox ora aperit, loquiturque silendo,
 Sequi premit, minuitque dolor, quem vincere nescis.

Postquam vibravit sponsæ tremor ossa dolentis,
 Hæseruntque diu voces, tandem ora querelis
 Liberat. impactis contundit pectora palmis,
 Euellitque comas, & femineo vlulatu
 Extinctum complexa Virum: Mea vita, cruento
 Funere dum langues, quid nunc, quid perfida, dixit,
 Luce frnor, vitamque traho? scelerata peremi
 Te coniux, te noster amor, te casta voluptas
 Hæc in fata tulit. nisi me, Donatus, amasses,
 Non odia explestes, inimicaque corda procorum
 Cæde tua. crudelis amor! qui reddis amanti
 Pro thalamo feretrum, vitæ pro munere lethum.
 Vulturna infelix, odijque beator! ipso,
 Quando, par Furijs, vel Amantem occidis amore.
 O species peritura boni, & contermina curis
 Gaudia! vos primis dum libo fugacia labris,
 Linqvitis arentem lacrymarum in flumine. Sponsi
 Tæda maritalis, fax funeris horrida fumat:
 Auro palla grauis, lethi fit pulla nigrantis;
 Busta torus. Fugistis opes, fugistis amores,
 Gratia, forma, decus, fugistis & omnia. Vita
 Tu quoque nostra capeffe fugam. fugientis asyllum
 Pande mihi cor, Chrisle, tuum. tu solus Amantes

*Sponsum ex-
 inctum repe-
 ris militum
 inter cadaue-
 ra, eoque viso
 exanimis co-
 cidit.*

*Redis ad sen-
 sus: dolet, &
 queritur.
 Sponsus ini-
 micitias cau-
 sa sponsæ con-
 traxerat.*

*Affata cale-
 sti lumine
 sanctioris vi-
 ta consilium
 inii.*

Semper amas, & semper ades, semperque tueris.
 Nec tibi forma perit, rosei nec gratia vultus.
 Vixi fida Viro; moriar mage fida Tonanti.
 At qua morte? tuâ, diuini sponse cruoris.
 Sit mihi Crux feretrû & thalamus. date tela: sed illa,
 Quæ pedibus manibusque Dei sunt fixa dolentis.
 Sola hæc solatur me desperatio. vixi
 Si tibi, sponse; Deo viuam; tunculoque sepulta
 Diuini lateris viam. Quæ cerno, mariti
 Vulnera, me Sponsi caelestis ad aurea ducunt
 Vulnera, perpetuæ felicia pignora dotis.
 Hæc ait; euellitque comas, manibusque reponit.
 Coniugis extincti; funditque nouissima verba.
 Sponse, vale: Vulturna, tibi quæ prima pudorem
 Iunxit, amore Deo nunc iungitur, ille pudicam
 Seruabit, fidamque tibi: nec iura resoluet
 Coniugis vllus amor mortalis. cæde caducum
 Postquam te vidi, didici calcare caduca,
 Et non casuris me credere Numinis vlnis.

*Vulturna pu
 dicitiam Deo
 vouet.*

*Hoc bello non
 solùm Hetrur-
 ria, sed aliæ
 Mundi par-
 tes concusse
 sunt.
 Præsertim
 Picenum.*

Sed quid ego bellum Colubrorû è dêtibus ortum
 Prosequor, in Thuscis calefactum sanguine campis?
 Bella, Ghibellinis Guelphisque flagrantia tædis,
 Corripuere Orbem; stridoreque rapta rotarum,
 Omnes contriuit curra Discordia frontes.
 Intremuit tellus: trepidarunt omnia Regna:
 Axe sub horrifico scintillauere furores,
 Calcatur dum terra rotis. Ceu crine superbo
 Irruit ignis edax, quâ pabula sicca ministrat
 Silua agitata Notis; piceâque nigerrimus irâ.
 Arbuta consumit, crepituque laborat ouanti;
 Non secus in cunctas inere incendia gentes,
 Perpetuis nutrita odijs & sanguine multo.

ITER LAVRETANAE DOMVS

LIBER XXII.

ARGVMENTVM.

Celestinus Pontifex renunciatur. Italiam à Guelphis, & Ghib. turbatam sua virtute tranquillat. Mox per id tempus è Pontificatu discedit, quo è Dalmatia in Picenum S. Domus aduehitur. Mæsta Roma Parentem suum ubique terrarum quærit. Fessa itinere in Recinetensi silua cum Virtutum choro lugentium dum sedet, ei Celestinus apparet. Dei Domum docet esse vicinam. Ex hac prædicit alios Pontifices prodituros ad Romæ solatium, ad Deiparæ cultum. Adest interea Cella celestis. Ea visa Roma recreatur. Vicini Pastores prodigium admirantur.

Bellica tempestas, odijs conflata, cruorem
 Labilis in pluuium, Picenis denique cæmpis
 Tota ruit, penitus laceratâ nube furoris.
 Huc tædis abruptit iter furialis Enyo,
 Et natis hæfere faces; & pingua patres
 Nutrimenta focus natorum in bella dederunt.
 Urbibus vndarunt: rapuerunt vortice siluas;
 Illustres vilesq; animæ, omnes arma requirunt.
 Pectora pectoribus velluntur, & urbibus vrbes.
 Donec Piceno Domus est aduecta Tonantis;
 Aliger & Pacis scelerati limina Iani
 Vestibus æternis, & ferri robore clausit.

*Quiescit bel-
 lum S. Domus
 aduentu.*

Clio frange tubas: lituos in barbata verte:
 Aduentumque Domus, Lauri quæ nomine vernat,
 Itala quam tellus terræ pelagique periclis
 Excipit ereptam, meliori concine cantu.

Annos bis centum, Iustrumque peregerat vnum,
 Secula sollicitans Tiran radiante flagello;
 Ex quo missa, nigris Erebi Discordia Regnis
 Agmine cum socio Furiarum, vlturâ dolores,
 Omnibus errabat terris: positoque timore,
 Tanareasque oblita domos & carceris umbras,
 Æternam sine pace datam, sine legibus Urbem
 Credidit Italiæ dominatrix impia campis.

*Discordia Ro-
 ma regnabat*

*Creatus est
 Pont. Cælest.
 a. 1294. nonis
 Julij, vir adeo
 Sanctus, ut
 cum in eremo
 degeret Ma-
 ielle in Peli-
 gnis, infiniti
 penè mortales
 ad eum con-
 fluerent.*

*Ciacco & alij
 Exemplum
 Principis po-
 pulos secum
 trahit.
 Cælestinus
 omnia pacat.*

Hic plebem, populumque, Patres, & robora Mundi
 Turbine quassabat: sacro execranda Senatu,
 Fastu bella, odijs, atque ambitione fouebat.

Hæc Italiæ dum longa nocent contagia terræ,
 E Cælo Cælestinus demissus in Urbem,
 Composuit Virtute animos. Sic temperat æquor,
 Et premit aspectu domitor Neptunus aquarum,
 Cum venti mare suspendunt, atque agmine facto
 Non sua contorquent inimico flamine regna:

Scilicet in folio si Virtus eminet alto,
 Secum cuncta rapit, proceres, & mobile vulgus.
 Principis exemplum populi sunt frena rebellis.
 Recta iubet, si recta facit: fit amica Tyrannis
 Atque iugum Probitas. hæc sola potentia Regum,
 Posse nihil, quod non liceat. sua iura reſigit,
 Qui violat Diuina. Deus, Naturaque tantum
 Si lex est Regum, poterunt tunc omnia Reges.
 Haud aliter Cælestinus disflauit Auernum,
 Et Mundi tranquillauit Virtute tumultus.

Fronte coronatâ vix extulit aurea terris

Gaudia ; cum pacis resonarunt omnia plausu .
 Roma voluptatum iucunda fluente per vrbes ,
 Non par ipsa sibi , dulci eluione profudit .
 Ille suam quoties pressit pede principe sedem ,
 Intulit alta humeris & corde : inde aura tumebat
 Ingeñri clamore virum . sic Rheda Tonantis
 Effertur ventis . Grato confusa tumultu
 Tecta , viæque omnes , atque ætheris aula tonabat .
 Per fora , per campos , per Templâ , oblita penatum ,
 Pressa premensque , pio certamine turba fluebat ,
 Compita corripiens . Sic testis excita quondam
 In reduces animosa Duces egressa , Quiritum
 Pectore septenis trudebat montibus vndas .
 Ille sedens folio , ponebat in Æthere mentem ,
 Pacatorque Orbis precibus Pacem inde vocabat .
 Hæc fuit Imperij lux prima : inimicaque lucis
 Ambitio cœpit nebulas attollere primas ;
 Carcëribus reuocare Notos , pelagoque minari
 Fraudibus occultis . Sed contra audentior iuit
 Rector , & intendit iactatis brachia velis ,
 Atque manum clauo imposuit , Petrique carinam
 Per domitos iussit fluctus contendere cursum .
 Non secus in noctis ferrugine mersa , marisque
 Fluctibus ic̄ta ratis , nunc montibus alta , profundis
 Nunc innabat aquis , vitæ confinia sulco
 Designans angusta breui . sed nexuit vndas ,
 Equauitque Deus pedibus , pelagoque quietem ,
 Gaudia discipulis , & vultum reddidit altris .

Astris ex humili sed Sole superbia crescit .

Si latet ille , micant ; tenebris si conditur , ardent ;
 Et regnare volunt , radiosque vt scepra mouere .
 Sic Cælestium demissa modestia morum

*Sedauit Ro-
 ma turbas, vt
 Christus vn-
 das, ambulās
 supra mare .
 Io. 6.*

*Modestia so-
 lis noctu latē
 sis Stellarum
 superbia est
 noctu lucen-
 tiū. Ita Card.
 nonnulli abusi
 S. viri mode-
 stia venere
 superbam pō-
 tificatus in-
 spem . Cia. in
 v. pont & alij*

*Eius in aula
solitudo.*

*Solo aspectu
fugabat
scelera.*

*Voluntarie
carnis asti-
stationes.*

Extulit ambitione Patres , velut astra , Latinos ,
Imperium non mutauit non gloria mentem
Pontificis . Vaticanis sibi montibus Horeb ,
Soraactem & Thebas fabricauit , & antra Canopi.
Aula nemus Iordanis erat ; populique corona
Lata erat in siluis quæ cedris procubat vmbra .
Mente ferebatur per sidera solus ; & inde
Mente Deum referens , sacrâ ceu Numen in ara,
Fundebat populis oracula ; crimina vultu
Damnabat: vox vultus erat, lex , formaquæ morum,
Lucis ad exortum ceu bellua conditur vmbreis ,
Nec patitur fraudes ad solis ferre tribunal ;
Sic explorabat cæcos rea culpa recessus
Principis innocui , ceu vulnere , faucia visu .
Quo periit crimen , vixit Pax vulnere . vixit
Hæc eadem pœnis Latij generata Parentis .
Nimirum , vt pacem pareret , sibi bella mouebat ,
Tranquillâ Pietate ferox . Ieiunia longæ
Sunt famis illecebræ . dapibus non instat opimis :
Sola ceres mollita focis , & frigida fauces
Recreat . immenso non missio in viscera censu ;
Pro dape nutritur superi sed Regis honore ,
Hanc votis & corde vorat conuiuia Tonantis,
Exhausto qui ieiunus iam sanguine , pectus
Pro dape , pro succo venarum, impleuit amore .
Pontifici Crux mensa fuit thalamusque . soporem
Ipsa sopore quies ibi perdomat: excitat iras
In sua dum dormit languentia membra . cubantem
Excipit haud grauidum curis cervical & auro :
Numine fecundam , sustentat Numine mentem .
Hoc cervicali vigil & sopita quiescit ,
Quo Pax sulca caput ducit super æthera somnum ,

Pro

Pro plumis quo claudit opes, secunda latronum.
 Qui somnum cruciat, vigilans sibi parceret? in artus
 Tegmen villosum sœuit, tegiturque sub ostro;
 Ceu vallata rubis rosa purpurat. Omnia cedunt
 Arma togæ, Cælestinus quam stamine texit
 Pœnarum, Imperij chlamydem cælestis. Ab illa
 Pungitur ambitio; villusque ferocior ense
 Membra tegit, fastumque ferit pacatus in ira.
 Sub sacro Duce quis miles? quæ nescia vinci
 Omnipotente Deo Virtus armatur inermis.
 Consilij belli Sapientia: turribus altis
 Præsidet, humanis mens altior: ardor honesti
 Substruit occultas flammarum ad semina fossas:
 Bellaces acies fortis Patientia ducit:
 Omnia componens, Amor ordinat agmina campos
 Magni animi vexilla gerit Demissio: belli
 Sacra tubas animat Facundia. Roma Latini
 Has latus aspexit Patris munire cohortes.
 Illius ante fores vigiles non miles agebat
 Excubias; non licitor erat, rigidæque secures;
 Non vesana fames auri, lucrique satelles,
 Limina seruabat simulatio. peruia donis,
 Et venalis adoranti, cultuque superba,
 Maiestas aberat. Paupertas diues honorum
 Læta tuebatur dulci obsidione penates,
 Atque dabat Pietas aditus. Titanis ad ortum
 Agmina inundabant miserorum, ad limina; lucem
 Ut biberent auri meliori à Sole, famemque
 Munifico explerent; ceu roscida sidera, rore.
 Hæc erat vnda salutantum, quæ tota narabat
 Primâ luce domus, non importuna quieti,
 Murmure aduanti modulata, sed ore gementum

*Alta virtutes
 ceu præsidia-
 rij milites cir-
 ca solium.*

*Quæ sint
principum
virtutes .*

*Quæ ipsorum
potentia .*

Pacis ad æternæ somnos . Hæc Rector Olympi
Inditus in nostros artus prope castra ferebat .
Hi solium stipatores , hæc arma tegebant
Pontificem . Regum facilè peritura potestas ,
Ne ruat in præceps , se milite fulcit & auro .
Milite sed quid eget , qui stat Virtute perenni !
Quæ non in folio , sed in ore coruscat , & ardet ,
Vera est maiestas atque vnica . fulmina Regum
Sunt oculi ; sunt verba faces ; Afræaque miles ,
Quæ regale tegit corpus . timeatur , ametur
Non ferro , sed terribili Virtute . subactis
Imperet exemplo populis , & in omnia ducet .
Quid prodest vallare latus , si crimina pectus
Irrumpunt ? sedeat Virtus in corde . sat vna
Terreat vt populos vel amore ; vt corda triumphet
Quid sceptrum gestare iuuat ? lingua aurea sceptrû
Principis est . iubeat ; sed Numine digna sequentur
Vel sceptri nutum populi proceresque loquentis .
Talis erat Cælestinus , pro milite septus
Numine , quod multo venerans in paupere , diues
Ipse Deo , quem redditibus ditabat egentem ,
Romæ diuitias & cæli æraria vicit .

Non angusta tamen fuit olli in pectore Virtus ,
Quæ sibi , quæ miseris tantùm succurrere discit .
Mole suæ mentis terrarum pondere maior ,
Solo tractabat curarum pondera nutu ,
Atque Dei digito . Totum irrequietus in Orbem
Tranquillusque vagabatur ; terramque , polumque
Magnis implebat factis , precibusque , labore ,
Consilijs , animo . se namque infuderat Orbi
Spiritus atque animus populorum , vitaque Regum .
Non secus in media stans pectoris arce , calore

M. em.

Membra mouet cor vitali, roburque ministrat,
 Atque elementa regit tacito discordia bello.
 Finibus erumpens patrijs ceu Nilus inundat,
 Et caput occultat: sic ille in commoda Mundi
 Largus & effusus, cupiens latitare, patebat,
 Quà Sol exoritur, quà mergit in æquore currunt;
 Solus in amplexu multorum, stellaque nocte
 Pulchra magis, tenebrisque magis carbunculus ardēs,
 Clarior illustri, cæli vt pictura, recessu,
 Publica curabat, sibi totus, totus & Orbi,
 Integer, atque idem populos partitus in omnes.
 Haud luci nocet umbra. Nigra è caligine Moses,
 Desertoque iugo, radiatâ fronte, refulsit,
 Iura ferens, calamo radiorum scripta, Deique
 Obsignata manu, septem qua continet astra.
 Qui vacat ipse sibi, vacat omnibus. vberat annis,
 Qui non diuiditur; tacitus sed colligit vndas.
 Non sibi molitur mellis cælestia dona,
 Clausa licet tectis, apis ingeniosa, cauatis.
 Mella licet condat; dulcedine temperat iras:
 Belligerat, fucosque fugat; non torpet inermis.
 Fortius arma mouet Pietas, cui suggerit arma
 Ipsa quies, cælumque acies; Crux, arboris antra;
 Vulnera, purpureos flores, & flumina sanguis;
 Mellis vt inde animis cælestia munera figat.
 Pontificis mores oculis non aspicit æquis
 Ambitio, sibi sana, dolis insana repertis,
 Ingenioque suo præceps, quo fertur in altum,
 Fida, inhida sibi, sibi fulcrum, penna, sepulchrum,
 Machina, & exitium, genitrix, & saga potentum,
 Legibus æternis contraria, & arbitra Mundi,
 Cuncta videns & cæca, aule Regumque magistra,

*Ad omnia rō
 diffundi, est
 posse omnia
 feliciter gere-
 re.*

*Moyse è mō-
 te Sinai, &
 media è nube
 clarior. Exo.
 34.*

*Et habebat in
 dextera sua
 stellas septem
 Apoc. c. i.*

*Pietas in soli-
 tudine melli-
 ficat, vt apis
 in alucari.*

*Cælestinum
 ambitiosi cri-
 minantur, et
 ad Ecclesie
 regimen ine-
 ptum. In.
 vit. Pont.*

Fomentum scelerum, turpisque pedisequa lucri.
 Mussitat; Imperij benè non tractare Latini,
 Et cæli clauēs, cui cellæ tota supellex
 Clauis erat: sordere ostrum, triplicemque coronam
 Pauperis in cultu, maior cui cura flagelli,
 Quam sceptri dominantis erat; cui gloria ludus,
 Non merces non quæstus erat; cui fama latere;
 Spuma maris fastus, puerique crepundia gemmæ.

*Illum adit
 Ambitio Pie-
 tatis vultu
 personata.*

Obtinet illa nihil dum vocibus; euocat astus:
 Personamque gerens Pietatis, in abdita Patris
 Atria Romani mentito subdola vultu
 Ingreditur, supplexque genu simul ore salutat.

*Laudat præ-
 terita ipsius
 uisæ solitudi-
 nem, & præ-
 sentes curas
 obiecit, ut
 sedeat a Pe-
 tri Sede re-
 cedere.*

O Pater, inquit, amor Superùm, cui gaudia rupes
 Dulcia stillabant; at nunc absinthia Colles
 Romulei fundunt, quid amaris dulcia mutas?
 Illic certa quies, mentisque exercita tantùm
 Curfibus, ad cæli placidè currentis amores.
 Hic aulæ crux ambitio, lanienaque cordis,
 Sæpè voluptati, miscet nocitura dolores.

Exedit hinc animæ vires labor improbus omnes;
 Curaque mente sedet, Regni dum fede quiescis,
 Otia quæ mordet, somnos & somnia rumpit.
 Experiare tuos sensus: te disce magistro:
 Experto tibi crede: Orbis sub pondere cernix
 Nunc fluit ad terram, fuerat cui tota cucullus
 Machina; garritus animum cui murmura vulgi;
 Herba dapes, eademque torus. Nec ab equore littus,
 Cælestine, vides? Alijs tua Regna, procellis
 Fœta, relinque: tibi te redde. negotia Regum
 Non benè siluicolæ exercent, comitesque ferarum.
 Rectiores docet aula; docet Sapientia, clamat
 Quæ triuijs plateisque. Rudis tua dextera Regno;

*Fuerat in-
 Exemo, &
 fuerat. Ere
 mitarum.
 Sapientia fo-
 ris prædicat,
 in plateis dat
 vocem suam.
 Prop. c. 1.*

Corda sed apta Deo . Priuatis publica at, inquis,
Præfero . sed peccas in commoda publica . & in te,
Dum tē neglecto , moderari cætera nescis .

Fraudibus aula patet : fraudes non rustica vincit
Simplicitas , tu cede malis, portumque require .
Dixit , & è sacro discessit larua cubili .

Ille autem ; cui Roma labor ; cui pulpita mortis
Culmina honoris erant, & Regni, vincula , fasces;
Suppliciumque fauor : Trahis in tua iussa volentem,
Dum dare terga iubes specioso fessâ labori ;
Sive ades Ambitio, mentito subdola vultu ;
Vera vel ore tuo Pietas . Si talia mandat
Ore suo Pietas , Pietati pareo . frontem
Ambitio simulat Pietatis ? pareo votis .

Ipsè meis ; ridensque dolos, mihi seruiò . fines
Ducimur in varios . me gloria Numinis vrget:
Vrget amor pacis . Me si detrudere Regno
Destinat Ambitio; quamuis rumpatur, Olympi
Efferet in Regnum . Famulantur cuncta Tonantis
Consilij, Dolus , Ambitio , vis Martis, Auernus:
Omnia monstra Deus penitus sua sub iuga mittit :
Dumque onus excutiant, atque in diuersa feruntur,
Frena Pronœa regit, ducitque auriga rebelles
Ad metas , quas præscripsit diuina Voluntas .

Nil ergo stimulis opus est : tria Regna relinquo:
Exuo captiuam triplici diademate frontem .
Me referam , mē contentus , si pectora Numen
Impleat . Hæc Mundi detur pro pondere merces,
Quem dorso titubante tuli . Nunc pondus, & vñâ
Mē fessum abijcio Christi regnantis in vlnas .
Hæc ait : & Mundi sacro de vertice pondus
Abijcit exultans . sibi se , Numenque relinquit ;

Im-

*Sive hanc fir-
gam suadeat
Ambitio, sive
Pietas, decipi
non timet, qui
nō ab his, sed
sua motus à
cōscientia, è
Pontificatu
discedere amo-
re virtutis iā
decreuerat .*

Impavidâque fugâ terram , terrenaque calcat ,
 Sic licet aurato philomela in carcere ludat ,
 Hinc atque hinc circûuolitans tamē inde per auras
 Ardet abire fugâ , veteresque requirere silvas.
 Protinus è cauea, si rimula panditur, exit :
 Lata petit nemora , & cælo delapsa sereno ,
 Dat sonitum pennis , & dulci gutture plausum .

*Supplicanti
 pro Cælestino
 Romæ Fama
 refert ipsum
 fugisse .*

Vera canens , verosque metus exterrita fundens,
 Fama volat , flammis celerique citatior Euro ;
 Et terras inter cælumque , & turbida luctu
 Nubila, pernici se corpore mittit in arcem ,
 Quæ, Mundi spolijs sublimior, æthera pulsat
 Fronte triumphali , Romamque imponit Olympo.

Nôx erat , atque ignes oculique volubilis Axis
 Dulces excubias Romæ dominantis agebant .
 Illa genu subnixâ ; genas deiecta decoras ,
 Nexa manus , pennata animo , calefactaque votis,
 Cælestine , tibi centum consurgere Soles
 Virginis auspicijs, peperit quæ candida Solem ,
 Orabat , scelerumque suo contagia Regno
 Cedere , dum viuus , Mundi dum flectis habenas ,

Vt primùm alato tetigit Capitolia dorso ,
 Infert oranti se Fama , & talia fatur .
 O Roma , ô frustra tanto sub Principe felix
 Patria Romulidum ! Romani gloria Regni ,
 Regis amor Superûm, cæli cor , spiritus Orbis,
 Imperij exosus pretiosa ligamina , fugit
 Cælestinus . at ignotum , quas incolâ silvas ,
 Quæ colat antra . Pari fugerunt gaudia cursu
 Vrbe procul populisque tuis . tu Roma fugacem
 I sequare amplexu . Patrem fax prodet amoris ,
 Attonita his Famæ dictis , concussa que casu ,

Roma diu tacito pressit sub pectore curas.
 Mox oblita sui cultus, diademata fronte,
 Sceptra manu, collo torques, regalia dorso
 Syrmatæ deiecit: simul hæc ululatus vrget.
 Nostra quies fugit, & folio Regina sededo?
 Haud equidem deserta meo Ductore, cauernas,
 Et deserta oculos late fugientia quæram,
 Exiliumque pati discam; licet omnis Olympi
 Ambitus, & Terræ, & Pelagi sit Patria Romæ.
 Cælestinus abis? tantum mihi sidera munus,
 Ut raperent, tribuere! citas aptate Curules.
 Vestiganda mihi tellus, quæcumque recedit
 In nemus & rupes, & inhospita tecta ferarum.
 Tê sine Roma odit, Rector dulcissime, Romam.
 Cælestinus ubi degit, licet abditus antro,
 Sunt Ædes, Turres, Fora, Regia, totaque Roma.
 Rupe tuâ, toto maior licet Orbe, latebo.
 Vos Cælestino reduces cum Principe in Urbem,
 Rursus in occultos mecum conscendite montes,
 Virtutes, dilecta cohors; se donec amant
 Restituat natæ Genitor; vultuque serenet
 Quæ modò Romanum cinxerunt nubila cælum.
 Hæc ubi dicta: migrat. rapidos iubet ire iugales,
 Verberibusque monet. Metanœa curulibus auras
 Ponere ferit: lacrymis contristat lumina Candor;
 Attrato niueos humeros deformat amictu,
 Et quatit ad cursum rorantes fletibus alas.
 Corripit inde viam; currumque in nubila ducens,
 Projicit ægra enses, nebulisque nigrantibus ora
 Condere rursus amat, terris Astræa relicta.
 Fronte verecundâ quæ sedem ponit Honestas;
 Quæ sedet in specula Prudentia mentis, & inde

Vir.

*Roma dolens,
& querens.*

*Vt Cælestinus
querat sta-
tuit Urbem
lustrare.*

*Virtutes cū
Cælestino Ro-
mam deserunt.*

Veritas fugit

Virtutes regit, & cunctis se interferit actis;
 Quæ solium medio Pietas locat ignea corde;
 Casta Fides, Probitas; Virtus, quæ falsa profari
 Nescit, ceu mediâ fulgentia sidera nocte,
 In tristi rutilant luctu, Romamque sequuntur.
 His comitata choris, Spoleti iustra pererrat;

*Roma Cal-
stium qua-
rit.*

Et iuga perlustrat: terit Algida, & inde Sabinos
 In saltus conuertit iter, tentatque latebras,
 Quæ tegit umbriferis se nobilis Arisia filuis;
 Et quæ cornigeros enutrit Aricia ceruos;
 Et quæ fonte sonant, nemorum penetralia magna
 Consulit Albunæ; per opacos semita calles
 Ducit in Albanos quæ sentibus aspera campos.
 Omnia scrutatur. Picenaque in arua quadrigas

*In Piceni sil-
ua defessa,
iunere sedet
solitaria.**Rursus que-
relis indulget*

Denique sollicitat: lucoque allata, recessus
 Heu frustra rimata omnes, defessaque cursu,
 Eleuat in mœstas sic tristitia corda querelas.

Cælestine, mei numen venerabile Regni,
 Quæ Regione latēs? Mundi quæ pondere nunquam
 Succubui, quærendo tuum, Pater optime, vultum
 Deficio peregrina. Scythas, totoque Britannos
 Equore diuisos, Persas, Garamantas, & Indos
 Passibus indefessa meis, hastisque cruentis
 Fulta, peragraui. exiguo nunc victa labore,
 Immemor hic sedeo Regnorum. Scilicet vnus
 Cælestinus eras pro Regnis omnibus; in tē
 Dum tranquilla quiescebam, totoque ferebar
 Irrequieta tuis meritis Regina per Orbem.
 Mene fugis, Princeps? Româ sic sospite regnas?
 Virtutum tu forma, æui melioris origo;
 Tu nostri decus Imperij; quo Principe, Divum
 Inuidet aula mihi; liuet Sol; ringitur æther.

Me

Mene fugis ! Romæ lacrymis nec flecteris , hostes
 Quam videre quidem Martis sudare sub armis ;
 Fundere sed lacrymas nunquam ; cordisque tributa
 Exegi , non victa dedi . Si frangitur Æther
 Vnius heu miseri lacrymâ , non omnia vincat
 Roma gemens , didicit lacrymis que cedere tantum ,
 Quos domat audaces ferro , miserata precantes .
 Non dolet heu , miseretque mei ? quas incolis umbras ?
 Quæ te silua tegit ? quæ rupes antraque celant ?
 Rupibus Alpinis , & duris durior antris ,
 O genitor , lacrymis rupes , antra inuia frangam ,
 Complexuque meum retrahã ad mea corda Parente .
 His vinculis captiue redi , quibus arceo terras ,
 Et cælum Numenque ligo . Si Regna recusas ,
 Si vitam ; moriture veni : mecumque , dolore
 Quæ pereo , compone animam , cineresque beatos .
 Si latebras quæris , Romæ sub corde latebis ;
 Roma tuo lateat dum corde , vbi Gratia viuit ,
 Viuit Amor , viget Integritas ; Sapiencia regnat .

*Roma ferro
 inuicta solis
 miserorum
 lacrymis cede
 re solita .*

Virtutes referunt Romæ lamenta dolentis ,
 Cantibus atque leuant . Citharã dum vellicat vngue
 Mœsia regit cantus Prudentia . Carmine primùm
 Relligio tremulã soluit cum voce . Quid , inquit ,
 Quid primùm neglecta querar ? me deseris hospes ,
 Vt nemorum digesta vagos arbuta per agros
 Viminibus religes flexis , lentisque genistis ?
 At vincire homines , & luxuriantia mecum
 Pectora debueras , cæloque affigere mentes .
 Anulus Orbis eras , aurati nexus amoris ,
 In quo gemma Deus . Cæli in connubia Tellus ,
 Perque Fidem venisset Amor , tẽ præside : sed nunc
 Diuidet auratos regnans Discordia nexus .

*Virtutes Cale
 stinum flebili
 cantu conce-
 lebrant .
 Cantus regit
 Prudentia .
 Canunt
 Religio
 Iustitia
 Penitentia .*

In cæcas en rursus, ait, ferat ardua nubes :
 Astriferos Astræa oculos caligine condam,
 Ne scelus aspiciam sacras pessundare leges.
 Ensis erat tua lingua meus; clypeusque voluntas;
 Cor pondus; libratae animi Sapientia lances;
 Forma que Iustitiæ mores; mens arbitra Recti.
 Et fugis! heu vacuam socijs Virtutibus aulam
 Ambitio sacrum inuadit læsura Senatam,
 Dissimilemque animo componit subdola vultum.
 Sæue redi: fera monstra fuga: da iura subactis.
 Sol redit è tenebris; redeunt quoque sidera; Phœbe
 Sæpè redit, reparatque oriens argentea cornu.
 Ver, Æstas, & Hyems, Autumnus, pomaque, flores,
 Omnia si redeunt, redeas; magnumque gubernes
 Magnis Imperium factis. his regia tantum
 Edidicit seruire volens mea Roma. Quid ostrum,
 Aspera tunc subdit Metanœa, ex Vrbe Latina,
 Et Regum è Patria prædator diripis? ostrum
 Redde, quod è membris, flagris trepidantibus, hauris.
 Murice digna tuo Roma est, guttâque cruoris
 Illa tui magis ornatur, quàm sanguine toto,
 Quem dedit Ausonijs exhaustus ab ensibus Orbis.
 Et fugis! in vacuas succedit Cypria Sedes;
 Grata, libido, lues: natat inter pocula luxus,
 Perdomat & mentes, & pectora nescia vinci.
 Sæue redi; Veneremque tuis contunde flagellis:
 Fige voluptatem villis, quibus induis artus.
 Hic, vbi fundebant lacrymas, & carmina, quondam
 Silua fuit: Phœbum quereus, platani que vetabant:
 Populus vndabat ramis. Cum fortè fauillæ
 Corripuere nemus. mediâ de nube vocantur
 Cum fago pinus, querulis cum quercibus orni.
 Silua iacet, perditque vmbas, atrâque relictus

*Silua, in qua
 Roma cum
 Virtutibus se
 det, olim exu
 sta, & cine
 facta, ploran
 tium lacry
 mis nunc re
 florescit, &
 lauros parit.*

Soltus erat tellure cinis. Sed viuida Romæ
 Lacryma plorantis, Virtutum mixta fluentis;
 Vt rorauit humum, rursusque animauit inertes
 In segetem cineres, Lauri noua pullulat agro
 Silua. Viret primùm: tenero mox caudice surgit:
 Stipite duratur: frondes cum flore maritat:
 Imminet vmbriferis ramis; blandoque fufurro
 Personat, & pandit baccarum prodiga gemmas.
 Dum virgulta sonant, volucres dum nota reuisunt
 Arbuta; Roma sinu percurrere gaudia sensit;
 Attollensque manus cum voce: Hæc omnia lauri
 Semper amica mihi: Virtutes, plaudite, dixit.
 Hæc mihi silua domus. Ciues, urbanaque Romæ
 Testa valete: Deus nobis hæc otia tecum,
 Cælestine, dabit. Stygijs emissa cauernis
 Heu nostram scelerum si turba coiuit in Urbem,
 Hic tecum spelæa colam, nemorumque recessus;
 Non hic bella tonant: animos non asperat ira:
 Non agit ambitio transuersos: non metus vrit:
 Non odium nubes in honorum lumine cogit.
 Viuitur in mœsta nemorum quàm clariùs vmbrâ!
 Dulcior ista mihi, quàm lux inimica Senatus,
 Velamen scelerum, tenebrofæ nuncia mortis.
 Cede comis diadema: tuus caligine fulgor
 Obscurat mentem: pretiosâ compede torquet;
 Et libertatem, dum crines impedit, arcet.
 Dorso cede chlamys. Sunt firmata vela, procaci
 Heu nimium subiecta Noto; sunt vincula torquês;
 Tempestas Regnum; populorum gratia turbo.
 Hæc ego fida reor mihi littora. Regna valete:
 Umbrosi lucent meliori lumine luci,
 Principis exemplo fingor: fugitiuus hic vno

*Roma hoc pro
 digio laca-
 tur.*

*Sperat se cum
 Cælestino in
 ea lauri silua
 victuram.*

*Vt sine Re-
 gno priuata
 viuat, ac solis-
 taria cum Cæ-
 lestino, se Re-
 gni nudat in-
 signibus.*

Omnia collegit, dum reppulit omnia, iactu.
Sed iacio dum cuncta; redi; qui solus inanem,
Cælestine, bonis Romam cælestibus imples.

*Cælestinus
Romæ appa-
ret.*

Dum canit hæc, Lauros allambere visa virentes
Fulgura, & innocuo super æquora frondea tactu.
Serpere. Per medios sed fulgure clarior ignes.
Se Cælestinus cælesti luce videndum

Obtulit. Ausonio pro murice purpurat ostro,
Numinis augusto Pietas quod pinxerat ore.
Larida vestis erat; sed lucida: nigra renidet,
Sordibus & gemmat: triplici nudata coronâ,
Tempora Sole micant triplici, Regnoque relicto,
Regnat in ore magis Maiestas: imperat astris,
Imperium aspernata hominum. Tûc Roma reuixit,
Et lacrymas & verba dedit. Pater, ô Pater, inquit,
Expectate venis. iam Roma superbio, rursus
Obtutu Regina tuo. Capitolia rupes
Hæ mea sunt. tecum medijs vel in Alpibus exul,
Syrtybus in medijs, Libyesque calentis arenis,
Et viuo, & regno. Tua me præsentia, Princeps,
Imperio palmisque beat. per inhospita tecum
Duc, age: cõde vmbri: quæcumq; ad tesqua vocantè
Audio. Si liceat tua iussa capessere; regno.

*Roma Cæle-
stinum salu-
tat, et se sociũ
illi addicit
æternam.*

*Cælestinus Ro-
mam solatur,
optimos in Se-
de à se relicta
successores e-
gressuros è
Lauretana;
Domo variot-
nans.*

Dixerat. Ille graui postquam cælestia risu
Ora colorauit, sonuitque exterrita rupes
Maiestate viri. Mecum, mea Roma, vouere,
Inquit, iter desiste; Sedes vbi roscida fletu;
Hac in rupe Deus magni tibi destinat arcem
Imperij. Populos, subiectaque Regna, triumphos,
Cum Superis Regem Superum, diademata, Mundum
Hic feret vna Domus; quæ non fundata, Latina
Fulciat Imperium, fundamentumque salutis,

At-

Atque coronis erit. Super hanc Regina sedebis,
 Et totum aspicias exciri sedibus Orbem;
 Inque tributa animas, mox aurum ferre videbis.
 Omnes angusto conclusas Limine terras;
 Exutas membris imitantia corpora mentes,
 Exiguos penetrare Lares; fremere atria fletu;
 Secla quibus parcunt, corrodere lævia muros
 Oscula; & attactu mollescere saxa genarum.
 Pontifices hæc Aula dabit tibi, Roma; meamque
 Firmabunt Virtute fugam, referentque labores.
 Hos Deus Imperij iam signat honore Latini;
 Nazareæque Domus educere gestit ab alio
 Paupertatis opes, & Maiestatis alumnos.
 Eductus Barbo Paulus de sanguine, ab Æde
 Virginis in Latiam quantus se proferet Urbem!

Mors consanguineas morborum pallida turmas
 Inferet Anconæ laribus: virgâque potenti
 Angue ter excusso dum verberat, inficit ostrum,
 Barbe, tuum. Patres vocat ad Conclavia Roma;
 Dira lues lecto te distinet. Excute sordes:
 Nomen, Petre, meum, Regnum, & me redde **Quirinis**.
 Proximus ille neci cælestia Limina Vitæ
 Æger, & obducto caligans sanguine visit.
 Denolat ante Virum Cæli Regina: precantem
 Vultu animat, pestemque fugat, Regnoque redonat.
 Petre, ait, Imperio per me succede Latino.
 In Vaticanum solium tibi verto sepulchrum.
 Promissi tunc ille vades iuuenescere vires
 Sentit, & immisso salientes sanguine venas.
 Optatum maturat iter; populique receptus
 Plausibus ille tui, nullis dissensibus Aulæ,
 Conspirare videt Romani vota Senatus.

*Predicit popu-
 lorum con-
 carsum.*

*Petrus Bar-
 bus Card. pe-
 stilentia ta-
 ctus defertur
 se confestim
 ad Templum
 Laur. iubet.
 Oranti som-
 nus obrepit.
 Virgo appa-
 ret, ipsum pro
 pediem Pon-
 tificem futu-
 rum pollice-
 tur. sanatur.
 fit Dei nutu,
 & Deipare
 Fomifex di-
 cta die. Turf.
 l. 2. c. 1. His.
 Lau.*

*Cælestini de
Pontif. vati-
cinium*

*Virginem, cui
est à Populo
nomen, nudo
pede circum-*

*feret, ut Tur-
cam auertat,*

*qui, victa Epi-
ro, minabitur
Illyrio. Christ.*

*etiam Princi-
pes sacræ ad
bellum urge-*

*bit. Ciaccon.
Ec. an. 1470*

*Equitatus
meo in curri-*

*bus Pharao-
nis assimilari
te amica mea*

Cant. 1.

*Reperta est in
Viterbiensi di-
tione S. Ma-*

*ria de Quer-
cu. Ciaccon.*

*Hanc perui-
sum aspexere
duæ femina*

*in tegula è
quercu pendè*

te. an. 1467.

Id.

*Xerxes Jata
à se arborem
gemmis orna-*

bat.

Fit dubitasse nefas; mentes dum numine versat,
Ducit & in Petri suffragia Virgo. Voluptas,
Gaudiaque inuoluunt, puro sed gurgite, ciues:
Cor plaudit, vocesque. Fane iam, Roma, Parenti,
Qui tibi procudet meliori secla metallo.

Virginis auspicijs dominabitur ille, suisque
Inferet hanc Dominam Regnis. Pede nudus, obibit

A populo dictas, populis vndantibus, aras.
Icona Virginei vultus hinc Ætheris Atlas

Efferet, ancile in Turcas, vexillaque belli,
Et Lunam, Odrysus quam Cerberus ore trifauci

Oblatrat. Epirum nam postquam dente subegit;
Sæuit; & Illyrium rursus dare ricibus optat.

Paulus in arma vocat, magna sub Virgine, Reges,
Armigero centum quæ continet agmina vultu;

E solido argento cui propugnacula malæ;
Cui bellatores obtutus; vbera turres;

Lumina cui rutilant armamentaria Cæli;
Palpebra cui clypeus; cui frons equitatus Erythræ,

Qui tamen haud pelago tumulatur, at obruit hostes.
Gaude Roma: fluent, hoc Principe secula mellis;

Mellaque sudabunt quercus. Nam mellea Virgo
E quercu pendens pluuium stillabit Olympum.

Delicias, & amoris opes, liquefactaque nimbis
Sidera mellitis: rorabit & ipsa liquatum

Virginis vlna Deum, populos quæ sparget in omnes
Fusilis ad Mundi flagrantia vota per Orbem.

Namque vbi Fama canet, viridi miracula quercu
Pro folijs vernare nouis; pubescere dona,

Glandibus abiectis; florescere gaudia ramis;
Aligeros iterum mensas componere ad vmbra

Arboris; & gemmis ramos intexere Numen;

Protinus vnda fremit populorū, immissaque cunctis
Exilit è Regnis : Viterbi fertur in agros :

Perlustrat nemus omne, sonat quā plausibus Arbor,
Arbor adoratas factura nepotibus umbras,

Lumine sed grauidas umbras, Solisque maritas
Æterni, Lunāque super crescente, feraces.

Ciuius à magna seruatīs Virgine, quercus
Virginis in fertum, folijs se ciuica texet.

Fulciet hæc Stygijs direpta latronibus arma ;
Votaque suspendet ramis, & corda præcantum.

Nomina, quæ folijs mandabit, in astra, Deique
Transcribet mentem, vanis non credita ventis.

Hæc eadem geminas in vertice fida columbas
Attollet, niueum, niuea cum Matre Puellum,

Monstrantes iter ad Superos. Dodonia quercus
Rumpitur inuidiâ : namque hæc oracula in omnes

Vocalis funder, sed non fallacia gentes.

Gaude Roma : olei, Paulo sub Principe, fontes
Dulcia secla liquant, ab Amoris proflua flammis.

Hæc Capitolinis radicibus exilit vnda.
Induperatricem Superum Tarpēia Rupes

Parturit, Imperij sedes ; cui Gratia nomen
Indidit. hinc plenâ solatia versat ab vna :

Dumque fluunt populi, Cæli fuit imber. In arce,
Formidata sedes vbi, Roma, triumphat, & hostes

Muneribus debellat Amor. Pia scepra Quirini,
Et trabeas hinc Virgo gerit : fora fascibus ambit ;

Atque triumphatæ proculcat colla Mineræ.
Hic sedet armipotens, pacemque ministrat & arma.

Ad sua Templā catenatas hinc illa cateruas
Pertrahit, atque onerat post ferrea vincula donis.

Euocat hinc Reges. Fridericum, Roma, latentem

*Olim ex arbor. trophæa.
De hac Virg.
l. 6. in qua columba gemine, Aeneas iter monstrantes.*

Erat sacra Mineræ dæbatque oracula.

An. 1471. sub Paulo ad Capitoli radices prope S. Mar. Gratiarū reperta in muro B.V. imago, cui à Consolatione nomen. Ciacc.

Il. Virgo Capitoli præses, & Domina.

A. 1468. Fri-
 dericus Imp.
 ad Paulum
 Romam venit
 an. 1470. Fri-
 dericus adole-
 scens Ferdinã
 di filius. Ciac
 Marcellus
 Ceruinus.
 Sub hoc aure
 tum seculum
 dĩ speratur,
 intra 22. dies
 obit. Ciac.
 Marcello rē
 sacram in Sa-
 cello Laure-
 tano facienti
 eximio cando-
 re ac specie
 columba sepē
 astat. rur-
 sus ad eamde
 Aram ope-
 ranti apparet
 Virgo, et ipsū
 clarissima lu-
 ce circumda-
 tum fore Pon-
 tificem indi-
 cat. Turs. l. 5.
 cap. 20. Hist.
 Laur.

Sub panno aspicias procumbere ad oscula Pauli;
 Regalemque animum regali fonte linire,
 Quem trahit è vultu Pietas & Gratia Diuæ.

Excipe Marcellum: venit in suffragia Mundus.
 Hoc regnante reges Orbem, violentus amore
 Quem rapiet, micis populorum in corda tyrannus.
 Principis ante pedes, cæli qui margine claudit
 Imperium, pede conferto gens omnis in Urbem
 Illabatur; vt in folio se colligat vno
 Finibus è multis; vtque vni subdita regnet.
 Indomiti bello, feritate, atque Orbe Britanni
 Diuulsi venient: veniet glacialis Ierna,
 Cum populo in Tyberim dilutâ cæde superbus.
 Illius obsequio Tanais, Nilusque relinquent
 Littora cum lymphis: transfundent flumina gentis;
 Bistonij Romæ arua regent; ignotaque Thule
 Abruptas transgressa vias: sua spicula Mauri
 In Vaticano frangent durissima saxo;
 Mollia quo pedibus dent oscula. vulnus amoris
 Hinc referent, Fideique iugum, Pietatis & arma.
 Quis voci obsistat Virtutis? cuncta silendo
 Euocat ad plausus: rapit vrbes, Regna, Tyrannos;
 Quâ Sol vrget equos & retrahit, illa susurrat,
 Allicit, exterret, sonat imperiosa, vocatque
 Saxa, feras, mutumque pecus: trahit omnia Virtus.
 Vox est tota: manus, oculi, frons, corda loquuntur;
 Et vel muta tonat, vel factis visa perorat.

Excipe Marcellam. Tamen ò! suspende micantē
 Pectore lætitiã, mea Roma. hunc Virgo Latino
 Ostendet Regno tantum. Date lilia, ciues,
 Et violas miscete rosis, & gaudia luctu.

Huic, Lauretanus dum Mystra operatur ad Aras,

Candida Cælituum delapsa Columba viretis,
 Incubat; & frontem pennâ rutilante coronans,
 Destinât Imperio. Sed Mors circumuolat umbrâ
 Ipsa etiam malè fida caput. Romana propago,
 Felix, heu nimium felix, si fata dedissent
 Regna tenere diu. Rupes Tarpëia Direm,
 Et stygios compressisset, ceu Caucasus, hostes.
 Ipsa Auis, Imperij Regina, in viscera rostro
 Impia descendens, iecur immortale vorasset.
 Heu Pietas, heu Pacis Amor, concussa que numquam
 Flamme adulantum Virtus! impunè tulisset
 Non cædes, Aulæque dolos, luxumque potentum:
 Diuitis vrticas, repulisset munera; honorum
 Nec pretijs vltro commercia fœda dedisset.
 Non sitiens, sed largus opum, inuitasset honestos
 Diuitijs mores, pressisset crimina pœnis.

Pone tamen luctum. Sol occidet: attamen ingens
 Occiduo de Sole Astrum, soror inclyta Solis,
 Cynthia parturiet, cui se Sapientia riuis
 Omnibus iufundet lucis; Romana colorem
 Purpura & vnde bibet, lacrymis abluta decoris.
 Simplicitas, Pietas, Doctrina, modestia, robur,
 Maiestas & honor, paupertas, copia rerum,
 Cura quietis, amor populi, pax, iraque vindex,
 Pectoris atque index magni, pacisque ministra,
 Hoc benè conuenient in Principe. Vincere fraudes
 Hæresis edoctus, sed fallere nescius, arma,
 Bella, minasque manu tractabit victor inermi;
 Et respondebunt magnis cognomina factis.
 Innocuus feriet nocuos sine cæde Colubros,
 Terribilis calamo: cæli cui bellica succum
 Sidera stillabunt; cui se, ceu pagina, Candor

Sub-

Religato Pro-
 metheo in
 monte Cauca-
 so aquila cor-
 exedebat.
 Oratori Regis
 Hisp. suppli-
 cantium veniam
 homicidij pra
 viro nobilissi-
 Romano re-
 spōdit: ne qua-
 quam sibi pla-
 cere ab homi-
 cidij absolutio-
 ne Pontifica-
 tū inire. Lu-
 xum odit: va-
 sa argentea
 remoueri ius-
 sit è mensa,
 aenea satis es-
 se dictitans.
 paucorum mi-
 nisterio con-
 tentus fuit.
 Ciaccon.
 E Cynthia
 Marcelli so-
 rore natus est
 Bellarminus.
 Bellarmini
 laudes.
 Sapius macu-
 lauit purpu-
 rā lacrymis,
 eam gerens
 inuitus. in-
 vit.

*Vir syncere
fidei contra
hæreticos fidẽ
defendit lin-
guas, & cala-
mo .*

Substernet ; ducetque Fides in prælia mentis
Scriba characteres , nullis infecta lituris ,
Bellarminus erit . Nec adhuc formidine , tanti
Nominis ad sonitum , trepidatis Tartara ? Sola
Nominis umbra faces Fidei dum præferet , umbras,
Inferet ingenijs , Barathri quæ Lucifer igne
Fecundat tenebris , cæcoque illuminat actu .
Bellarminus erit . Stellata volumina , nomen ,
Ætheris implebit ; dum docta volumina dextra
Arcanis Sophiæ thesauris implet , & ornat .

*Volumina Bel-
larmini era-
ria sapientiæ .*

*Pius II. Se-
nensis insignis
eloquentia .*

Filia quid Latij , Romæque colonia , pigro,
Sena , Pium gremio complecteris ? Aggere fracto,
Frangere moras , fluuioque viam da læta sonantis
Eloquij . Pius ore potest turgere deserto ,
Et superare Tigris , vel Hydaspsis flumina cursu .
Vox olli dulcis ; sed amoris plena seueri ,
Flexa , polita , rapax animorum , florida , culta,
Leniter imperiosa , potens , librataque mente ,
Pondere consilij vibrata , opulentaque , victrix ,
Libera , fusa , tonans , frenis sed ducta pudoris ,
Vndans aggeribus , quos sola modestia pandit ,
Egregijs dictis animosa , inuictaque semper ,
Qua Romana Fides , Deus ipse è Rupe Latina
In populos fundet diuinæ oracula vocis ,
Atque animos fluido rapiet sermone volutos .
Sena , nequis retinere vndas , quibus alueus Orbis ;
Roma caput fluuij ; sunt littora Regna . Quot ille,
In Vaticano dum stagnat vertice , gentes
In sacra bella rapit , Turcarum noxia Lunæ ?
Euocat armatas acies ; cum Regibus aulas
Sedibus euellit patrijs . Vix Mantua cœtus
Conciliumque capit Regum , pia bella frementum .

Dum

Dum Byzantinam Thrax occupat impius urbē ;
 Alligat eloquio Venetos , & fœderat armis .
 Nectitur & parili Burgundia fœdere . Fundit ,
 Protrahit , & torquet pretiosas ore catenas
 Sanctior , Heroes ducturus , Iuppiter auro ,
 Quod sermone liquat . sed Mors quæ mura triūphat ,
 Imponitque Viris inimica silentia , morbo
 Linguam lethali deuinciet . Ille dolorem
 Exuperans , lethi fraudes , incendia febris ,
 Corde exorabit Verbi , sine voce , Parentem .
 Ipsa loqui si dona solent ; ad Virginis aras
 Aspera transmittet Lauretum cymbia gemmis ,
 Immortale merum propinatura Tonantis ;
 Muneribusque preces addet . Pia Virgo , dolentē
 Affer opem . febris incendit : sed pectus adurit
 In Thraces magis ira . Sacri molimina belli
 Interrupta iacent : vox deficit arma vocantis :
 Crescit amor belli . Geminus dum prouocat ardor ,
 Contenditque sinu ; gemino consumor ab igne .
 Sic freta diuersis lacerantur peruia ventis .
 Tu nostras compone faces ò Virgo : coactis
 Agminibus me redde Ducem . sit nostra triumphī
 Augurium stimulusque salus : consurgere detur ;
 Ut iaceant hostes , iaceam vel conditus hoste ,
 Hoste sed extincto . Tunc sidera vertice tangam :
 Tunc Vaticanā stabit mihi firmior arce
 Structa cadaueribus moles ; licet ossa iacentis
 Opprimat ; impietasque Pium me saxea condat .
 Tela prius membris desueta tremantibus apto .
 Regibus exemplum , sexagenarius arma ,
 Pacis at arma fero . Pax est ad funera Thraces
 Proturbare armis . decus est mutare thiaras

*In concilio
 Mantuano
 sua presentia
 ac voce ad
 Turcicū bel-
 lū principes ,
 Et populos in-
 citat . Turf in
 Hist. Laur.
 Ex itineris
 laboribus fe-
 bri agrotat ,
 Et tussit .
 Vouet calicē
 aureum opere
 insignem .*

In galeas . Superùm æquè militat infula Regi ,
 Militis & cassis . non fœdat firmata sanguis ,
 Sed sacrat ; si causa trahit , sed iusta cruorem .
 Sica Sacerdotem , scortantis in inguine fixa ,

*Phinees sur-
 rexit, & acce-
 pto pugione
 persuasit am-
 hos simul, &c.
 erit tam ipsi
 quam semi-
 ni eius patrem
 Sacerdotij se-
 viternum, quia
 zelatus est,
 &c. Num. 25
 Voto nuncu-
 pato cepit fe-
 bris refrige-
 scere, tussisque
 remittere .*

Dedicat æternum Phineem cælestibus aris .
 Hæc viunt me vota , Parens . Gemmata pyropis
 Pocula sume , tui caleant quæ sanguine Nati ,
 Atque meo . Propino tibi : ne respue , Virgo .
 Misceo dum nostrum sacro in cratere cruorem ;
 Sanguine diuino , vita est in sanguine , viuam .
 Orantem Genitrix audit ; placataque donis ,
 Donat opes vitæ . Pius ora resoluit & artus .
 Iam graditur : crescut animi : stat robur ; at impar
 Ausibus : extincta remanent nam semina flammæ .
 Morbi reliquijs languet : vestigia nutant :
 Exanguis notat ora color : rigor occupat artus .
 Non aliter scintilla faces si paruula magnas
 Intulit in cæcas ædes sub nocte silenti ,
 Incumbuntque Notis calido se vortice flumen
 Prouehit ignitum : flammis torrentibus aulam
 Obruit : eructat fractis incendia tectis :
 Dependet quassata domus , patulisque fenestris
 Cum fumo vapor expirat , quem turbinat aura ,
 Vicinosque lares inimico murmure terret .
 Vndique conueniunt populi , quos publica tangunt
 Commoda : Neptuno Vulcanum vincere tentant .
 Materiem rapit hic flammis , cedrosque subefas
 Projicit in præceps : vellit laquearia : mensas
 Scriniaque euoluit : largas ille ingerit vndas ;
 Donec flamma , suo tandem tumulata sepulchro ,
 Cum fremitu cadit in cineres . sed mortua viuit :
 Fumat adhuc nam triste solum , fibrisque sub imis

Pestis adhuc infida latens, noua damna retentat.

Ergo mouere gradus in Virginis Atria certat
Spe Pius innixus. Lauretum, Templaque longè
Dum cernit; vigor exoritur: se firmat eundo:
Reliquias abigit febris: delubraquetandem
Virginis ingreditur. Tunc protinus omnis in auras
Vis abiit morbi, steteruntque in pectore vires.
Intonat attonitus rursus Pius arma: salutem
Deuonet acceptam Diuæ, vitamque redonat.

Pontificam Mater, Lunæque simillima Virgo,
Æthereâ secum stellas quæ sede reponit,
Orbis ad Imperium, Xisti gentilia ducet
Sidera. Proh quali rutilabit luce timendus!
Hoc dominâte cadēt vmbra, quibus improba frau-
Occulit impietas: morti damnata latronum (des
Corpora perquiret gladio; nemorumque recessu
Extrahet ad laqueum. Sic Maiestate seuerus
Sol venatores iubet ire per antra ferarum;

Cædibus & cædes cumulare; leonibus apros,
Et miscere lupos vrsis; & sæpè vorati
Sanguinis humani proprio dare sanguine pœnas.

Qui fuerant tacitæ quondam tentoria mortis,
Montes æquabit Xistus, siluasque reuellet
Quâ face quâ ferro, Gedeone potentior; irâ
Qui ferus vltrici densissima robora saltus,
Et gladio annosæ violauit robora filuæ.

Tunc suspecta prius Peregrinus compita tuto
Calcabit gressu. nisi fortè in sanguine furum
Lubrica gaudebit currens vestigia labi.

Inde viatorum resonabunt omnia cantu:
Mæandris inde irriguis turba vndique lapsa,
Et multis infasa vijs, fundetur in Ædes

*Quò propius
Laureti accedit
melius se habet.*

*Ad conspectu
B. Virginis
valens peruenit,
ac vegetus, & vota
soluit. ex*

*Turs in h. l. a
Xistus V. B.*

*V Lauretane
additissimus*

*Sicarios, &
exules exterminat
ex*

*Turs. h. Lau.
c. 11. l. 5.*

*Collem Lau-
reto proxima
æquat.*

Virginis , Auroræ populos & Regna trahentis
Ultima . Complecti Laureti Villula totum
Sed nequit auulsum patrijs è sedibus Orbem .

*Laureti spa-
tium amplifi-
cat.*

*Fontem ape-
rit .*

Ergo humile oppidulum, pelagus quâ littora lunat,
Sumptibus immensis fines protendet auitos,
Leniter emissos perfosso è monte . perenni
Se fons cum sonitu flectens ad mœnia riuo ,
Præbebit populo latè populariter vndas .
Innumeri cum fonte fluent saliente coloni :
Namque loci facies lætissima . noxius aër ,
Iam felix Aquilone , nouas excurret in oras ;
Nec vitiabit agros nebulâ , neque corpora tabo .

*La. oppidum
ciuitatis iure
è Episcopatu
donat.*

*Lau. Templi
valuas ex
ære cęlat 40.
aureorū mil-
libus .*

*Signum aneū
Xisti in Tem-
pli gradibus
positum.*

Hanc dabit esse Urbem : Pastore , & legibus Urbem
Constituet : Puerique Dei cunabula magnis
Postibus armabit Xistus stridentibus ære .

Munera Pontificis ne labilis impetus æui
Letheos ferat in fluuios , quibus omnia dona
Degener obscuris obliuio deuorat vndis ,
Picenum in Statua , velut aggere , stare iubebit .

Marmoreis Templi facies distincta columnis
Qua fora spectabit , diademate cincta domorum ;
Maiestate solum grandi premet ardua moles ,
Pontificis referens vultus ex ære , quod igne
Scintillare pio vicina è Virgine credas ,

*Alexander
VII.*

Et sacrâ populos in Tempa laceffere flammâ .
Te quoque, Alexander, Regina Virginis Aula
Efferet in Regnum , gemino quod sidere signat ;
Et gemino , lucent vbi consita sidera , monte .

*In hunc ad-
buc puerum
ira Luciferi .*

Lucifer in puero tantæ cunabula lucis
Horrescet, præceptusque animi , nec sobrius iræ :
Matutinus , ait , Fabij mihi nubila fulgor
Protendit, nigrumque diem . mihi Sena quid vltra

He-

Heroes paris illustres, inimicaque Diti
 Castra tenebroso? Puer ecce timendus Averno
 E Vaticanis mihi montibus inferet arma;
 Inque meas umbras pro telis astra vibrabit.
 Auspicia heu malè captantur, quà Chisia surgunt
 Culmina: Tænareas hac auguror arce ruinas.
 Experiar tamen ingenium, fraudesque locabo.
 Non vrit Fabij mea subdita flamma medullas,
 E Cypriae correpta focus: auertit amoris
 Impuri stimulos, durans ad vulnera sensus.
 Aggrediar corpus; si mens, sibi clausa, recedit
 In se: si tantùm caelesti carpitur æstu.
 Ut cadat ante diem, venis inspergere virus;
 Distillare necem iuuat in præcordia sensum.
 Lapsa minutatim trahat ossa, & cruda fatiget
 Ora siti: vires furtim pascatur & artus;
 Donec procumbat mea victima febris in igne.
 Lucifer hac æstus agitabit voce. Tegendo
 Flamma furens viuunt: vitiato sanguine vultus
 Pallet; edaxque sitis sub pectore perfurit imo,
 Ingenuæ florem febris libata iuuentæ,
 In venis abstrusa latet: vitale flabellum,
 Quas trahit, infectas ex ore reciprocatur auras.
 Iamque propinquabit letho; cum Virgo virescet
 Cui lauro titulus, pubescet gloria factis,
 Inferet hanc iuueni mentem: augustale salutis
 Virginis esse Domum: lauri succedat ad umbram;
 Febris ut immissum procul arceat umbra calorem,
 Sola refrigerium vitæ. Spem vota que corde
 Concipit arcana Fabius; medicasque per os
 Inde manus, adhibet solam te, Virgo, medelam;
 Inque diem morbo pressum caput alius effert,
 Mem-

*Graviter æ-
grotat.*

*Ope Laureta-
ne Virginis
conualescit.*

Membraque iam tabo reparat dilapsa proteruo .
 Non fecus agricolæ quercus dissecta securi ,
 Florida robustos dum tendit in aëra ramos ,
 Trunco ignominiam malè sustinet , atque superbi
 Siluicolæ plagas : mox Vere fauentibus auris ,
 Frondibus aucta nouis, Zephyri petit æthera plausu.

*Vota solutu-
 rus Laureti
 iter habet .*

Tum verò Fabius, victa nece, surget ; & ambas
 Tolle in astra manus, gressusque ad limina flectet
 Lauretana . Pedem vix inferet : ecce precanti
 Mens rapitur sensusque . Petrum, stipante corona
 Cælituum , sacras operantem cernit ad aras .

*In ara Laur.
 B. Petrum in
 ter alios Pon-
 tifices sacrifi-
 cantem videt.
 poet.*

Nomine magnus adest, umbratus tempora lauro,
 Gregorius, dextrumque latus splendoribus ambit.
 Terribili Leo luce placet, læuumque coronat ,
 Dalmaticis ambo tunicis linoque decori .

Diffimili stant veste Pij : nam diuite luxu
 Addita Viruti Sapientia fila Secundo
 In chlamydem voluit, Solesque intexit in auro .
 Arte Fides mirâ tenuat sed firmata Quinto .
 Prodigijs variatur opus . Stola ducta sub ala
 Transuersim duplici, promissa, & pensilis, omnes
 Versicolorato decorat pulcherrima ductu .
 Cingula candidulus turgescit ad aurea byffus ,
 Et fluitat rutilas gremio crispatus in auras .
 Stant super Aligeri ; Regnique insignia dextris
 Attollunt, diadema triplex . Libamen ad aras
 Expedi è cælo Michaël ; Cereremque ministrat,
 Poculaque . Augusto Petrus ore incumbit, & afflat
 Voce dapes pollente . Deus tunc Æthere lapsus
 Victima succedit Cereri, sed viua, fugata ,
 Atque mero . Sequitur Genitrix diuina Tonantem
 Triticeo vectum curru . Quo ritè litato :

*B. Virgo Laur.
 D. Petro Fa-
 bii pontifica-
 tum prædicat.
 Peti.*

Verre, inquit, iuuenem cernis, qui affunditur aræ,
 Votaque persoluit? meus est, pupillaque frontis,
 Thesaurusque mei cordis, quem matris ab vlnis
 Diripui, fouique sinu; quo sceptræ, coronæ,
 Et sacra Pontificum florescit purpura succo
 Sanguinis, in Mundi pretium quem sanguine nostro
 Duxit Amor. Nostris quia nunquam Chisus vlnis
 Regalique sinu cecidit; regnabit, & Orbem
 Fulciet hic mecum, scelerum dum pondere nutat.
 Omnibus accitus studijs, bella, omnia bella,
 Virtutum radijs, & maiestate fugabit.
 Hunc vehet alta humeris & pectore Roma: cruoris
 Inter lætitiæ lacrymas siccabitur vnda,
 Telaque frangentur. Tamen hos in semine fructus
 Perdere Mors tentat, genitrix & filia belli,

Bis omnē, in tumulū lapidē importuna mouebit.
 Sed tumulo emerget, lapidumque è mole sepultus;
 At viua semper Virtute. In viscere caute[m]
 Sentiet heu tenero latitantem inolescere morsu
 In segetem mortis, lapidicinamque dolorum.
 Quis clausam speret pestem lenire medendo?
 Ille Deo mentem, sensumque affiget Olympo;
 Tormenti genus horrendum ne sentiat. Astra
 Visa iuuant; & sæpè dolor fulgore leuatur
 Ætheris, applicito morbis. Medicina Futuri
 Sola malis prodest præsentibus. Vna voluptas,
 Vna quies Fabio, nunc sidera quærere vultu;
 Nunc stellata mei, melioraque vulnera Nati
 Explorare oculis; rimari corde; lapillos
 Sanguinis, & gemmas furari; allambere; venâ
 Dum lapidum arcanâ lapidatur, & horret ad ictus
 Vita labans, hostemque fouet, munitque tegendo.

*Bis eundem
 calculo labo-
 raturum?*

*Bis sanctulum
obiecta agrote
Christi patie
tis imagine .*

Tunc ego sidereis depicta coloribus ora
Numinis obijciam , pallentis imagine mortis .
Rore leui tabulam aspergam , succoque salutis .
Funeris vltor erit Natus , dum funera vultu ,
Dum luctus curasque refert . Hunc ille feroci
Sollicitus morbo spectabit : & vmbra Tonantis
In fatum properantis , erit lux aurea vitæ .
Dulci conflictu dolor ; ardor ; amica voluptas ;
Petra Deus , qua lætitiæ salit vnda ; fodina
Calculus indomiti luctus , & vena doloris ;
Hinc Nati cruor ; hinc sudor languentis alumni,
Solantur pœnâ Fabium , & dulcedine torquent .
Naufragij hanc vîti tabulam , licet actus ad oras
Et Vaticanæ ripas , anathemata mortis
Bis domitæ , & Petræ , qua prominet, omen amabit ;
Atque oculis iterum vigilique requireret amore .
Virginis has voces lituis fidibusque tubisque
Excipiet Superùm pubes ; diademaque triplex
Crimibus imponet Fabij , sua dona timentis ,
Et lacrymantis . At in niueas abit humida gemmas
Lacryma ; lecta leui Diuûm quæ pollice fingit
Regni stemma sacri . Nolens ita seruit honori
Ipse, suo Princeps , quem pondere territus odit .

*Hanc imagi-
nem ab eo
seruandam .*

*Ad hæc Vir-
ginis vatici-
nia Superum
plausus .*

Affuso sed qui circum sacraria Patres
Assistunt cœtu , Fabio lacrymante , benignis
Arrident oculis : iuueni dant brachia collo :
Hærent impliciti ; infunduntque per oscula mores,
Insinuantque animas , vnoque in pectore viuunt,
Quem sic affatur Petrus ; sed voce per aures
Quæ non missa sonat , tacito sed corde perorat,
Arcanosque mouet sensus . Iustissima Diuûm
Cura , Fabi , Regno tibi sit præsentius omni

*D. Petrus Fa-
bium alloqui-
tur, & ad
Laur. Virg.
amorem her-
tatur .*

Vir-

Virgineæ Genitricis amor ; qua præside , quisquis
 Sceptra tenet, nil sceptrâ facit; Dominusque regentis
 Cuncta Dei , nil cuncta putat . Te Virgo Quirino
 Destinât Imperio , superis quia destinât astris .
 Lubrica res sublimis apex : trahiturque ruina .
 Sæpius elato Regnorum è culmine . Sed tu
 E Vaticano , subnixus Virgine , monte
 Disce subire arcem stellarum . Hoc edocet astrum
 In gentilitijs quod montibus Æthera monstrat ,
 Et facilem super astra viam . tamen ante memento
 Annis implendam ætatem , virtutibus Orbem .
 Hoc etiam memori signabis corde : catenis
 Æternis postquam fera bella ligaueris , Ædes
 Has iterum vt visas ; pacisque insignia muris,
 Laurigerisque aris , domiti spolia ampla furoris,
 Accumules victor . Tibi Virgo corona triumphâ
 Immortalis erit . Susceptos gratus honores
 Huic dum mortales reddes , æterna refundet
 Regna tibi . documentum ingens : bis Regna parari,
 Si tibi seruitium tantum , sed nobile , Regnum est;
 Teque regis, famulumq; geris, dum sceptrâ gubernas.
 Hæc Petrus: Superumque chorus dilapsus in auras
 Soluentem lacrymis iuuenem sua vota relinquet .

Attonitus visis non ille è pectore voces ,
 Facta sed ex animo laxat : se deuouet aris ;
 Aurea Pontificis sequitur vexilla togatus ;
 Succumbitque Aulæ , seruit cui curia Regum ,
 Regia quæ Mundi , maiestatisque tribunal ,
 Est innixa Domus Cælo , Diuisque propinqua ,
 Cardinibus suffulta Orbis , fratresque serenos
 Regali complexa sinu . Tunc fortior vsu
 Urbani iussis , magnisque exercita curis ,

*Fabius sacris
 ordinibus ini-
 tiatur .*

*Seruit Aula
 Rom. negotijs.*

*Quæ sit vera
 Politicâ .*

Lumine clara suo, Fabij prudentia in omnes
 Discurret, ceu vena actus argentea, Cælo
 Corriuata, canaliculis non ducta Catonum.
 Scilicet hæc Reges regnandi ars vnica format:
 Hæc Superos regit vna, fluens è mente Tonantis,
 E Christi fluuijs, magnoque volumine Verbi,
 Omnis vbi lex est legum, descripta cruore.
 Hanc non metitur lucrum, non gratia vulgi;
 Non agit ambitio, non relligione superstat
 Succollante; sed hanc tollit super omnia; & ipsâ
 In ceruice locat Regum; censumque lucrumque
 Esse putat, cumulare animis æraria cæli.

Vt geminis ripis & regno Rheus aquarum
 Deuehit argentum, gemino sic littore, cordis,
 Dona sui voluit Fabius. Prætermeat aulam
 Fusilis in curas Sapientia: flumine Virtus
 Profluit aurato, Pietatis & otia quærit.

Nobilitas quâ Parthenio Romana Senatu,
 Virginis auspicijs cælum subeuntis, amore
 Iungitur, ô quantum tua, Chisi, gratia crescet!
 Gemma maritatur ceu circo pulchrior auri,
 Moribus ingenuis sic Virginis inter alumnos
 Effulges rutilis flammis; aurumque pyropus
 Nobilitas medius. Iunior maiore cothurno
 Attamen incedis virtutum. Extare popello,
 Ceu Saul, in medio magnum est: superare Gigantes
 Sed quid erit? celsâ palmam quid fronte, trophæum
 Virginis augustæ, contingere? Cernite. viuet
 Non delenda vnquam Mariano in codice Virtus.
 Egregium referet iuuenem, cuspumque metallo
 Nobiliore, animo canum, spemque Urbis & Orbis.

Dum crescit Pietas, Solem velut vmbra fugacem,

Pur-

*Fab. ascribi-
 tur nobilitas
 in sodalitiis,
 quod sub titu
 lo Virg. est in
 cælum assum
 ptæ.*

*Eius in fastis
 hoc repertum
 Elogium: Fa-
 bins Chisius
 eximia vir-
 tutis adole-
 scens.*

Purpura prosequitur Fabium, qui lumina vibrat
 Non fugitiua. Quirinali suppositus Olympo,
 Fulcit onus; dorsoque orbes & sidera torquet.

Laureti memor ex adytis, roseoque Cubili
 Proxima supremo tenuisse cacumina Regno,
 Grati animi tibi, Virgo, locat monumenta, Sacellum,

Quod Lauretano simili se nomine iungat,
 Inclusum Templi spatij, cui proflua nomen
 Turba dedit Populi; conspirabuntque duello
 Hac in sede arces. Mirantur Memphide sectâ
 Ad latus in cælum se tollere mausolea;

Et super Augustos cineres imposita sacrari;
 Ægyptique nefas abolere, domusque beata
 Reliquias seruare sinu, cælestia vitæ
 Pignora perpetuæ. Pictura coloribus afflat

Aræ animam, murisque, tholo circumque supraque.
 Imponunt oculis simulacra, indutaque formam
 Temporis & vitæ mortisque, è marmore credas

Luminibus lucem vibrare, animamque loquacem,
 In medio vacuum titulis pompâque sepulchrum
 Sternitur ad Fabij cineres cum lemmate: Ad astra

Mors iter est. Fabij non hæret marmore nomen,
 Nec debet tellure premi, quod scribitur astris.

Emeritum pridem, curisque Deoque vacantem,
 Tot complexa gradus tandem suprema potestas
 Eriget in folium, Mundique imponet habenis.

Hoc regnante lues multas dominata per vrbes,
 Principis astra timens, in Turcas castra mouebit.
 Horrida funeribus mea Roma, atque obsita luctu,

Ipsa sibi feretrum, sibi præfica, & vrna sepulchri,
 Dum tabo grassante gemit; fera nubila mortis
 Franget Alexander, quia lampada quassat amoris.

*Cardinalis
 creatur.*

*In Templo B.
 Mariæ à Po-
 pulo sacellū
 Lauretane
 V. sacrū or-
 nat, ac reno-
 uat.*

*In hoc statuae
 sunt, & picta
 tabulae insi-
 gnes.*

*Et Chistorum
 sepulchra.*

*In area me-
 dia Fabij se-
 pulchrum sine
 nomine.*

Fit Pontifex.

*Et Pontifice
 pestis Romæ
 grassata.*

Ergo age Pontifices cum fœnore, Roma, rependit
Lauretana tibi Sedes : spem tolle cadentem :

Hæc tibi Regna dabit; Rex hîc nam regnat Olympi,

Quosque creat Reges, hîc perficit . Humida fletu

Lumina terge. Nouum dum Sol reuocauerit annum,

Quæ Tanaim pia turba bibit, fluctusque Garumnæ,

Flumina Gangis, Hydaspis aquas, Rhenumq; Tagûq;

Danubium, Rhodanum, Tamesim, fontesq; Sicanos,

E Lauretanis immissa Penatibus, Urbis

Quattuor intrabit, lustralibus obuia sacris,

Limina . Nam postquam nostris confederit aruis

Alina Domus, bis lustra decem referentibus astris,

Reclusis aderit Cæli Indulgentia valuis .

Maiestate fores Bonifatius implet apertas ;

Cælestesque profundit opes, & mixta dolori

Gaudia iucundo . Populi vestigia calcant :

Inuehitur cum gente Salus; & Gratia postes

Occupat, Aligerum deuecta curulibus alis .

Infert se radijs Titan melioribus : annos

Deuocat æternos, & candidiora salutis

Secla redorditur : Virtutum panditur ætas .

Scilicet ex vna tibi Sede patefcet Olympus .

Illâ peregrinum peregrina vocabit in Urbem

Cum populis Orbem; patriâque reuulsa, reuellet

Sedibus è patrijs Reges . Dum Regia Mundi

Roma eris & Superum, me carceris horror habebit,

Sed breuis umbra mihi pariet fecunda perennem,

Et sine nube diem, faceret cui nubila, Regni

Celsus apex . Qui summa tenet, mage distat ab alto

Æthere . descensus rapit in sublime . remisâ,

Demisâque manu dum stringitur arcus; in auras

Altius intorquet sua tela : vt laxa vibrentur,

Emi-

*Bonif. VIII.
Cælestini suc-
cessor post se-
culum Iubi-
lai annum
aperuit, & to-
tius Orbis cõ-
cursu antea
est celebrata
Lauretana, et
Roma gloria.
Ex Tur. Sal.*

*Cælestinus
versus mare
Adriaticum
fugit, ut in
Dalmatiam
traiciens in
Eremo late-
ret. Deprehē-
sus in via,
Pontificis ius
suo honesto car-
cere detentus
est in Herni-
cis, quoad vi-
xit. Ciac. in
vis Pont.*

Eminus, hanc retrahis .rapit hæc violentia Cælum.
 In cursu ,pro carceribus , mihi carcer ad Axem
 Infidiosus erit . grauius mihi carcere Regnum ;
 Aula fuit compes ; regalia firmata pondus .
 Expedior ; iam iamque volo . Tu, Dædale, pennas
 Nectis , Amor ; Mundi sed non fallacibus auris ,
 Atque soluturo ceram , me credis honori .
 Flatibus ipse tuis volucer committor & igni .
 Sic labyrinthis anfractibus exeo . Roma ,
 Roma vale ; ciuesque mei , mea Regna , valete .
 Cælestinus amat Cælum . Sic itur ad astra ,
 Dum terrena fugis . fugiendo prendimus arcem
 Ætheris, atque Deum: Regnumque acquirimus; vltro
 Dum iacimus . Terræ facit hæc iactura beatos .
 Dixit , & abscondit cælesti lumine vultum .

At desiderijs sequitur dum Roma fugacem ,
 Quæ maris aula oculis est peruia , motibus vndas
 Insolitis feruere videt : per inane, rotarum
 Percipit & vocum varium crebrescere murmur .
 Clarescente sono , bibulas dum subrigit aures ,
 Discedit cælum , roseæque volumina lucis
 Nubibus apparent fractis . vox missa resultat .
 Fraudes , bella , neces , scelerum contagia , totâ
 Cedite ab Hesperia . Deus hic Tentoria figit ,
 Pax , Pietas , & Virgo . procul, procul ite profani .

Têpus erat, solitos quo Sol properabat in ortus ,
 Fessaque postremo cedebant sidera lapsu .
 Ecce autem nouus axe nitor prorumpit aperto .
 Virginis inde Domus , Superùm comitante Senatu,
 Apparet . Quis membra mihi circumstetit horror !
 Lætitiæ quæ flamma rapit ! Rege , Diua; per auras
 Quæ Sedes regis alta tuas . abssistite curæ .

*Regnum cæ-
 lorum vim
 patitur, &c.
 Matth. 11.*

*Cælest. disce-
 dit .*

*Circa hoc tē-
 pus, quo facta
 est Cælestini
 abdicatio, Na-
 zar. Domus è
 Dalmatia in
 oppositam orâ
 Italiae trans
 Adriaticum
 sinû, quâ tra-
 iectus patet
 millia passuum
 ferme ceterum,
 translata est
 ab Angelis. in
 vit. Cælest.*

*Idem asserit
 Spondan. ad
 an. 1294.*

*Cõcluditque :
 quasi hoc mu-
 nere solari vo-
 luisse Deus
 incertorem po-
 pulorum con-
 ceptum ex ab-
 dicatione Cæ-
 lestini .*

*Id Turf. in h.
 L. 1. 5. c. 6.*

Virgo venit . Tu sola meo , Discordia , plausu
 Importuna gemes . non stabunt , perfida , paruo
 Hospitia Italiæ . Tantæ nunc nescia cladis ,
 Teutones extimulas armis ; spolijsque superba ,
 Fœda cruore , paras reditum . Tua regna reuises ,
 Non visura diu : nam te iam destinat umbris
 Natioque Erebo Domus Omnipotentis Amoris .

*Roma Naz.
 Domus è mari
 venientem vi
 det.*

*Tenet fama ,
 nec vana est
 fides venienti
 Deipara do-
 micilio arbo-
 res obuias ve-
 luti venera-
 bundas incli-
 nasse se. Turf
 b. i. c. 6.*

Iamque iter euadit pelagi , nemoriq; propinquat;
 Sedit vbi pia Roma . Metu commixta voluptas
 Corda nemusque trahit . Prono famulantia trunco
 Arbuta curuantur , præsentem Numinis Ædem
 Obsequio testata : pauent : sed territa gaudent ,
 Lætaque terrentur . Cæli mirabile pignus
 Infertis mirè ramis in ferta coronant :
 Hospitis aduentu gratantur , fronde disertâ .
 His loquitur linguis arbor vocalis , & aurâ .
 Hanc vbi suspexit scenam , flammæque propinquas
 Roma oculis hausit , dulci formidine voces
 Obruit attonitas , lacrymas mox aggere cordis ,
 Brachia in amplexus , totumque in gaudia pectus
 Laxauit . gemitu risum , suspiria verbis ,
 Verbaque confundit lacrymis ; loquiturque siletque ;
 Rursus & in fletus concepta silentia soluit .
 Erigit in cælum palmas : se corpore in auras
 Toto sustollit , volucrem medicata volatum :
 Ardet & exclamat : Superi dimittite pondus ;
 Quod fertis , nostras Cælum deponite in vlnas .
 In nubes sic alta ferar ; sic Æthera , & ipsum
 Roma Deum tangam , terris atque Æt' ere maior .
 Quæ mora , pennigeri ciues ? recludite postes .
 Hac minor Æde vnâ , quamuis sim grandior Orbe ,
 Ingrediar . magnæ parua est mihi machina terræ ,

*Roma Naz.
 Demum salu-
 tat.*

Et Romæ minor Imperio : tamen vnica Romam,
Immensum complexa Deum, modò continet Ædes.
Imperijs Casa par cunctis iam desere nubes :
In nostras descende manus : his collige flammæ ;
His cumula splendoris opes , quibus omnia Regnæ
Splendidè inardescant , agitent & prælia lucis .
Dum manibus te suscipio ; cor suscipe nostrum :
Vel pro corde meo defixa in pectore , motum ,
Sensus, ingenium, vires, atque insere vitam .
Pendula quid Romæ suspendis vota gementis ?
Vel descende ; alas humeris vel neçte volucres ,
Ad te quò properem . Debes te, regia Sedes ,
Credere Reginæ . breuiato amplissima Verbo
Me capis ; & caperis Romæ sub pectore : cursunt
Siste , meo fundanda sinu . Fundamina primus
Cor lapis internat : totus sternetur & Orbis,
Quem Regina premo . Viden ! hæc vt filua recuruis
Subditur arboribus ? sic inclinabitur omnis
Terra tibi : rami flectentur ; & ipsa virentes
Inflectet fastus , pompasque superbia : frontem
His teret in faxis : hæc Paupertatis in Aula
Additcet manibus primùm seruire reuinctis .
Pandite vel rapite , ò Ciues , aratia Romæ :
Proiçite arma manu : Capitolia vertite fundò ;
Vestra sedens hic Romæ domo pacata rebelles ,
Thesurosque paro ; subeo iuga ; sceptraque pono .
In ceruice iugum diuina Domuncula pendet ;
Dulce iugum , Romæ quo terra iugabitur omnis .
Hoc Regina fero , captiuæque . pondus amoris
Hæc Cæli Domus est : premo ; erigo ; astraque pulso
Hæc Maiestatis sub mole caduca . triumpho ,
Regnaque subijcio , quæ vis non flexerat vlla ,
Nec

Nec belli moles curauerat vlla . potentem
 Hac in Sede Deum qui vicit , amabilis hostis
 Me debellat Amor . Roma est inuicta ; sed armis
 Vincitur , & vincit , Numen superantis , Amoris .

*Pastores, dum
 in aëre sus-
 piciunt ve-
 stitam flāmis,
 & fulgoribus
 Domum, quid
 sit inter se
 discepiant.*

Fortè toro Mopsus viridi compositus, ouile
 Nocturnis vigil excubijs seruabat ; in agros
 Cum se Picenos Domus intulit . Ille nitore
 Territus insolito , & scenæ dulcedine captus ,
 Excitat è somno , vicinâ in rupe cubantem ,
 Et mouet Antophylum . Dubiâ nictantia luce
 Lumina dum tollit , stupidoque volantia visu
 Limina pertentat ; sibi credere nescit , & ora
 Sæpè fricat , passusque iubar , sic incipit . Æther
 Voluitur in terras , ò Mopse : relinquimus arua :
 Ducimur in nubes : magalia deuorat ignis :
 Silua flagrat : noua Tecta vocant , cælestia Tecta .
 Viles ite casæ : meliora mapalia quærunt
 Antophylus Mopsusque . Domus, quæ persecat auras,
 Pastores rigidâ raptos è rupe fouebit .
 Si non voce pares , at saltem cordibus æquis ,
 Cum Superis resonâ ducemus carmen auenâ
 Luminis ad fontem , quod Limine profluit . inde
 In pastorales spargemus gaudia siluas :
 Fronde fores viridi velabimus, atria flore .
 Inter Cælituum choreas saltabimus ambo ,
 Fontanæ ad numerum flammæ, fessisque labore
 Fas erit in vigili securos lumine somnos
 Carpere . Nocte lupus qui terret ouilia , sicco
 Territus effugiet , flammis vigilantibus , ore .
 Ite meæ pecudes : Pastores astra sequuntur
 Mopsus & Antophylus: vos quærite môtibus vmbra,
 Et frigus captate . faces vigilantis Olympi

*Alter se rapitè
 dum in ea do-
 mo putat in
 celū, vt olim
 Elias igneo
 curru raptus
 est .*

Nos fulgore vocant : Solis penetrabimus ædes .
 Numen habet silvas : silvæ sunt Numine dignæ .
 Pabula vos medijs contundite in vrbibus . agnis
 Lac ibi, vel sanguis subducitur . ite capellæ ,
 Innumerosque cauete lupos , quos educat aula ,
 Cui Mopsus . Fallax quid si nos ludat imago ,
 Antophyle ; aut visæ fundant incendia flammæ ,
 Corripiantque vltimos , & cum pastoribus hædos ?
 Infelix ò semper ouis pecus . vbera , fontes ,
 Arbuta siccabunt , & lecta ex arbore poma .
 Non vos vmbra teget ; rabiemque lycisca domare
 Fontibus haud poterit , dum fauce latrabit anhelâ .
 Collibus è nudis pecudes pendere videbo :
 Ad mulctram frustra venient : frustra vbera palmis
 Mulgebo ; questusque dabunt pro lacte capellæ .
 Viminibus textum , iuncoque mapale , fauillas
 Euomet : in fagis quæ congersere palumbes ,
 Ambustæ repetent tutres , fumantibus alis .
 Heu cogamus oues ad flumina : præcipit æstus ,
 Iam lactis succum pecori , iam vellus adurit ,
 Infelix Mopsus cannas disperge canoras .
 Non posthac , arente labro , cantabis amores
 Virginis & Nati . Quamquam ò si Virginis esset
 Hæc flammata Domus , súdo quæ peruolat Axe !
 At memini Solymæ suspensam monte , quis illam
 Vertice Nazareo nostros subduxit in agros ?
 Spe tamen accendor ; patris dum mente recurrunt ,
 Credita verba mihi quondam : namque ore parētis
 Tunc ego pendebam ; ceu pendet fistula collo ;
 Arboreis pendent ceu poma tenerrima ramis .
 Dum lateri hærebam , multa hic referebat ad aures
 Cum , medio sub Sole , cauo proiectus in antro ,

*Aliter timet
 he visa è Do-
 mo incendia
 in oues silvas
 que spargan-
 tur .*

*Exhilaratio
 & arcano lo-
 quitia sensu
 præcogit Vir-
 ginis esse Do-
 mum, cuius
 aduentum
 ipsius olim
 Genitor præ-
 dixerat.*

Cantibus & cannâ Solem, curasque leuabat :
 Diuino (sic mente sedet) diuinus ab æstro,
 Quod spirabat Amor, pastoris Apollo, canebat :
 Postquam ter decies flaueret campus aristis,
 Nostra coruscantem venturam desuper arua
 Cælituum cum pube Domum. Lanugine malæ
 Tunc mihi florebant: genitorque tremantibus vlnis
 Me super incumbens, dicebat: Nate, maneret
 O mihi si longæ tecum pars vltima vitæ;
 Donec diuino nutantes pondere montes,
 Cereaque aspicerem decurrere culmina flammis
 Virginis ante Domum! cor pectore, lacryma vultu,
 Spiritus ipse liquaretur cum montibus. Ædes,
 Nate, oculis tu cerne meis, meâ vita. sed vnum,
 Nate, vnum memori sub mente reponere. volucres
 Numinis † nostro steterint in monte Penates;
 Quam puer in seui pratis, & fonte rigauit,
 Erue cum fibris præduram stipite laurum :
 Da mutare solum, virides & spargere ramos
 Virginis ante Fores. præ plantis omnibus vnam
 Hanc colui, voluique meo pubescere cultu.
 Sæpius emunctæ rorabam lacte capellæ :
 Flore maritabam: recubans sub frondibus, æstus
 Ætheris arcebam; calidas & cantibus horas
 Solis ad inuidiam fallens, te musica molli
 Vincebam, philomela, sono. Tu, nate, memento
 Hanc inferre iugo laurum, cordisque trophæum
 Ponere cum fibris: fibris nam cordis inhæret
 Æterni Mater Pastoris Virgo; dabitque
 Laureto nomen folijs victricibus arbor.
 Hoc quoque fige animo. Cineres atque ossa Parētis
 Conde sub hac lauro. cum fronde virefcere, vita

*Montes sicut
 cera fluxerūt
 a facie Domi-
 ni Ps. 96.*

*Præcepit
 nato Genitor,
 ut laurū sibi
 dilectam Vir-
 ginis ante
 fores colloca-
 ret, & sub ea
 paternos ci-
 neres.*

In spem perpetuæ poterit cinis ipse, papillis
 Quem vicina rigat Genitrix dulcissima Vitæ.
 Arboris in truncò iaculis incide. Menalca
 Hac viridi sub stirpe iacet: procul umbra sepulchræ.
 Luminis hæc Sedes: procul horrida mortis imago.
 Te quia non vidi, perij, Domus hospita Vitæ.
 Mortua substerno quia nunc tibi membra, resurgo,
 Et vivo Mariæ pedibus. Si subderet æquor
 His pedibus syrtes; si spinas arida Tellus,
 Ossaque si rupes; si æternas Tartara mortes;
 In tellure vepres, scopulique in marmore, in Ossa
 Viueret & rupes; mors viueret ipsa: vel Orcus
 Promeret in vitam fontes, in germina flammæ.

*Sub B. Virgini
 nis pedibus
 saxa, spinas,
 mors, omnia
 florent, ac
 viuunt.*

Hæc mihi tunc Genitor: genitori dixit Amyntas;
 Fatidici vates ambo, pecorisque magistri.
 Antophyle, Antophyle, ò facili quæ tramite currit
 Arua super rutilante rotâ, foret illa, canebat
 Quæ genitor, promissa Domus! cõsumptus ab igne,
 Quo natat illa, leues fluere timor omnis in auras.
 Sic est (ni dubiâ fallunt me lumina luce)
 Vicino sedet illa iugo. Viden? agmina Diuim,
 Tecta locant; positaque locum iam mole pererrant
 Curfibus & choreis, nutantque cacumina plausu.
 Ergo gradus celerare iuuat, propiùsque videre.
 Fulmina non terrent; nebulâ non cingimur atra;
 Non clangore tubæ; pluuio non igne. Voluptas,
 Gaudiaque inuitant, sensim illabentia sensus.
 Pastor erat Moses: media de rupe loquentem
 Cum stetit ante Deum: cum serpere sentibus ignes
 Vidit; vbi solium, flammataque castra locarat.
 Cæca Fides, & simplicitas velatâ Tonantem
 Aspicit; ast acuit quæ fastus, lumina cæcat.

*Moses pas-
 cebat oues, ap-
 paruitque ei
 Dominus in
 flamma ignis
 de medio ru-
 bi, &c. Exod.
 c. 3.*

ITER

ITER LAVRETANAE DOMVS

LIBER XXIII.

ARGVMENTVM.

Discordia è Germania, ubi Guelphorum, & Ghibellin. nata dissidia, in Italiam redit. Dum miratur omnia parata, videt in Recineti silua Nazaren. Domum. In hanc, quia timet expelli, acuit ingenium, & vires armat. Inuidia, & Avaritiæ suarum arte Satellitum rem totam agit. Ut fugiat Cella, sanguinis inimica, Viatorum sanguine siluam polluit. Fugit illa duorum fratrum in Collem: & aream, quam linquit, viuo semper flore conuestit. Flores calcet Discordia, qui contra illam acuntur in spicula. His irritata, per Avaritiam, & Inuidiam specie boni fratres accendit in bellum. Rursus horum sanguine collis inficitur; Cellaque in vestibulo dum belligerant, ab Angelo eius Custode deterrentur.

*Hæc inter
Discordia è
Germania re-
dit in Italiã.
Eius species,
& aduenus
effecta.*

TAlia dum secum vario sermone volutant,
Pallida Teutonicis properat Discordia regnis,
Italiaeque reuifit agros, notumque cubile,
Nescia venturae cladis. Coma sanguine fumat,
Verberat atque Notos, dum colla flagellat: in auras
Palla cruenta fluit: quatit ira tremore medullas:
Iactatur caput impatiens; incertaque in omnem
Lumina voluuntur parrem. nunc ignibus ardent;
Nunc immota fouent rabiem: modò cõpita quassat
Instabili monstrum cursu: fert nubila fronte;
Fulmina fert oculis: se turbinat; astraque saltu
Et pulsare putes, pulsataque vellere dextrâ.

Se rotat in gyrum ; mox hæret : stridula fundit
 Lucifugo lamenta sono , Superosque laceffit
 Dentibus infrendens tremulis . cerussa colorat
 Illius haud vultum , fusi sed vena cruoris .
 Halat ab ore faces , quas latè euentilat aura ,
 E calido pulmone ruens . manus altera torrem ,
 Altera sanguineum gladium sustollit : hic horret
 Sanguine ; fumiferos vomit ille in sidera nimbos ,
 Regnaque cum populis putore & peste vaporat .
 Vulneribus lacerum lacerâ de cycladè pectus
 Occultam ostendit rabiem , & discordia corda .
 Hac visâ , turbantur aues , nidosque requirunt :
 Mergunt se pelago mergi : petit ardea littus :
 Sub platano philomela filet ; pompâque colorum
 Prodere se variâ monstro formidat acanthis .
 Accipitres , milui , strix , vespertilio , corui
 Victrici præna canunt , Dominamque coronant ;
 Sanguinis & pluuiam vocitant , turpesque rapinas ,
 Et Mandi cædes , & tristia nubila luctus .
 Dum campis vultus aduertit , frondibus arent
 Arbuta decussis : dirum virgulta loquuntur :
 Confuso strepitu tellus perfossa rebellat ,
 Excutit atque latus , collisosque abscidit artus .
 Visceribus fessis , tellurè exosa parentem ,
 Germina prorumpunt , lethi suffusa veneno .
 Poma tument : riget herba : canes rabida ora latratu
 Indomito laxant : furijs armenta feruntur ;
 Ictibus & cornu vires in nubila iactant .
 Ipsa lupus fit ovis : lambunt qui germina , riu
 Turbantur , retrahuntque gradus . Si flumina tranat ,
 Territa sanguineo maculantur flumina cursu :
 Tristibus exiliunt ripis , segetique minantur .

Si falis arua petit; formidine Tethys abortit,
 Impatiensque dolore furit; subitòque procellas
 Parturit ex utero, querulâ cum matre gementes.
 Concha, parens gemmæ, niveos nigrescere partus
 Miratur, sobolemque odit: pallore maligno
 Corallium mutat, pelago mirante, ruborem.

*Discordia in
 Ancone mœ-
 rem ad Italię
 prospectum
 assurgit.*

Iamque viam, sociata odijs, Discordia littus
 Vertit in Hesperium; dubiâ ceruice remittit
 Quâ ripis Ancona maris malè pronuba montem
 Connubio iunctum, Pontoque obsistit iniquo.
 Ut vidit Dea dira iugum, quatit aère pennas,
 Culminaque inscendit. Radicibus horruit imis,
 Seseque in partes mons dissecat. Illa ruinis
 Incumbens, camposque oculis speculata patentes,

*Omnia man-
 quilla esse
 miratur.*

Obstupuit placido non murmura serpere cælo;
 Arcanâ circum florentes pace penates;
 Atque diem Solemque rotis plaudentibus ire,
 Non radiare acies ferro; quæ mouerat olim,
 Bella filere. Quies hæc, inquit, corda tumultu
 Nostra premit, laceratq; animû. Quis bella repressit?
 Sanguine quæ fuso pax arua tepentia tersit?

*Iraescitur, &
 multa Italię
 emittitur.*

E Superis num Piceos irrupit in agros
 Aliger, & gladios, & tela retrusit, & iras?
 Hunc ego. Sed furias in bella recentia seruo.
 Ah miseri ciues, iuga dira, arcesque nefandæ!
 Hæc vobis multo stabit pax empta dolore,
 Ambitio, Fraudes, examina Mortis, ad arma:
 Hæc memorat, clangitque tubâ, qua vertere terras
 Afolet, & sonitum tera castra sequuntur Auerni;
 Scinduntur nubes in fulmina; terra remugit;
 Incestantur agri tenebris; odia aspera surgunt,
 Semina bellorum. Sed nunc nec Tartarus umbras

*Tuba clangit
 ut Furias euo-
 cet, sed fru-
 stra.*

Euomit ; aut rumpit populi furor, iraque leges ;
 Non chlamydem lucis Sol exuit : omnia rident .
 Altiùs illa tubâ refonat , ventoque furoris
 Infremit , aura filet , populique, vrbesque quiescunt .
 Indignata tubam ; nec suffectura labori ,
 Projicit arua manu . Sonuere cacumina pulsu .

Inde subit campos Recineti , & lumina tabo
 Fœta mouens , videt Aligerùm per suda cohortes
 Ire , redire viam toties ; & monte propinquo
 Stare Domum , pax vnde fluit . Sed nube latentem
 Haud Pacem aspexit . Reprimit formidine cursum ;
 Anconæque iugo se territa reddit : inani
 Corda manu pulsat , trepidâque ita voce precatur .
 Di fontes , & fumifero Styx liuida fundo ,
 Iam redeo : referate lacus , inamœnaque regna .

Trudor ab Imperio . Nostro quæ fumida luctu ,
 Et flammæ, cedesque vomit Domus improba valuis
 (Nosco notas) hostis sunt atra cubilia Pacis .

Ergo meis cedam regnis ? sic sæua iubetis
 Fata . sed abruptam fatorum iura , Deique .
 Vincar ab Æde vnâ , Mundi cui machina paret ?
 Vel figam mea signa tuis , arx lurida , tectis ;
 Vel si mole premis , patrioque remittis Auerno ,
 Sub Styge colla leuans , fundamina conquassabo .
 Non cedam sine cæde : loco , non crimine cedam .
 Ipsane ? Pulsa redi , meliorque reuertere virtus .

An tergo descendentem sub Tartara nudo
 Me videat Tellus ? vel ad hoc inuicta redirem ,
 Si priùs in Ditis fugissem victa cavernas .

Flammæ , Christe , para , totoque tonitrua cælo :
 In me belligerans , abruptâ nube, corusca .
 Non cedo ; non cesso malis . Fida agmina, Fraudes,

L L

Dux,

Recinetum
 contendit ex-
 ploratura un-
 de pax tanta
 nascatur .

Videt Naza-
renâ Domû ;
territaque ad
Anconę mon-
tem reuertit-
tur .

Discordię tu-
mentis, & fu-
rentis vox .

Ad nouos sese
ausus animas

Dux , auri vesana Fames , & crimina mille ,
 Huc agite , atque animum nostris aduertite dictis .
 Quod possum , quod non possum , tentasse iuuabit .

*Monstra vo-
 cat, et è Tar-
 turo exeunt
 Inuidia, &
 Auaritia .*

Vocibus his , tremulis radicibus , ardua montis ,
 Imaque vertuntur . Laxato monstra meatu

Apparent . lucem niger hinc exercitus haurit .

Sicca genis , sed plena sinu , liuentia vibrat

Lumina Auarities : exertat turgida linguam :

Ora flagrant , oculique rubent : deformat aniles

Sordida ruga genas : magnis stridoribus alas

Concutit accipitrum : pedibus vestigia aduncis

Fœda relinquit humi : tumet inguine ventris obesi

Proluuias : crescunt manibus grauè olētibus vngues .

Quam sic alloquitur Discordia : Diues , inopsque ;

Cæca , sed ad fraudes soboles oculatior Argo ;

Innumeris saturata opibus ; ieiunaque semper ;

Infelix , felixque ; auro gemmisque repertis

Pulchra magis , sed fœda magis ; genitrixq; malorū ;

Et luxus mendica soror , nutrixque dolorum ,

Ingenium iam vince tuum : quâ duco , sequare ,

Plena dolis odijque parens . Picena Cubile

Silua tegit , quo , credo , latet Pax æmula . vultus

Tu quoque conde tuos : facies mentire latronum

Cum grege , Diua , tuo . Densis ibi frondibus antrum

Vrget vtrinque nemus . vasto tua castra recessu

Occule , teque simul . Sedes visura pudendas ,

Dum , secura Doli ; fluet hospita turba , cruentam

In cædem irrumpas , foribusque affige superbis

Ora refecta virūm , turpi pallentia tabo .

Extinctis prædam auertas , truncoſque tepentes ,

In caueam abreptos , saxo occultabis opaco .

Sic , malè sana , sitim spoliatorum , aurique leuabis ;

*Discordia huic
 suadet , ut sil-
 uam , ubi Sac.
 Cella quieue-
 rat , suo cum
 choro , Sica-
 riorum persi-
 nasa vultib⁹
 latrocinijs in-
 festet .*

Et populis deserta, iterum se credet Olympo,
Cellaque diffugiet nostris in gloria regnis.

Annuit imperijs: assuetaque corda rapinis
Aduocat in solitas artes, Harpyia potentum,
Ales Anarities & personata tenebris
Collocat infidias. Alato penula dorso,
Ut vagina, tegit pennas: latus ense superbit:
Sustinet anguiferus, pressa ceruice, capillus
Cassida, quam Stygijs confecerat Ira caminis.
Squamea deludant sub sclopo terga minori:
Germanos, armata, Dolos simul instruit armis.
Multa fremunt: nemora alta petunt, atque antra capessunt.

Interea pius hospes adest: sublustribus umbris
Quærit iter: visaque Domo dominantis Amoris,
Dum gressus, dum vota vrget, se subdola furum
A tergo manus attollit, vincitque, trahitque,
Ut pecus attonitum; multis & feruida furtis
Instat, & expoliat vitæque auroque pauentem.
Nil misero celerare fugam, vel sistere contra;
Quærere nil prodest diuortia cæca viarum.

Hinc atque hinc, omnemque aditum Mors, hostis, & ensis
Obsidet, atque Dolus. Pacis propè Limina bellum,
Fataque grassantur: nec inhospita silua leones,
Indomitasque tigres immittit: sæuior auri
Exerit ora fames; minio quæ semper inaurat
Sanguinis, & cudit ferro stridente monetas.
Undique saxa rubent rabo, traiectaque membra
Insuper & spinis lacerantur: terra, recenti
Strage calens, roseo progerminat imbre timores.
Ante Fores Paupertatis sic efferat iras
Auri dirus amor, miscetque in strage rapinas.
Et cessas, & nube lates, Pax hospita? vultus

Facinorosi non magis prædæque opportunitate illecti, quam ab infernis Furijs instincti, in obscuris subside insidijs, cæperunt: inde adoriri incautos, pecunijs armis vitæque spoliare. Itaque breui totas ille saltus latrocinij cadibusque infestus, atque infamis ad solitudinem est redactus. Turf. in b. Lau. l. i. c. 7.

Pax ex eo

*Colle cadib'
infami disces
sura Aligeros
alliquitur.*

*Deus indignū
ratus paratū
ab se mortali-
bus perfugiū
salutis, infer-
ni hostis scele-
re in perniciē
versum, tu-
tiorē Aduenis
sedem suo ma-
trisq; suae do-
milio dele-
git. Turf. l. 1.
c. 7.*

*Fuga plerum
que decora.*

*Pax discessu-
ra Soli preci-
pit, ut minora
sidera conuer-
tat in flores,
in area, quā
S. Domus oc-
cupauerat per
petuū verna-
tuos.*

*Area quā S.
Domus occu-
pauerat nitē-
bat sēper ver-
nantibus her-
bis floribusq;
cū omnia cir-
ca densis ob-
sita virgultis,*

Indue terribiles, prædonumque agmina perde.
Dissimulat, bellumque ferit; nebulæque furores
Conglobat ignitos, meditaturque abdita cædes.
Sic vapor in nubes tacitè coalescit opacas;
Mox micat horrendos caligine adultus in ignes.
Aligeros è nube vocat: dein talia fatur.

Ter quater exactis compleuit mensibus orbem
Cynthia, ab Illyricis ex quo migrāimus oris.
Caltra mouere iuuat rursus; simulare timorem,
Et verâ Stygias formidine pellere turmas.

Quid noceat fugisse semel; Discordia semper
Ut terris fugiat? fugiendo prendimus hostem,
Conterimusque solo. Vicit simulata rebelles.

Hæc fuga sæpè Duces, tellus pede pressâ fugaci
Extulit & palmas, victriciaque agmina & arma.
Sol fugit, & tenebras exterminat. Indere fraudes
Italiae campis, Discordia: congere prædas.

Vicisti: fugimus: versas, age, funde cateruas.
Mox regnis impressa tuis, & sulca ruinis,
Stabo loci Regina. Fugæ vestigia linquo;
Sed non indecoris. Vos astra minora, Penates

Affociata meos, hac Sede quiescite. Cæli
Quæ floretis agris, in amœnos vertite flores
Sidereos vultus. Genitor, distingue colores;
Indere telluri cælestia sidera, Titan.

Hoc pretium hospitij. Quæ subditur area nostris
Ædibus, in viridem sine semine germinet hortum;
Quem non mater alat tellus, non imbribus æther;
Luce tuâ, mammisq; meis sed crescat alumnus.
Te color; at species semper tranquilla colorum
Me referat. Resonis vel mugiat aura procellis;
Vel fileat, niuib; glacieque rigescat acutâ;

Verberet aut circum latè loca turbine; nunquam
 In flores gerat Imperium: nam sidera turbo
 Florida non lacerat. Dum Sirius ore vorabit
 Arua Canis; socijs placidè florentibus astris
 Parcet, & in rores mutabit torridus ignes.
 Vos maiora, mei pompa immortalis honoris,
 Pergite, quò fugimus, bona sidera. Donec Olympus
 Sidereos orbès & clara volumina vertet,
 Perpetuas hoc excubias ad Limen agetis.
 Vos reget imperio Virgo, Solisque nitores
 Supplebit vultu, Solis quo lumina vincit.

Attu quid cessas, Pacis qui bella ministras
 Lucis & arma moues, Christi rubicunda cruore,
 Pacifer, in terris nostri defensor honoris?
 Vulneribus munita Dei, te milite, pugno:
 Tê pugnante, premo, quod proterit omnia Bellum.
 Per te victa gemet rursus Discordia: ripas
 Præter Hyperboreas, transvltima flumina Gangis
 Tethyos occidua trans Regna, & feruida Sole
 Littora me videat per te protendere fines.
 Maeste animo: occultâ lateo dum nube; corusca
 Fulminibus. Superùm spectabit bella Virago;
 Et mecum textet nostri tibi ferta triumphi.
 Dixit; & enulfit facili tellure Penates.

Area quâ fuerat Domui subiecta reuulsæ,
 Pars minor Astrorum fit amabilis incola ruris,
 Atque abit in flores, populo transcripta virenti.
 Sic lacrymans abruptit iter; lacrymæque nouelli
 In risum floris vertuntur, & vbera roris.
 Ut belle secto via limite quadret amœna,
 Qualibet & proprio florescat stellula vultu,
 In frondes tenuat radios: lux vna colores

ac sentibus
 horrent .
 Turs. l. i. c. 9.
 & alij.

Pax maiori-
 bus Astris per
 petuam assi-
 gnat S. Cella
 stationem .
 Sidera quip-
 pe fuere
 sæpè Spectata
 sacris Laribus
 impendere ex
 Turs. l. i. c. 17
 l. 3. c. 14.

S. Dom^o abit
 è silua .
 Stella mino-
 res, que sequi
 ta fuerant S.
 Domum, ver-
 tuntur in flo-
 res, et in area
 florent, quam
 occupauerat.

Fingitur in varios: tunicas de cortice rumpit :
 Mox gemmas trudit : libro mollescit : hianti
 Mox labro præpandit opes. Rosa purpurat ostro ,
 Lucifer in viridi cælo, vel Solis imago ;
 Siue Helena agrorum, sed casta, sed ignibus insons ;
 Roscida fax terræ , cæli languentis amore .
 Frondibus in medijs flauentia fila recludit ;
 Thesaurumque sui regni , complectitur aurum .
 Qui fuerant stellis radij , sunt aurea fila ;
 Quæ non custodit rigido spina horrida vallo ;
 Sed Charites, sed cultor Amor. nam Virginis horto
 Spina rigere nequit, floret quo Gratia tantum ,
 Quæ primo spinas fregit de crimine natas .
 Nupta rosæ , candore suo secura pudoris ,
 Lilia candescunt amarantibus iuncta : smaragdis
 Herbarum nectis rutilos , Hyacinthe , pyropos.
 Hic narcissus hiat : violis ibi pallida tellus
 Distinguit malis risum ferrugine dulci .
 Perpetui flores , & tempestatibus omnes
 Ignoti , tantum Zephyris cælestibus halant ,
 Floræ virginæ soboles, & villula Vitæ ,
 Hortus conclusus , signato fonte rigatus ,
 Areola è superis ad nos translata viretis ,
 Forma perennis agri stellarum , gloria Veris ,
 Cæli terrestris Via lactea , risus Amoris ,
 Atque characteres , quos magna Dædalus arte
 Duxit humi sic dispositos ; vt redderet hortus
 Has texto cum flore notas . Hic siste , Viator :
 Pone genu ; floresque, solum quos lambere cernis,
 Grande pavementum Superum , tu rore decoro
 Sparge prius , ducit Pietas quem roscida corde .
 Has expectamus pluias , non ætheris imbres .

*Amor horti ad
 mirandi Cul-
 tor.*

*Intertextis
 inuicem flori-
 bus indices lo-
 ci, & miracu-
 li literas A-
 mor effingit.*

Si tibi feruet amor; pia si suspiria promis,
 Et Solis radios, tepidas & temnimus auras.
 Oscula mille solo supplex infige virenti.
 Hic in complexus, & in oscula venit Olympi
 Connubio stabili Tellus, & Pæce sequestra.
 Expansis metire vlnis, & pectore terram.
 Parua, sed immensi patet hæc mensura Tonantis.
 Hic Puer ille fuit, magni cui machina Mundi,
 Cui mare, cui cælum, cælique volumina punctū est.
 Floremus; flos namque fuit, cui florida pubes
 Sternimur. Humano sine semine nascitur Infans:
 Nos quoque vernamus puri sine semine flores.
 Inscriptas rosa fronde faces ardentis Amoris,
 At violæ pœnas, candorem lilia, fletum
 Et lamenta gerunt hyacinthi, nardus odorem
 Nominis effusi, formam narcissus honestam,
 Nigra secuturam signant vaccinia mortem.
 Nos non vastat aper; non turbinat Eurus & Auster.
 Pacis ager non arma timet, non ætheris iras.
 Nos oculus, non dextra legit: spiramus amores,
 Halamusque Deum; Deus his dedit otia campis.
 Vernos ille dies, & aperto pandit Aprileni
 Æthere: ver peperit nobis in Virgine vernans.
 Virginis hæc Dornus est: frontem submitte, Viator.
 Virginis his Foribus fasces submitit, Olympi
 Consul, & abiecit verso cum fasce secures.
 Mitis ad imperium Matris, flammata furoris
 Fulmina deposuit; quæ dum cælestia adorant
 Limina, fulmineo liuescunt Limina fumo.
 Hic Diuæ fundata Domus: fundamenta flores
 Ponimus. Illa etiam nimbo concepta sereno
 Floruit, & flores in fundamenta Pudoris

Florum vox.

*Ego flos cæpi,
 & liliū con
 ualliu Cæt. 2.
 Flos de radice
 eius ascendet.
 Isa. 2.
 Diuersæ flores
 diuersas Chri
 sti virtutes,
 & gesta desig
 nant.
 Nardus mea
 dedit odorem
 suum Cant. 1
 Oleum effusū
 nomen tuum
 Cant. 1.
 In Nazarena
 Domo factus
 est Deus, &
 formidat illis,
 & amabilis.
 Unde sacræ
 Cella illius
 fumi color.
 Sub hac Domo
 fratri pro sum
 dameto flores
 floridam B V.
 conceptionem
 signant, quæ
 vitæ funda
 mentum est.*

Ad vitæ iecit fabricam, quæ vertice nubes
 Tangeret, astra, Deum. Cur Cella reliquerit, hospes
 Ne quæras, hæc arua. fugat Discordia Pacem;
 Lubricus atque rotas subiectat sanguis eunti.
 At semper Pax vltia fugit: fuga pœna fuganti est.

*Terra nouis,
 & miris flori-
 bus exultat.
 Eius vox læ-
 titiæ index.*

Interea tacitâ sensit dulcèdine Tellus
 Viscera tentari: caput extulit. arua recenti
 Flore videt gemmata. Meis quis germina, dixit,
 Non mea seuit agris, violaque intexit acantho,
 Atque ligustra rosas? Stellarum an trãstulit hortum,
 Meque colit, superis qui seminat astra viretis,
 Aliger, ætherei custos fidissimus Axis?
 O soboles dilecta, meæ decus addite fronti,
 Cæli pupillæ, Terræ nunc lumina, flores,
 Chrysolithi molles, baccati luce pyropi,
 Crescite ad inuidiam cæli, cui sidera flores;
 Cui pater est florum Titan, Auroraque mater.
 Non vos contundat Boreas, non fascinet Auster;
 Non grando, fera saga, premat, Medeaque florum;
 Non vaga carpat ouis; vobis sicarius horti
 Non insulet aper vestro nociturus honori.
 Æmula fiderei, mea germina, crescite campi.
 Dum riget omnis ager, niuibus dum prata senescunt;
 Vos, pubes formosa, meis pubescite in vlnis.
 Non ego vestra parens; nutrix sed amica, parentis
 Munera supplebo. vobis, mea pignora, flores
 Subdo lubens, non antefero. vos parturit æther;
 At flores ego fundo sinu, minor æthere Tellus.
 Æmula fiderei, mea germina, crescite campi.
 Vos matutinis gemmet Titonia nimbis;
 Atque suas pertæsa rosas, vos pollice molli
 Decerpat, cumuletque sinus: vos vestiat ortu

*Non mater,
 quia non eos
 Terra pepe-
 rat.*

Sol primo : medio cum tramite flammeus inflat ,
 Condat anhelantes nebulâ rorante quadrigas ,
 Ne vestras exurat opes ; rursusque serenet ,
 Atque diem meliore comâ , vultuque reducat .
 Dum redit Autumnus , dum læta reuertitur æstas ,
 Vos videat simili semper florere iuuentâ .
 Florida distinguat vestris Ver firmata baccis ,
 Atque solo folium vestro defigat auitum .
 Sol rosa camporum , rubicunda puerpera Veris ,
 Cæli delictum , Naturæ pompa caducæ ,
 Filia pulchra Venustatis , fax viua ; cadentum
 Dum campis agitur miseranda tragœdia florum ,
 Hospitibus , mea nata , nouis tua scepra remitte ;
 Cede rosis , quas leuit Amor . vos lilia Reges
 Cedite , queis hyemis cedit , Boreæque tyrannis .
 Hæc recinit dum Terra ; Domus diuulsa supernit
 Radit iter , lentoque volat per suda volatu .

Oppositus prope collis erat , non fractus aratro ,
 Floribus intonsus , pecori gratissimus herbâ .
 Vertice iungebant gemini sua prædia fratres ,
 Quos iungebat amor communis , & alea lucri .
 Huc diuertit iter Sedes peregrina : ingoque
 Ut stetit ex omni populos regione coëgit .
 Centenis vaga Fama tubis obnoxia furtis
 Lustra , nemusque pio tepidum fugisse cruore
 Nunciat , & placidâ statione quiescere collis .

Cella volans toti pennas accommodat Orbi ;
 Et volat . Attoniti superant fastigia montis :
 Explorant renouata oculo portenta fideli .
 Repserat in lapides , pedibus qui mancus , in altum
 Gressibus vrget iter , flexum patiuntur & ossa :
 Mole valens iam membra regit , iam brachia iactat .

*Sic. Domus e
 silua transfer-
 tur in Collem
 duorum fra-
 trum. Turf. l. i.
 c. 7. H. Laur.
 Auxit loci mu-
 tatio, nouique
 miraculi fa-
 nta, ut admi-
 rationem, sic
 religionē acco-
 larum, æque,
 & aduenarū
 Turf. l. i. c. 7.
 Sūmis undiq;
 Studijs conuo-
 lant. it id.
 Nouis mira-
 culis Aedis
 sacra celebra-
 tas augetur.*

*Pleriq; morti
proximi con-
ualescunt.*

*Amor prada-
tor nostrorū
malorum, &
suorum beno-
rum largitor.*

*Discordia na-
tos recenter
flores inuida
calcat.*

*Prò floribus
suboriur se-
ges armorū,
quæ Discor-
diam vulne-
rant.*

*Discordie præ
vulnere fre-
menis vox.*

*Ex auro pul-
vis à Chimi-
stis educitur,
cui si admo-
ueas ignē, per
omnes obices
elucetatur ad
ima. Strada
in Prob.*

*Discordia in
S. Domum in
aprico locatā
auri luce pa-
rat insidias.*

Eripitur cæcis nubes, atque æthera lustrant :
Voluitur in vacuis noua iam pupilla latebris,
Scintillatque suis viuax in sedibus albor.
Non pesti, sibi dirus, hydrops indulget aquosæ :
Artubus abscedit macies, languorque, dolorque,
Et capitis vertigo ; neci præclusaque acerbæ
Ianua, felices, sua fata morantibus, annos
Eiectis aperit morbis. Amor ipse decoris
Hic latrocinij vires impendit & artem,
Dum mala prædatur mortalia, fataque nudat,
Et spolijs mortem expoliat. Discordia vidit
Vt fugisse Domum ; quæ circumscripta notatur
Area flore, pedes mouet improba : calcat amomum,
Atque rosas ; si fortè necet fax atra furoris
Hospitis expulsæ vestigia florida Pacis.
Tunc seges armorum pro floribus horruit ingens.
Lilia durefcunt in spicula : fit rosa telum :
Sanguine caltha rubet. Pressis transfixa sagittis
Infremit ; hisque acuit Discordia questibus iras.
Insidijs agimur : viridi latet anguis in herba :
Insidijs ego rufus agam. Fugere Penates
Virginis, infames tenebris & cæde, cauernas :
Nunc loca tuta tenent, quæ luci obiecta timores
Despiciunt inimica meos. Sub Sole quis umbras
Conferat atque dolos ? luci lux aurea tantum
Fabricat insidias. lucem lux inficit auri.
Hac sub luce nihil tutum, quæ nata sub umbris
Parturit æternas patriâ caligine nubes.
Ima petis ? petit ima aurum ; dum fulminis instar
Igne ruinoso si accenditur, ossa sinumque
Permeat abruptæ flammato pondere terræ.
An superas montes ? olli cunabula montes

Serpentes inter præbent gryphosque rapaces .
 Hinc lacerat curis ; animos hinc inficit aurum .
 In geminos angues , geminos Discordia fratres ,
 Te Duce , conuertam , lucri vesana Cupido .
 Dona ferent populi : sed enim quot munera , ditæ
 Fraternalis tot erunt animis in prælia tædæ .
 Virginitatis inuisæ Laribus crescetis honores :
 Cæde meus quoque crescet honos ; odiisque litabo ,
 Transfuga Cella , tibi ; donec Iouis atria nigri
 Mole tuâ , & fuso populorum sanguine dites .

Nunc age ; Auarities , quassas que Regna tumultu ,
 Quæ misces acies , cognataque pectora bello .
 Sume , colubrorum radiantem funibus , arcum ,
 Fratribus & geminis telum exitiale : latebras
 Scrutetur , fibrasque animæ . comes orsa secundet
 Inuidia . hæc ferro generis consortia rumpat ,
 Et cupiat vidisse nefas : nam cæca malignos
 Sæpius hæc oculos alienâ in forte relinquit ,

Talia iactanti caperata fronte , sorores
 Improuisæ adsunt , oculisque trementibus angues
 Intentant , spumantque luem , parentque volentes
 Principis imperio . Medium confecerat axem
 Pallida nox , tectoque vno , geminoque cubili
 Mulcebant somno curas Torquatus & Vgo .
 Exiit obscenam nigrâ fuligine frontem
 Inuidia ; Aligerique , artus velauit amictu .
 Fit Michaël , vittæque comas , & tempora lauro
 Nectit odorata : crepitant in syrmatæ gemmæ ;
 Flexilis in gremium per collum circulus errat ,
 Chrysolithis auroque grauis . Prius illa iacentem
 Vgonem increpitat . Dormitas , Vgo ; benigno
 Dum vigilat vultu , & donis tibi depluit Æther ?

Non

Gryphi auræ
 custodes in
 montibus , ex
 Plin l. 7. c. 2.
 Discordia
 Auaritiâ in-
 stigat, & In-
 uiam in
 fratres motis
 Dominos a
 Sac. Cella oc-
 cupati .
 Opulentiss. in
 dies donis Ae-
 dæ cumulari
 cum viderent
 cupido ani-
 mos vicit, sa-
 cro auro argē
 roque inbiare
 primò, inde si-
 mulante aua-
 ritia odio plus
 quam frater-
 no inter se
 dissidere cepe-
 rūt. Turf. l. 1.
 c. 8. H. La.
 Inuidia, ut
 specie boni V-
 gonem deci-
 piat. induit
 Angeli Mi-
 chaëlis vultu.
 Illum noctu
 conuenit, allo-
 quitur, & o-
 diam sermō
 facit.

Non sic Torquatus , cui mens infomnis in omne
 Excubat ingeniosa nefas , geminamque laborat
 In rabiem , tibi fata ferens , post fata rapinas .
 Attamen haud crimen pariet , quod concipit : ipso
 Consilium in partu , Cælo vigilante , peribit ;
 Ædiculæ dum Nazareæ malè deperit aurum .
 In te reclusis Paupertas aurea valuis ,
 Hospita virginæ Sedis , sua munera fundit .
 Aspice . Suspensis nutant laquearia donis :
 Ara flagrat gemmis : sacro sub pondere muri
 Exultant : pleno versatur copia cornu ,
 Quod tenet in superis habitans Opulentia Regnis ,
 Indue fortunam : tua sunt quæ congerit Orbis .
 Hæc tibi dotalis Domus est ; hæc præmia morum .
 Quid sine mente lares , sensuque carentia saxa ,
 Dona iuuant ! quid pignus iners , & inutile pondus ?
 Non regit astra animus , tamen irrequieta rotantur .
 Nec Phœbi torpet superis in mœnibus aurum ;
 Nec Lunæ sedet argentum . fugit otia cælum .
 Et deses ferat illa autum cælestis imago
 Cella Domus ! Iubet Omnipotens : vertatur in vsus
 Diues pompa tuos : tibi flexile seruiat aurum :
 Subde Dei te seruitio . Sic vasa Canopi
 Ifacidæ rapuere , maris per inhospita vecti .
 Sunt tua , quæ Domino rapis indulgente . rapina
 Numinis imperio fit victima . viua Tonantis
 Tempa , homines ornare iuuat . Sic fata , latenti ,
 Cum tæda totum sub pectore inersit Auernum .
 Nec minus Aligeri sese transformat in ora
 Turbida Auarities , Torquatique insilit ædes ;
 Illius atque toro dictis se talibus offert .
 Tolle oculos , Torquate ; tibi lux ridet amica

*Argentum, et
 aurum, si est
 otiosum, est
 inutile. ideo
 voluit Deus
 argentū lunę,
 & solis aurū
 hominibus
 perpetuo mo-
 tu prodesse .
 Petierunt ab
 Aegyptiis va-
 sa argentea,
 & aurea .
 Exod. c. 12.
 Auaritia An-
 gelis Gabrielis
 vultu Tor-
 quato apparet
 & in odium
 fratris accen-
 dit .*

Numinis atque auri. Fratris secure, quid altâ
 Noctē iaces, qui mente dolos molitur iniquâ;
 Aggestis vt diuitijs in Virginis Aula,
 Et solus, renuente Deo, parto incubet auro?
 Anne iterum in scenam dabitur violata, Caino
 Infidiantē, fides, pollutaque sanguine tellus?
 Haud equidem. tu iustus Abel, fraterna secabis
 Ense prior fraudum molimina. Discute noctem;
 Atque manus, oculosque para vigil hostis in iâsus.
 Ipse tibi, superis versatum incidibus, ensē
 Suggesto vulnificum. Gabriel ego, fortis in arma,
 Arma fero, quæ fraternæ subtegmina fraudis
 Filaque rescindant. huic lumine nuncio flammâs;
 Sed tibi lætitiâ, qui Virginis Atria quondam
 Nunciûs intraui, radijs pietatis & iræ
 Orco terribilis, terræ iucundus. Ad arma.
 Iam rotat arma hostis; qui ni mea cura resistat,
 Lumina dum claudis, referabit vulnere pectus,
 Vitalique aurâ fratrem spoliabit, & auro.
 Pro tæda gladium tibi præfero: perge per umbras:
 Dimoueas tenebras hac luce, animique timorem.
 Dixit; & illuxit ferro, noctemque fugauit;
 Atque odij iuuenem viuus afflatibus vrget.

Ille auidus pugnæ, rabie cogente, repellit
 Strata manu, tunicâque artus indutus, anhelat
 Fratris in exitium. Se vocibus asperat vltro.
 Perfide, sic fraudes potis es componere risu,
 Innocuisque meis illudere moribus? astus
 Conde sinu: gladio pandam, tibi sanguinis ardor
 Languet Auaritiæ flammis, mihi cædis amore.
 Aurum te stimulat; me ferrum inuitat ad ausus.
 Nunc adero, atque tuo restinguam sanguine flâmâs.

Quid

*Torquatus se
 vel ad V'go-
 nis cædem, vel
 ad sui defen-
 sionem verbis
 irritat.*

Ira, & amoris vario agitur aestu.

Quid titubo ? quid crura labant ? ego viscera ferro
Rimabor fratris ? cedet natura furori,
Dimidiumque mei per me cum fratre peribit ?
Non meus est : ego non fratris. cognomina iunxit,
Sed natura animos odijs diuulfit iniquis .

An prior intentos cum vulnere demorer enses
Miris in immitem ? furor ò furor exere vires .

Excidimus fratri : sic pectore frater ab isto
Excidat. Ira iterum trepido sub pectore crescit .

Me petit ille : petam iugulum prior ense pudendum,
Hic fratrem decet amplexus . Discede ; quid vris

Me pietas iterum ? mihi me natura relinque.
Est frater . non est frater , qui iura reuellit

Sanguinis , est hostis . cessas ? moriatur vt hostis .
At memini , nec vana fides , pater vltima natis

Cum monita ingereret moriturus , & oscula ferret ;
O nati , dicebat , amor , dum corpore soluo ,

Vos liget æternis in dulcia fœdera nodis .
Vixi ; vosque meâ nunc viuite pectoris aurâ .

Concordes animos sequitur Fortuna ; sed illos
Si secat ambitio , Regni vel separat ardor ,

Sola ruina manet . Discordia diruit vrbes :
Et stabit priuata domus ? Librata pendit

Terra diu Pacis manibus ; si brachia bellum
Admoueat , ruet in præceps . Concordia cælum

Tot seclis immota mouet . Cadet ætheris agmen
Sidereum ; tuba Naturæ cum fœdera franget

Terribili clangore . Pari , mea pignora , sensu
Crescite vos , paribusque animis : Martisque libido

Si fremet ante fores ; penetralibus exulet . Author
Sic pacis vestra arua Deus , montisque vireta

Rore riget cæli , lactisque coagula reddat .

Monita Patris vltima Torquato redeunt in mentem, & reuocant ad amorem.

Terra nõ fun data, sed suo librata pondere non cadit, quia elementorum cõordia, & velui pacis manibus sustentatur. Facit concordiam in Cælestibus.

Et patris voces, & vota nouissima fallam?
 Ne feriam, feriant cor vota extrema: cruoris
 Iâguet amor, lacrymæque fluunt, Pater ah pater! hoste
 Pro germano animas verbis, formasque Tyrannum,
 Atque ferire doces tigres, acuisque leones?
 Te patre, tigris ero? Tigris, vrsa, leæna, leoque.
 Vrsa, leæna, leo, tigris es sic perfide frater.
 Ingenium tibi reddo tuum: crudelibus ausis
 Te refero; similemque tibi me crimine fingo,
 Et probo germanum. sed patre indignus vterque,
 Qui genuit tigres agnus, colubroque columbus.
 Perge manus: Capto quid retro voluitur ense?
 Quid stupet, officiumque fugit ferale? Resume
 Depositum, pigra dextra, enses. Cor perculit horror.
 Perge iterum. magnis animis postrema parantur
 Crimina. Mene lues, dum sanguine polluo fratrem,
 Polluet admissi sceleris? Non crimina cælum
 Imperat. auspicijs agimur cælestis Ephebi.
 Hoc scelus est: Superum iussis obfistere contra.
 Numinis irati satiarunt sanguine flammis
 Fraternali Ifacidæ, vitulique immixta fauillis
 Interfectorum caluerunt corpora fratrum.
 Ergo Deo famulare, manus, sacrandæ cruore.
 Perge: sequor. dixit. Sunt arma & tædæ furenti
 Flammiger Inuidiæ gladius: lucet via Ditis
 Fulgure. Auaritiæ monitis tunc fortè ruebat
 In iugulum fratris, fratris ferus Vgo relictis.
 Nam Dea fallaci postquam formidine lusit,
 Coniecitque faces iuueni, fratrisque rapinas,
 Et ferrum extimuit; nudo sese ense periculis
 Obtulit ingratis, noctique immiscuit armis.
 Vt se lustrarunt media in caligine fratres,

*Mons conge-
 latus in quo
 beneplacitum
 est Deo habi-
 tare in eo. ps.
 67.*

*Rursus rapi-
 tur in iras.*

*Oboritur reli-
 gio, sed excu-
 titur, & iube-
 tis imperio, et
 Hebræorum
 exemplo, qui-
 bus post aurei
 vituli cultum
 dixit Moyses:
 occidat unus-
 quisque fra-
 trem suum, &c.
 consecratis
 manus ve-
 stras Domi-
 no, &c. Ex. 32
 Vicit ira. it
 Torquatus in
 Vgonem eodẽ
 temporis artic-
 culo, quo fidei
 Angeli dolus
 accensus ibat
 Vgo in Tor-
 quatum.*

In.

*Improvisus
virique fra-
trum occur-
sus.*

*Ante pugnam
se verbis fra-
tres impetunt
ac feriunt.
Ex ore turba-
to & striculis
armis unus-
quisque conij-
cit alterius a-
nimum & si-
bi paratas in-
fidias.*

*Cogrediuntur
singulari cer-
tamine.
Ad ultimum,
dum vicique
ad se emolu-
mentum tra-
hit, cū alter-
catione con-
gressi ab irae
rum certami-
ne ad arma
venere lib. 1,
cap. 2. Turf.
in Hist. Laur.*

Intumuere animi rabie . furor , ira , timorque
Prælundunt pugnae : rapit ira ; metusque coercet .
Ac velut immissi claustris bipatientibus Vrsus
Atque aper in caueam , tacitis terroribus ambo
Se circumspiciunt : fremitu mox arua fatigant ,
Extolluntque aures : aptant mox ictibus ungues ,
Designantque oculis figendos dentibus armos ;
Et iam conuersis in prælia frontibus ardent ,
Incurruntque ferae ; sic se Torquatus & Vgo
Aspiciunt pauitantque . Tonat prius ore , morantèque
Vgo ferit dictis : I nunc Germane , tenebris
Conde dolos : tege nocte iras : illuxit Olympus :
Prodidit ille tuas , non frater , proditor , umbras ,
Et dubitem ! te forma oris , teque arma , furorque
Insimulant hostem . Cælo damnaris : & ultor
Criminis ipse tui , Superis plaudentibus , adsum .
Cui frater : Meditata diu quæ vulnera portas
Scilicet expectem ? tua tela retorqueo . vultu
Argueris , scelerate , tuo . Quid nocte silente
Me peris armatus ? num limina nostra tueris ?
Oscula vt infigas , an vulnera ? Perdite , Cælo
Iudice damnaris ; me nunc lictore peribis .
I nunc ; quære aurum , cæca in tellure sepultus :
Hoc ferro tibi pando viam , tumulumque recludo
Visceraque , His Vgo respondit vocibus ense ;
In fratremque ruit , Furijs certantibus , ambo
Ingeminant ictus , armisque , odiisque frementes .
Funditur ille solo : mox subsilit : auribus , ore
Murmurat & iugulo ferrum ; queriturque , nocendo
Quòd calidum nequeat membris potare cruorem .
Torquatus celeri vertigine corporis , Vgo
Mole valet stabilique gradu . Sermonibus iras

Arma

Arma interiaciunt, fessi dum Marte quiescunt.
 Instaurant vires, bellumque, animosque resumunt.
 Corpora corporibus tunduntur, & ensibus enses:
 Ictibus excipiunt ictus, pariterque repellunt.
 Grandinis in morem, crepitat per tempora ferrum;
 Sed ferro redit excussum. Sudore furentum
 Fumat humus, pulvisque flagrat. Sic Eurus & Auster
 Confligunt, Pontique secat discordia fluctus.
 Subsidunt valles: montes tolluntur aquarum;
 Et dubitat pelagi cui militet vnda Tyranno.
 Sed tandem intepuit fraterno sanguine mucro,
 Et venas bibit Vgonis. Calor, iraque sensus
 Abstulit, atque umbris operit nox signa cruoris.

Iamque rubescebat, stellis cedentibus, æther,
 Dum campis Aurora rosas spargebat Eois:
 Cum videt Vgo sinu clarescere vulnera, & atras
 Mortis inesse notas. Stimulat formido furorem;
 Atque ait: Extincto iam victor fratre, triumphas:
 Crudelis cane; io Pæan: pete dona, domumque,
 Direptisque potire opibus. Sint illa dolorum,
 Curarumque tibi seges horrida; sanguine fratris
 Hæc quando, scelerate, rigas; aconita, cicutæ,
 Sint colubri sanies, & amaræ toxica mortis.
 Si quid vota valent, post funera fata reponam:
 Te sequar; abruptam pauidam leuis umbra quietem;
 Dum dabis inuiso crudelia lumina somno.
 Te face, te ferro, facibusque, flagrisque lacesam:
 Ossibus instabo; scrutabor & intima cordis.
 Perfide, ferta para: vicisti; at tendere palmas
 Non nisi cum calido gladij mucrone videbis.
 O mecum si forte cadas! ne desere fratrem,
 Frater acerbe: sinu, nostraque cremaberis irâ.

*Protrahitur
 usque ad Au-
 roræ pugna,
 et infligit sibi
 vulnera vi-
 det Vgo, qui æ
 præ Martis au-
 dore non sen-
 ferat, & cæca
 in nocte non
 viderat.
 Voce furit, &
 ferro.*

*Naud procul
erat, quin Dei
para Cellam
crnore resper
gerent, cum*

*Deus tantum
facinus subla
ta facinoris
causa prauer
it. Turf lib. 1
c. 8.*

*Magna ca
num, & venä
rium urgente
vi contēptim
venitēque ce
dit, &c. Plin.
Nat. hist l. 8.
c. 16.*

*Calet pugna
Virginis ante
Domum.*

*Pugnantibus
arescunt bra
chia.*

*Enses euane
scunt.*

Durat ira.

Hæc iactans, referensque retrò vestigia, callem
Sanguine signabat, gladiumque rotabat in ictum.
Dant animos, rapiunt iuueni dum vulnera corpus.
Sic dum missa venit per viscera arundo leoni,
Venantum aduersas acies, & vulnera temnit:
Non hastas, non tela timet, nubemque cadentum
Sustinet armorum; donec cum sanguine robur
Deficit, & nescit cedendo cedere virtus.
Dissimulat fugiendo fugam: nam fortior ora,
Dum fugit, ostendit, non terga mina sive, cruoremque
Euomit ex vno moriturus vulnere in hostem;
Torquato magis increpito violentia gliscit;
Et ferro fratrem insequitur. Iam pugna Tonantis
Æstuat ante fores. Sed dum iactantur in ictus,
Protinus obriguere manus: stant marmoris instar
Aëre pendentibus vacuo, frustra que requirunt
Et motum, & gladios. Subitò nam flammeus ensis,
Fulguris in morem, tenues euasit in auras.
Illi obnituntur multâ vi brachia retrò
Flectere; at in cassum. Pudor, atque insania luctu
Mixta furit: nec adhuc imis infixâ medullis
Tartara discutunt: odijs, non ensibus instant:
Pro telis voces iaculantur: dextra fit ira.

ITER LAVRETANAE DOMVS

LIBER XXIV.

ARGVMENTVM.

Fratres germani detectis per Angelum Tartari dolis odia ponunt, amoremque redintegrant. Sed interim è Colle cruore polluto S. Cella discedit. Hanc illi dum dolore lymphati sequuntur, Michaëlis audiunt cantus poëticè vaticinantis, ante vniuersale iudicium cateris igne combustis, eam Domum à sole cremendam, & iterum excitandam ad eorum puerorum solatium, qui fuere cum prima originis labe vita functi. Gabrielis quoque canora vaticinia percipiunt prædicentis: omnes artes in eius ornamenta consensuras; populos omnes ad eam cum donis venturos, & tot faciliè excipiantur, tres in ea portas mirè aperiendas.

CEde furor: Domus hæc Pacis, fuge sanguinis ar-
 Noxius; in venis vbi Numinis, vnda salutis (dor
 Arsit, & effluxit nobis è virgine venâ.
 Defensor custosque Laris volat Aliger: ensem
 Cum tonitru intentat vocis; quo protinus omnis
 Detonuit fratrum rabies, compositaque mens est.
 Ille autem: ò Iuuenû malè prouida pectora fraudû,
 Quid placidos turbatis agros? sic Limina Pacis
 Belligeri excipitis? tanti quæ causa furoris?
 Scilicet Inuidia, & vanis exercita curis
 Turpis Auarities vos hæc in prælia misit.
 Vultibus Aligerûm ne credite: credite factis.
 Aligeros non forma facit, sed vita. Quid ergo?

*Defecit tau-
 dem ira
 Angeli ante
 Virg. fores ap-
 parentis aspe-
 ctu.
 Angeli minâ-
 tis, & Tartari
 fraudes a-
 perientis vox.*

An Superi, æternæ soboles pulcherrima Pacis,
 Impia bella mouent, & fratrum sanguine gaudent?
 Numinis hæc Sedes, gymnâsque docentis Amoris,
 Exedraque, hoc docuit, dum uestris appulit aruis?
 Hic fratrem Natura Deum si uestra vocare
 Attonita edidicit; si flammea spicula faxis
 Fregit in his, hominum dudum sitientia venas,
 Heu fratris violata diu patientia Verbi,
 Vos dira capite arma manu: diuellite fratrum
 Fœdera, & impuro temerate hæc saxa cruore.
 Sit Ioseph cisterna, Domus Pietatis: in antrum
 Currite, ieiuna stimulari fauce leones,
 Hæc latet in cauea Daniel. lacerabitis? ite.
 Aligero præserte ferox cadit ira leonum:
 Et præserte Deo, fratrem super ipse sequutus
 Frater agat & moriensque, solum venerabile vtorque
 Calcibus obtundat, murosque cruentet & aram?
 Non hæc in nostris offertur victima Templis.
 Quærit oues hæc ara, agnos, niueasque columbas:
 Respuit accipitrem, quæque implicat vngue, leonâ:
 Imbuatur lacrymis, & lacte: cruore tepescit,
 Quem Pietas, quem dia Fides, non ardor Auerni
 Eliquat: hinc ferri sonus exultat omnis: Amoris
 Tunditur hic tantum placidis concentibus incus;
 Dum mollit sua tela faber, versatque, trahitque,
 Temperat: & resonis lacrymis, flammâque canorâ.
 At vos in Pacis ferrumque odiumque Penates
 Infertis, fabri scelerum; strepituque flagellum,
 Quod quatit Aleto, quassatis? vos ego. Pacis
 Sed vetor imperio. Pedibus calcata profanis,
 Debuerat tellus, collisque dehiscere: sanguis,
 Vestibulum quo fumat adhuc cæleste Tonantis.

*Vt Ioseph
 peruenit ad
 fratres suos,
 miserunt eum
 in cisternam
 veterem, que
 non habebat
 aquam ex
 Genes. c. 37.
 Miserunt Da
 niel in lac
 cum leonum.
 Daniel. c. 14.
 Daniel ab an
 gelo seruatus
 est.
 Malleus, &
 securis, &
 omne ferra
 mentum non
 sunt audita
 in Domo. Reg
 3. c. 6. de Tē
 plo Salomonis*

Fas erat æternas vobis accendere flammæ
 Tartara sed longè Laribus cælestibus absunt.
 Ille vocat pœnas; veniam sed sanguis Amoris
 Hic vocat, & clamat, gremio quem Virginis hausit.
 Vos etiam innocuos Strygij dolus efficit hostis.
 Credula res timor est. peccastis imagine culpæ.
 Ficta fides veras extorsit amantibus iras.
 Ille dabit pœnas: vos viuite. Sed tamen Ædes
 Sanguine pollutum hospitium montemque relinquet.
 Dixit, & in nebulas iterum se condidit Ales.
 Ut Ditis patuere doli; vis improba cessit,
 Atque animo melior, melior vis addita membris.
 Tunc subito rigidos humeros, facileque morantes
 Lentauerè manus, mollitaque brachia collo
 Implicuere nouo fratres certamine. Pugnam
 Corda vocant gemitu: sunt oscula vulnera: sanguis
 Non fluit è venis, sed sanguis, lacryma cordis,
 Labitur ex oculis, tergitque caduca cruorem.
 Se querit, faciemque suam, lacera ora, sinumque
 Vgo sanguineum: redijisse in pristina vires,
 Et stupet obducto plagas coalescere labro.
 Vox hæret suspensa diu; sed denique prodit.
 Viuimus. ò Pietas Cæli miserantis! ab umbris
 Euigilo Barathi, mortis, noctisque profunda,
 Virginis ad lucem. mihi reddor, reddor amori:
 Ad mores iterum fratris, nomenque reuertor,
 Transfuga qui me deserui, cadat umbra furoris:
 Lux amor haud tristes irarum promouet umbras.
 O frater, Torquatus ait. sed plura parantis
 Dicere, iucundus dolor occupat ora; filetque;
 Rursus & abruptis facunda silentia. Frater,
 Frater ades! num vulnus hiat, quod barbarus ense

*Sanguis, quæ
 S. in Domo
 Verbum sum
 psit à Virgi-
 ne, veniam
 poscit pro sce-
 lere fusi à fra-
 tribus cruo-
 ris.
 Excusat, &
 imminuit
 fratrum cul-
 pam.
 S. Domum pol-
 luto è colle
 discessuram
 nunciat.
 Fratres rece-
 pto brachiorum
 sensu in mu-
 tua conspirant
 amoris officia.
 Noua inter il-
 los amoris pu-
 gna.
 Euanescent
 Vgonis vul-
 nera,
 Amica fratrum
 colloquia.*

Artubus innocuis impressi & parce ; vel artus
 Ferro finde meos : cum scenore sanguinis vndas
 Extrahe : fata moror ; remorer dum funera fratris,
 Si parcis , si-viuus , amor si vulnera curat ,
 Tê viuo , si viuo , mei pars optima , frater ;
 In mea corda redi : redeam in tua corda : sed vnum
 Cor nobis effingat amor , mentita quod ira
 Abscidit in partes , fecitque è fratribus hostes .

Hæc illi . Se complexu; mox Virginis arcent
 Vestibulum , pauitantque fores intrare profani .
 Prouoluuntur humi ; genibusque tepentia pressis ,
 Pronis atque genis , & fusilis imbres doloris
 Discessura rigant violatæ Limina Pacis .

Illæ tremunt : tremuere ambo . Num tristitia , clamât,
 Sunt hæc signa fugæ ? Parce , ô Domus hospita , parce :
 Ne fuge crudeles terras . si sanguine montem
 Polluimus , lacrymis cor purgat , & expiat ignis ,
 Quo nos vrit Amor nunc Virginis . ô pia Virgo ,
 O Domus , ô Superi ! Ditis peccauimus astu :
 At non sponte mali . Pietatis Regia , parce .
 Te posthac , non dona tuis pendentia valuis ,
 Non auri quæremus opes : tua saxa pyropis
 Præferimus . tu gemma animi : tu fideris aurum .
 Quod si supplicium meditatâ è cæde reposcis ,
 Hic dabimus : diuelle animam , dum velleris : aras
 Sparge cruore pio , si tabe infecimus atrâ .

Hos inter gemitus telluri affixa leuarunt
 Colla . Sed , ô lacrymæ ! complexibus hospita fratrum
 Cella recedebat . Vacuis tunc pectora palmis
 Obtundunt miseri , fugitiua que Tecta sequuntur
 Vocibus & lacrymis . Fratres quæ terra nocentes
 Excipiet , fugiente Domo , quæ sola dolentis

Vt veniã poscans, proster-nãis se B. Vir-ginis ante fores .

S. Cella, vt vici-nâ fugæ signum daret , intremuit .

Fratres timēt ne discedat : veniam sceleris poscunt, vt detineant .

S. Cella discedit lento gradu, & radens terræ superficiem .

Germani fratres eam discedentem ingenti luctu sequuntur .

Eorum voces luctus indices

Hesperia fortuna fuit? Nos illius arcem
 Vertimus, atque omnes vno spes fregimus ictu.
 Italiam, Italiam ferro vastauimus illo,
 Sanguine qui tepuit nostro. Iam Roma rebelles
 Destinat exitio. Latijs, vident? agmina campis
 Arma, arma expediunt, furijs bacchantia nostris.
 Crebrescit matrum pauidas vlulatus ad auras,
 Et strepitus Martis, coniuratiq; furores.
 Picenum ruit ecce; abreptaque corpora vellit,
 Spargit & in pelagus. pelagi miserescite lymphæ;
 Quos furor euulsit, fratrum componite membra.
 O regio, ò ciues, illusaque Patria, salue:
 Te fugimus, fugiente Domo. proh vana salutis
 Nomina! prodidimus tentatâ cæde salutem.
 Nostro pulsa salus fugit ense. ò Patria, ferrum
 In nos, & gladios, vltriciaque arma capefle.
 Haud miseris spes vlla fugæ, qui Tecta fugarunt;
 Spes vbi cum Patria fundauerat Itala tellus.
 Interea, Colles, vlulate: arefcite campi,
 Ætheris haud pluuiæ, roris non vbera laçent:
 Expectate graues Dominorum sanguinis imbres:
 Crescite: pro flauis aconita profundite ariftis.
 Non vos carpat onis: lateat ferus anguis in herba:
 Prodidimus Patriâ: laceremur ab anguib; angues.

Cum lacrymis dum verba ferunt; cû Sede volucris
 Lymphati volitant. Non saxa morantur euntes,
 Non rupes, rigidique rubi. nam Virginis Ædes
 Radebat vicina solum, tardoque secabat
 Suda gradu. Stagnis pennâ sic, Cycne, niuali
 Desuper incumbens, humili te tramite flectis,
 Atque canis. Dum discursant, dum prendere palmis
 Expansis certant iuuenes fugientia Tecta;

*Dimota præ
 dolore è sede
 mente, videre
 sibi videntur
 omnes Italia
 vrbes ipsorū
 culpa tanto
 bono priuatas
 ruere in vlti-
 tionem.*

*Hac rerum
 vana specie
 turbati fugâ
 meditantur.*

*Mitescit fra-
 trum luctus
 cantibus An-
 gelorum.*

*Michaëlis do-
mum veſtan-
tis muſica
vox.*

*Canit 3. Cella
perpetuitatē
eo in loco, in
quo erat po-
nenda.*

*Vidi cælum
nouū, & ter-
ram nouam,
primum enim
cælum, & pri-
ma terra a-
hūt, & mare
iam non eſt
apoc. 21.*

*Ignis, & vn-
da in exitū
terræ conſpi-
rabunt; Dei-
para verò Do-
mum non per-
dent, ſed co-
lent.*

Auditi Superūm cantus. Sic primus ouanti
Verba liquat fonitu Michaël; eademque canoris
Plauſibus Aligeri reddunt. En littus aramus:
Denique in hoc tandem iacienda eſt anchora portu.
Dicite io Superi: Fortunæ figite clauum
Italiæ. læti fedes intramus amicas.

Hic dabitur tranquilla quies; dum fidera cælum,
Dum venti voluent vndas, frondeſque loquaces.

Cæca dies aderit, terræ poſtrema cadenti,
Nox horrenda malis, lacrymis rorata malignis;
Nulla ſalutabit quam garrula vocibus ales;
Sed tuba terrebit, vocalis turbine mortis.

Flante Deo tunc terra cadet, tunc mortua ſurgent
Corpora, quæ defixa ſolo, vel nube locata
In ſcenam venient, tædis fumantibus iræ.

Terribili clangore tubæ tremet excita tellus:
Sol iter abruptet: rutilo currentia paſſu
Luminis in ſtadio, curſus ruitura relinquent
Sidera: fede ſuâ turbata elementa recedent.
Hærebit quoque flamma, gelu conſtricta timoris;
Vndaque ſoluetur. nam detrectantia ripas,
Atque aurâ ſtimulata tubæ ſe flumina fundent:
Fata ferent populis, liquidâque in morte ſepulchrū.
Torpentem flammam, quis crederet? vnda vocabit,
Atque acies ſimul in Reges, in Regna mouebunt.
Hæc fluctus; aget illa faces: feret vtraque ſigna
Irati metuenda Dei, plagifque cruentis
Chriſte, tuis depicta, rubet quibus ira Parentis.

Flumina ſed poſtquam, ſtrepitu iaculantia fluctus,
Infaturabilibus manderunt faucibus vrbes;
In lymphis purgata ſuis, venerata Penates
Virginis, & muris aſſuſa, oblita nocere,

In feflas mutata faces, in flumina lucis,
 Atria demergent pulchrâ obfidiōe nitorum.
 Fumida quin etiam Mundi qui tæda, roguſque
 Funeris extremi, ſpatiabitur ignis in Orbe,
 Haſtis flammaram verſis hanc ambient Aulam
 Virginis, & diſcet componere mitior iras.

Littoribus mare prorumpens, terris que reſuſum;
 Ante Fores criſpabit aquas; tremuloque ſuſurro
 Omnia perterrens, terrebitur. Inde procellas
 Torquebit retro, camposque vagabitur; urnâ
 Vt Mûdum in liquidâ componat; & vndique luçtus,
 Quos vindicta Dei proſeminat, irriget vndis.
 Descendent armata ſuis aſtra omnia flammis,
 Succendentque pyram, qua terra cremabitur omnis,
 Umbra è ſideribus nateetur, noctis alumna.
 Scilicet in medio palpabitur illa nitore:

Obuia mors tenebris occurret: ſtella fauillas
 In ſtrages in bella vomet: iugulataque tellus,
 Et donis extincta ſuis, in luce peribit,
 Munere quæ lucis vitales duxerat auras.

Sed quis virgineæ, quæres, erit exitus Ædis!
 Occidet illa etiam, ſed pulchro ſplendida fato,
 Et caſu magis alta ſuo. Quæ Regia Solis
 Diuini fuerat: radijs ſolaribus vſta,
 Non ſumi tenebroſa globos, ſed luminis imbres,
 Et pro ſcintillis pretioſâ grandine paruas
 In cælum ſtellas ſonitu glomerabit amico.
 Harmonico quoque ſaxa ſono compage ſolutâ
 Diſſilient muris, ſtellas imitata canoras.

Exitio renouata ſuo, meliorque reſurget
 E tunulo cineris Domus, indignata ſepulchrum,
 Lauretana. Perire nequit Domus hospita Vitæ.

V ira-

S. Domus non igne cõmuni, ſed Sole comburetur: nam ab ipſo Sole igne elici poſſe vero nauium incendio Archimedes oſtendit. Hoc tantum poëta dicitur, nam re vera igne communi cõturbant. Suis deinde ſurget è cineribus.

*B. Virginis è
ligno signum,
& Christi ta-
bula è Cruce
pendentis, que
nunc in S. Do-
mo visuntur
iterum à Sole
formata. poet.*

*Angeli ex aë-
re formata
corpora sepe
assumunt.*

*Complicabū-
tur sicut liber
cæli, & oranis
militia eorū
defluit, sicut
defluit folium
de vinea. Isa.*

*34.
Quæ cadent
è calo astra,
orbe cinesacto
in S. Aedem
nouum velut
in cælum se
recipiēs. poet.*

Vitali è succo Vitæ quæ dicitur arbor,
Antiquam referens, primis quæ floruit aruis,
Flores ante fores maturaque poma colorans,
Perpetuum pueris renouabit robur in æuum.
Altera & hîc, viridi lacrymans opobalsama trunco,
Arbor erit, pallens vmbra, circumdata dumis,
Turturis hospitium, miseroque simillima ligno,
Quo Sophiæ quondam pomum fatale pependit.
Sol qui splendorum, ceu sanguine, purpurat ostro,
Luce colorabit simulacra cruenta Tonantis,
È Cruce qui pendet. Sed Virginis Icona, malas
Quæ gerit vmbrotas fumo, Sol vestiet vmbra,
Fixâ in vestibulo quam spargit ab arbore Vitæ.
At quæ materies operis? Via lactea cæli,
Cum stellis compressa suis, solidataque Solis
Artificis dextrâ. Sic conglobat Aliger auram;
Constipat, speciemque addit, flectitque, trahitque,
Ora, sinus, oculos, frontemque imitatur & aures:
Artubus igniculos miscet, calidosque vapores.
Sidera, quæ cælo cecidere, Penatibus iras
Virginis abijcient. hoc Limine castra locabunt;
Lumineque in gemmas lapides & mœnia vertent.
Hæc nam, subiectâ telluris in intima peste,
Non superas repetent sedes vexillaque Solis:
Virginis in Laribus detersâ cæde quiescent,
Angustâ contracta Domo, maioraque tanti
Maiestate loci, læto quem fulgure cingent,
Semper & ornabunt, flammis vitalibus ortum.
Felici generata rogo, nece viuuda rursus
Secula sic iterat Phœnix, Phœbumque salutat,
Quo moritur, rursusque oritur. sic fragmina vitri,
Dum liquat igne faber, componit, fractaque iungit,

At-

Atque tubi cyathum per spiramenta figurat,
Qui dum pellucet, bibit æthera, vinaque fundit.

In veterem formam postquam renouabitur Ædes,

Atque suis Tellus saxis antiqua sedebit
Condita ceu tumulo; Tellus noua surget ab igne,
Excutiens humero cineres & Numinis iras.

E cinere arboreo pubent sic pulchrius arua,

Et pigris immissa iuuant incendia campis.

Perpetuo veris post horrida funera risu

Exoriens ridebit humus. non grando necabit,

Non Aquilo segetes: segetes sed lumina pascent.

Luminis vt radij, cum floribus herba micabit;

Cunctaque prorumpent vt amœna rosaria Solis,

Non rerum Natura vices, Fortunaque voluet;

Educent æterna nouas elementa figuras:

Arua ferent fruges inarata; metallaque montes

Non cæcis condent latebris, sed vertice proment.

Arnus erit Pactolus, erit quoque Tybris Hydaspes.

Non mare Tyrrenum, non Adria cedit Erythræ:

Sol melior, meliorque nouos lux induet agros:

Clarior electo, radios transmittet in imum

Terra sinum; nec opaca suis celabitur antris.

Turba minor Puerum colet hæc cunabula Mundi

Prima renascentis, quos culpa aliena nocentes,

At proprijs impressa animis, vitæque Deique

Abstulit aspectu, melioribus abstulit annis,

Ante salutaris quam labem tergeret vnda.

Infelix simul, & felix has Virginis Ædes

Lata frequentabit pubes, solatia cæli,

Et simulacra. Dei velabunt fronde Penates:

Limina nunc choreis; niveis nunc lufibus aras

Lustrabunt: festo caprabunt gaudia cantu;

Vasorum è
vitro confor-
matio.

Perspicuum est
cælum, & ter-
râ nõ perire,
sed in melius
commutari. S.
Hier. in Isa.

Terra erit lu-
cida, & per-
uia sicut
vitrum
in superficie,
aqua sicut
crystallus, aer
sicut nunc est,
cælum, ignis
sicut nunc sũt
luminaria
cæli. S. Thom.
dist. 48. q. 2.
ar. 2.

Pueros ante
baptismum cũ
originis culpa
defunctos can-
nit Michaël
futuros inco-
las Cæle La.
Hæc illis Do-
mus pro celo
erit, & amisse
beatitudinis
in solarium.
poët.

Et

*Meditantur
 alia iuniores
 lusciniæ, ver-
 fusque, quos
 imitentur ac-
 cipiant, &c.
 Pli l. 10. c. 29
 Prædicit futu-
 rã circa Lau-
 ret. Domum
 Laurinã sil-
 uam Idcirco
 Michaël, dñs
 cant, iubet
 angelos mino-
 res lauri sur-
 culos e celi
 campis affer-
 re ad huius
 siluæ insitio-
 nem.
 Hos pueros re-
 nonatam in
 meliùs terrã
 post vniuersa
 le Iudicium
 habitaturos
 nonnullorum
 sapientiũ opi-
 nio est, ut re-
 fert Martin.
 Roa in lib. de
 glor. Beat. &
 stat anim.
 Potestatis, quã
 habent in
 corpore lumi-
 nosa, in d. Do-
 mo more puc-*

Et queruli curas, sine questibus & sine curis,
 Ætheris amissi solantes, otia ducent.
 Sic canit, & queritur: nido philomela tepenti;
 Explicat argutæ nascentia murmura linguæ,
 Erudit & pullos, gemitu lætata canoro.
 Frondibus æternis, hæc circum Limina, lauri
 Silua perennabit: funderet pro fronde pyropos;
 Et quæ fronde viret, flauo grauis inde metallo,
 In sceptri molem consurget virga: sed auro
 Pro baccis inerunt gemmæ, pro floribus astra.
 At mihi Cælituum pubes affusa canenti,
 Nunc age; cælestes, dum carmina prosequor, hortos,
 Quàm primùm teditura, subi: decerpe viretis
 E superis lauros, venturæ germina siluæ,
 Iucundam posthac factura infantibus vmbra.
 Hinc nomen feret æternum; feret omnia Pacis
 Cella triumphalis. Citharas post carmina festis
 Suspendent pueri ramis; & mille theatra,
 Mille dabunt scenas, spectacula mille. Penates
 Intra virgineos facili Præsepia luce
 (Materies nam lucis erit subiecta puellis)
 Formabunt. Stipulam radijs, argenti Amoris
 Luce artus fingent calidã, rorantia labra,
 Os niueum. lux ipsa niuem constringet amantem,
 Fœdere quam pariet dulci. Pro cantibus antri
 Sidera substernent; crescentem in cornua Lunam
 Pro cunis; mites iumenta que mitia flammæ
 Afflabunt. æstu Leo qui perterret Olympum,
 Ceu rude procumbet Puero pecus: æthere Taurus,
 Aprilem qui cornu aperit, descendet ab alto
 Pubis ad imperium; latos qui cernuus armos,
 Et caput acclinans, trepido se poplite flectet.

Vagitum infantis simulabitis, astra, canoris
 Motibus. At senior qua luce micabit Ioseph
 Ante Deum? qua Virgo parens? Hâc arte magistrâ,
 Et Phœbi, & Phœbès radijs, omnique nitorum
 Flore colorabunt: depingent floribus ora.
 Deficiet lux ipsa sibi; dum verticis aurum,
 Malarumque rosas, variosque ornabit amictus.
 Verrer Syrma solum, lambunt ceu fulgura nubem:
 Candida sed niuibus fluet æmula palla per artus.
 Cætera quid memorem? Pastorum turba precatum
 Lumine diues erit, cultu sub paupere: vestes
 Nubis erunt instar, Solis quam fulgura frangunt,
 Atq; magis lacerando ornant. rutilantibus Hædos
 Gestabunt manibus, quos fabula sacrat Olympo,
 Æquora claudentes. Humero famulante, capellam,
 Non quæ lacte Iouem mendaci pavit; at astum
 Vellere candidulo Pueri ad cunabula ponent.
 Prætorea nigris Oriens quos misit ab oris,
 Thus, aurum, myrrhâmque alacres, & corda ferêtes,
 Deposito intrantes fastu stabula obuia Reges
 Lumine constabunt; crinitaque stella beatum,
 Mota tholo, monstrabit iter. Sola agmina Diuûm,
 Qui circum excurrant, feriant excursibus auras,
 Atque Dei iungant varias super antra choreas,
 Haud pueri artifices condent. ipsi atria pupi
 Complebunt, more Aligerûm; niueasque phalâges
 Moribus & vultu referent. Puerilibus alas
 Aptabunt humeris: cursus per inane, recursusque,
 Instructi ordinibus, pennâ crepitante, mouebunt.
 Sic Natalitiæ redeunt dum gaudia Lucis,
 Pârva sigilla puer, nati simulacra Tonantis,
 Argillâ composita, domo disponit; & omnes

rorum præse-
 pia cum pu-
 pis fingent è
 luce. Leo, cali
 signum, fiet
 asellus in præ
 sepio, iaurus
 bos.

Cantus edere
 astra, sicut m-
 uenitur, puta-
 runt Eryth.

Ioseph, et Ma-
 ria in præsep-
 Pastores.

Hædi signa-
 caelestia. Colu-
 mell. l. 2. c. 2.

Capella, que
 Iouem aluit,
 inter astra,
 locata fuit.

Plin. l. 16. c. 81.
 Magi in præ
 sepio.

Angelorum
 Dei gloriam
 canentium in
 præsepio nul-
 la erunt sigil-
 la constata,
 nam ipsi pue-
 ri pro angelis
 erunt.

Conuocat æquænos, imitatus grandia paruis,
 Ætheris & lucem speculis, lychnisque remotis;
 Sed tamen aspectu, & clarâ fallentibus umbrâ
 Sic pueri cælo extorres, cælestia ficcis
 Gaudia libabunt labris in imagine cæli.

Lætitiâ è lacrymis etiam, scenâque doloris
 Lallantes auidè fugent; vexilla videbunt
 Dum laceri depicta Dei, prius abdita menti,
 Nunc obiecta oculis hilaris fomenta doloris.
 Scilicet hoc nostro simulacrum vertice pendens
 Numinis extincti, gremio quod continet Ædes
 Virginis, in cineres cum toto corruet Orbe.
 Sole sed exustum, renouatum Sole, resurget:

Deletos ducet solari è luce colores:
 Præferet & stellas quino pro vulnere membris,
 Solamen pueris humanum, pompæque Mundi.
 Hoc dum suspicient: Quis flumina clausit amoris?
 Clamabunt dulci questu? cur lympha salutis
 Aruit heu pueris, terras si proluit omnes?
 Crudelis genitor, crudelis tu quoque mater!
 Aut saltem mors crudelis, quæ funere merfit,
 Ne mergamur aquis, Cælique salubribus undis.
 Viuimus, & morimur: rapimur, dum infida tenemus
 Littora: sic vitæ miseri deludimur umbrâ.

Umbrâ delusi vitæ, viuamus ad umbram
 Numinis ah saltem cruciati! lambere profit,
 Si quid adest reliqui per membra decora cruoris.
 Care cruor, gemmate cruor, cur nostra relinquas
 Arida labra? Dei, puerum vos vbera, plagæ:
 Lac date: diuino pendemus ab vbere nati.

Questibus his ad signa fluent, pectusque tenellis
 Numinis astringent vlnis. ille oscula clauis,

Hic

Sentire aliquam tristitiam de Iustitia, & beatitudine amissa docent Abul.

Matth. 25. q. 662. Sop. in d. de nat. et gra. c. 14.

Imaginem Christi cruci affixi à Sole combustæ, & ab eodem luce refectam in S. Domo dum aspiciunt, memores salutis amissæ dulciter plorabunt, & pœt.

Infelices quia è vita subito abrepti.

Hic manibus figit, trahiturque dolore voluptas .
 Sic puerum Cæsar, quem gratia, sanguis, & ætas
 Fecerat illicium cordis; sed funus acerbum
 Prefferat, expressum, viuumque colore, gerebat
 Ante oculos: longas solatus imagine curas,
 Oscula casta dabat, ludens errore dolorem .

At pueris quis sensus erit, cum signa Parentis
 Fumida Virgineæ cernent? Quid lucida, dicent.
 Ora tegis? nostris color hic est concolor umbris,
 Quos primæua lues è vultu Numinis arcet,
 Atque tuo. Deterge oris cælestia, Virgo,
 Fulgura. Si matres, quæ nos in luminis auras
 Emisere, latent; natos tu, Diua, latebis?
 Ne lateas. tu Mater eris pro matribus vna
 Omnibus. hoc gremio læti potiemur Olympo,
 In Cælum quem sola Dei præsentia vertit.
 O Genitrix, tua nunc soboles pendemus ab vlnis,
 Fortunati omnes, si nos hac Sede tueris,
 Qua fortunauit te Populus ille tuendo,
 Qui beat aspectu. deerit nec gratia facti.
 Nunc etiam tibi mille tholum funalia circum
 Cereæ lucebunt. puerum tibi cereus ardor,
 Vitaque pro facibus, niueis ardebit in aris .

Vocibus his pia turba manus miscebit; & auro
 Luminis, effingent in vertice Virginis astra.
 Subiicient pedibus Lunæ simulacra curulis:
 Sole coronabunt pectus. Qui labitur Anguis
 Per geminas Arctos, vigili reuolutus ab Axe,
 Orbe cadente, volutabit rutilantia terga
 Virginis ante pedes; puerisque trahentibus, Ædi
 Nazareæ illatus, pressusque à Virgine, fletus
 Extrahet à pueris pro fluminis imbre vibrati .

Nam

*Duo infantes
 rapti, quorum
 vnus insigni
 festiuitate. cui
 ius effigiæ ha-
 bitu Cupidinis
 Liuia dedica-
 uit: Augustus
 in cubiculo
 suo positam
 quotiescumq;
 introiret, ex-
 oculabatur
 Suet. in Cal.
 Subnigrum
 B. Virginis
 in Laur. Cel-
 la simulacrū
 spectabant
 pueri nō sine
 luctu, quod e-
 ius aperto
 vultu perfrui
 non possint in
 celo.*

*Signum ma-
 gnū quod ap-
 paruit in ca-
 lo. Ap. 12. pue-
 ri ea potesta-
 te, quæ gerent
 in corpora lu-
 minosa, in si-
 mulacro Vir-
 Lauretane
 representa-
 bunt.*

*Aspectus anguis erit red-
 cet in menti
 primam origi-
 nis culpam,
 qua fuerit a
 Dracone af-
 frati, & qua,
 calcato Dra-
 cone, Virgo
 deuicerat.
 Gabriel pue-
 ros solatur.
 Hæc no Fide
 scient, nec ul-
 la certa noti-
 tia.
 Regnum pue-
 rorū erit Lau-
 reana Do-
 mus.
 Gabrielis va-
 ticinus cātus.
 Roma lauda-
 tur eo quod
 Piceni Domi-
 na sit.
 Prouincia,
 quas olim sub
 se habu i un-
 tiqua Roma.
 ex Iusto Lip-
 sio l. de magn
 Rom.*

Nam primi memores ab origine criminis, atro
 Anguis ab aspectu, quem cæcula colla tumentem
 Calcavit Regina parens: Proh nostra, querentur
 Sors inimica! lues in nos ebullit anguis;
 Vlla nec afflato facta est medicina veneno.

Te iugulasse tamen latamur, Diua, Draconem,
 Non penitus miseri, victum quia ludimus hostem.

At non hæc Fidei cernent ad lampada: lumen
 Sed dubium pueris infundet opinio, noctis

Filia. non illos ornabit gratia; nullis
 Augescent meritis; sed fama docebit, adultos

Quæ docuit diuina Fides, quam Gratiâ dulci
 Alligat amplexu, Pietas cui sola per umbras

Lumine diuino præluceat, & abdita pandit.

Nunc age, quæ maculâ referens ab origine inultâ
 Regna colis, pubes, inamœna, repostaque tesqua,
 Pro matrum mammis spem fortis sage futuræ.

Italiæ Superi tua Regna locamus in agris,
 Sæpius Aligeri, visuri hæc Atria Cæli,

Te quoque visemus, labentes Æthere: vultu
 Lusibus, & nostro solabimur ore dolores.

Haud aliter Gabriel recolens ventura canebat,
 Erige te cælo par Itala terra: superbum

Tolle caput: sublimem animum submitte Tonati,
 Urbibus innumeris, & regnis exue frontem

Roma coronatam, pro Regnis omnibus vnâ
 Crinibus augustis diuinam imponimus Ædem.

Vnica Picenum Prouincia pluribus æqua est
 Imperijs: illi nam Colchis, Iberia, Pontus,

Armenia, & multis Albania dissita linguis,
 Sex & viginti regnataque Regibus; omnis

Africa, castellis quæ frontem Europa coronat,

Bosphorus, Annibalis Bithynia magna sepulchrum,
 Cappadoces, Cilices, Galathæ, populique Cyrenes
 Lydia cum Numidis, Getulia nescia legum,
 Atque umbrata suis semper Pamphylia siluis,
 Illyrium, Macedum regio, coniunctaque ripis
 Dacia Danubij, Germania, Mæsia, Pontus,
 Græciaque, Epirus, secundaque Thracia bellis,
 Infecunda aruis, patiens Hispania Martis,
 Gallia belligero quæ feruet ab igne, parensque
 Italia Heroum; quidquid generosa subegit
 Roma olim ferro, vel amoris fortior armis,
 Piceno cedit. Cedunt cui cætera, Roma
 Huic quoque se subdit, Mundi Regina subacti.

Filia sed matris decus est. Sit filia Romæ
 Hæc habitata Deo & Superis Prouincia; regnat,
 Romaque cum Regnis amplectitur omnibus Orbem.
 Vna fodina Domus Regnorum, venaque Regum,
 Quam Rex incoluit Regum, Reginaque Diuum.

At vos, æternæ proles pulcherrima mentis,
 Ingenij sed alumnæ hominum, concordibus, Artes,
 Huc properate animis, iunctisque laboribus Ædem
 Artifici decorate manu. Tu Numinis Orbem
 Æmula fundantis, Templumque locantis Olympi,
 Aude opus, & donis opulentum, & nomine Diuæ.
 Templum conde, Lares quod Virginis ambiat vlnis,
 Ditis & impositum capiti, sub mole furentis,
 Terreat immensis nigra Tartara fundamentis.

Sit sedes formæ miranda tricorporis. ære
 Ianua suspensò triplex gemat: æraque signis
 Spirent innumeris, artis portenta perennis.
 Alba Paros faciem, consumptis montibus, ornet,
 Culta manu artificis, ductuque cohæreat vno.

N N Iſtria

*Picenu effe
 Roma nobi-
 lius, nisi effe
 Roma mater
 & regina Pi-
 ceni.*

*S. Cella fodi-
 na Regnoru,
 & Regum.
 Gabriel præ-
 dicit artes om-
 nes in ornada*

*Laur. Domo
 cõspiraturas.
 Architeſtura
 ad opus Tẽpli
 euocat.*

*S. Domus Tẽ-
 plo circumda-
 ta. Turf. l. 1.
 c. 18.*

*Templi fores.
 Facies.*

Gradus.

Istria conspiret, Templi mage turgida vultu,
Natio quam celsa iugo. Suffulta superbis
Limina stēt gradibus, quibus Orbis inheret omnis,
Dum molles aditus per subdita marmora quærit.

Pars interior

Interior spatio se proferat area magno,
Hinc inde extructis extendens brachia muris
Ædis in amplexum, quam circumplectitur; arcet
Anulus ut gemmam; cælestis ut orbita Solem.
Stent circum immanes niueo sub fornice pilæ,
Fulta quibus testudo ingens, cameræque minores
Ad latus immineant, alis umbrantibus aras.
Summa ibi se moles cælo inserat, astraque pulser
Sublimi conuexa iugo, laxata per auras,
In medium porrecta globum, turrिताque surgat.
Hinc coëat tholus exiguus, paruoque superstant
Vertice, quo lumen vitrea de nube refundat
Vicinâ ebibitum Solis de luce. Lucernam
Dum peregrina tholi prospectat turba minoris,
Quæ maiore patet procul è testudine Templi,
Flexa genu, venerata Pharum, speculamque salutis,
Primas inde faces è Virginitis hauriat Æde,
Prima tributa ferat lacrymarum: incendia discat
Iam vicina pati, flammisque assuescat Amoris.

*Lauretana
Cella intra
Templum in-
clusa.**Hemisphæriæ
vulgò cuppo-
la.**Laterna.*

Aude opus, ò Pictura: tholum, qui testâ coronat
Virginitis, in superos mutare coloribus arcus
Incipe. Qui Mundi Paulus dominabitur aulâ,
Grande opus incipiet, tē iussa sequente. Laborem,
Et molem abruptam fatis tu, Iule, resames,
Inter bella memor pacis, vitamque regentis
Virginitis & Regnum, Martis dum turbine pendet.
Pinge tholo Superūm ludos. Volet ille: sistentes
Vngue fides secet arguto: clangore tubarum

*Pictura.**Paulus II.**opus orditur.**Tursi &c.**Iulius II. ab**solvit, ab ictho**eneæ glandis**à Laur Vir-**gine liberat^o.**Idē l. 2. c. II.*

Per-

Personet alter, & erumpat sine murmure murmur
 Auribus illudens, oculisque: huic pendeat ore
 Musica vox; musset cœlestia carmina labro.
 Aëris ille plagas citus ambiat: ille phalanges
 Ducat, & in gyrum iubeat discedere gyros.
 Ridenti similis, sua gaudia verset in orbem:
 Agmina Diuorum volet inter, & inde recursum
 Deuolet illustri, sinuetque voluminae flammæ.
 Tu maiora moue, mentemque intende, manumque,
Cælatura. Decet prope Virginis atria, Vitam
 Quæ genuit, lapides animari, viuere cautes.
 Exhaustire suos gestit Carraria montes,
 Lætitiâque micant rupes, ferrumque morantur
 Vulneraque; vt multam ducant per vulnera vitam;
 Vt manibus rediuiua tuis vel saxa loquantur,
 Virginis & patrio celebrent candore pudorem.
 Ergo age quadratâ muros amplectere mole,
 Diuersis aduecta plagis cui saxa decoras
 Affigant maculas, auro illita Iberia mittat,
 Lesbos nigra, Phryges rubicunda cruore, Carystos
 Formosis variata notis, crispata Canopus,
 Pulchra virore Lacon, Tyros æmula muricis, igne
 Thebais innocuo flagrantia. Marmore ludunt
 Cælum, terra, æquor, variisque coloribus arua.
 Sepiat ima locum Luculli è marmore circum
 Fascia; multiplices distinguant signa columnæ.
 Arte Corythiacâ, stria, spira, parastata surgat
 Inde ad epistylum: niueo se margine claudant
 Signa minora; extent columellis insita paruis.
 Promineant niueo Virtutum symbola saxo,
 Quæ posuere suas in Limine Virginis aulas.
 Magnis subter opus simulacris turgeat, ingens

Clemēte VII.
Pont. Templo
fastigium cū
tholo imposi-
tum Id.
Sculptura.
Paulus III.
cælaturæ opus,
quo S. Aedes
undique ves-
titur, a Iulio
II destinatū
a Leone X.
inchoatū, esse
etum a Clem.
VII. ipse ape-
ruit an. 1538
Turs. l. 3. c. 6.
Eius operis
descriptio.
Quadratum
est ornament-
um. Id. ibid.

Exiguæ diadema Domus ; geminusque sit ordo.
Stent oculis basibusque suis, & mœnia vallent ;
Et quæ bisgeminus se colligit angulus, errent.
Cruſta nitens lapidum circumliget aggere ſigna,
Conſumatque omnes in ſe, quas excipit, umbras.

*Maiores SS.
Vatum ſimul-
lacræ Meſſiã
deſcendentium
in ſpeciem .*

*Ieremias præ
deſiderio Ver-
bi reparatoris
illacrymans .
Iſaias ; quem
olim medium
ſerra ſecuerat
Sedecias .*

Ezechiel .

*Fili hominis
co mede volu-
mẽ iſtud etc.
Ezechiel c. 3 .*

*Vidi li-
brum ſignatũ
ſigillis 7 . &
vidi , & ecce
agnum ſtan-
tẽ . Dignus es
D. mine acci-
pere librũ , &
aperire ſigna-
cula . Apoc 5 .
David , ut pro-
pheta , & bel-
lator inſcul-
ptus , & Dei
pueri hac in
Domo figura .*

Infernè Vatum duces è marmore vultus .
Ieremiæ concreta genis pia lacryma currat
Labilis , & ſaxo non ſaxea ; fronte caduca
Dum ſedet , haud ſedeat , præduraque molliter vndet .
Et fallat ſculptura oculos , dum lumina fingit .
Sic pupilla vocet ſimul arida , & humida Numen ,
Ipſaque ſaxa gemant , iucundo languida luctu :
Nec lapides hæc gutta cauet , quam parturit arte
Obſterrice lapis . labra Vatis hiare dolentis ,
Atque Deum raptare putes Genitricis in aluum :
Nam Superis , Superũque facit vim lacryma Regi .

Quem ſecuit quondam feritas , in marmore lecto
Spiret Iſaias non viuo è pectore vota ,
Venturo calefacta Deo ; ſaxumque rigefcens
Frigorẽ natiuo , diuino ferueat æſtu .

Scriptum lamentis , & lamentabile carmen
Explicit è libro Ezechiel , quem corde vorauit ;
Quemque hac ſignatum ſeptenis Æde ſigillis ,
Agne , reſignatiſti , roſeã ſed ſanguine dextrã .
Vel terris iterum dare nunc oracula credas ,
Vera tamen lapides , animatos hoſpitem Verbo ;
Aut Vates , longo verſos in ſaxa dolore ,
Proque animo ſpe viuaces , mollire querelis
Ora , vocaturos vitæ in diſcrimina Numen .

Hic puer , & Pueri David cæleſtis imago ,
Et calamo , & linguã , dextrãque armatus inermi ,
Efferat in ſcenam diuini facta Gigantis ,

Infan-

Infantisque simul. Caput exitiale Golia
 Pro clypeo gerat impavidus; raptumque Tyranno
 Intentet, rursus iugulo ferrum: ira minacis
 Ignea scintillet frigenti è marmore: flammis
 Ipsa rubere putes candentia saxa furoris.
 Torqueat at prædo singultans ora; puelli
 Seque manu excutiat, crinemque auellere tentet
 Motus & immotus; saxoque simillimus albo.
 Palleat, & maculet lapidoso sanguine rictus.
 Nam lapidis tibi vena fuit quoque vena cruoris,
 Barbare, viventi, Gorgon tibi; saxea quando
 Corda geris, silicesque rigent pro sanguine venis.
 Davidis signum signabit Numinis ausus;
 Mòstrum informe Erebi dum Pupulus ense decori
 Corporis, & fundâ, lapidisque volubilis icu
 Affixitque solo victor, gladiumque Tyranni
 Non Ephod, sed fascioli inuoluit, & istis
 Postibus affixit. Victorem hæc saxa molarem
 Mole suâ dum formabunt, Vatisque triumphum,
 Lata triumphabunt victoris imagine saxi.
 Vaticinæ, Vatum super extent signa, Sibyllæ;
 Virgineusque chorus prope Virginis exubet Aula.
 Pendeat è mutis Christi vox nuncia saxi,
 Verius illa Deo credas radiante diserta,
 Soluerit in voces radijs quàm Memnona Phœbus.
 Conscia venturi sacras Cumæa cavernas,
 Unde ruunt populis centeno è limine voces,
 Posthabeat Laribus, quos verior implet Apollo.
 Nec tumeant rabie fera corda; at pectus anhelet
 Numinis afflatum radijs, mortale sonantis.
 Quas Persis, Libyeque colunt, terra Itala, Tybur,
 Hellespôtus, Erythra, Samos, Delphique, Phrygesq;

Caput Golie
 manu præ-
 fert.

Medea una è
 Gorgonum
 numero, aspi-
 cientes verte-
 bat in lapides
 Accingere gla-
 dio tuo, & spe-
 cie tua, &c.

ps. 44.
 Ecce hic gla-
 dius Goliath,
 est inuolutus
 pallio post
 Ephod. Regû
 c. 21.

Alter supernè
 signorû ordo
 Sibyllarum
 est, Christi
 aut Deiparæ
 Virginis or-
 tum vaticinâ-
 tum.

Statua Mem-
 nonis tacta à
 Sole vocalis
 erat.

Omnes fatidicæ, niueis pro mœnibus astent.
 Quâ Sol, occiduâ moriturus luce, fenestram
 Ædiculæ ingreditur, postremaque munera lucis
 Illius angustâ deponit lætus in Ara,
 Virginis extabit simulacrum. Illa ebria sensu
 Diuino, precibusque vacans, nexisque modestis
 Ad pectus manibus, pandet cælestia votis
 Limina. Sidereus patefacto ex Æthere ciuis,
 Marmore formatus niueo, te, Diua, niuali
 Fronte salutabit. referet lapis ipse Pudorem,
 Atque humili formâ, sculptoque superbiet ore,
 Nuncius hærebit libratis Aliger alis,
 Atque recognoscet, quas lumine perluit, Ædes,
 Rursus adoranti similis, similisque timenti.
 Me reddet, sensusque meos, mea munera marmor,
 Saxea ad aspectum terræ, mollissima semper
 Ætheris ad visus diuina Modestia, saxo
 Miris expressa illecebris effulgeat: afflet
 Inde venustates, vel ab ipso marmore florens.
 Quin etiam castis oculis accendat amorem,
 Quo caleat lapis ipse; metum dum frigore monstrat,
 Quo laudes pauet illa suas. è marmore pondus
 Ducere diuinum vox Virginis ipsa putetur,
 Qua Cælo Verbum non enarrabile ducit.
 Haurit nascentem quâ Solem Cella, Canopi
 Virgo terat peregrina vias; imitetur & Ædes
 Ipsa peregrinas. Immoto è marmore gressus
 Accelerare putes sine motu; hærentia laxa
 Cum gradiente gradi, pedibusque micare citatis.
 Mollescat violis tellus, & saxea vernet:
 Alba herbis vireat: librent Diuûm agmina pennas
 Virginis ante pedes; lapidesque volatibus errent

Dum

*In facie S.
 Cella, que oc-
 casum respi-
 cit, est imago
 B. Virginis
 ab Angelo sa-
 lutata.*

*In facie, que
 prospiciit ori-
 tem solem, est
 imago Christi,
 Deipara, Io-
 sephi cum
 asello in Ae-
 gyptum iter
 habentium.*

Dum Superos fingunt , cæli per inane volantes .
 Fundere quæ stolidis labris iumenta querelas
 Obstupuit tellus ; artis miracula , cernat
 Rudere nunc cautes , & mutâ caute vocari
 Vile pecus , montana petit dum ponderis expers ,
 Oblitumque vorare vias , vorat arua , nec audit ,
 Pabula dum carpit , Iosephum voce monentem .
 Artificis portenta manus hæc signa , Corynthis
 Desuper exornent insignia . Mordicus ore
 Binæ aquilæ encarpas carpant , & germina florum ,
 Er frugum restes . Sint his subiecta leonum
 Rostra , feræ , Aligeri ; columellas , pomaque circum
 Aduolitent , sertumque operi & fastigia ponant .

Æmula Naturæ diuinæ filia Mentis ,
 Viuacisque parens populi sine munere vitæ ,
 Quæque animo , nō ventre paris ; ferroq ; quod hostes
 Exanimat , lapides animas , Sculptura ; Leonis
 Te monet imperium : stimulat manus aurea ferrum .
 Tundes retunde : Domo non mœnia condis , at Orbi ,
 Omnibus & Superis . Laribus noua limina pande .

Turba perit , turbis compressa prementibus : vnus
 Non satis est aditus , dum confluit Orbis in vnum .
 Sed quid ego audaces propria in discrimina dextras
 Infero . Torpescunt sacros ferientia muros
 Brachia : percurrit gelidus morientia sanguis
 Membrā : rigent oculi : tacitâ formidine crinis
 Subrigitur , palmæque cadunt . fugit inde volutus
 Malleus , officiumque timet . Iam spiritus artus
 Deserit , horrificatque genas , vocemque , coloremq ;
 Omniaque extincto similis . Sed rursus ad ausus ,
 Non ramen audacter , te subrige . frangere muros
 Sola potest Pietas , quæ mœnia pandit Olympi

*Dixit afina
 nonne animal
 tuū sum, &c.
 Num. 22.*

*Sculptura
 taus.
 Leo X.
 Totus Orbis
 confluit in
 S. Domum,
 ideoque noui
 aditus in illa
 aperiendi .
 Neruccius
 Architectus
 sacros parietes
 perfodere
 ausus diuinitus
 exanimatus
 Turs. in
 H. Lau. l. 2.
 c. 23.*

*Neruccius au-
daciã incu-
sat, veniã ex-
poscit, agritu-
dinẽ lenatur.
Ibid.*

*Clem. VII.
monet, ut pa-
rietes perfo-
diat non iam
mallo quam
ieiunio, & ve-
neratione Vir-
ginis armatº.*

*Inuentus est
adolescens, qui
authoritate*

*Ponificis fre-
tus rem au-
deret. Ibid.*

*Ianus ape-
riunt tres. In
apertos aditº
cõstit Italia
cum donis.*

*Dux Attria
bina Angelo-
rũ simulacra
donat, quæ ar-
dentes cereos
perpetuò præ-
ferrent. Iusf.
l. 5. c. 8.*

*Catharina
Medicæ Frã-
ciæ Regina,
ac Regũ ma-
ter lychnũ ar-
genicũ, & pò-
dere, & anti-*

Et rigidas adamante fores . Audacia Cælum
Nulla , Giganteis licet arcibus ardua , tangit .
Sidera , non lapides violasti : pallor ab astris
Et venit cinis iste , tuo qui spargitur oria
Tunde prius precibus Cælum ; sic mœnia tundes
Virginis : armabis ferri dum cuspide dextram ;
Fortius imperio Clementis , pectus obarma .
Astra licet sint saxa ; iubet , qui præcipit astris .
Æthereis stellas potis es diuellere muris
Illius imperio . Sic est . Ad pristina vires
Iam redeunt , iussisque suis exanguia Clemens
Roborat artificis moribundi pectora . Cedunt
Ictibus eunsi lapides ; Diuque Penates
Excipiunt triplici venientem limine Mundum .
Dona fluunt Populique . Propinquior Ædibus aras
Occupat Italia . Aligerũ simulacra perenni
Dux dicat Atrensis flammaram luce . Superbum
Lumine perpetuo Catharina puerpera Regum
Fornice suspendit lychnum ; Laribusque Tonantis
Accendit stellam , Soles quæ fertilis aluo
Fuderat . Huic alium , Superi quem vertice gestant,
Præduntque manu querũ , duplicemque nitore
Ex auto iaciunt & flammã , Marchio iungit
Robureus . Multo rutilans adamante monile ,
Armillas auro læues , rigidasque pyropis
Dux Clinix donat , Patrum , Regumque Senatus,
Gregorius Regum Princeps , quibus inclyta Roma
Submittit regale caput , caelestia donis
Tecta replet . Phrygias largitur Mantua vestes ,
Candelabrã , cruces . Illusa ciboria gemmis
Parthenope Ducis Aligerũ in tentoria vertit ;
Triticeã sub veste latens , qui bellica in aris

Castra locat Fidei . Panis Gedeonis in hostes
 Sic olim irrupit , gladius ceu mortis ; at idem
 Castrum erat Ifacidis , Victori currus honoris .
 Cum Genua Urbium , fortisque Sabaudia pronis
 Voluuntur genibus , certantque imponere dona
 Virginis in dextra . Veniunt castella quotannis
 Picenique vrbes : sacras longo ordine pompas
 Inducunt , facilesque ferunt diademata , signis
 Pulchra laboratis ; quæ , stellis æmula , cingant
 Hospitæ adoratæ frontem , argentumque maritent
 Inde suum tutilis gemmis , auroque comarum .
 Lychnum , qui magno fridens in pondere pendet,
 Perpetuosque iacit prope Virginis ora nitores ,
 Prodigæ diuitijs , Pietatis & ignea votis ,
 Obtulit Adriaci clarissima Sponsa Profundi ;
 Eius & oblato Virtus in lumine claret .

Auratos vident vt calices Epidauria defert
 Ad sacra Tecta ratis , placidâque allabitur aurâ ?
 Scilicet in medio dum substitit æquore , vento
 Deficiente , marisque vndis deuincta dolosis ,
 Euolat ad prædam , pitatis ducta , triremis .
 Circumstant : tormenta , faeces , glandesque , necesque
 Ignito pariunt vtero . Iam ferrea mordent
 Rostra , tenentque . parat nauis piratica nexus ,
 Hostilem subitura ratem . tamen illa resistit
 Nō face , sed precibus . calicem tibi , Virgo , vouemus ;
 Atque tuâ pro voto , inquit , cor ponimus arâ .
 Protinus exoriens caligo inuoluit Olympum :
 Se tenebræ intendunt : rapitur raptoribus æther :
 Ingruit horror aquis . Epidauros protegit vmbra
 Pro clypeis , pro mille viris , & classibus . æquor ,
 Præda , hostis , cælum , lux frustra queritur . Antris

*ficio insignem
 donum misit
 cum dote , ut
 perpetuo lu-
 ceret Idem
 l. 5. c. 14.*

*Piceni quotan-
 nis argenteas
 coronas soliti
 ferre, usque
 ad septenas,
 plerique argē-
 tea vrbiti. Et
 castellorum
 simulacra.*

*Epidauria
 nauis è man-
 bus piratarū
 miraculo eri-
 pitur, vouen-
 tibus nauis
 egregium cali-
 cē Aedi Laur.
 Donū Turf.
 l. 5. c. 101.*

*Incubans mæ-
 ri quadam
 subito nox
 barbaris pro-
 spectum abstu-
 lit, & iniecit
 nebulam af-
 fians auram
 onerariā Lau-
 retum impu-
 lit.*

*Se Virginem
vocatbat.*

*Ab Anglis
queritur: la-
tet in sētina;
est ante oculo-*

*los, & non vi-
detur. dimit-
titur nauis.
in alijs præ-*

*dones incidit.
inuenitur, &
irahitur: sed*

*dum extra-
hant, repente
capti oculis
errare cœpe-*

*runt. Tandē
ira Dei con-
terri: i captā
onerariam di-*

*mittit. Turf.
l. 5. c. 15.*

*Gallie dona.
Henricus III
dono mittit*

*scyphū ē gēna
excavata, oper-
culū crystal-*

*linum, & gē-
meum, in sū-
mo operculo
angelū aureū
cum lilio adā*

*manino pro
impetranda
prole. Turf.
l. 5. c. 4.*

Cerberus haud aliter Stygijs, nebulâque sepultus,
Obscœna latrante fame, latrat ore trifauci,

Quærit & in media Ditis caligine prædam.

Soluitur interea nauis formidine & vndis,

Votaque persoluit pro vita, iu Limine Vitæ.

Elisabetha Erebi virgo, multisque Britannis

Iuncta procis, thalamoque omni Regina iugalis,

Et noua Tænareo Proserpina nupta marito,

I: sequere Edmudum pelago, terrâque: latebit.

Mitte Dacas, classemque arma prædonis in hoste:

Sole tuo tegitur, Virgo: & de Sole tenebras

Spargit in hostiles acies. Hinc lumina noctem

Luce vel in media palpant; captiuæque puppis

Hostibus elusis, ventis impulsa secundis,

Lauretum appropereat, cumulatque altaria donis.

Gallia rumpe moras: Ganges, Pactolus, Hydaspes

Sit Liger, & Rhodanus, Mosa sit cum Matriona: in

Virginis auratis exundent fluctibus amnes. (Ædes

Pernia iam fluuijs sunt ostia: currite riu:

Aggeribus ruptis pia munera fundite Reges.

Porrigit augustâ Sapphirina pocula dextrâ

Tertius Henricus, crater spumare beato

Nectare Cœlitæum posset. pes sternitur auro;

Tornat crystallus crateris opercula, gemmis

Quæ distincta bibunt lucem: supereminet alis

Aliger, atque insigne manu fert Lilia Regni,

Lilia, quæ niueis folijs pro Rege virilem

Pro Regno à niuea deposcunt Virgine prolem.

Regia Gioiosa sequitur vestigia Princeps.

Non semel infusis opibus penè obruit arcam,

Nobilis ex illa mendicus Sede recedens.

Octo dies postquam dulces absumpsit in ætus,

Exhaustus lacrymis & corde, sed auctus amore,
 Ingeminum sidus, geminam radiare lucernam
 Iussit inextinctis facibus. Sic astra perenni
 Luce micant, quæ succendit Sol aureus ore
 Numinis in Téplo. Tépulum nam Terra, quod astra
 In Fidei nebula, ceu sacros explicat ignes.
 Hæc auri fuit appendix: pretiosior auro
 Sed fuit appendix fixam cor Principis aræ.
 Surge opus in cælum; cælumque imitare, quod ardet
 Aligerùm flammis animatis. namque Tonanti
 Hoc sine nube patet Templum, penetrabile repostum;
 Ingens, immensum, Superùmque in lumine fulgens.
 Aligerùm duo signa, nouâ viuientia luce,
 Reginæ Aligerùm sacrat Pernonius: ignis,
 Quem cerâ renouat, semperque refeminat, index
 Dum micat obsequij, Pietatis nunciat ignes.
 Hic iter ad Regem dum torquet, & auia tentat
 Per cautes & saxa; viâ stimulumque perosus
 Iactat herum sonipes: sese erigit: excutit armos;
 Perque abrupta pedes glomerat, dominoque minatur;
 Insultatque solo; callesque aditusque malignos
 Impatiens calcaris, adit. De rupibus altis
 In præceps agitur Pernonius, inde feretro
 Aptior & tumulo, quam lecto, erectus, amicos
 Deicit in luctum. Caligant morte propinquâ
 Lumina: postremus labris super halitus errat,
 Mors turpata comas in puluere, sponte caducunt
 Tollit equum: super incendit, stimulatque iacentis
 Vt terat vngue genas, atro pallore rigentes.
 Pernonus sub mole gemit: premit illa gementem:
 Quadrupedante quatit terram, refoditque sepulchrû.
 Vita fugit; Gioiosa, necem miseratus amici,

Dux Pernonius ab equo de altissima rupe agitur in præceps. pro marius dum habetur Henricus Rex & Gioiosa Laur. Virg. opem implorant: surgit incolam. binos solido ex argento Angelos cubitales cum accensis perpetuo cereis dicat. Turf. l. 5. c. 5.

Implorat mortis Dominam Vitæque Parentem .
 Vita rēdit ; redeunt vires , sonipesque refurgit ,
 Excudit atque Necem dorso , dominumque requirit .
 Allenat ille oculos , extinetaque gaudia vultus
 Sole animat , niueo promit quem pectore Virgo ,
 Iamque suos agnoscit eques . Pro luce reuisâ
 Fabricat Aligerûm simulacra vibrantia lucem .

Gallia fert iterum regalia munera . Regem
 Exprimit argento puerum , quem fascia voluit ,
 Quæ dum crescet , erit bellantis balteus , hostis
 Et debellati vinculum fatale . micabit
 Moribus ingenuis , animoque argenteus : auro
 Se maiestatis , dum lumine candet amoris ,
 Dives inaurabit meritum : hoc ferrea tela
 Æratasque hastas argento franget & auro .
 Magna precum soboles , Sol ortus ab imbre dolorû ,
 Dextellâ in clypeos reptabit : matris inertem
 Pensabit factis vterum , innumerisque triumphis .
 Ne partus damnate moram : mora longa gigantes
 Prole vna multos pariet tibi , Gallia , Reges .
 Hanc tu stringe sinu , stringet quæ colla catenis
 Hæresis indomitæ , Thracesque in vincula mittet .
 Impleuit Cæli , Patriæ , Genitricis , & Orbis
 Vota Ludouicus . Cunas iam linquere cerno ,
 Milleque regali solio subternere monstra .
 Scilicet ille pio lactatus lacte Pudoris
 Virginis è mammis presso , quæ proterit omnes
 Hæresis anguiferæ colubros , premit omnia monstra ,
 Hæresis vberibus , Furiarumque alta venenis .
 Indolis Ætheræ Rex est , generatus Olympi
 Auspicijs , iususque graues & gaudia torua
 Fomit adhuc infans , captavit & oscula vultu ,

Quo lepor & grauitas ludebant seria, dextram
Vix è fasciis eduxit; & astra serenus
Voce salutauit dubiâ, manibusque solutis.
Visa Patris Pietas rediuiua in prole, serentem
Grata venena venustatem, qua scæmina floret,
Lilia ne visu corrumpere, ore fugaci
Vidit, & inde oculos cælesti Virgine pauit,
Vnde Pudicitia bona femina duxit & annos.
Quis lepor in verbis facile furantibus aures,
Et lacrymas, & corda? Pudor quis corde? rubere
Hoc prius edidit, roseo quàm muricis ostro.
In se regna prius gessit, quàm scepra teneret.
Corde rudimentum posuit, dum crimina pressit;
Quæ sic odit, vt ambitio regna omnia votis
Deperit atque vorat. Regno Ludouicus auito
Cederet & vitâ mendicus & exul; Auerno
Si scelus immissum sibi pestem afflare pudendam
Crederet. Imperium putat esse vbi crimina, Regum
Ad solium, pressâ sternuntur fronte. per istos
Ille gradus super alta gradus fastigia mouit,
Composuitque Deum folio, pedibusque Tonantis
Subditus ille iacet, regnatque, iugumque decorum
Diuinæ legis pro ferto in fronte locauit.
Hinc Iuuenis fortuna, faces in lumine Regni
Bellorum primo cernens non horruit: vtrò
Prodiit in campum Pietate insignis & armis,
Terribilisque vtroque rogo: nam Cypridis ignem
Qui non sensit adhuc, integros pectoris æstus
Hostis in excidium portat, populique salutem.

ITER LAVRETANAE DOMVS

LIBER XXV.

ARGVMENTVM.

Gabriel dona canit à Casimiro Polonia Rege Virgini oblata, & huic repensas à Virg. pro vice victorias. Hos inter cantus missi Pueri caeles. in hortos laurinae siluae surculos deferunt, & infodiunt sub S. Domo, adhuc in aëre pendente. Huius ultimam stationem visura B. Virgo, Septempeda sedet in monte cum choro Picenorum Sanctorum: aliamque vberiore Diuorum sobolem Prouincia, suae Domus hospita, pollicetur.

Germania in apertas innuas dona ingerit.

Ferdinandi IV. votiuum simulacrum à parente oblatum, quem nuper coronatū Romanorum in Regem eripuit acerba mors.

Margarita Austriaca cor offert argenteum magni ponderis.

Item Ioanna Austriaca suū & mariti cor Deipare dedit ex argento.

TV quoque submissas, Germania, postibus infer
 Victrices Aquilas, posito quæ fulmine Martis
 Aurea ab auratis profundant munera pennis.
 Ferdinandus erit munus caeleste Tonantis,
 Patris, Auique refert qui nomina; Patris, Auique
 Ast animo reddit mores, atque inclyta facta.
 Hunc, Genitor, tu redde Deo, cui munera vitæ,
 Cui te, cui sobolem, cui palmas, Regnaque debes.
 Accipiet Romæ Regnum; regalis, Olympi
 Victima vt occumbat, Virtutum cincta corollis.
 Hanc Superūm Regi, natorum Mysta, dicabis,
 Qui tibi, qui natis Regnum immortale laborat.
 Austriaca Austriacos imitatur Margaritæ: offert
 Cor cum corde tibi, Virgo. Ioanna mariti
 Exprimit argento niueum cor. Virgine viuunt
 Austriaci; niueique animo, dant candida corda.
 Cor pro corde suum Genitrix diuina rependit,

Ger-

Germanosque, mouent donis dum prælia, donis
 Obruit, & vincit dextrâ, qua profluit Æther.
 Vis è corde fluit. quales in prælia vires
 Teutones elicient, quibus est pro corde Virago?

Robore cælesti vident vt firmata Iacobus
 Virginis in munus protendit brachia? Plumbo
 Hæc fuerant traiecta graui, dum bella tumultus
 Ciuicus accendit, cæcâque vagatur Erynni.
 Mœstus, acerba fremens lethali Marchio glande,
 Dum dolor infixo stridet sub vulnere, voces
 Pro manibus leuat in cælum, Dominæque potenti
 Supplicat. Illa armis & donis brachia donat
 Libera. Sustollit concham redeuntibus vlnis,
 Arte bipartitam mirâ, pars icone Diuæ,
 Pars bellatoris, Colubri surgentis in artus
 Vulnere terrifico, splendet: Susannaque lymphis
 Emicat in vitreis; inage sed crystallina fulget
 Luce pudicitix. gemmascunt omnia, pixis,
 Signa, Draco, pugnantis equus, ferientis & hasta.
 Vlnas ipsa viro quæ reddidit, excipit vlnis
 Virgo Ducem, cumulatque bonis. se nocte videndâ
 Obtulit aspectu, quo sidera celat, & auget
 Immortale decus Superstîm: manicisque doloris
 Protinus ille manus nudauit, & extulit ambas
 Matris in amplexum. Cecidisse Ancilia cælo
 Credidit, induerent vt brachia robore Diuistîm.

Expulit vt noctem Princeps, regna omnia plausu
 Virginis impleuit. Consanguinitate propinquum
 Excitat ad laudes Guilelmum, ad munera. Calcar
 Excipit ille, viamque capit. pertæsus & aulæ,
 Et populi strepitus, penè incomitatus, in Aulam
 Virginis ingreditur: turbis immixtus adorat

Gran-

*Iacobus Budę
 Marchio ex
 vulnere, quod
 in Colonienſi
 tumultu plu-
 bea glande
 reſus in bra-
 chio acceperat
 diuinitus per
 ſanatur. Tær
 l. 5. c. 6.*

*B. Virg. 3. fe-
 re vigilia cæ-
 dida in veſte
 collucens ſe
 illi offert in
 quiete. bra-
 chium manu
 præbenſum
 illico ſanat.
 Id ibid.*

*Guilielmus Ba-
 uariæ Dux,
 Marchionis
 Budenſis con-
 ſobrini ſui va-
 letudine legit
 dona deſeri.
 viuit per ali-
 quot dies in
 S. Cella ſolita-
 rius, & igno-
 rus. Id. ibid.*

*Donū ipsius,
livellus ex au-
ro fundo, qui
ff. furiam di-
quus qua-
tuor veluti
paginis gem-
marū sigilla
egregiasque
imagines con-
tinet.*

*Integumentū
ex auro vni-
versis gemmis
Se. octo asit-
mantur au-
reorum milli-
bus Id. ibid.
Cælum liber,
Icones Astræ.
Donat etiam
candelabrū
argenteum pē-
sile librarium
So. cum 24.
ramis totidē
lychnos sustinē-
tibus. Turf.
Lus c. 7.*

*Cerci ardent
hausto igne
Bauari ducis
ē corde.*

*Eius donum
Christus ē se-
pulchro adā-
manibus, &
pyropis collu-
centie redimi-
tus. Id. ibid.*

Grande solum, noctique diem, noctemque diei
In Laris augusti amplexus atque oscula necit.
Dum fastu posito decrescit, diues amore,
Non capit ipse suos sensus & gaudia; peccius
Non capit ipse suum, donis cælestibus auctum.
Hæc ad dona sinus vt laxet, dona profundit,
Sol quibus, & stellis descripta volumina cæli
Insolitum iubar inuideant. Appendit ab ara
Innumeris grauidum gemmis, auroque volumen.
Pagina, quam vertis, gemmata sigilla recludit,
Multiplicique oculos venatur imagine: ducit
Gemma characteres: lux codicis atramentum est.
Haud aliter librum Sol Ætheris, igne colorat,
Scribaque diuini transcribit lumina vultus,
Signaque mille suo stellata volumine fingit.
Et decet his Laribus cæli compendia poni,
Ætheris immensi qui sunt Breuiaria. Quæris
Hac in sede Viam lactis, quæ candicat astris?
Tolle oculos: candelabrum quod luce niuali
Fulgurat argenti, ramisque extantibus inde
Ter quater & totidem, nutritque, ac sustinet ignes,
Est Bauari Solis Via lactea. pensile ab vnis
Virginis ardescit cor Principis: ignibus ignes
Suggestit ille suis, & in astra immutat amoris.
Nec fatis. Vt Domini pretiosâ splendeat umbrâ
Vrna sepulchralis, quam latè gloria vestit;
Rex Superum vultū mitis, pariterque timendus
Eminet in gemma, tumulo rediuius opaco,
Victor, & insultans morti. flagrat urna pyropis,
Atque adamantē. Domo gemmarū candor in vna
Jungitur atque rubor; diuini candor Amoris
Sanguine vbi rubuit, niuea de Virgine gemmans.

Sedi-

Sedibus è patrijs Dretestainius vrget
 Nazareas iter in Sedes. hunc Roma moratur,
 Præmia cui cumulat: Pietas sed præmia Romæ
 Temporeque & pretio vicit: nam vestijt ostro
 Ante suo Pietas quàm Roma. Exhaurit hic aurum,
 Quidquid habet tibi, Virgo, sacrat, tibi prodigus vni.
 Argento grauibus clathris altaria vallat.
 Sed Mare virgineum vallo dum cingit, inundat
 Illum diuitijs & honoribus aurea Virgo.

At quibus exundat, rursùm sua munera fundit
 Illius in cultum. pelago sic missa, redonant
 Flumina se pelago; reuolutaque rursus in arua,
 In mare se voluunt. Patrijs in finibus Ædem
 E Lauretana molitur imagine Princeps,
 Atque oculis subicit, fabricatum pectore, Téplum.

Flandria, quæ semper lacerata atque integra viuit
 Turbine bellorum, donis se miscet. In ara
 Reginæ Superùm cerâ funale quod albâ
 Fundit opes lucis, deuouit Belga. Per agros
 Solus hic hostiles dum castra explorat & arma,
 Fraudibus induitur; peditesque, equitesque, Ducesq;
 Circumeunt octingenti, vnâque omnibus vni
 Enfibus, atque odijs, sclopisque minoribus instant.
 Vt Macedùm quondâ ductor, Mundique Tyrannus
 Magnus Alexander belli vim pertulit omnem,
 Atque insultantes, protectus ab arbore, turmas
 Reppulit impavidus; clypeat se Belga Parentis
 Sic lauro Lauretanae, chalybisque procellas
 Sustinet immotus. Vastum ceu prodit in æquor
 Obuius irato scopulus pelagoque Notroque,
 Decutit ille hastas, & tela retorquet in hostes,
 Integer in mediâ iaculorum grandine, & inter

Card Dretest.
donat clathros
arg. In Patria
Templum cõ-
dit V. Laur.

Belgium in
parentia li-
mina dona-
defert.

Belgam hostes
circiter octin-
genti partim
pedites par-
tim equites
adoriuntur.

Virginē Lau-
retanam im-
plorat: mira-
culo liberatur
ab hostibus.
ingenti mole
cereum dicat.

Turs. l. 5. c. 18
Alexander
protectus ab
arbore solus
in hostilem
exercitum pu-
gnat ex Q.
Cario.

Spicula mille, vno defigit vulnera telo.

Horatius Cocles, postquam hostes undiq; instantes solus submouere nō poterat, ponte reciso transnat Tyberim, nec arma dimittit. Flor. l. 1. c. 10 Cereā dicat. Polonia referat S. Cella postibus aurū infundit.

Casimirus Pictatis miles in S. Cellam veluti diuina liberalitatis in arcem donis belligerat.

Post pecuniā large erogatam inclusum anulo pretiosis. adamantiē

Laur. Puelli ei digito inserit, quo mundi globum sustinet diuina

Marris in senex. Ex hoc dono Regis victoria.

Omnia castra nouus detrudit Horatius, arma
E Mariæ dum ponte agitatur, quæ sustinet Orbem,
Et vada cæca super, breuiori tramite ducit
Nos super astra. Virum cæli de nubibus altis
Prælia securum credas telluris ad ima
Spargere, & occultâ dare cuspide vulnera. Cælo,
Sic est, congregitur, fultus dum Virgine pugnat.
Mole sua non stat miles, sed mole Parentis,
Qua stetit ipse Deus. manet imperterritus: hostes
Vulnerat, atque fugat; spoliisque indutus opimis,
Igne triumphali statuit tibi, Diua, trophæum.

Claustra patent; gemmas infunde, Polonia, valuis.
Quadrupedes Casimirus agit, murosque Tonantis
En quatit auratis, Pietas quas suggerit, hastis.
Obsidione premet cordis, ni Mœnia cedant
Icibus. Ille semel, rursusque Penatibus hærens,
Belligerat donis. tibi, bellule Pupe, tenellos
Includit gemmâ digitos, quibus infidet Orbis.
Anulus hic adamante grauis fit nexus amanti,
Atque catena Deo. Casimirus vicit: ouanti
Plaudite Sarmatiæ ciues: qui vinxit Amorem,
Anulus obstringet populo fera corda rebeli.
Ecce iterum ceruice iugum, frenosque sonantes
Rusia decussit, iuguloque datura cruorem,
Libera seruitio, currus agitare volantes
In nona bella parat. Coniurat Dacia, nexus
Docta pati ignauos. flagrorum oblita fragorem,
Iam lituos scelerata pati gemitusque rotarum
Audet, & excussis è dorso fustibus, arma
In Dominos inferre. Scythæ cum Thracibus optant
Colluue scelerum misceri. Moschua Moschos

Euo.

Euomit in frages, flauosque Aquilone Suecos
 Mittit ab extremo distracta Sueuia bellis.
 Sarmatiæ feruent glacies, ardentque Triones,
 Atque armis calet Arcturus, campique, natantes
 Milite, inhorrescunt. Tot sufficis omnibus vnus
 O Mundi, Casimire, salus: partæque salutis
 Tessera fit, digito qui Numinis anulus ardet
 Orbe sub imposito, Fulcit velut anulus Orbem;
 Sic Mundum tua dextra regit sub Marte labantem
 Sarmatico, Moscho, & Scythico. Iam prælia feruent:
 Rex age: dant sonitum siluæ, dant classica signum;
 Innumerasque vrget Cmelnikus in arma phalâges
 Proditor, atque tuo, patriæque rebellis amori.

Rex volat; Heroïna simul Regina; gelatas
 Et gaudet calcare niues, quas coniugis æstus
 Soluerat ante pedes. hyemes, Scythicosque rigores,
 Magnanimo sociata viro, contemnere discit
 Fœmina, sed Regem, quem nulla pericula terrent,
 Terret amor. Remane, dixit, fidissima coniux.
 Me decet arma sequi, te funderè vota: timore
 Exue me, titulisque meis hanc eripe labem,
 Vt timeam. pro tē Virgo mea signa præibit,
 Cuius ego nunc signa sequor. Sic fatus, inertes
 Perrumpens populi strepitus, magnique Senatus
 Præcipitans virtute moras, it primus in hostem,
 Exercetque frequens iras excursio: cæde
 Ad cædes atrox rapitur, cursuque fatigat
 Quadrupedesque, atque arua, Palatinosque sequentes
 Inuicti vexilla Ducis. Dum distinet hostem,
 Sexaginta bellatorum & millia centum,
 Atque quaterdeni coëunt in prælia currus.
 Quos inter Kalinoschus adest, spes maxima Regis,

Dux rebellis

*Regina Regē
 ad bellum se-
 quitur.*

*Hæc ille locat
 extra aleam
 belli.*

*Senatus initio
 Regi præliū
 dissuadebat.
 Rex excursio-
 nibus hostes
 fatigat, &
 Nobilitas Re-
 gē sequitur.
 Dux semper
 rebellibus for-
 midandus.*

Tempeſtas Tanais, tumidique Boryſthenis Auſter,
Sæpè Ruthenorum quos ſanguine foedat, & auget.

*Cafimiri exer-
citus ad pla-
na præliaturi
deſcendunt.*

*Anni Styra
vada traj-
ciunt.*

*Cafimiri ad
milites concio*

Æquora præripiunt omnes, quâ Styra minori
Anna fluit, tentantque vndas, ſuperantque minaces.

Quos vbi deſpiciet tumulo Caſimirus ab alto,
Eriget his dictis. Iactu Fortuna ſecundo

Obiicit en noſtris omnes mucronibus hoſtes.
Religio, decus, & Regnum, Victoria, Virtus,

Pax, Romana Fides, extremaque linea belli,
Patria, Vita, Salus medio ſtant omnia campo.

Omnia contulimus: vos omnes promite vires
In medium: Natura, Fides, & Gratia veſtras

Exigit in bellum dextras. pugnatis Olympo,
Et mihi pugnatis. pendentes Æthere Diuos

Credite prælatis hortari in prælia palmis:

Credite Reginam Superùm ductare Phalanges.

Hac duce proſequitur ſemper victoria bellum.

Virgo iubet, bellique iubet ſic credere cauſa,

Hoſtis & ingenium. Noſtris ſe opponere turmis

Montibus aduerſis audent bis millia centum.

Non numero pugnat Virtus germana locoque:

Ipa ſibi mons eſt, & ſola exercitus ingens:

Seque regens, ſua caſtra regit. terrore Rutheni

Et numero armanantur: noſtra eſt interrita Virtus.

Bella gerunt clamore; mei Virtute Poloni.

Hæc fatur; pontemque, premit qui flumina dorſo

Deſuper impendens, fundamine vellit ab imo,

Inſiſtitque vadis, lapideſque exterminat vndis.

Ponte ruente, fugæ vobis ruit omnis ad vndas

Spes, inquit, non digna, Viri. res omnis in arcto eſt.

Claudimur hinc vndis, hinc hoſtibus. vna ſuperſit,

Cætera dum deſunt, ſpes immortalis honoris.

*Rex Caſimi-
rus, vt omnis
fugæ ſpes ſuis
militibus præ-
cidatur, impè-
dentem fluuio
pontem vn-
dis equat.*

Clausa loco Virtus magnis se extendere factis
 Fortius aggreditur . Sic sæua corona latrantum
 Efferat, atque acuit torpentem in bella leonem .
 Deieci pontem ; ferro vos tollite rursus :
 Strata Ruthenorum sint saxa cadauera : muros
 Hinc ite ad patrios . Dixit ; primusque cateruas
 Impetit hostiles . Socij consurgere telis ,
 Quadrupedesque audent aruis inferre Ruthenis .
 Curribus hi contrà, iaculisque insistere, & vnà
 Clamores iactare truces . Vlulatibus æther
 Concussus furit immixtis . Consiste : volucris
 Quò raperis bellator equo , Casimire ! reposcit
 E Duce victorem te Patria: cautiùs hostes
 Ah vitæ memor inuadas . Obiit omnia visu :
 Te petit , & lethi Cmelnikus destinat umbris .
 Heu dolor ! immitis speculâ te vidit ab alta :
 Omnis & ecce mihi coit in præcordia sanguis .
 Missilibus iaculis facibusque animata malignis ,
 Quina parat tormenta graui maiora metallo ,
 Quis nomen, vires , virusque dedere colubri .
 Scilicet arx aderat Casimirus , & vna terendæ
 Non satis est arci pila plumbea . Perfidus ignem
 In Dominum explodit . Volat æneus orbis: at Orbe,
 Quem Lauretanus dextellâ sustinet Infans ,
 Tunditur ille retrò . digitos qui circuit auro
 Anulus, in Regis suspendit vertice Mortem .
 Namque super crines, flammaram concita pennis ,
 Mors stetit, & proprio pavit suspensa periclo .
 Scilicet extimuit Casimirum flamma volucris ,
 Principis atque manum venerata recessit, Quanti
 Quæ face collucet, quoties Sol flammeus annum
 Luce remetitur . pro Virgine namque tuenda

Fit prælium .

*Rex acie prima belligerat
 Dux rebellis
 visum è specula Casimiru
 morti destinat
 Quina maiora tormenta
 proditor Dux
 in Regè explodit . Omnia
 histor.*

*Mundi globu
 sustinentis
 Christi puelli
 manus anulo
 à Casimiro or
 nata æneum
 globum eius è
 corpore repel
 lit .*

*Rex singulis
 annis accen
 sum cereum
 manu gestas
 publice vouet
 se Deiparam
 defensuram .*

Dum caput & vitam vouet ille, incendia cordis
 Testatur lacrymis, & pectoris indice flamma.
 Igne coronatus, præfagia læta triumph
 Vt cepit, contrâ casus obnixus in omnes,
 Rex votis fernens, animisque, & cursibus acer,
 Non multo innumeras penetravit milite turmas.
 Confertos proculcat equos, cinctusque procellâ
 Vndique telorum, cum telis decuit hastas.
 Nec segnes fremitu cuneos laxare phalanges
 Sarmaticæ nituntur equis, ferroque ruinas
 Sauromatis glomerant. Ades insuperabilis ense
 Konipolſce : tonans dextrâ, media agmina rumpis:
 Pectora cornipedum, nimbo traiecta sonanti,
 Vulneribus fodis & laceras, equitesque supinas.
 Sauromatû tunc ecce, globo comitante, Tyrannus
 Arua petit, ferale fremens; denſataque cornu
 Millia difſicit læuo. Sed protinus ardens,
 Corporis obiectu, ſtragemque fugamque tuorum
 Rex claudis, reſeraſque acies mucrone rebelles,
 Non ſecus in media leo dum conſiſtit arena,
 Colligit atque iras; armenta minora fugantur.
 Sic cogis dare terga hoſtem: fugientibus arua
 Totaque decreſcunt. ſequeris, Monciſke, fugaces;
 Oblitusque animæ, quam dextera bellica præfert,
 Occidis ingenti ſaturatus cæde nocentum.
 Mente tamen Regis, memorique in corde triumphû
 Victor ages, ſemperque tuis celebrabere factis.
 At turbæ indecores, pars ſe commixta viciffim
 Confuſo terrore premit; pars nota cruentat
 Flumina, dum gelidas perfringere cursibus yndas
 Ardet, & à liquido vitam ſperare ſepulchro.
 Qui ſuperatis adhuc miſeri, quibus ynda pepercit,
 Sar-

*Polonorum Dux
 deſatas in cu-
 neum rebellium
 turmas perrexit.*

*Rurfus
 euenientem Po-
 lonorum equi-
 tatum læuo
 cornu violen-
 ter impacto
 frangit, ac diſ-
 ſipat rebellium
 Dux.*

*Casimirus
 ſuos fugientes
 virtute conti-
 net, ac voce,
 bellumque re-
 parat, & vi-
 toriam. Caſi-
 mirus rurfus
 in hoſtes ruit,
 fundit &
 fugat.*

*Monciſkus
 Regis amor,
 dum hoſtes
 ferro ſequitur
 fortiter occu-
 bit.*

Sarmatico date colla iugo, dominosque timere
 Discite. si pietas vos Principis efferat, ira
 Mulceat immites, aut perdomet: oscula ferro
 Abiecti præbete, auro sceptroque negata.
 Rursus at indomito lacerantur dente catenæ.
 Tartari agunt iterum in te Tartara: victa rebullit
 Improbitas: restinguetur sed sanguine rursus.
 Sic per athena latex dum turget, detumet vndâ
 Desuper iniectâ. Te per discrimina Regnis
 Præparat æternis Superum Rex, præparat astris.
 Per calcata tamen capita impia victor Olympo
 Immittes, Casimire, pium caput. Aspice: rursus
 Eumenides, ciues, hostes, Dis, Hæresis, Orcus
 In te comportant humero sudante ruinam.
 Sanguinis effusi latè resonante procellâ,
 Spargitur eluuiò. regnis nudaris auitis:
 Deficit ipsa fides populi, seruitque furori
 Perfida Tænareo: donat diadema Colubro
 Strage coronato regum. regit Hæresis arma.
 Hæc tua libertas, infelix! pulchra parentum
 Sic exempla referes? sic regni fessa remittis
 Ponderis in exitij fabrum, dorsumque Tyranni!
 Ipse sibi nixus rerum sub mole ruentum,
 Curarum patiens, stabit Casimirus; in astris,
 Virginis & gremio didicit qui ponere Regna,
 Et panno seruare iubar, distractus ad aulam;
 Publicus imperij famulus quò scepra teneret.
 Tu iuga, tu Colubri nexus ceruice rebelli,
 Clade tuâ malè docta, feres; & dulce venenum,
 Primis blanditum labris, in viscera morfu
 Defluet indomito, reuomendum sanguine mistum.
 Tu ne cede malis, Rex inclyte: crimina vinces,

Rex Succoræ

Atque Suecorum domitor populi que rebellis ;
 Odryfio noua bella feres , cui mille catenas
 Anulus ille parat , digitum qui Numinis ambit
 Nominis ambitione tui . ne terreat hostis
 Vis numerusque . suæ qui pendet ab vberè Matris
 Pupulus omnipotens , gemmâ donatus & auro ,
 Regali sed corde magis , pro munere donat
 Regales animos , maioraque pectora curis .

Numinis in digito flagrantem lumine gemmam
 Proh quantis cumulas , generosa Polonia , donis .
 Sarmaticos cerno scopulos lacrymare decoris

M. Polonia
Cancelarius
candelabra ,
& crucem e
succino, Ara,
& Sacerdotis
vestes gemis
innumeris in
textas
donat.

Electri lacrymis , lacrymis vt rideat Ædes ;
 Textrinam sudare operi ; iam figere telas ;
 Picturis animare ; auro deducere molli
 Stamina , diuitibus gemmis baccata ; maniplos ;
 Sacrificasque stolas , galeatæ frontis amictus ,
 Textilis & lini tunicas , talisque fluentes ;
 Dorsa super pectusque graui pendentia textu
 Sarmata , beryllis crispata , superba pyropis .

Bassa Anno
1529. Ponti-
fice Clemente
VII. argen-
team ara ve-
stem marga-
ritis adorna-
tam dono mi-
sit. Turf. l. 2.
c. 29.

Tu quoque, Tutca, licet ferro præcordia dures,
 Ferreus ingenio, sentis magnetis Amoris
 Imperium; paterisque trahi pro pectore gemmas,
 Argentumque. Rapi fineres ah pectus! Ad aram,
 Ipse fugax, Lauretanam discrimine telas
 Gemmarum intextas, pictas & pollice, mittis
 Neflei sine fraude doli: nam Virgo vel hosti
 Extrahit illibata luem. Cur Virginis ara
 Threijcio strepit ense, arcu, pictisque pharetris;
 Atque sagittarum sub fasce laborat? an arma,
 Proh scelus! in Templum Pacis gens effera portat?
 Et nos ultores non arma repellimus armis?
 Virginis o Pietas, nimbis armata salutis

Ipsa vel in Mundi contagia ! Tæssera pacis
 Hæc sunt arma, sinu quam Diua profundit in hostes.
 Corcutus Thracum Prætor, dum pectora tabo
 Sentit ab occulto marcescere, sperat, & audet
 Te, Virgo, iactis ad bella lacefferè voris ;

Et posiris iaculis, cordis te vulnerat arcu,
 Atque precum telis. Hæc, Vitæ, pugna Parentem
 Vicit; & extinxit per viuida prælia Mortem .

Tela, arcus, pharetræ sunt dona & signa triumphii ;

Symbola sunt Pacis . vincat sic Turca: sagittas
 Hæc in bella acuat victor : capita impia subdat

Virginis obsequio . Sic vincet, & vlcera cordis
 Lethiferum scelerum virus fundentia sistet ;

Qui rapiunt aliena, ferunt quid propria fures ?

In Templo cumulare docet quis munera? Virgo,

Virgo docet, prædata Deum . Dum Sara rapinis

Picenos populatur agros, atque agmina secum

Depopulatorum circumfert ; milite tangit

Dum sata Nazareis vicina Penatibus, horret :

In tumulum ascendit; longè veneratur ; amico

Displodit tormenta sono, legesque nocendi

Vertit in obsequij ritus, & nubila ferri

In pluuiam exonerat donorum, aurique procellam.

Cætera quid memorè ! Gemmarum cætera produnt

Se fulgore. aurum vile est in Virginis Æde ;

Et rubet argentum, dum se sordere refusas

Aspicit inter opes, aurumque imitatur . Olympum

Paupertas quæ nudauit, nudauit & Orbem :

Omnia dum refugit, secum trahit omnia : traxit

Cum Superis Cælum: textit centone Tonantem,

Syrmateque Imperij. gemmis famulantur & auro

Et populi & Reges : at illi seruit & aurum ,

Cem-

An. 1552. Con-
 cutus ex occulto
 to apostemate
 d B. V. Laur.
 sanatus ma-
 gnæ argenti
 vim arcum, et
 pharetram cū
 sagittis donò
 mittit. Tur. l.
 3. c. 18.

Marcus Sara-
 latronium dux
 omniacircum
 loca deuastans
 ubi longè Lau-
 retum vidit
 festa cū cū ag-
 minis dispo-
 sione B. Virg.
 salutauit, &
 cum ipse a Te-
 pli aditu pro-
 liberetur mi-
 sit certum ho-
 minem cum
 muneribus .

Tur. l. 5. c. 29

Argentum ve-
 lut aurum erub-
 bescit, vile se
 videns prendit
 se paupertatis
 in Domo .
 Paupertatis
 omnia seruit
 dum omnia
 contumit .

Gemmaque cum pelago, cum stellis omnibus æther,
Seruit & ipse Deus, terræ Dominator & Axis .

Illius Augustale humeris portamus & alis .

Ast vbi Testa Dei regalia ponimus? Ophir
An pretiosa super fastigia? gemmea forsan
Fundamenta Domo iacimus? num sternimus astra?

Paupertatis opes, humana Superbia, disce;
Disce decus, quoue alta loco fundamina ponat.

Ite procul maculas imitantia marmora Solis

Lucullea; niues quæ fertis saxa perennes;

Ite columnarum moles, Scaurique theatra,

Substruètique arcus, ardentis & æra Corynthis,

Et iuga chrysolichi, depictaque floribus arua .

Cella vepreta premet . Cæli sic Regia terris

Radices ager æternas . sunt tessera vepres

Paupertatis. habet meritum tamen horrida regnum

Spina vireta super, cui ficus, vitis, oliua,

Cesserat Imperium . Paupertas nuda: nec vllus

Vestit honor spinam: teritur, non carpitur vngue.

Attamen aruorum custos sua regna tuetur;

Fitque armis secura suis, sê iudice vindex.

Non parit vna necatque dies; florique superstes

Ipsa suo, semper pompam deludit agrorum .

Sic stabit diuina Domus; Regnique Latini,

Italici custos horti defendet honores,

Atque armis defensa suis, inhonoraque nunquam,

Nuda situque horrens, thesauris exuet Orbem .

Haud aliter stabilita Dei præsentia quondam

Infacidum cum gente tuit; solia aspera dumis

Infedit postquam flammato murice . Regna

I nunc, funda opibus, partisque innitere gazis:

Erige te luxu, mansuras vepribus arces,

*Quo in solo
fundanda sit
Sac. Domus.*

*Satis constat
sub imis S.*

*Cella parietibus
proximi
ruris sepè op-
pressam, Turf.
l. 2. c. 22.*

*Spina tessera
paupertatis,
quia sine
fastis.*

*Spina arborum
regina,
quia pauper
ex Iud. 9. di-
xerunt omnia
ligna ad Rbā
num veni &
impera super
nos.*

*Spina symbolū
perennitatis
perennem in-
dicat S. D. in
Piceno statio-
nem .*

*Super spine-
tum Moysi*

*Deus olim ap-
paruit suāq;
populo præse-
ntiam promissi,
& tutelam .
ex Exod. c. 4.*

Regalemque Domum fundat Deus, ò nimis audax
 Gens humana, Deo si non fabricante docetur
 Perpetuare suas, iactis sine molibus, Ædes,
 Molitrice vnâ, & molimine Paupertate!
 Nunc agite ò pennis, acies formosa; propinquam
 Militiæ quâ spina viam discriminat, ite.
 Vepribus augustam rigidis imponite Sedem.
 Hæc Gabriel: Gemini fratres Torquatus & Vgo;
 Virgineos patrio diuulsos colle Penates,
 Lætitia timidi, lætique timore sequuntur.
 Quos fuga turbarat, statio promissa perennis,
 Aligeri cantus, Laris & vicinia soluunt
 Attonitos luctu, reuocantque ad gaudia mentes.

Nunc age, Diua, mei felix Cynosura laboris,
 Dum tecum me portus habet, iaciturque secundis
 Anchora de prora ventis; prius hospita rostro
 Littora quam teneam, cantare celeumata tecum
 Da Virgo, pressamq; Stygem, Pacemque sedentem
 Fronte super, quam deposuit Discordia; postquam
 Constitit Hesperijs diuina Domuncula campis.

Est via, Militiæ cui nomen: Collis ytrinque
 Imminet arboribus, subtusque maligna refusis
 Stagna iacent nebulis, quibus inclementia cæli
 Corporibus pecorique nocet, caligo superstat.
 Musio restagnans nam dum parit amne paludes,
 Emoriturque suis marcetque sedentibus vndis,
 Aura perit, torpetque simul; septemque Trioni
 Quâ possit subiecta animas morare salubres,
 Montibus obiectis, & siluis clauditur atris.
 Nusquam tuta salus, nec Regia tuta salutis;
 Ni, malè fida animo, mortalia corpora discant
 Multa pati, semperque mori. Sic atria lucis

Cum

Angelorū in-
 ter canius ad
 statum deni-
 que locum S.
 Cella perue-
 nit; sed adhuc
 stabat pendu-
 la in aëre su-
 pra sepem in
 via militari
 Fratres, a quo
 rum colle di-
 scesserat S Do-
 mus, latantur
 eam saltem cū
 fisterē relicti
 collis in vicini-
 a.

Deus mater-
 nam Domum
 ad iactū fer-
 mē sagittæ à
 colle duorum
 fratrum in
 proximū collē
 versus mare
 submouit, atq;
 in ipsa via mi-
 litari locatus

AnChr. 1295
 ex Turf. l. 1.
 c. 8

Lauretum si-
 tum in tumu-
 lo vergente
 ad meridiem
 orientem que
 solem, &c.

Turf. l. 2. c. 25

*Academiam
Plato. S. Bern.
cœnobium sub
noxio cœlo fun-
darunt. nam
si quid patiū-
tur corpora,
animi conua-
lescunt.*

*Angelorum
cantus, Stella-
rum letitia.
Angeli mino-
res missi à
Michaele ad
succidendas è
cali silua lau-
ros æternas,
cum his leti-
tedeunt.*

*Flarum insitio-
nem in monte
faciunt.*

*Vnde in calo
laurorum sil-
ua nascatur.*

*Ad singulas
relatas in ser-
ra de tenta-
tionibus victo-
rias singula
in calo lauri
nascuntur.*

*Harū in calo
ramos dū Su-
peri carpunt,
nos gaudia
mullant in
terra, &c.*

Cum socijs Bernardus amans æterna, nigranti
Valle sedet, clarasque facit virtutibus vmbas.
Vt saperet, coleretque animos sapientia, filuas
Nonne Plato incoluit, loca fœta nocenti bus auris?
Montibus in medijs lucisque Academia lucis,
Numinis, & Sophiæ fundabitur. inde voluptas,
Corporis illicium, procul exulat: aura salutis,
Aura Dei satis est, noceat licet ætheris aura.

Ergo quæ vergit Recineti femita ad urbem,
Quæ propius Mare despectat; postquam aëra motu
Consumpsere breui Superi, tellure dirempti
Ex aruo fratrum exiguâ, quantumque sagitta
Peruolat, ex arcu pernicious incita pennis,
Deuenerè. Tubis subito clangentibus æther
Intonuit, trepidantque lyræ, fidibusque canoris
Subsiliunt, lituosque vocant, lituique laceffunt
Barbita: respondent; stimulant sed barbita cantū.
Hic ruit, & pleno subsultat murmure: miscent
Aligeri, Stellæque melos, quæ Virginis Ædi
Præibant; Phœboque chorum cantusque regente,
Carmina non linguâ, radio sed amante vibrabant.

Interea visum in partes discedere cælum,
Et ruere innumeros Aulæ stellantis ephebos,
Omnes textilibus deuinctos crura cothurnis,
Vestibus argento niueis. radicibus imis
Euulsam superis agris, & fronde virentem
Quilibet æternâ procero stipite laurum
Fert humeris, lætoque inito per mutua plausu
Inferit inculto cælestia germina Colli,
Vnde decus, nomenque trahat. Nam Solis in hortis
(Nec mendax hoc fama docet) tentamina terris
Tænarei quoties malè fida eludimus hostis,

Laurus olet, subitoque viret : si cedimus, aret.
 Sæpius hæc Superi per odora cubilia eius
 Dum volitant, miseræque bibunt obliuia vitæ,
 Et legere in folijs, nostras & cernere palmas
 Lumine descriptas gaudent, & carpere palmis .
 Dum carpunt , præter solitum nos intima cordis
 Gaudia peruadunt terris, tactuque beato
 Nobis crescit amor; Stygios vis crescit in hostes,
 Libamusque Deum , venturaque dona triumphii .
 At dum Victores reduceſque ſuperna tenemus
 Arua per abſumptam vitali funere mortem ;
 Arboris optatæ notam properamus ad vmbra ,
 Æternosque dies, & Amoris fallimus ætus :
 Cingimus amplexu lauros; capitique coronam
 Detractam nostro patulis imponere ramis ,
 Et iuuat obtentas incidere cortice palmas .
 Hoc etiam placet in viridi describere libro
 Munera, secretis in nos quæ fontibus vndant,
 In terris ignota, oculos habentibus vmbriſ,
 Sed cælo manifesta , dies vbi clara ſerenat
 Ortas corporibus nebulas, & nubila mentis .

At pueri, quos in Cælum rationis egentes
 Mors primis duxit vitæ vicina diebus ,
 Sanguine Victores Christi, certamine nullo ,
 Nullis quando ſuis ſeuerunt arbuta factis ,
 Inſitione Crucis, medijs quæ floret in hortis,
 ipſi etiam vernare ſuam per prata minori
 Fronde vident laurum, & baccis ſoboleſcere paruis .
 Geſta ſed exiguo ſignant in cortice nulla .
 Cœtibus Aligerum mixti venere puelli ,
 Veſte ſed Aligerum inſignes, pennâque volucris .
 Quiſque ſuos dulci conuectat pondere ramos .

*Pueri poſt
 baptiſmū vita
 ſancti mino-
 res in cælo
 lauros repo-
 nunt nudo
 trunco, & nul-
 lis geſtis in-
 ciſo. Adſunt
 hi Angelorum
 in veſte cum
 ramis.*

Tu

Tu quoque in æquoreis pubes tumulata procellis
 Vere venis ornata comas :sterilique Profundo
 Nata viret laurus, quæ dextrâ & vertice frondet.
 Nam malè gesta manu; sed spe, sed mente, sed ipso
 Hæc benè gesta animo, Cælo te bella coronant ;
 Parthenioque Lares quæsitos ense, cruore
 Ipsa tuo reperis, pelagoque immersa capeffis .

At pueri, quos Herodis demessuit ensis,
 Maiores tollunt rubicundo vertice lauros .
 Scilicet Infantum creuere arbuta cruore,
 Grandiaque incidunt pro gestis vulnera trunco .
 Æquiualeat meritis cruor omnibus . Ergo Parentis
 Pars velat niuæ ramis maioribus Ædes ,
 Pendet adhuc dum Cella humeris suspensa:tenellas
 Pars subicit frondes, & spargitur area baccis .

Et simul auditi cantus . Felicia lauri
 Semina, quæ terræ mandamus, crescite : rura
 Pro pueris pueri serimus cælestia . Tempus,
 Tempus erit, noua cum facies, inopinaque rerum
 Adueniet, clangente tubâ, Mundoque sepulto
 Inter aperta Ducum, Populi, Regumque sepulchra .
 Cum primâ pueri culpâ tunc funere rapti
 Hos colles, hæc rura colent; Cellamque Tonantis
 Pro cælo sortiti, alacres hoc monte sedebunt:
 Et quando caruere suis, iuga squalida nostris
 Fecundare iuuat lauris, Superûmque vireta
 Huc transfere, futura olim solatia pubis .
 Interea dum Laureto dat scæmina nomen
 Lauretana, solo lentis adolescite fibris,
 Suppositæque Domo Solis, ne quærite lucem;
 Vltima vos donec Mundi vocet hora cadentis .
 His modò pro lauro victoria pullulet agris,

Con-

*Pueri sunt,
 quos l. vii.
 narrauimus
 classsem ad re-
 cuperandam
 Palestinâ a-
 gornasse, pel-
 agoque fuisse
 dispersos.
 Adjunt etiam
 cum lauris in
 ferendis Inno-
 centes ab He-
 rode interfecti*

*Florum can-
 tibus*

*Sata à beatis
 pueris lauri-
 va silua, e mô-
 te post Iudiciû
 erumpente
 perfruentur
 de funtibus cum
 prima origi-
 nis labe puel-
 li.*

Conueniantque suis viſtricia nomina rebus.

Agmina vincentur ſclerum, Diſcordia, bellum,
Effrenes animi motus, Mors horrida, morbi. (num;
Quisquis adit ſacra Teſta, prenat pede Viſtor Auer-
ſe premat, ardoreſque ſuos, ſua crimina; ramos
Viſtor & innumeros lauris cæleſtibus addat.

Transferimus cæli ſi in terras arbuta, tellus
Ramorum ſobole illuſtri cunulabit Olympum.
Hæc pueri, manibuſque Lares contingere gaudent.

Ante alios labro muroſ lactente Polytes,
Filius Herodis, ſed patre iubente peremptus,
Allambit, lacrymiſque rigat. Proh! cæca tyrannis
Inuiſi Genitoris, ait! quid ſanguine Regnum,
Et nece moliris noſtrâ? regnamus anito
Numinis hoc ſolio: Domus hæc mihi Regia, venis
Quæ rutilat noſtris, dum primum ſternimus oſtrum.

At tu quære Stygiſ ſolium ferale Tyranni,
Et chlamydem æterno flammaram murice pinge:
Cocytî funda tua regna paludibus: hærent?
Hærent, pœnarum vertigine fixa perenni.
At pueri ſtabunt, rabido quos deijcis enſe.
Fundatur nūquam meliùs quam ſanguine Regnum.

I Cunas inuade Dei; perfunde cruore:
Teſta manent. læui tu ſanguine lapſus, ad ignes
Volueris, & titubata ſolo veſtigia preſſo
Dum retinere nequiſ, cum Regno concidis omni.
Infelix, vincire Deum qua mente putaviſti?
Illius ipſa Domus ſi fugit? pellere Numen;
Æternum ſi ſaxa manent; viſ vlla nec vnquam
Eruet? Ambitio, tibi ſæuis, ſæua puellis,
Atque tuâ te mole ruiſ; Superiſque, reſuſtans,
Atque Deo ſeruiſ. Simili quoque voce Tyrannum

Can-

*Ante iudiciũ
extremũ Lau-
reiano è mon-
te pro lauris
pullulabit ſce-
lerũ victoria,
quæ ibi Pere-
grini pio dolo-
re iugulabũt.
Ab Herode
inter Innocen-
tes pueros fi-
lium occiſum
aſſerunt Ser-
rarius c. 21.
Baron. An. 1.
Philol. de
Temp.
Herodis filius
S. Cellam am-
plexus Patris
crudelitatem,
& ambitionẽ
accuſat.*

Candida deuouit pubes , imitata Polytem .

*SS. viri Pice-
ni ciues, & pa-
troni è celo
veniunt .*

S. Sperandia.

S. Philomena

V. cuius cor-

pus incorru-

ptum post ali-

quot lustra-

reperitum est,

& recentis flo-

re conspersu .

Ex P. Cancelli

in v.

Hippolytus, &

Iustinus Sep-

temp. Mar.

In 7. Septem-

peda montes

omnes con-

fluunt S. Do-

mus trium-

phum specta-

turi .

Piceni quondam ciues , nunc Ætheris , aris

Qui numerum auxistis Diuorum ; ductile Cælum

Vos quoque honorastis . Sacrum tibi laurea crineq,

Sperandia , tuæ spes viuida gentis , inumbrat .

Tempora vere tibi rident , Philomena , perenni ,

Cum vireat cinis ipse tuus . sic Flora per agros

Pæstantis redimenta rosis fert veris honores ,

Et varias necit , Zephyro auxiliante , corollas .

Succedunt Fidei bellantis Amazones , armis

Impenetrabilibus munitæ . Tempora lauro

Viffia , Palatias , Sophia , & Laurentia nubunt |

Illuminate , trahis Solis pro firmate lumen ,

Perfruiturque trahi Sol textilis : aurea lucis

Sub pede purpureo via sternitur . Emicat ostro

Sanguinis Hippolytus : solari persecat auras

Veetus equo , flagrumque tenet viridantis oliuæ .

Multiplici armatam foliorum cuspide palmam

Iustitiæ defensor habet Iustinus , & holti

Exhibet armifero vallatum vulnere pectus .

Aëris arua , Iacobe , feris rutilante quadrigâ ,

Cui sunt astra rotæ . Septempeda montibus agmen

Excipit in septem cæleste ; atque æmula Romæ

Diuum centurias septeno colle vagantes

Colligit amplexu . Iuga floribus ardua vestit ,

Quæ Superum incessu , tremulo nutantia motu ,

Florum facundis plausere loquentia labris .

Circumfusa Seuerinus dux agmina lustrat .

Nominis vrbe sui cordisque , beata federe

Castra videns , pigros cineres atque ossa colorat

Lumine lætitiæ , patrio composta sepulchro .

Huic comes incedis , diluta nube doloris ,

Victo-

Victorine . manu laurus tibi florida vernat ;
 Nunc decus , at quondam pendentia pulpita mortis ,
 Pyramis & pyra , vitales cui subdidit ignes
 Et dolor , & pietas flammis rubicunda pudoris .
 Illa tibi crux arbor erat cruciaria , longâ
 Quæ nece consumens te casto animabat amore .
 Hinc Davidiades rutilo non crine pependit ;
 Arctè suspensis sed in alto stipite palmis ,
 Victorine refers palmam : & quæ vicerat olim ,
 E viridi Venerem vincis sublimior arce .
 Scilicet , vt cuneus , manus vtraque fixa , tenaci
 Inferitur nodo , quâ se diuarcicat arbor .
 Floruit illa tuis membris , suspiria captans
 Pro Zephyris , lacrymasq; bibens , vegetataque curis ,
 Lata dolore tuo , luctus vernabat ad vmbra ,
 Non suâ poma ferens , & pomo fertilis vno .
 Gaudebat sub mole gemens ; philomela gemebas
 Harmonicis dum tu lacrymis . erat illa corona ,
 Supplicium , soliumque tibi , spoliumque subactæ
 Carnis in obsequium mentis : claua Herculis arbor ,
 Sed cælestis , erat : Metanœæ grande trophæum ,
 Edomitæque iugum Veneris . dolor arbore amcænâ
 Delicias Cypriæ ceû fuste fugabat ; & vmbri
 Inde suis in te radios spargebat Olympi .
 Nunc aliud parat illa tibi pulcherrima fertum ,
 Et Lauretanam laurus colit innuba Diuam .

Cælicolæ approperant certatim , asueta triūphis
 Castra , quibus fumant Piceni altaria nimbo
 Thuris odorato . Flammante per æthera curru ,
 Marcelline , venis flammaram victor . anhelant
 Quadrupedes acti flammis : frenâ ignea mandunt ;
 Eliciunt pedis attritu de nubibus ignes

*S. Victorinus,
 S. Seuerini
 frater, qui ut
 mali desiderij
 pœnas lueret,
 manus in cu-
 nei modum
 unitas in ar-
 borem magna
 vi diuarcicatâ
 mox iterum
 coherentem
 inseruit, et ex
 ea per trien-
 nium cum in-
 genti dolore
 pependit . ex
 Eod.*

*S. Marcell.
 Anconam ab
 incendio libe-
 rauit . ex
 Mart.*

Fulminaque, innocuos imitantia fulgure risus.
 Dum pulsu cita flamma salit, se curuat in arcus
 Læta triumphales. nunc torquet in iride torques;
 Astra, rosas cæli, nunc seminat. igne curuli
 Non secus Elias cursum glomerabat in auras,
 Igniferis deuectus equis. Volat axe Philippus,
 Sanguineo per membra rubet cui purpura succo.
 Cyclade splendorum cinctus Constantius ardet,
 Membrorum quondam qui mole minutulus, Orbem
 Prodigijs implet: iuga maiestate fatigat.
 E medijs hic iussit aquis emergere flammæ;
 Reddere luce dies; oleumque negante Mineruâ,
 Concipere ardorem pigros è frigore lychnos.
 Confessum subit Elpidius: sequiturque cruore
 Diues Alexander gemmato. Emygdium ensem
 Implicat & palmam dextrâ, qua cautibus vndas
 Eduxit; siccasque fibras atque ænea terræ
 Viscera, camporum molliuit in vbera; vitam
 Qua tulit in manibus vel in ipso funere viuax.
 Scilicet ille sui plausor, feretrumque triumphi,
 A ceruice caput secum gestauit, & ostro
 Arua triumphali signans, miracula seuit,
 Perfuditque rubore Necem, quæ victa recessit.
 Mortuus hic Mortem vicit: sine nomine truncus
 Non erat, ense licet truncatus: dextra coronam
 Formabat capiti, quod factis flora vehebat.
 Æthere manus erat caput Omnipotentia trunco;
 Ipse erat Omnipotens trunci caput: ille regebat
 Sanguine rorantes artus, gressusque mouebat
 Calcatae super ora necis. Mors victa trophæum
 E trunco pallens cum telo, & falce pependit.
 Dum redit ad montes, vbi vixerat, antra requirens,

*S. Philippus
 Firmi Episc.
 & Mart.*

*S. Constantius
 pusillus
 olim corpore,
 qui Anconæ
 Templi man-
 sonarius in
 aqua lychnos
 absque oleo
 succendit. ex
 Surio in v.*

*S. Elpidius
 Ascul. Ep. à
 quo Elpidij op-
 pidum nomen
 habet.*

*Secundum caput
 manu tulit in
 montem, qui
 olivo dissiliens
 veniens locum
 dedit. ex v.*

Corporis in tumulum; dum se, sibi sarcina, portat;
 Dum sibi sandapila, & curator funeris, effert
 Seque infert tumulo viuentem, lucis at orbem
 Vitalis; sensere suas gradientis ad umbras
 Vicini montis mirata cacumina pondus,
 Prodigijque laborarunt sub mole. cauernæ
 Diffiluire, dedere locum, tremuloque susurro
 Exceperunt virum sua funera componentem.

Progreditur, rutilisq; potens se ostentat in armis,
 Nititur & gladio, quassatque Georgius hastam.
 Qui pede calcavit prunas cultrosque rotasque,
 Hunc volat in montem. pedibus calet excita tellus,
 Succutiturque. leues dextrâ, lænâque per herbas
 Cælicolæ folia alta locant, vicinaque adorant
 Limina, quæ Superum suspenderit aëre pubes.

Interea Diuina Parens pulcherrima vultu
 Ut vidit castris vndare cacumina notis
 Proxima, descendit peregrinâ è nube, Penates
 Ponè suos qua vecta, imbres fundebat honorum.
 Agminibus Superum, ceu Luna minoribus astris
 Augustam inseruit frontem; viridique teatro,
 Aligerum & Diuum sedit circumdata cœtu.
 Assurgit formosa cohors, pedibusque Parentis
 Virgineæ acclinat diademata, sceptraque vertit,
 Quam sic compellat Regina. Decora Senatus
 Lumina siderei, vos nostræ accedere pompæ
 Gratulor, & ductis cæli de littore velis
 Sidere in Vrbe mea, mecum spectare triumphos
 Et portenta Domus, Numen qua corporis artus
 Induit, & thalamis iuncta est humana beatiss,
 Impar heu quantum sponso, Natura Tonanti.
 Accipite hæc animis, Piceni gloria, Diui.

*Alij Piceni
 patroni con-
 fluunt ad Se-
 ptempeda mō-
 tes.*

*S. Georgius
 mar. vnde in
 ditum nomen
 est oppido S.
 Georgij. prun-
 as nudo pede
 calcavit, &
 rotas cultris
 armatas. ex
 Surio in v.*

*B. Virgo, po-
 stemâ patriæ
 Cella. Statio-
 nem spectatu-
 ra, Septempe-
 dantis in mon-
 tibus Sancto-
 rum se globis
 immiscet.*

Laureti iuga celsa super postquam alta fedebit
 Regia, quam colui, mecumque habitauit Olympus,
 Vestris iuncta globis, telluris & incola rursus
 Antiquam Regina Domum introgressa subibo:
 Amplexu niueas aras murosque fouebo.

Donorum magnum per paruula mœnia Gangem
 Numinis è gremio ducam. sub pondere nostro
 Semper mole suâ stabit Domus. Illa Tonantis
 Me folio statuit vicinam, eademque Parentem
 Regis adorauit Superam, cœloque locauit,
 Reddo vices. erecta fui, nunc erigo; & illâ
 Fundo Lares dextrâ, Nati qua munere cælum
 Sustineo, totumque fero, ne corruat, Orbem.

*B. Virgo se
 subinde suas
 ad Aedes cum
 SS. Piceni pa-
 tronis deuola-
 turam promit-
 tit, & huius è
 calo illustris
 itineris in mo-
 numentū sibi
 Templum à
 Luminibus di-
 etum Septem-
 peda positurū.
 Ad hoc Tem-
 plum sæpè vi-
 se stella è
 Laur. Domo
 noctu tramite
 lucis excurrere.
 ex P. Canc.*

Vos grandes habitate animæ, dominantis Amoris
 Limina, Picenis quæ figo perennia campis.
 Dum lustrare iuuat terras, huc vertite gressus.
 Hoc erit hospitium Superam, conuexaque rursus
 Hinc petite astrorum, Vitæque reuiscite sedes.
 Quà celeratis iter, vestroque in lumine callis
 Fulgura contritus iactat, mensura viarum
 Non lapis emineat; patrij sed vertice montis
 Ingens, augustum ponat Septempeda Templum,
 Vestraque dent Templo cœlestia Lumina nomen,
 Sæpius in tacita vigilantia sidera nocte
 Illustrem signare viam, indefessa laboris,
 Attoniti aspiciant ciues; vallantia Cunas
 Nunc radijs nostras, & nunc obeuntia gyro
 Festa coronali, quæ destino, Tempia; redire,
 Rursus abire, rapique iterum vertigine; motu
 Nunc iterum placido reuoluta, reciproca flammis,
 Collibus his iactare iubar; gaudere decoris
 Lusibus; amoliri vmbrae è nocte fugaces,

Molirique diem; tactu libare sereno
 Laureti muros: mox Templum Luminis inde
 Luminibus velare suis, plaususque ciere.
 Hæc Regina. Seuerinus superaddidit. Urbis
 Hospita Virgo meæ, quid pro mercede locati
 Hospitij pendes? Te pende clientibus vnam,
 Tutelamque tuam; tua viscera pande, tuum cor.
 Urbs erit hoc Urbis, Piceni Regia Regni.
 Annuat, & rutilans oculis: Hoc pignus amoris,
 Inquit, habe. Sanctum Divinum genus astra sequutum
 Accipiet terris; mihi nutriet; addet Olympo,
 Prole mea gaudens Picenum. Disce tuorum
 Nomina. Nicoleos mea per vestigia gressus
 Dum mouet, irriguum trahit in præcordia Numen,
 Hoc vno dives, sed Paupertatis auarus.
 Huius opes, fitis ardores, ieiunia, fetas,
 Quasque odit luxus, penas populabitur omnes.
 Non somno ponet noctem, non oria membris.
 Substabant capiti lapides: erit aspera rupes
 Culcita, cervical, conopeumque iacentis.
 Cæde sua exultans, imitatus ferrea Thracum
 Pectora, quæ squalet tellus obnoxia ventis,
 Destituet corpus, torpens horrore pruina:
 Mox duro raptum somno iactabit acerbis
 Vulneribus vigilique fame. Proh qualia cernet
 Austeris portenta? trahet dum languida morbo
 Corpora, præonijs pectus tractabile iussis
 Ut gerat, apponi dabit alite fercula, pennis
 Exutâ, fixâ verubus, tostâque fauillis.
 Lumina sed postquam dape pauerit, ore repellet
 Blandimenta voluptatis, fomentaque vitæ.
 Siccine, clamabit, venabitur esca salutem

*B. V. spondet
 se Piceni pa-
 tronam, mul-
 tosque ex hac
 prouincia Sæ-
 torum fastis
 addendos.
 D. Nicolaus
 Tolent. vir
 eximia absti-
 nentia, & in
 se ipsum odij.*

*Assam per-
 dicem medici
 iussu apposita
 agrotanti, ne
 carnium violet
 abstinentiam,
 cruce signat,
 & pennis rur-
 sus indutam
 viuere iubet,
 & fugere. E
 spec. Exempl.*

Corporis inuisi, quod me terit vsque premendo ?
 Horrida delicijs fabricabo ergastula menti ?
 Hostis alam vires, vt bella ministret amando ?
 O noua iucundo sub nomine forma nocendi ?
 Durius vt viuam, quid viuere mollius optem ?
 Vt soluam hanc animã, & curarum vincula, pondus
 Addere regificis epulis ? Auis aëra pennis
 Peruolet alta suis, ego sidera . demere pennas
 Nil iuuat alitibus, quò tollar in astra volatu .
 Paruimus : satis est : auis hinc discede : iubenti
 Parendum tibi nunc . Crux imperat, vnde volucres
 Toftus Amor flammis in cælum sustulit alas.
 Ergo redi, fugitiua rogo, super arbuta : plumas
 Exere pro prunis : cælestibus hostia flammis
 Pro te sufficior ieiunus, & esca dolorum,
 Atque epulum regale Dei. Sic fatus, adustam
 Signabit volucrem feralis imagine ligni .
 Arbore ceu visa delabitur ales ad arua ,
 Et viride hospitium celeri subit incita pennã ,
 Sic Crucis aspectu, fuerat quæ torrida disco,
 Et traiecta veru, plumisque exuta, resumet
 Remigium alarum : nido ceu missa tepenti ,
 Se mirata, Iouis volitans auis æquor arabit .

*D. Nicolaus
 saepe fruitur
 aspectu Vir-
 genti, & can-
 tibus angelo-
 rum.*

Nicoleos nostri conuiuia splendida vultus
 Conuiuia esuriet Superum . Frugalis egestas
 Preparat hæc . frædæ telluris nausea condit
 Lacte meo lautas, & Nati sanguine mensas .
 Libabit quoties auidus mea lumina ? sensus
 Proh quantã capiam dulcedine ? pectora quantis
 Exaturabo cupidinibus ; comes addita Nato
 Illius intrabo cum limina, picta sereno
 Lumine ; Cælicolum cum pleetra loquentur amores

Illius

Illius, atque mei? Dum Mors, germana soporis,
 Exeret arma, adero; vitæ aurea fulgura malis
 Belligerans vibrabo: bibet moriturus ab ore
 Ille meo vitam; protendet brachia nostros
 Lætus in amplexus. illis hinc indita vita
 Vel post fata. humeris quamuis diuulsa laceffent
 Perpetuâ mortem luctâ, tumidasque cruore
 Elident fauces, & guttura suffocabunt.

Nam data libertas quoties erit Ætheris iræ,
 Horrida quò moueat casurum in prælia Mundum;
 Brachia signa dabunt: turgebunt sanguine venæ:
 Rursus inardescunt; in venas ossaque curret,
 Et subrepet in arcanas noua vita medullas:
 Tendentur nerui; rursus caro vestiet ossa;
 Viuent non proprio vitam debentia cordi,
 Corde animata meo. describent sanguine bella,
 Turcarumque minas; multâque rubentia cæde,
 Sudabunt vestrâ, populi, formidine. Mortis
 Nuntia suspensæ, sic quondam, fixa superbis
 Parietibus, manus apparens, tua pocula tabo,
 Peste dapes, luctu mensas, horrore penates,
 Te quoque, Baltassar, terrore insperfit, & umbrâ,
 Sanguine mox, subitoque cadentis puluere Regni.
 At vos, dum luctus bellorumque omina fertis,
 Picenum sustentatis, tristesque timores
 Pellitis inde procul, fortissima brachia: pacem

Post fata bella, viamque simul monstratis ad astra.
 Seruitium, mundusque meus sunt astra, triumphum
 Illa sed in pompam tibi commodo. Lumine multo
 Æthera stella secans, tractu pulcherrima longo,
 Ædibus è patrijs cognominis vrbis ad oras
 Diriget officiosa viam; radijsque dispersa,

*Præsertim in
 morte. ex vit.
 Brachia
 D. Nicolai
 viuo è venis
 cruore licet
 arida exudât,
 quoties aliqua
 impêdet Chri-
 stianis cala-
 mitas. Hist.*

*Apparuerunt
 digiti, quasi
 manus homi-
 nis scribentis
 in superficie
 parietis. Dan.
 6.*

*E patria D.
 Nicolai visa
 stella Tolenti-
 num excurrere.
 Rifad. in
 vit.*

Te sobolem æternæ lucis , Solisque sequacem
 Afferet , & nostro figendam in vertice gemmam .

Tu quoque figeris maris vnio, Margarita,

*B. Margarita
 Septemped.
 odio sui nobi-
 lior, quàm ge-
 nere se vlteri
 hus deforma-
 uit. ex Can.
 in vit.*

*Post Chr. cru-
 ces affixum
 hæc deformat-
 tas Sanctoru
 venustas est .*

*Margarita
 oues pascenti
 mendicus ap-
 paruit Deus .
 ex e.*

Intemerata mei . pretium tibi præbet egestas ,
 Et fuga gemmarum, quas marmoris educat vnda .
 Nobilitat te ignobilitas; inarataque flagris,
 Membra catenatis , taboque peresa, cruore
 Marcida corrupto , perfossaque vulnere multo,
 Hæc addent tibi, Diua, decus. Cruce sæda Venustas
 Postquã hominum, Superũmq; fuit, nõ luce colorum
 Pingit Amor vultus, sed sanguine : sordibus ornat;
 Et pictura placet , si fumida pallet ad vmbas ,
 Quas dolor effundit ; si delitet, extat; & ipso
 Iudice digna Deo , Diuorum in luce locatur .
 Arte meum trahet hac cælo pulcherrima Natum
 Margaris . Errantes per pinguia prata capellas
 Dum virgã reget illa , animo suspensa beatis
 Aligerũm campis, melioraque pabula carpens ;
 Pauperis ore peregrini , & centone videndum
 Se dabit ipse Deus, mendiculus, omnia portans
 Æquoris, & terræ, cælique æraria dextrã ,
 Quam supplex tendit, pleno cui copia cornu
 Est læuæ pondus nudæ . miserere precantis ,
 Pastor ait : me dura viæ fastidia cogunt
 Relliquias Cereris , femesaque frustra rogare .
 Sic tua fecundet præsentia Numinis arua :
 Sic te pastor alat cæletis , & amne sereno
 Alluat irrigui splendoris , & vberè lactet,
 Quo Pietas stillata fluit . Donaria cordis
 Illico larga oculis dabit illa , manumque Tonantis
 Implebit gemmis lacrymarum; & diues amore,
 Parca ministrabit Cereris fragmenta. Sed hospes

Diui-

Diuini laxâ lateris compage, reuoluet
 Illius in gremium sua dona; canalibus æstus
 Et potare cicatricum, cælumque vorare
 Corde dabit. panis mica vnica, & vnica lymphæ
 Guttula diuinis manibus fit Erythra bonorum,
 Fit mollitus ager subitò flauentis aristæ,
 Et grauida Autumno sit vinea. dextera Nati
 Innocuo cælum lucrantum fœnore mensa est.

Quidquid deponis, tumet, & ceu Nilus inundat;
 Hac stimulatâ manu peregrini Numinis, Ædes
 Sæpius inuiset nostras peregrina; pedesque,
 Qui nostrum pressere solum, Mors arida morfu
 Non teret, in cineres corroderè docta vel urbés.
 Maior Alexandris Pudor est, & fortior, Orbem
 Qui gladio secat, & vincit, dum diuidit. ictus
 Est reuocare animum curis, aut vellere; cura,
 Pacis alumna, animis vt inhæreat vna salutis;
 Hæc celerare fugam, & Mundi præcidere fastus
 Coget Alexandram, cursusque iterare volucres
 In mea Tecta. Diem quoties Sol efferet vndis
 Hesperijs, nostro pendebit sedula vultu;
 Donec virginæ dux atque antistita pubis
 Clausa loco, nostris, non clausa, morabitur aris.

Hauri vitales auras, & conscia cælo
 Lumina tolle; tibi iam nostra Cubilia lucem,
 Fecundamque Deo mentem, Francisca, ministrant.
 Ergo meam fortire Domum, & spe læta futuri
 Pone rudimentum Virtutis, vbi hospita Virtus
 Pulsa olim terris habitauit, sceptraque auita
 Rursus inaurauit diuino sanguine. Pennas
 Iam Superi expediunt, vt te per aprica ferentes
 Æquora lucis, onus dorso flammante locatum,

Ædi.

Marg., quia
 Lauretânâ fre-
 quenter na-
 bat, pedum
 pellis, calcea-
 mentorum in-
 slar, incorru-
 pta seruatur
 ex v.

*Castitas diui-
 dens mundû,
 S. Epiph.*

*In oppido M^o
 talbodo B. Ale-
 xandra V.
 ritam san-
 ctissime egit
 ad annû 90.
 Lauretânâ
 Virg. inuisent
 In vit.*

In S. Laur. Sacellum frequenter ab Angelis portabatur. ex v. Ædibus in nostris deponant: altiùs alis
Te noster vegetabit amor. Lac vberè suges
Pupa meo: lactente labro mea nomina promes.
Literulas formare manu, serere ore docebo
Verba puellari, scripsi quæ sanguine Verbum,
Quæque characteres docui Cruce ducere vitæ,
Atque cruore loqui, pœnarum, è matre magistra.

Hæc à Virg. docta est. ex vit. Pingere acu telas, operosa puellula, disces
Arte meâ, dextrâque mea; deuolnere pensa,
Exercere colum, fusam torquere, supinis
Et leuiter digitis deducere fila. laboris
Ipsa tui solamen ero: tibi stamina vitæ
Ipsa tibi molli nebo Pietatis in auro:
Curarum, sed carpet acus, subigetque, trahetque
Aurea fila. solent virtutum inducere gemmas,
Et telis hæc tela decus, dum vulnera textu
Infligunt, vitamque ferunt. tibi pollice vita
Texetur nostro, mollita laboribus, ore
Sed pretiosa meo: Cæli bibit inde colores.
Me coram, Francisca, dies patrona dolentum,
Oratrixque disertâ oculis, agitabis; & iram
Importuna Dei vinctes, dum verba locabis
Depositis causis miserorum. Fœmina prolem
Damnatam informi letho, pronamque sub icu
Carnificis mediâ rapiet de cæde; fatigas
Dum longè precibus mea Limina, Rostra salutis.

Pro fœmine filio informi letho tam damnato Laur. Virg. supplicat, & abreptum à uoce matri redonat. In v. Iam Solio victura meo gens proxima surge:
Concipe flagrantes animos, & viuida corda:
Pulchris virtutum gladijs accingere, & Ædes
Cinge meas. Decet Heroas, tegere Atria Verbi,
Et vallare armis. Plusquam Salomon Deus hic est.
Virginis ad voces festo Septempeda plausu

Tota resultauit: nox lumine picta diurno
 Dispulit errantes nebulas: ardoribus auræ
 Flagrauerunt: tremunt Superum concentibus æther:
 Aligeri in numerum conspirant: carmina neruis
 Confundunt resonis: sibi Dædalus, Icarus, errat
 Lubrica vox, similemque viam fugitiua recurrit,
 Et redit, & rursus se dulci errore requirit,
 Argutis emissa vijs: assurgit in altum
 Mox deprensa: hæret suspensa; repullulat; vndat
 Fracta, refracta, gemens, iucunda, vibrata, voluta,
 Præcipiti reuocata fugâ, exultatque volatque
 Non eadem, rursusque eadem, discrimine crescens
 Multiplici. Diui Aligeris sua gaudia miscent
 Ombra: sollicitant citharas, animantque loquaces,
 Conciliantque sonos iucundo scedere voci.
 Aspectu Regina Domus, & carmine gaudet
 Cælituum, qui mira Laris portenta beati,
 Dum centum geminos humili de vertice Soles
 Parturit, ingeminant. Vrbs Ætheris, aurea muris;
 Et plateis gemmata, vale. tibi limine candet
 Vnio, & hic etiam gemmat Pudor, ardet, & albet;
 Pandit iter, niueamque viam. tibi sidere texto
 Mœnia collucet: lecto pro marmore fulget
 Hic nitor astrorum Paupertas; lectaque terris;
 Imperium cæleste parit: resplendet in auto,
 Quod fugit, & calcet. ponunt tibi lucida gemmæ
 Fundamenta: Dei sed dextera fortior Ædes
 Has fundat; sternetq; Domo capita inclyta Regum,
 Non lapides. Ergo aula, vale stellantis Olympi.
 Hæc Superi memorant, & multisono modulatu,
 Et plectro argutis fidibus sonat aura volantum.

*Angel. cantus
 & SS. plau-
 sur.*

*S. Domum sa-
 lutant.*

ITER LAVRETANAE DOMVS

LIBER XXVI.

ARGVMENTVM.

B. Virgo Fidem ad se vocat, eique pro Regia suam in terris Domum assignat. Reginas ac Reges ad hanc venturos prädicit, & Christinam praesertim Sueviae Reginam, cuius egregia facta Celitum Regina commemorat.

B. Vir. per Angelum vocari iubet Fidem ad se.

Fidei Domus in cali suburbis, quia Fides in calo non est, ubi omnia clara.

Lapides Domus, carbunculus, & amethystus: alter enim obscuritate Fidem signat, charitatem alter ardore, qua Fides animatur.

ECce antè, Superùm dū plausibus infremit æther;
Maiestate manum flectens ad iussa, Virago
E circumfuso pennati examine cœtus,
Euocat Aligerum, sic voce loquuta. Parentem
Quære Fidem decorum, donum inuariabile mentis,
Fertile Virtutum, rutila è caligine natum,
Numinis è folio quæ filia luminis vndat.
Non ignarus ades, quos impleat illa Penates
Plena Deo, tenebrisque suis vbi fulgura iacet.
Dic age se nostro statuat pulcherrima circo,
Mutatura Domum, libabit pleniùs vnde
Luminis integros haustus, cæloque fruetur.

Aliger excepit nutu mandata volenti;

Et sedis quæ se radijs via lucida pandit,

Cæca subit voluceri Fidei penetralia cursu.

Est locus (Aligeri diuina suburbia dicunt)

Ætheris ante fores primoque in limine, gemmis

Ebrius obscuris; sed opaco lumine vincit

Gemma diem, solemque parit, dum concipit umbras.

Multus ibi atrato ridet carbunculus ore,

Lucis & ignescunt scintillæ, dulcis & horror:

Emi-

Emicat è nigro maiestas candida vultu ,
 Et velut ex ic̄to salit ignea lympha lapillo.
 Cum tonitru qui rumpit humum, cælumq; requirit,
 Editus è tenebris, olli se luce maritat ,
 Miscet & ardores Amethystus. Scilicet ima
 Viscera telluris, rupes, obstacula, montes
 Perrumpit generosa Fides & in Æthera fertur .
 Vtraque gemma lares hinc fabricat ; vtraque signat
 Sublustres Fidei nebulas, & lumen Amoris .

*Amethystus
 erumpit è tel-
 lure cum toni-
 tru .*

Ingens aula intus simulacris consita multis .
 Cælati Reges auro, Regumque parentes,
 Quos Regno pretiosa Fides spoliauit & auro .

*Regna pro Fi-
 de abdicantiũ
 simulacra in
 aula Fidei .
 Moyses Pha-
 raonis aulam
 despiciens .*

Stat tumidus fastu, sed paupertatis; Anubis
 Dum frustra latrat & terret; contemptor honorum
 Atque honor Ifacidum Moses; & dona Tyranni
 Impauido passu, quo trajicit æquora, calcat.
 Ex aula fugit Achabi, centone superbus
 Elias, Fideique sedens modò Principis aulâ,
 Explicat illusas ardenti murice vestes .

Elias Achabi.

Qualis ades Theodora? iacis virtute virili,
 Mixta viris, tua sceptrâ; feris sed vulnere pulchro
 Quotquot Cælituum simulacra, vel Iconas vmbri
 Occuluere Erebi, vel deleuere cruore.
 Nunc operosa tuâ, viuaxque in imagine regnas .

*Imperatrix
 Theodora, que
 restituit sacras
 imagines . ex
 vit.*

*Imperatrix
 Augusta in
 amorem sui
 crudelis.*

Sæua, minax, crudelis ades, dum proteris aulam,
 O Charitum formose lepor, Superûmque voluptas,
 Non semel è Regno fugitiua, sed aspera semper
 Et Regni lenocinijs & planibus Orbis,
 Maior & imperijs, Augusta, & celsior astris .

*Edelrida Re-
 gina solita
 frontem cruce
 signare . ex v.
 Beatrix per
 arma fratris
 germani fu-
 git è Regno.
 ex vit.*

Edelrida iugata Cruci, Cruce nobilis, effert
 Hoc frontem redimita iugo . Micat ore Beatrix
 Proxima, ceu fulgur fugitiuâ luce coruscum .

Hæc

Hæc etenim Regni fallacia fulgura , fratris
Tela per & gladios , & militis agmina fugit .

Indignabundo Fortunam despicit ore,
Et Fortuna sibi , stellata volumina cæli
Et stabiles agit ipsa rotas, fortemque laborat
Ipsa suam Chunegunda . Manus vicina Batildis
Admouet, atque globum dum calce volubilis Orbis
Verberat, astra leuis vertiginæ versat amoris ,
Imponitque comis, quas pondere soluit inani,
Atque catenato Regnorum , libera , luxu .

Cæsara Persarum Reg. maritimum, & Civis ad Christi fidem adducit . Persarum Reges clauderent in cervicali diuitias .

Persidos alato calcat pede Cæsara gazas ,
Atque auro graue cervical . Trahit agmina secum
Millia Persarum, Fidei quæ subijcit armis
Coniuge cum victo, quem Christo subdit, & amne
Læta salutari, non Martis sanguine rorat .
Fortior antiquo sic Cæsara Cæsare pugnat,
Fortior & vincit, victisque impertit Olympum .

Radegundis Gallia Regnum liberat à Simonitis, et Gezzitis, mox fugit, ex v.

Tortilis Ambitio pedibus Radegundis, vt aspis,
Muta licet , muto contorquet fibila ab auro .
Interpuncta graues maculis stellantibus alas ,
Nescit Auarities paribus sua vincula nodis,
Pectus & obscænum caudâ collumque remulcet,
Mole sub immensâ Reginæ saucia frontem.
Illa , oculos cælo figens , obliuia terræ
Potat , & in spiris graditur secura colubri .

Kinga Polonia Regina Virgo deserit Regnum . Sol sub Zodiaco dum fugit, astris coronatur.

Horrida bellorum caput intra nubila condit ,
Et rutilat, nigrâ ceu Sol è nube , pudici
Kinga Boleslai coniux , & alumna Pudoris .

Ermemburga, fugax è Regni lucida monstris,
Luce coronatur . Sic Scorpius, Vrsus, & Hydra,
Centaurusque , Canisque, Leo te, Phœbe, coronant,
Dum sub Zodiaco fugis astra, & cingeris astris.

Margaris, Heduigis, Sexburga, Editha timenda
 Hostibus è tumulo, belli velut arce tonantis,
 Viuitis in vestris simulacris. Sanguine Ositha
 Sanguine picta tuo, non Regni murice fulgens,
 Attollis caput è rosea ceruice resectum,
 Terribilisque neci graderis, quæ pectora Regum
 Terrificat: portas tua viuida funera virgo,
 Sanguine pulchra tuo, cunctis Reginaque Regnis
 Altior, ipsa tibi vertex sine vertice honorum,
 Dum cælum, ferro demersâ fronte, superstas,
 Subijcis & Fidei diadema, & subijcis ensi.

Magnanimas Helena ex oculis iacit ignea flâmas,
 Non fax bellorum sed amoris, transfuga Regni
 Nobilis; vt, Solymæ peregrina, in Numinis ostro
 Regna colorares, Solymæ quod purpurat aruis.

Gloria Lusitadum, decorum flos, pulchra pudicæ
 Stella venustatis, Ioanna in veste renidet
 Virgineâ. prope Sol, formam miratus honestam,
 Inuidus exalbet, radios & syrma reducit,
 Et coquit inuidiam tacito splendore, capillos
 Pro seruo fidus contexto lumine vestit
 Virginis, exosæ grauidum diadema labore.

Cætera quid memoré? Cum signis symbola Regû
 Ante Domum Fidei pendent, qui Regna volentes
 Deseruere fugâ: profugos, velut umbra, sequutus
 Ast honor est; peperitque decus, fugère quod vltro
 Imperij decus. In rutilis emblemata filis
 Atque auro, scribuntur acu. Ratis adnatat æquor
 Nuda opibus, leuis ad cursum, quæ pressa ruebat
 Impositâ sub merce gemens, luctataque ventis.
 Oceano inuehitur flumius, quem ripa coronat.
 Arboribus: tamen ille fugit, nec serua relinquit.

Haud

*Editha tonat
 è sepulchro. ex
 vit.*

*Ositha Virgo,
 & Martyr
 suū caput pro
 fide resectum
 per tria mil-
 liaria Aposto-
 lorum portat
 ad templum.
 ex v.*

*Helena Adia-
 renorum Re-
 gina Regno
 relicto Hiero-
 solymam pere-
 grinatur. ex
 vit.*

*Ioanna om-
 nium pulcher-
 rima Regina-
 rum dum fu-
 git è Regno,
 nouum sidus
 apparet; dum
 moritur eclipsi
 Sol patitur.
 ex v.*

*Emblemata
 in Fidei muris
 appicta, eorū
 signantia vir-
 tutem, qui om-
 nia pro Fide
 deseruere.
 Nauis exone-
 rata mercibus
 ne mergatur.*

*Fluvius, dum fugit, in ūbra-
tur arboribus,
& coronatur.
Rete quod iacitur,
ut impleatur.
Nubes, quæ, cū fugit ignis
effulget.
Silva ante Fidei Domum
virore spem signans, quæ
Fidei iungitur.*

Haud secus illustris Regni quibus imminet umbra,
 Dum fugiunt diadema, gerunt. Effulget in auro
 Cymbula piscantum, quæ tramite spumat aquoso,
 Et labyrinthum iacit æquore limen Arachnes,
 Ut pelago prædam referat, genus omne natantum.
 Non aliter iacitur Regnum, quò retia Cælum
 Impleat hoc iactu cum scenore. Cerritur ignis
 Fulmineus rutilare fugâ: fuga lumina fundit.
 Sic rutilant, fugiunt Regni dum nubila, Reges.
 Vestibulū ante ipsū tenebris nemus horret amœnis:
 Palmis atque oleis, lita Sole, intermicat umbra,
 Et Fidei inbar umbrosū, semperque virentem
 Spem signat, quæ, iuncta Fide, confundit honores,
 Et florum primo promittit germine fructus.
 Omnis at arboribus pressa est, aut tonsa corona;
 Ut ramis iterum quærant felicibus auras,
 Pullulet atque recens meliori fronde corona,
 Luxurietque minùs, magis ut pubescat. In aula
 Symbolicis clarâ signis hac regnat, & ardet
 Nube Fides rutilante sedens; baccataque pendet
 E collo torques, donum socialis Amoris,
 Qui nexu vincit pretioso pectus amantum.
 Olli oculos nubunt sacra flamma, clariùs inde
 Æthera rimatur, clausoque in lumine gaudet.
 Impenetrabilibus pia pectora textilis hamis
 Circumdat lorica: comæ sub cassidis auro
 Compescunt freta fulgorum, cœu littora fluctus,
 Pro clypeo manus attollit generosa Volumen,
 Scribit vbi leges & nuntiat igne disertus
 Legislator Amor, qui nudulus, exul ab aula,
 Postquam pro solio rigidis infedit aristis,
 Diuitijs Reges denudat, Regibus aulas,

*Fidei clypeus
Euangeliorū
liber.*

Vi Fidei telisque potens . Flagrat ignea fornax
 Huius & ante domum, qua fabricat arma. camini
 Non fumo, sed luce fluunt : sunt astra, volantes
 Aëre scintillæ . Sol ad fornacis hiatum
 Excubat, & versat gemmatâ forcipe lucem ,
 Extimulans ardoris opus; stellisque coronas
 Constat, & in clypeos radiorum fulgura cudit .
 Dum stellis diadema calet, Spes feruida votis,
 Et Pietas opus exercent cum Sole: coronas
 Et torques frangunt, perituraque sceptrâ . Sub icu
 Stridet, & in partes concisum irascitur aurum ,
 Pallet & inuidiâ stellarum, fragmina lucent
 Calcato projecta solo, conuulsaque tundunt
 Sceptrâ pauimentum, resonatque incudibus Ædes.

Hæc Fidei sedes; hæc magni curia Regni .
 Nuncius hanc pennis subit Aliger; atque ita fatur .
 Clara Dei soboles, Genitrix pulcherrima Diuûm,
 Fons Veri, mentis lampas, stella Ætheris index,
 Æternique auriga boni, virtutis origo,
 Solque tibi tenebrisque tuis, velumque reuelans
 Numinis oclusos pulchra sub nube nitores,
 Virgo vocat : celera gressus . Septempeda montes
 Arbore vbi vestit multâ, te, Diua, moratur,
 Reddidit illa. sequar tua dicta: Parentis ad ora
 Conspectumque libens venio; nam fronte lepores
 Æternos afflat, spiratque in Virgine Numen .
 Illius ipsa animos & viscera luce maritâ,
 Fertilibusque tegens nebulis, in castra parauit
 Numinis : in tenebris sua nam tentoria ponit,
 Hæc ait, & violâ crines redimita perenni,
 Subnigra quæ ridet, curru superassitit, Orbem
 Quo lustrat, pulsatque rotis idola teritque ,

*Fornax ante
 Fidei domum,
 ubi eius ar-
 ma cuduntur.
 Sol fornacem
 custodiens in
 operibus arde-
 ris Eccl. 43.
 Sol coronas
 astris constat.
 Sub sole ma-
 gistro fabri
 Spes, & Amor
 frangunt mal-
 leis caduca
 Regnorum or-
 namenta.*

*Angeli à B.
 Virgine lega-
 ti ad Fidem
 oratio .
 Fidei respon-
 sum .
 Christus cum
 Diabolo pu-
 gnaturus in
 utero B. Virg.
 velut in ta-
 bernaculo ar-
 maturam hu-
 manæ carnis
 sibi adaptauit
 Ricc. à S. Lau.
 Fides coronat
 tur violis,
 quia subobscu-
 ra .
 Fides currû
 inscendit.*

In cælum tollens faxorum è puluere nubes .
 Hoc tua perrumpit, Mahometes, cornua curru :
 Hæreseos premit hoc frontem : in ceruice rebelli
 Hoc reperit generosa viam, dum in calle cæstas
 Et frustra colubri fera terga opponit : in omnes
 Hoc peregrina fugit terras; & funere vitam ,
 Se reparat damnis , & luctu gaudia fundat ,
 Christiadum largo fata sanguine, vulsaque maior.
 Planta velut , tenero matris quam corpore durus
 Agricola abscindit, sulcisque atque obruit aruo,
 Non tumulo segnis iacet illa, sed exit ab imis
 Stirpibus , & vacuos crescit digesta per agros .

*Fides, ut plā
 ra, que scētā
 pullulat ma-
 gis, ac floret.*

His inuecta rotis, penétralibus exit opacis
 Clara Fides . Sol vmbatur gradientis ab vmbra,
 Et, velut vmbra, noui fugit obuia lumina Solis .

*Fidei aulici
 post currum.*

Certatim aduolitat currū chorus omnis Honorū,
 Maiestas, contemptus opum, facundia linguæ,
 Gloria, pax, primo vernans in flore voluptas,
 Diuaque contemplans, cui se præpandit Olympus,
 Et Charites adsunt omnes. Irritat hiantes
 Ille manu calamos : auram clangore tubarum
 Ille ciet : digitis per fila canora recurrit
 Alter, ebur vocale mouens ; agit omnia motu
 Gaudia, & exultans profeminat aëre cantus .
 Fusilis ære fluit sonitus ; discordia concors
 Funditur è labris resonum in certamen amoris .

*Varius sonus
 & canus.*

Hos ducens per inane chorus, ad culmina mōtis
 Læta Fides citat alipedes . Videt aurea lucis
 Flumina virgineo per montem vertice volui ,
 Bisenumque comis vigilare flagrantibus astrum .
 Demisit tunc illa oculos: sua lumina flammis ,
 Virginis inferuit, rupto velut aggere, fusis ,

*Fidei accessus
 ad Virg.*

Atque ait. O Genitrix, genitique Tonantis imago; *Oraio.*

Diuini speculum vultus; crystallus, opacat

Quam mea caligo, mea lux illuminat; ora

Numinis vt reddat, rutiloque ænigmate pandat,

Fundat & inde faces in Amoris feruida centro.

Virgo iube: tua iussa mei sunt munera Regni.

Cui Virgo. Mea genitrix, Fides, qua sponsus & ardor

Cordis Amor digitum nodo rutilante ligauit;

Qua signare dedit leges, decretaque cæli.

Reddo vices: sit nostra Domus tibi paruula Regnū;

Omnibus at Regnis, Regumque capacios aulis.

Tolle oculos, queis cuncta vides, dum cæca vidêris,

Cernis vt, Aligerūm pennis impexa volantum,

Fertur in oppidulum, pelagus quâ littora curuat?

Hæc est Aula, mei quæ partus conscia, Verbi

Parietibus textit non enarrabile pignus.

Hac in Sede, Fides, Regni tibi Regia posthac,

Et solium dominantis erit: collegaque virgam

Pax tecum geret Imperij. namque Aula Tonantis

Vna duos capit hæc tantum; nec bella mouere

Pax, oblita potest Pacis, fideique rebellans

Ipsa Fides. Quid? quod superis si pelleris aruis,

Et non obscuro muris adamante ligatis,

Hæc tibi sufficiet, tibi concolor, Æthera Sedes,

Nigra situ, sed clara Deo, populosaque Diuis.

Pacifer inde loci custos, velut Aliger, orbes

Qui rotat æthereos, telluris regna mouebit,

Ad tua conueniant quò Limina. Gallus, Iberus,

Dardanus, atque Indus; quoquot, vel frigus adurit,

Siue Oriens afflat, medius vel vulnerat æstus,

Heredes quos scribit opum lucisque preemptæ

Funere Sol terris semper rediuuius eodem,

*B. Virgo Fidẽ
salutat, &
laudat.*

*Destinat illi
Laureti pro
domo suam
Domum.*

*Nominat Pa-
cis collegam
hac in Domo
regnantis.*

*Hanc illi Do-
mum pro celo
assignat, è quo
Fides exclu-
ditur.*

*Totius Orbis
ad eandem
concurfus.*

Omnes Æde tuâ populares, montibus omnes
 In Lauretanis, oculis tua lumina quarent,
 Cordibus ardores. sic fertur, fulminis instar,
 Solares aquila in radios è rupibus altis,
 Et superat cursu volucres: ferit obuia nubes;
 Immemorem prolis, capiunt quam tædia nidi.

*S. Domus in
 Ecclesia, velut
 in celo terre-
 stri, Firma-
 mentum, sub
 quo cæteri or-
 bes aguntur.*

Mole suâ primum ceu stat non mobile cælum,
 Semper & in gyrum sub se cælestia verti,
 Inque orbem glomerari orbis & sidera cernit,
 Subdita vt hinc fundat Naturæ in corpora vires;
 Sic immota nouo Domus Æthere Firmamentum
 Ex omni populos ad se concurrere cælo
 Prospiciet, facilesque rapi, ceu sidera, Reges.

*B. Virgo Fidẽ
 hortatur, vt è
 sua Domo He-
 resim, & idolo-
 latriã oppu-
 gnet, ac de-
 fruatur.*

Tu regere imperio populos Regesque memento,
 Nata Fides sceptris. dulci ditione subactos

*Dagon à vici-
 na Testamenti
 Arca proiectus
 in terram, &
 comminutus.
 Idola scopuli.
 B. Virgo præ-
 dicit Christi-
 nam Sueciæ
 Reginam ad
 Fidei Roma-
 næ Regnũ ve-
 ligalem ac-
 cessuram.*

Exime seruitio Regnorum: dirue saxis
 Saxa tuis, quæ, prona genu, ruitura sacrauit
 Cæca superstitio, populo deuota Deorum.
 Suggestet hæc Ædes tibi saxa, ligata perenni
 Quæ nexu, scelerum molimina fortia soluunt.
 Vt capitis minor, antiqua deiectus ab ara
 Arce tuâ legisque Arcâ, se puluere Dagon
 Ipse suo voluit, truncataque dextera læuam,
 Frons oculos, oculi frontem fugere caducam;
 Sic folio quate saxa tuo, scopulosque salutis,
 Quos colit, exanimisque; animat Dis flamme mortis.
 Hæresis elisos hinc sæua recolligat angues:
 Addiscat tua frena pati; sua dicta retractet:
 Et, qui dat terris & cælo iura, Latini
 Imperium Patris accipiat. Macte inclyta. palmas
 Vna tibi centum cumulabit fœmina; centum
 Vna tibi, posito diademate, ferta laborat.

O mihi dulcis amor, mē digna Viragine virgo,
 Dulce mihi nomen, sed formidabile Diti,
 Et Fidei decus æternum, Christina, vocanti
 Expectata Orbi, dum corrui, erige frontem.
 Serta relinque, umbrāda Fide, quæ fulgurat umbris:
 Hæreseos galeam simul excute; casside vallas
 Dum te Roma suā, muros qua pulsat Olympi
 Perrumpitque, Dei gremio positura theatrum,
 Et solium Regni, fascesque ex hoste receptos.

Secloꝝ postquam varius circumfluet ordo,
 Christina ex vteri tenebris ad lumina vitæ,
 Hæresis in noctem caput efferet. ipsa sed umbris
 Natura in medijs dubio se lumine prodet.
 Inerit hæc animis nam primū femina Recti,
 Iustitiæ formas, simulacra recentia Veri,
 Virtutumque rudimentum, fundamen Honesti,
 Numinis impressum lumen, tabulamque colorum,
 Gratia quos ducat. Quisquis genitabile lumen
 Naturā duce rimatur, non mente colorat
 Obscenas scelerum faciēs; non pectoris æstus
 Suscitāt insani, pronasque in crimina flammās
 Fomitis impuri: rectæ rationis imago
 Sed micat ex umbris; componit visa tumultus;
 Multa mouet; terret; docet; increpat; obijcit Æquum;
 Respondet consulta; Dei delibat amorem
 Per species rerum irriguum: contagia primi
 Sentit adhuc sceleris, sed protinus expuit; atram
 Serpere nec patitur tacita in præcordia pestem.
 Fulgurat hinc animus primæua luce serenus,
 Degeneremque luem culpæ repentis ab ortu
 Exosus, vitium, Naturæ incude, refigit
 Lucis ad igniculum, qui Numinis exilit ore,

*Christina or-
 tus in media
 Lutheri hæ-
 resi.*

*Describitur
 natura lumē,
 cuius ad leges
 Christina vi-
 sit.*

Se regit, & studijs intercipit otia pulchris :
 Excolit ingenium curis, mentemque volantem
 Includit Sophiæ gyro . Vix vertitur ætas
 Prima tibi, Christina, æui leuis aura futuri,
 Ver tenerum vitæ ; cum molles incoquis annos
 Artibus ingenuis, & primo lumine mentis .

*Christina pœ-
 tria, & Ama-
 zon .*

Cælibe sub cura, magni sub pondere Regni
 Sceptra manu citharamque feret, lituumq; tubamq;
 Bellica virgo, Iuditha manu, sed Debora mente,
 Ingenioque Iahel, contemptu syrmatidis Esther,
 Virginitate Sibylla . Omnes ingentibus ausis,
 Ambiet ornatus animi, non corporis ; omnes
 Corde vno linguas, par omnibus vna, loquetur .
 Corde vno complexa Orbem cælumque, locabit
 Mente Rhodum, linguâ Latium; Romamq; sub imo
 Pectore terribilem placidamque fouebit; Athenas
 Ore feret, Romana fide, Spartana labore,
 Sarmata quadrupedum ductu miroque volatu .

*Fœmina om-
 nium lingua-
 rum .*

*Perita equitã
 di, scribendi,
 pingendi, scul-
 pendi, pugnan-
 di .*

Mobilibus digitis calamum, gladiumque mouebit,
 Scalpraq; cum pennis, quas imbuet imbre colorum .
 His tabulas, illis lapides animabit, & hostes
 Ferro, vulneribus, profuso sanguine pinget .

*Philosophia
 studiosa, histo-
 rie, pœsis, ora-
 toriæ .*

Quidquid terra parit, lactatur & vberis roris ;
 Quidquid Sol Oriens, & adultus, & æquoris vrnâ
 Aspicit occiduis, pelagi quod conditur vndâ,
 Iura poli, Solis cursus, & mobilis anni

*Amica littera-
 torum, inimi-
 ca otij .*

Maturas cum lege fugas, occultaque rerum
 Semina, Regnorum mores & prælia Regum ;
 Quod Cicero sonat ore, manu quod gessit Achilles,
 Quidquid & historici sudarunt, omnia noscet .
 Ingenijs ignes, irritamenta Poëtis
 Cynthia stellarum subdet; trabeataque Sole,

Tempora temporibus furabitur, otia nocti,
 Se sibi. Contemnet populantem pectora febrim;
 Vndantesque comas, queis nauigat hora fugitque,
 Naufragiumque subit Sapiencia, vertice ab imo
 Et curas simul abradet. diadema decorum
 Frontis erit nuda doctrinae circulus omnis.
 Attamen haud sterilis mœret Sapiencia virgo.
 Omnia progenerat, dum despicit omnia. Titan
 Dum terram fugit, irradiat vel luce, vel auro.
 Luce animi Christina ferax, in publica Regni
 Commoda fundetur. Se virtus prodiga pandet.
 Iurabit populis generosi pectoris ignem;
 Præmia magnanimis, stimulos at inertibus addet,
 Inuariata animo, vultu variata sed vno;
 Terribilis, mitis, clementer acerba; timores
 Gaudiaque ex oculis stillabit, amoris & iras;
 Nunc eadem, nunc non eadem. modò gratia frontis
 Lumen erit miseris, mox ingruet inde procella;
 Seria laxabit facies; mox induet umbras.
 Si tegat arcanum non perscrutabile pectus,
 Nemo resignabit. Pietas, Astræaque cinget
 Astecla Reginae solium, procul inde tumentes
 Extrahet Ambitio pennas, vnguesque rapaces
 Turpis Auarities: defuso candida nimbo,
 Et Sophiae similis, cumulado depluet auro.
 Nil præter dotes animi sibi congeret. artus
 Murice non Tyrio accendet, digitosque pyropis,
 Collaque gemmatis captiua monilibus. astris
 Mens torquata coruscabit: non syrmarum lambent
 Fluxa solum: manus vna fluet, sed turgida donis,
 Larga manu, tantùm se colliget; atque fluentis
 Temporis vna tenax & auara, dolebit in auras

*Vel cum fe-
 bri Regni cu-
 ris, & studijs
 indulgens.
 Capillitium,
 ne ornatu va-
 no terat tem-
 pus, abradet.*

*Eadem maie-
 state vna ter-
 ribilis, et ama-
 bilis.*

*Secretorum
 custos.*

*Honorum pro-
 digi non aua-
 ra.*

*In natali Sa-
 pientiae feruēt
 aurum e calo
 depluisse.*

Prodigere hoc tantum, studijs reuocabile nullis,
 Sic stabile Imperium, sic secula mille parabit;
 Atque voluptatis domitæ Regina, refundet
 Corporis ardores in fortia facta; facesque
 Extinctura maritales, accendet amorem
 Virtutum, vincet volucris quo tædia Regni.

*Christina ge-
 sta in sua gen-
 tis salutem.*

Dum nunc magnanimum pectus cædebit honesta,
 Fax eadem, in populi vigilabit viua salutem.

*Ipsamet Regi-
 na medias in-
 ter flammæ
 sapiens excur-
 rens animat
 populos, comas
 accendit, &
 bæchantem
 undique flâ-
 mam extin-
 guit.*

Dum commota cident per lignea tecta fragorem
 Undique laxatis ventorum incendia flabris;
 Ah quoties, oblita sui, Christina per ignem,
 Quâ premit atratâ muros testudine fumi,
 Exterebrabit equo flammæ, sceptroque morantes
 Pellet in auxilium. manibus mox ipsa reuellet
 Pabula Vulcano; populares insuper amnes
 Infundet, sudore cærens. face crinis ouanti
 Nidorem dabit ambustus crepitanisque; sed illa
 In medijs ardens rutilis torrentibus, ora
 Deformata gerens fumo, terrebit amoris
 Igne faces; pendente domo nec territa, nubes
 Ignitosque globos media in caligine franget.
 Se murum opponet, dum diripit omnia vortex
 Flammeus, insultans maiori mole timendus.

Fuderit incertos postquam Natura nitores,
 Succedet Fidei meliori lumine lampas.
 Cura salutis, amor cæli, Sapiëntia Veri,
 Clausa pererrabunt taciti penetralia cordis,
 Incipientque diem diuinâ promerè luce.

Omnia rarefcent paulatim nubila. Vultus
 Hæresis anguiferæ primùm sub corde pauores
 Ingeret occultos. non exuperabile bellum
 Mens sibi succendet, sibi arena, tumultus, & hostis,

*Post naturæ
 lumen sapien-
 ter adhibitum
 prima prælu-
 cet in Christi-
 na Gratiæ cæ-
 lestis aurora.
 Incipit Chri-
 stina de sue
 sectæ veritate
 dubitare.*

Turbinibus iactata suis, incerta, fragosa,
 Errabunda, adigens labyrintho devia gressus.
 Inde Fides animat dubiam, dum lumine certo
 Obijcitur menti, sibi consona, firmaque nexu
 Non exoluendo, per secula cuncta superstes,
 Integra diffidijs populorum, animosaque cæde,
 Casta, sibi constans, secura, operosa, perennes
 Spes ultra terras tendens morituraque regna,
 Consita prodigijs, & adulta labore, retusa
 Non ense aut flammis, spatijs contermina cælo;
 Et riuis opulenta suis, Reginaque Regum.

Parte alia patriæ leges, stillata Lutheri
 Illecebrosa lues cum lacte, pericula regni,
 Fortunæ mendax pellacia, imagine Veri
 Oblita multa, odium populi rationis habenas
 Hinc quatient atque hinc, facilesque in gaudia risus
 Turbabunt curis, lemniscatoque duello.

Instabit precibus Christina, volatile ferrum
 Prælia non dirimit mentis, sed vota precantum.
 Ergo, multa mouens, sic fletibus astra laceffet.
 Vnde hæc, ò Superi, tempestas mentis, aperto
 Currit iter dum Pax vultu, volucresque iugales
 Per mea regna regit? Sapientia, pacis origo,
 Dirige nutantem: veri da Numinis hauustus:
 Da Fidei melioris iter. quò duxeris, ibo:
 Me mihi distractam, detersâ nube, reponè.
 Te sequar, è Regno quamuis peregrina, vel exul;
 Mè minor & maior, quia tecum grandior Orbe.
 Regna Deo mutasse iuuat, Patriamque salute.
 Ingentes titulos, & vani nominis umbras
 Luce tua sepeli: placet hac in luce sepulchritum.
 Procubuisse tibi, Regnum est. Succedere Olympo;

Nu.

*Vera Fides
 incipit eandem
 illuminare.
 Rationes qui-
 bus illa, ut
 certa, & vera
 proponitur.*

*Illicia è Luth-
 theri secta:*

*Querit preci-
 bus è cælo lue-
 ment.*

Numinis heredem scribi; Crucis esse iugalem,
 Qua sedet Omnipotens, hæc Regū gloria. Magni est,
 Esse nihil, si dona nihil parit omnia; cinctum
 Soluere cum trabea, trabe si pendere Tonantis,
 Et spes hic datur, atque omnes suspendere curas.
 Me mihi seruabo, regno si nudor & auro:
 Te mihi seruabo, Sapientia diues honorum,
 Et chlamydem stellata. Fides me vera coronet;
 Serta procul iacio; calco diademata. abite
 Patria, diuitiæ. pretiosior omnibus vna est,
 Vna terit quæ cuncta Fides: tibi spondeor vni
 Virgo procos exosa omnes, tibi nabilis vni
 Flos Fidei, diuina Parens, aurora salutis,
 Tu quoque sparge diem. tibi Sol Sapientia pectus
 Purpureis ornat radijs; variabile sidus
 Sub pede dum pallet, perituri tessera regni,
 Et variantis imago boni, quod temnimus vltro,
 Pectora si Fidei solari lumine vallas.
 Ergo adsis, Genitrix; vultu præcurre sereno.
 Ipsa tuis adero Templis, vbi corporis ostrum
 Induit humani, seque in Laurentide siluâ
 Sol Deus oculuit, nemorosa mulcet in vmbra
 Dum iubar immensum, niueique incendia cordis
 Hic, rea tunc voti, sceptrum & diadema locabo:
 Pro seruo tua Laurus erit; sceptrumque Puellus,
 Quem complexa sinu, pro sceptri pondere fulcis.
 Hæc illa. Auditas lacrymas, & vota monebit
 Lux subito vibrata animo, pax reddita menti.
 Tunc iterum Christina. Deus, Deus incidit; æquor
 Et tempestates hic pectoris æquat: Olympi,
 Corda serenantis, vix aggere gaudia claudio.
 Effluo littoribus regni, Patriamque relinquo,

Tur-

Orat B. Vir-
ginem, ut nu-
tantem regat,
ac dirigat.

Vouet Virgi-
nam Laureta-
nam inuisere

Illius benefi-
cio pacatur
animus, & il-
lustratur.
Christine ge-
stientis, & iã
in sinu catho-
lica voces.

Turgida ceu patrijs erumpunt flumina ripis ;
 Heresis intorquet foedo quâ gutture flumen ,
 Lapſilis in fraudes caudæque volumina , fontes
 An miſcebo tuos ; Laureti montibus orta ,
 Profluaque in Mundi ripas , Pax candida ? Roma ,
 Roma vocat ; Fidei , quâ Diuûm ſanguine feruens ,
 Murmurat in cryptis , ceu ducta canalibus , vnda .
 Hic puro de fonte bibam , quem dextera fundit
 Septimi Alexandri , non Mundi ſanguine rorans ,
 Quem trahat enſis , at educto de corde cruento
 Numinis exhausti gemmatâ clauæ ſalutis ,
 Roma vocat . Regina docet contemnere regnum ,
 Vel murare . Vetus cecidit nam Roma , Fidemque
 Naſta rogum , impoſiti periit ſub pondere Mundi ,
 Procubuitque ſibi , dum tendit in aſtra , ſepulchrum
 Ipſa ſibi cinerique ſuo . Sed grandior Axe ,
 Quæ fuit Orbe minor , ſanctè obruta , partaq; ruruſ
 Et rediuiua Fide , ſe ſe extulit , atque ſuperſtes ,
 Filiaque , & genitrix , peperit ſe mortua ruruſ .
 Vicſta Fide , vicit ; quo contigit Æthera , vertex
 Ipſa ruina fuit , pedibus Regna omnia calcans ,
 Sub Petri pede regnauit ; captiuaque Reges
 Hic premit , & totum cum Regibus alligat Orbem .
 Quæ vicit ferro , vincit Cruce ; ſanguine regnat ,
 Et populos Pietate domat ; creat arbitra Reges .
 Si nihil ergo fuit , cum Roma erat omnia ; ſi nunc ,
 Cum nihil eſt , regnat , fit & omnia Numine diues ;
 Me iuuat eſſe nihil Fidei dominantis in aula
 Urbis ad exemplum . Nihil efficit omnia . Regna
 Sic fabricat Regina Fides . hoc Roma docebis .
 Roma vocas ; ſequor , & fugio , fuga Solis Olympo
 Sidera multiplicat . Solis fuga ſternitur aſtris .

*Romam Fidei
 Regiã ſtatuit
 iam fidelis
 adire .*

*Roma vetus
 cecidit, noua
 ſurrexit me-
 lior, ac ſan-
 ctior. Hinc di-
 ſcet Chriſtina
 punere Regni
 ſuperbiam, ut
 renouetur in
 Chriſto nobis
 lior .*

Sic fugisse iuvat . Parthorum more , sagittas
 Hæresis in colubrum iacio , fugioque . fluentis
 Non se vulgabit præcul inclementia pestis .
 Hæc Regina : dabitque suis fortissima pondus
 Vocibus , abijciat dorso dum pondera regni ,
 Exceptura iugum Fidei . Admirabitur æther ,
 Terraque adorabit per regna aliena , per Orbem ,
 Orbe cothurnatos calcato , ducere gressus .
 Quà feret illa gradus , fastus gemet ; Orcus Erynnæ
 Euomet in cassum ; consumet lumina fletu
 Hæresis , & pectus rabie . Sed qualia promet
 Insano lamenta sinu ? Suspiria flatu
 Viscera quo crudo distendent ? fellis amari
 Inficiet quæ vena oculos , immissa per artus ?
 Cum Regina , Deo flagrans propiore , coronâ
 Septa ducum procerumque , manus in sidera tollens
 Sidereosque oculos , sic læta precabitur ore .
 Audiat Omnipotens , & nostri conscia cordis
 Virgo Parens , Superique omnes , audite . Tonantis
 Tango aram : testor cælum , violata sequatur
 Fœdera præcipiti quod fulmine . iura Lutheri
 Execror & ritus , colubri ceu sibila . inro
 Romanam Christina Fidem . vis nulla volentem
 Auertet ; sterneret quamuis resoluta per vndas
 Mollis humus , solidâque in humû coalesceret æquor .
 Ut Fidei Christina suæ noua sensa recludet ,
 Quæque tégunt animi , pia lingua fatebitur ; ardor
 Quà Fidei rapit & Pietas , Patriisque Latini
 Visendi studium , votis impulsa secundis ,
 Vertet iter . Superûm circum plaudente Senatu ,
 Inde triumphali crines redimita corymbo ,
 Christinâ properante , Fides , impunè per vrbes

Vesta

*Christina per
 varias vrbes
 peregrinatur .*

*Christianam
 Fidem electos
 inter proceres
 in Belgio pro-
 fitetur solemn-
 ni ritu .*

*Romam con-
 tendit Laure-
 ti via .
 Triumphabit
 Fides in Chri-
 stina .*

Veſta triumphabis , populorum molliùs vndæ ,
Lætitiâ reſonante , fremet : delubra calebunt
Plauſibus atque viæ ; medijs in millibus Ædem
Dum Lauretanam curru ſublimiſeodem ,
Quo fertur Regina, ſubis collega triumphî .

Cælituum donis opulentam , & Numine Sedem
Eminus vt fortita oculis Chriſtina videbit ;
Sentiet arcanis animum ſplendoribus auctum ;
Atque tuo calefacta rogo , tēque auſpice , curru
Deſcendet , baculoque viam dimenſa , volucrem
Irrequieta pedem celerabit regia virgo .

Stabit vt ante gradus , Pietatis in Æthera grefſu
Ardua ſe tollet ; magnoque in murmure turbæ
Otia potabit Superūm, lacrymiſque decoris
Recludet ſibi læta viam per viua virorum

Flumina . Regiſcæ cultus , umbracula Regum ,
Fulta manu procerum , geminâ ridentiâ luce
Solis & argenti , Chriſtina repellet , Olympi
Hic Auguſta, inquit , regnat , ſpectabilis umbris,
Paupertas Regina , tuis ; ancilla quid ergo
Regiſcæ tumeat ſaturatis murice velis ?

Me Fidei tegit umbra : regat me pectore Virgo ,
Amplexuque ſalutari flammantis Amoris ,

Hæc præfata ; aditus ingreſſa , Cubile Pudoris
Læta ſalutabit noſtri , ſceptrumque coronamque
Efferet ante aram cum voce . Hic meta laborum ;
Hic folium, tua, Chriſte, manus , qua bellule matrem
Pupe ligas . noſtri ſedeant inſigna Regni
Fixa manu ſtabili , cuius libramine Mundus
Se tenet, & Regum Fortuna æterna rotatur .
Seruini : nunc regno . tibi dum ſubditur Æther ;
Sole aſtrisque coronatus ſuperimminet Orbi .

Numi-

*Chriſtina, vi-
ſa eminus
Lauretanæ
Dom, pedibus
iter abſoluit .*

*Ingreditur S.
Domum.*

*Reiecit um-
braculum &
umbellam, &
pompani om-
nem Virginis
ante Domum.*

*Salutat B.V.
Cubile, & of-
fert gemma-
tam coronam
& ſceptrum .*

Numinis in dextra sceptrum loco, figo volucrem
 Sic fortis Regina rotam, ne voluar ad ima.
 Fronte tuâ, diuina Parens, diademata pono;
 Fronte tuâ mea Regna loco. nunc regno: coronam
 Nunc gero depositam: tibi namq; in vertice florent
 Omnia Regna: tuâ Deus est in fronte corona,
 Cuius ab ore ostrum Regnorum purpurat omne.

Hæc illa, ad sacras exinde aduoluitur aras,

*Suscipit in S.
 Cella sacram
 synaxim.*

*Corona ab
 Angelis Chri-
 stinae texun-
 tur.*

*Hæresis Dra-
 conem eius
 pedibus Superi
 subdent, ut
 Deipara re-
 præsentet ima-
 ginem sine
 prima originis
 labe concepta.*

*Huius enim
 festi die Do-
 mum Laure-
 ranam inuiset*

*Hyeme sauien-
 te Romam
 accedit.*

Regalisque dapis diuinum libat honorem
 Regalis coniuua Dei, Ad spectacula pubes
 Cælituum, mediâ progressa è nube, volabit.
 Pars in Christianæ torquebit sidera sertum,
 In caput obsequio venient quæ tota sequaci:
 Pars Solis radios, ceu fila micantia, necet
 In rutili thoraca sinus: pars rupibus Anguem
 Hæresim ab Arctois, ad frena inuisa coactum,
 Subijciet Suecæ pedibus, furiale vibrantem
 Flumen ab ore. premit sed gutturis antra virago,
 Nexibus ille suis se vinciet: orbibus orbes,
 In sua membra redux, per viua volumina finget,
 Digeret atque iras in missa fluenta, veneno
 Spumea Tanareo, cæloque caduca. furori
 Sed Christina viam, transfixo pectore, pandet,
 Ne tota exoneret patulis se faucibus ira.
 sic habitu formosa meo, solemnia lucis
 Festa celebrabit, primæ qua nescia labis,
 Primum vitalis momentum luminis hausi.

Hinc, velut æterni de carcere missa nitoris,
 Curret iter Christina. Noti componite bellum;
 Mæque iubente, hyemis furias compescite Cauri:
 Este boni: preme te Boreas: Zephyritides auræ,
 Plausus adulantis cæli, spirate fauentes.

Vos quoque, in hybernis equitâtes nubibus, imbres,
 Ventorum flabris stimulisque resistite; donec
 Ingrediatur, apex Regum, Christina Senatûm
 Regibus augustum multis, quem Roma veretur,
 Et cui perpetuò diuini Spiritus oris
 Præsidet, & tacito dispensat numine voces.
 Septimi Alexandri vestigia lambere virgo
 Ambiet. hinc super astra feret Regina volatum:
 Hic etenim pes astra terit, dum Tartara pulsat.
 Hic tua turris erit, fugitiua Columba; colubrum
 Hæresis vt ludas, candoris tuta niualis.
 Hic tibi mons. Aquila heroum, speculaberis hydros
 Hoc è monte, sub Arctoo qui frigore torpent;
 Sed tamen ardebunt rabie, dum vulnera figes.
 Hoc è monte, acies volucrum pertaxa minorum,
 Immortale iubar Fidei rimaberis. inde
 Vinida Sole nouo, quæ temperat Æthera, dextram
 Ore premes pauido. Quo tunc tibi gaudia sensu,
 Quo vehet allapsu Pietas? Hæc dextra recludet
 Aurea Cælituum tibi flumina, lucis, honorum,
 Atque voluptatis non deficientis Erythram.
 Hæc tibi rheda manus, stellis radiata: per Urbem,
 Per terræ tractus, conuexa per ardua cæli
 Hæc te dextra feret. Transcribere desine fastis
 Roma Duces, peperere tibi quòd regna cruore.
 Vel nudata suis regnis Christina triumphat,
 Cæsaribus maior sine regno, & grandior vna
 Omnibus Imperijs, quæ temnit, vt imperet astris.
 Queis tegis amplexu Mundû, tunc brachia soluës,
 Obuia Roma rues. populis via, plausibus æther,
 Pectora inardebunt visendi concita votis
 Virginis ingressum. Fausto stridore patebunt

*Purpurato-
rum Patrum
Senatus.*

*Christina ad
Alexandri
VII. pedes
aduoluta.
Pontificiorum
pedum maie-
stas atque se-
curitas.*

*Ad osculum
manus ad-
mittitur.*

*Laus Pontifi-
ciae manus.*

Lætitiaque fores, custos quibus excubo Romæ.
 Hæc tua Regna, Fides; donec regale mouebis
 Æde mea sceptrum. Nebulâ circumdata frontem,
 Nunc age; Testa subî sacro pulcherrima fumo,
 Quæ, longo Superûm pennis volitantia tractu,
 Denique Picenis florebut inrita filijs.

Nube Fides clarâ radios immisit amoris,
 Et risus iubar, & voces. O Virgo, bonorum
 Fertilis & charitum, nostrâ quas concipis umbrâ,
 Quas referam grates? Diuina Domuncula, Verbo
 Vocalis, Solisque mei splendore diserta,
 Æterna è saxis laudum tibi personet echo.

Dixit; & Aligeros inter subitura Cubile,
 Nexuit amplexu sociam per mutua Pacem.

ITER LAVRETANAE DOMVS

LIBER XXVII.

ARGVMENTVM.

Pacifer S. cum Domo via metam tenet. Suos alloquitur; aitque, victis periculis unam Discordiam superesse vincendam, quæ per Templi Laterani conflagrationem, Ecclesiæ schismata, Constantinop. euersionem, aduentum S. Domus in Italiam ulciscetur. Huius Urbis, quæ ciuitas Virginis erat, narrat excidium; Leontari, filiorumque in pudore tuendo constantiam; Palæologi Imp. mortem.

I Amque rubescebant vicino nubila Sole,
 Horaque fortunata tuis, terra Itala, Regnis
 Venerat. Offusas Pax dimouet ore tenebras:
 Auro subridet texto, stellataque gemmis
 Auras infuso vestis permulcet odore.
 Flumen ab arboribus ceu ripis excipit umbræ,
 Sic per colla fluens crinis velatur oliuâ,
 Quam dextra, quam fronte gerit. per frötis oberrat
 Prata lepor, solo qui sedat prælia risu.
 Ad Pacis læuam simili micat Aliger ore,
 Non telo gladioque ferox, sed qualis ad antrum
 Numinis infantis Superûm socia agmina duxit,
 Pacatoque ferum tremefecit carmine Martem.
 Pacifer ergo auras niueis albescere pennis
 Vidit vbi Aligerûm; feruere sequentibus Astris,
 Temporibus, Fluuijs, Dominis & quattuor, Orbis
 Quas penes arbitrium, sic soluit verba, Laboris,

*Pax prodit è
 nube, in qua
 latuerat, ne à
 Discordia vi-
 deretur. Via
 Socios allo-
 quitur.*

Lætitiæ, curæque meæ, manus aurea, confors,
 Quas possum, refero grates: sed præmia reddat,
 Qui vos Omnipotens pompam sociare triumphî,
 Et nostræ pondus iussit vectare Curulis,
 Ipse suæ Custos, Dominusque, & Gloria Sedis.

*Quaterna S.
 Cella migra-
 tio in 4. inci-
 dit anni tem-
 pora ex Turs.
 ut per tempo-
 ra ad perpet-
 uitatem in
 Piceno perue-
 niret extra
 temporū Im-
 perium.*

Vere Palæstinas; æstu dominante sed oras
 Liquimus Illyricas; frenatis frigore pratis,
 Vidimus Italiam: nos tandem his extulit aruis
 Frugifer Autumnus. Percurrimus omnia nostro
 Tempora dum cursu; præcurrimus, & sumus extra
 Temporis Imperium. Voret hoc cum ciuibus vrbes.
 Amphitheatra, Orbem; non Limina nostra vorabit,
 Omnia quæ miro vicerunt tempora cursu.
 Sola manet superanda meo Discordia vultu.

*Discordia ar-
 tes, ut Pax è
 Piceno, imò
 ab Orbe toto
 cum S. Domo
 discedat.
 Irata in Tē-
 plum Laur.
 incendet Tem-
 plum Late-
 ranum anno
 a 308. quo tem-
 pore Clemens
 V. Pont. Sedē
 Lugdunum
 transfulit.*

Multa mouet, præsağa mali; sed plura mouebit.
 Expulit è fratrum nos Colle tumultibus. Vtrò
 Cessimus ad tempus; specièque timoris, in iras
 Ducimur indomitas, & aperta immittimus arma.
 Hic acies & arena. loco vis nulla repellet
 Nos inimica; licet radicibus excita tellus,
 Confligantque simul, nutante cacumine, turres,
 Hic adero; Italiamque meam, mea Regna tuebor.
 Omnia tentabit Discordia; at omnia cedent
 Irrita. Me toto postquam conuellere Mundo,
 Imò nec Hesperijs poterit temeraria regnis;
 Insidijs conata nefas, ne profluat Orbis
 Ædis in obsequium nostræ, bella vndique, bella
 Conseret æternis odijs: formidine gentes,
 Oppida, teçta, vias, cum Principe sepiet vrbes.

Principiò Constantini, belli omina, Templum,
 Grande opus, & Fidei cunabula prima Latinæ,
 Dum, latebris egressa, manus, & libera nexus

Soluit in amplexus Mundi sceptrumque salutis,
 Illius ardebit tædis. Templumque Tonantis
 Nazareum, columnen Templorum, insidere Regnis
 Indignata suis, Laterano incendia subdet,
 Quod Romæ dominantis apex, nullique secundum,
 Cælituum supero miscet fastigia Templo.

Pamphilius, mersum flammis, hoc obruet auro,
 Restinguetque faces post secula terna Sacerdos
 Ter magnus, ter munificus, triplicique verendus
 Imperio. Sacris reflorescentibus annis,
 Exclusurus opes Cæli, lustralia pandet
 Limina. Proh qualis Laterana ex Æde micabit
 Maiestas opulenta loci! Laquearia lucem
 Non ex igne bibent, sed quæ vibratur ab auro.
 Marmore candescunt muri, murisque resultant
 Signa, coronarum restes, insignia, vultus.
 Silua columnarum, virides imitata smaragdos,
 In loculamentis simulacra interfecat. Ipse
 Tempia videns Constantinus damnaret, amaret
 Suppositos ignes, melioris origine Templi,
 Innocuos nocuosque simul. Discordia iactis
 Ignibus exultans, exustâ Sede, regentem
 Numinis inde vices, Regno exturbabit auito.
 Proh dolor! augustum imponet sibi Gallia Romæ
 Imperiosa Caput: Regina, & Regia Mundi,
 Truncus erit, sine mente animus, sine lumine cælum,
 Roma carens Româ, casto sine Coniuge Coniux,
 Sponsa tamen, vinoque Viro, viduata marito.

Pronuba sed tandem thalami Catharina pudici
 Igne suo, & calido succensas pectore tædas
 Pura maritales præfert, vrbesque pererrat,
 Regnaque perlustrat. tanti dux fœmina facti.

*An. seculari
 1650. ab Inno
 cent. X. repa-
 ratum.*

*Quia surre-
 xit è ruina
 nobilius.*

Lilia pro telis in Gallica lilia pugnant
 Virginis armatae precibus, niueoque Pudore.
 Gregorium alloquitur : vincit sermone ; triumphat,
 Pontificemque rapit Virgo , quem Roma , superbi
 Roma triumphatrix Mundi , Regumque Senatus ,
 Agmina mille Ducum numquam flexere fugacem,
 Et malè Romani fidentem plausibus ostri .

Fata sed heu rursus declinant . Roma recepto
 Principe dum gaudet, Capitiq; vnita, per Orbem
 Attollit Regina caput ; permiscuit atris
 Hoc nebulis ignara , & nubila fronte coëgit ,
 Fulminaque imposuit fertis , dum sidera quærit.
 Dum terras Astræa fugit , sic nubibus ora
 Inferit , & cæco caligant lumina nimbo .
 Pontifices simul immiscet Discordia multos ,
 Et iacit in cunctas rerum discrimina terras .
 Deformis Mundi facies . sic morte sub ægra
 Spiritus innexos vitâ si deserit artus,
 Innumeræ subeunt formæ, dilapsaque tabo
 Membra rigent : oculi , vultus, malæque recedunt,
 Collaque lentescunt ; durefcit sanguis ; & ossa ,
 Semina vipereæ segetis , mors pallida rodit :
 Neruorum laqueos vellit , nodosque regentes :
 Se calor exoluit : discedunt brachia dorso .

Brachia dextra fugit, siccataque gutture lingua
 Torpet iners, vocemque negat . Contagia mille
 Vni succedunt animæ . Sic tota cadauer
 Terra fit , innumeris dum diffita pestibus, omnes
 Ducitur in partes , Capitis compage solutâ .

Fracta quaterdeno Solis Discordia gyro ,
 Atque rotata procul cedit . Succedet , & Orbis
 Nicoleos facili dirimet virtute tumultus .

Ille,

*Nicolaus V.
 fati memor
 Ædis Laure-
 tanae, eam ad-
 uersus Barba-
 rorum excur-
 siones presidio
 munit Turf. l.
 I. c. 24.*

Ille, Domus cultor nostræ, munimine muros
 Vestiet. Aligerùm nam quamuis vndique vallo,
 Mœnibus & cæli circumuallata, timorem
 Nesciat; humanis sociat se viribus vltro.
 Vis diuina, operis comes, at non indiga nostri,
 Omnipotens cui præbet opes, viresque ministrat.

Dira diu siccas Discordia sanguine fauces
 Non feret. Ex Asia, veluti conualle volutum
 Flumen, agit Thraces, & Byzantina caternis
 Mœnia circumdat Mahometes. Excita tellus
 Intremittit appulsu; ripisque ardentibus, atras
 Credidit, cructasse faces Phlegethonta per vrbes.

Nō tamen, has Mundi pœnas dum suscitatur æther,
 Signa dare abstinuit. Radijs tepescit diurnis
 Dum Sol Hesperij consueta cubilia Ponti
 Intrat equis, sudatque diem, noctemque sororis
 Imperio credit; sese in miracula rerum

Omnia transformant nubes. Exercitus ingens
 Apparet per suda canum; nebulasque latratu
 Euacuant, implentque metu. mox inde minora
 Erumpunt armenta: gemunt balatibus agni,
 Atque lupi gemitu veniunt in bella vocati,
 Multi etiam per fracta boues se nubila librant:
 Aëra consumunt mugitu, obuërtaque iactant
 Cornua: iactatis funduntur cornibus ignes.
 Ignea scintillat contusis frontibus ira:

Se retrahunt, rursusque ruunt, & prælia miscunt:
 Post armenta, viri cælo succedere visi,
 Atque pedum primo pedites discurrere pulsu,
 Densatâ legione; equites, nutantibus auris,
 Pone sequi; gradientis equi leuis vngula flammæ
 Nubibus elicere, & tonitrus imitata sonantes

*Cur munij,
 satis calomni
 nitiam?*

*Nicolao V.
 Pont. Maho-
 metes Turc.
 Rex Constan-
 tinopolim op-
 pugnat.*

*Canes, oues,
 boues, equites
 pedites, tubæ,
 arma, currus,
 & omnium
 veluti ductor
 Gigas visa in
 aëre sunt, stre-
 pitusque au-
 ditus.*

*Hæc omnia
 vide apud Pe-
 tr. Bizzarum
 l. 12.*

Fulminaque, insolitis implere timoribus vrbes.
 Audita per inane tubæ; collisæque latè
 Spargere scuta metus; hastas vibrare fauillas;
 Quadrijugos, bijugosque errare in turbine currus;
 Donec stridorem iaculis, & fronte pauorem

*Visus Gigas,
 imago Maho-
 metis, Turcas,
 ut canes, in
 Christi oues
 armantis.*

*A Galata
 seu Peræ Op-
 pido Byzantiæ
 usque obienta
 à Græcis cate-
 na est, ut pro-
 hiberet Tur-
 cis accessum.*

*Hi intra cate-
 nam se dem-
 sere portu po-
 siti, & ponte
 in nauibus è
 dolij factis*

*Ab. Izou. ad
 an. 1453.*

*Constantinus
 Palæologus*

Orient. Imp.

*Constantini
 Magni nomi-
 nis, & Urbis*

heres.

*Tercenta, &
 ultra millia*

*Turcarum suis
 se offerit de-
 visu Leonar-
 dus Obiensis.*

Intulit agminibus procero corpore monstrum.
 Ore Gigas furias, oculis Acheronta ferebat,
 Faucibus eructans mortes, & sibila linguâ.
 Forma vel umbra tui, Mahometes, horrida vultus,
 Dux in Oues qui castra canum, pecudumque mouebas.

Hæc inter fera signa, maris tegit arua carinis
 Odrysius, duce Dite potens, scelerumque maniplis,
 Et Galatæ ingentem porrectam ex arce catenam
 Non rate, sed fraudum perrumpit mole. reuulsis

Carceribus, portu campoque potitur aperto
 Demissâ sic tunc, iubas ceruice volantes
 Tollit equus, gradibusque sonat, liberque lupatis,
 Cursibus absomit stadium, nec mille retardant

Complosæ cum voce manus, nec vulnera terrent.

Infelix fortunati Rex nominis heres

Vt Constantinus vidit decreescere signis,
 Atque Agarenorum ter centum millibus agros;

Euocat in muros ciues, fluuiatibus vndis,
 Vndique castellis, & multo milite septos.

Hos contra turres locat aggere Turca propinquo:
 Ignes displodit; munitas verberat arces;

Et tempestatem flammarum in moenia voluit.

Non cedit flammis hostilibus ignea Virtus
 Christiadum: forti obsistunt manimine valli:

Tela repercutiunt, tædis induta malignis;
 Telaque contorquent, tonitru resonante ruinas.

Æquatâ Fortuna tenet dum prælia lance,

Mœnia nec fuso rareſcunt milite, peſtes
 Mammetes vocat arcanas, & femina cædis
 Subiicit ignitæ, quæ mox in funera creſcant.
 Aſt ubi, ſopitæ cæca intra viſcera terræ,
 Concepere faces nigranti cœ puluere vires,
 Per diuerſa volant; ſaxisque equitantibus, ingens
 Turribus exitium portant, populoq; ſepulchrum.
 Tum verò incumbunt Thraces, aditusque recluſos
 Igne, tenent; fruſtraque alios ſtructo aggere muros
 Obijciunt Danaï: fremitu via ſeruet ouantum,
 Et ſingultantum gemitu; cæſoque parentes
 Pectore cum natis, per plana, per ardua currunt.
 Barbaries, & luſtus habet, diſciſſus amiſſu,
 Theſiphoneque Urbē, Romæ quā, Phœbe, gemellam
 Luce colis primā. Mediā iam cæde frementes
 Omnia Threicij diuortia nota viarum
 Obſedere: domos alij mucrone coruſco
 Oppoſiti vallant, extrema in morte feroces
 Seſe pro telis iaciunt ſuper arma ruentum
 Dardanidæ: reddit vim deſperatio victis.
 Dum facit audaces terror, victricia terrent
 Agmina: vel cæſi cædunt, & ſanguine turpant
 Ora inimica ſuo; lacerant dum mortibus hoſtem.
 Hoc magis igneſcunt Thraces, gladioque feruntur
 In iugulum, tædis in Tempſa, in tecta rapinis.
 Stillat ab Odryſio puerilis acinace ſanguis:
 Imbuitur mucro morientum aſperginē matrum,
 Tabe Sacerdotum, magnique cruore Senatus.
 Turcarum iuga victorum triginta tulere.
 Millia Chriſtiadum, in dominos partita Tyrannos.
 Ecquid erit furij tandem Mahometis inauſum,
 Si tumulos aperit, ſi bellum manibus infert!

*Inciendiary
 cuniculi.*

*Constantino-
 polis capitur
 anno 1452. et
 triduo diripi-
 tur. Io Bobē.
 de ſt. Europ.
 c. 7.*

*Erat Victorū
 infinitus nu-
 merus non di-
 gnitas, non
 ætas, non ſe-
 xus quemquā
 protegebat. Id.
 ubi ſ.
 Triginta mil-
 lia captiuorū.
 Mahometes
 Conſtantino-
 polis Impera-
 torum ſepul-
 chra reſodit,
 cinereſq; proj-
 cit in ventos*

*A. Brou. ad
an. 1453.*

*Fœmine pue-
rique ludibrio
habiti. Io. Bo-
hem.*

*Nemo leditur
nisi à se ipso.
S. Io. C.*

*Magnis pro-
missis Leonta-
ri victi filios
Mahometes
exposcit, ut
abutatur. Illi
à parente ani-
mati pudorẽ
defendunt, &
mortem oppo-
tunt. Ex Lao-
nico de reb.
Turc. l. 3.*

*Patris ad fi-
lios abortatio*

Post populi cædes itum est in viscera terræ ;
Conturbatque umbras ferri fulgore quietas .
Busta cauat Regum ; fodit ossa ; effundit in auras ;
Syrmata prædatur ; cæcusque libidine belli
Non videt in Regum fatis sua fata ; sed ignes
Concipit è cinere hostili , Regumque sepulchris .

Non hæc meta fuit Thracum postrema furori .
Non animis parcunt : animis auferre salutem,
Cordibus atque Deum per crimina fœda laborant.
Corporibus victis , animus non vincitur. hostem
Se tantum timet ille sui , & quas sponte catenas
Iniicit ipse sibi , proprio male iunctus amori .

Ducebas septem , velut astra , Leontare , natos
Virtutis patriæ pompam , Cælique Senatium,
Omnes egregios formâ . Sapientia mater
Prolis erat , nutritor Amor , Reuerentia custos .
Gratia certabat formæ ; sed forma Pudoris
Ibat in ora comes : puroque Tyrannus ab ore
Ebibit impuros ignes . Ita germina florum
Depascuntur apes , & aranea : mella sed illæ ;
Hæc trahit inde litem . Docuit mitescere Regem
Dirâ libido : armis feritâs quoque cedit amoris ;
Et quas cæca nequit tædas auertere , sentit .

Accersit Iuuenes in castra . Leontarus , anguis ,
Sibila sunt , nati , exclamat : tamen obstruet aures
Cerea , quæ vestro mollescit pectore , Virtus,
Dura voluptati , Venerisque imperuia flammis .
Mœnia si Patriæ Mahometes diruit ; arces
Pectoris inuicti non diruet . illa fuerunt
Mortali defensa manu ; sed vestra tuetur
Corda Deus , Pudor omnipotens , & nescia frangi
Intemerata Fides . Pudeat , pugnante Pudore ,

Ce-

Cedere Mammetem imbelli . Si sæuiat armis ,
 Si palos , vncos , flammæ , ferrumque minetur ,
 Ludicrâ sunt . spectate Deum ; si ceditis , ignes
 Qui parat æternos . mentito prælia risa
 Si peiora minis agitet ; si dona , coronas ,
 Sceptraque pollicitus , blando regat ore venenum ;
 Figite in æternum non conuiuentia Regnum
 Lumina , & illecebras morituri ludite Regis .
 Cæca Fides ; terrena nequit quia cernere : cernit
 At æterna Fides , quia cæca . Hæc voce feroces ,
 Atque pij solium subeunt ferale Tyranni .

Hic velo personatus , quò lumina cæcat
 Turpis amor , tegit ora notis maculosa furoris ;
 Hostilemque animum fallit vesanus amore .
 Sidere , ait , fausto soboles generata , triumph
 Præda eritis pretiosa mei : dum cætera flammis
 Præbeo , vos animum victoris aduritis . Ignis
 Excipio foueoque libens . Exarsit in iras
 Maior Arimandus natu . Si cætera , dixit ,
 Projicis in flammæ ; flammis communibus addo
 Nos quoque : nam Patriæ nobis iucundior ignis ,
 Quam tuus ignis erit . Melior mihi fulminis ignis ,
 Castolus exclamat . Furiarum dulcior ignis ,
 Insonat Eugenius . Barathri mihi carior ignis
 Cum Vito sonat Edmundus . Babylonica fornax
 Flagrat adhuc ? Hermillus ait : succende : quid hæres ?
 In septem pueros septemplex ira camini
 Ferueat , atque fremat : iaculetur in astra fauillas ;
 Sed minor igne tuo . Toto Trinacria fundo
 Æstnet Ætna : tuo minor est hæc igne . Vesui
 Ros erit eructans incendia spiritus , addit
 Faustulus insultans . Genitor sese vltimus infert ,

*Ad abometes
 amorem si-
 mulat .*

*Dolosa Tyrã-
 ni vox , et sce-
 di amoris in-
 dex .*

*Puerorum
 magnanimit
 responsio .*

*Patriis vox ad
 Tyrannum .*

Lætitiâque ferâ plenus lætoque furore,
 Fortis ob ardorem sobolis probrumque Tyranni:
 Qui canit ista chorus, meus est; doceoque choragus
 Flectere sic animos & verba, omnesque Magistrum
 Ad tales sequimur choreas cantusque Tonantem.
 Parturio Cælo sobolem, vt philomela canendo,
 Barbare; nec ferro cantus, strepituque minarum,
 Quem Christi modulatur Amor, turbabitur, hic est.
 Concordes iterum voces, dum ringeris, audi,
 Mœnibus euersis, latibus, conciuibus, vrbe,
 Eripe me natis; mihi natos eripe ferro:
 At non eripies animo obfistente Pudorem.
 Diuitias, Patriam, patrimonia, corpora, vitam
 Perde: integra manent animi patrimonia, Virtus.
 Hæc bona sola fero, ferimûsque: sed omnia porto,
 Hæc bona sola ferens. dixit; cæloque decoram
 Affixit mentem. Mahometes ora resumpsit,
 Ingeniumque. Feri iubet instrumenta doloris
 Exponi, tædas, enses, mortisque catastas
 Belligeræ turres, & amoris pulpita læsi.
 Quid Regis violatus amor, quid gratia possit,
 Nunc spectate, inquit. Tu membra, Leontare, primus
 Da flagris: hunc discite sonum, sobolemque choragus,
 Præcentorque doce. Cui reddidit ille: docebo.
 Discite Virtutem, nati, verumque laborem,
 Seminatur æternam fuso qui sanguine pacem.
 At tu perpetuis Erebo plectendæ flagellis,
 In me discite tuas descriptas, Barbare, pœnas.
 O vtinam meus iste dolor, cruor iste nefandos,
 Quos alis in venis, Veneris restingueret ignes!
 Hæc vindicta placet: tua flamma vt frigeat, vror;
 Omnibus atque ardet venis erumpere sanguis.

Hæc

Philomela, dū
parit, cantat.

Mahometes
iratus tormen
ta iubet expo
ni.

Huius vox.

Leontari vox
dum ad ha-
gentia rapta-
tur.

Flagellatur
coram filijs.

Hæc dum verba daret, lictores casta loquentis
 Pectora denudant: armant in verbera dextras:
 Mox librant ictus, & vibrant. Virga lacertos
 Et chalybis flagra contundunt, inarantque senilem
 Sæpè vibrata sinum: serutantur vulnere costas,
 Sanguineasque bibit tempestas ferrea venas.
 Non super annosas, iactâ sic grandine, quercus
 Nubila coniurant, vt grandinat ira Tyranni,
 Lictorum portata manu, nimboque sonoro
 Magnanimi senis in tergum. Iuuenescit ad ausus
 Integer illustres; velut arua exuscitat imber,
 Vt imago pubescant. Resonant dum flagra per artus,
 Alarum putat esse sonum, quas aptet amanti
 Ales Amor; tollitque animos, dum cæde cruentâ
 Membra cadunt. Spectat natorum turba parentem
 Liuida liuentem. liuor patris, vmbra furoris:
 Dum nati liuent; ab amoris funditur igne
 Nobilis vmbra: alacri lacerantur membra parenti;
 Cor natis: dolor hunc torquet; torquentur at illi
 Pœnarum inuidiâ. fit mutua pugna: triumphat
 Verberibus feritas; eademque ligata, catenas
 Mordet; & ad flammâs Pietatis, feruet in iras.
 Ira fit in natis amor ipse, & verberat ore,
 Et patris in Regem plagas sic voce retorquet.
 O scelerum, Rex magne, capax, confinia laxa.
 Est leuis ira; viri quæ corpore sæuit in vno:
 Te nobis partire, patremque in prole flagella,
 Quam laceras in patre. tuâ sic doctus ab arte,
 Corpora dum fœdas, quid amaris, perdit, disces.
 Has genitor soboli flammâs generose ministras,
 Igne tuo accensas, & hianti è pectore ductas:
 Nubibus è fractis ceu fulminis excidit ignis.

Pater verberibus, filij decora paternarum pœnarum liuent inuidia.

Horum vox ad Tyrannum.

Ipse tuâ miles , dux, & spectator arenâ
 Potas vndantes è rupto vulnere risus ,
 Prolis & ad plausus , labro moriente , fugacem
 Sustainas alacer vitam . Iam lata theatrum
 Illa subit mortis . suspendere flagra necemque
 Carnifices cupis , vt viuas moriture tuorum
 Non semel in pœnis . Vito rogos ardet : in ignes
 Profilit , & clamat . Seruabis, flamma, Pudoris
 Fida niues , turpisque rogi seruabis ab æstu :
 O bona flamma , feror tecum super Ætheris ignes,
 Ignibus atque mei iungor , sed castus , Amoris .
 Currimus ad pœnas : sequimur te passibus æquis ,
 Vox fratrum fuit vna . Sequor : fer vulnere licitor,
 Inquit Arimandus ; sunt illa monile Pudoris .
 Do iugulum . Iugulum petit ense lanista; cruorque
 Protinus albescit : fit lactea vena : niuali
 Alluit imbre sinum . fuerat quæ purpura ; vestis
 Albicat , Aligerûmque choro se iungit in albis .
 Index virginei cordis , tunc eruta lingua
 Edmundi rubet in fulmen , Iesumque susurrat ;
 Palpitat , & viuax hoc nomine fulminat hostes .
 Indomitam, domitamq; crucis sed pōdere tantum ,
 Barbarico ferro cernicem Castolus offert :
 Quotque cruoris erant guttæ , tot lilia fertum
 Implicuere comis . Hermillum dextera quærit,
 Cruraq; secta . Deum pedibus manibusque resecis
 Fortius arripuit , velox & in astra volauit .
 Eugenij cor tela petunt : non tela sed Album
 Corruptere : magis namque albet sanguine Candor .
 Iam super vnus eras minor annis; gradibus ausis,
 Fratribus & patri par, Faustule . Corpore Virtus
 In pulchro veniens flexit pietate Tyrannum .

*Pater tantum
 viuere cupit ,
 vt filios vi-
 deat pro Chri-
 sto morientes .
 Pueri coram
 Parente diuer-
 sis pœnis tur-
 quentur .*

*Si quis Album
 corrupisset, pu-
 nebatur, quia
 Prætoris matre-
 sas contempta
 videbatur .
 Paul.
 Mahometes
 vltimum
 natu filium
 blanditijs que-
 rit allicere .*

Siffite , ait , Ianij : puero non vincula ; torques
 Præparo , qui noſtram mutabit funus in aulam ,
 Si ſapit . & non hic ſapiat , dementia fratrum
 Quem docet innumeris plagis ! Dediſce parentis
 Facta , fidem , mores , nomen , patrioſque penates,
 Mè genitore , puer , mè Principe digne , decori
 Ille tuo labem ſclerato ſanguine inuſſit ;
 Ipſe decus pariam . Tunc primùm territus Heros
 Palluit . hos icſtus in corde Leontarus vnus
 Senſit , & aſperſit pauidâ caligine riſum ,
 Floruerat qui natorum de cæde . Virago
 Mater , ait , Rex Chriſte , placet ſi victima cordis
 Hæc occiſa mei , merſique in ſanguine nati ;
 Si melior placet ille cruor , quem pectore ducis ,
 In quo bullit amor , pater ò pater , inſere cordi ;
 Et defende meum lethali à fraude puellum .
 Pignora ſunt ; reddo : numero nil deſit , Auerno
 Ne latro depoſiti tradar . ſunt munera : pendi
 Sed perfectâ Deo fas eſt , qui dona repoſcit ;
 Ne perdar Maieſtatis violator . Amoris
 Candelabra tui mea ſint hæc pignora ſeptem .
 His rutiler tua , Chriſte , Fides , & cerea , Candor ,
 Flamma . Tibi ſeptem pennis ardentibus aſtant
 Aligeri : ſeptem te coram ſiſtere natos
 Ardeo . Munificâ ſeptem geris aurea dextrâ
 Sidera : ſideribus mea pignora feruida ſlammis
 Adde tuis . ſi non addis ; rutilantis ab ore
 Terreor aſpectu gladij . Magis iſte laceſſit
 Corda metu , quam Threicij fera tela Tyranni ,
 Quam mors ipſa . Pater , patris miſerere dolentis ,
 Atque aliò conuerte metus . Poſt vota puellum
 Reſpicit , & ſequitur verbis , dum fertur ad vlnas
 Prin-

*Timet Genitor
 ne blanditijs
 cedat .*

*Illum Virgi-
 ni Deoque cõ-
 mendat .*

*Vidi ſeptem
 candelabra
 aurea &c.
 Apoc. cap. i.
 Gratia vobis
 à ſeptem Spiri-
 tibus, qui in cõ-
 ſpectu Throni
 eius ſunt .
 Apoc. cap. i.
 Et de ore eius
 gladij vtraq;
 parte acutus
 exibat Apoc.
 cap. i.
 Filium verbis
 animat .*

Principis . Æternas , ò fili , respice Sedes ,
 Et te cum palmis fratres è nube morantes .
 Sperne dolos ; & vera Dei promissa sequutus ,
 Aulæ Threicij Cælum præpone Draconis ,
 Quæ non aula ; colubrorum sed nidus , & antrum
 Criminis est . ò nate , caue : ne desere fratres ;
 Ne me ; ne , nobis qui sidera pandit , Iesum .
 Hæc memorat ; natumque oculis , & vocibus vrget .
 Non secus accipiter , volucrum pirata , tenellos
 Luscinia pullos si fortè inuadit aduncis
 Vnguibus & rostro ; se circumflectit , & omnem
 Heu malè defensum perlustrat in arbore nidum .
 Dum circumuolitat ; filius regressa propinquis
 Mater adest , sulcatque auras : nidoque minantem
 Dum videt accipitrem ; ruit illico territa ; & escâ
 Protinus abiectâ , miserandis questibus arua
 Implet , & alarum vertigine circuit hostem .
 Imbellis iam bella mouet : tuba viua minacem
 Terrificat : noto solatur murmure natos .
 Ut stetit inuisis Mahometis Faustulus vlnis ,
 Colligit augustis Heroum robora membris ;
 Fitque puer , virtute Gigas ; vt mole Gigantem ,
 Ast animo puerum premat altâ mente Tyrannum ;
 Fit Samson , David , fit Numen nube coruscans ,
 Et tonitru feriens , & fulmine . Flammeus irâ ,
 Pulchro terribilis vultu , ceu crine cometes ,
 Eluctatur in amplexus ; & morsibus hostem
 Indignabundus ferit , atque exoluitur vlnis ;
 Et redit ad patrem victor , labroque cruento ,
 Hinnulus impauidi cerui , genioque probato ,
 Et patriâ virtute . Pater dedit oscula nato ,
 Reflexâ ceruice (nequit nam brachia collo

*Accipiter Phi-
 lomele nidis
 insidians .*

*Puer defertur
 ad Tyrannû,
 quem morsib⁹
 impetit, & re-
 fugit ad pa-
 trem .*

*Mahometes
 Gigas puer ;
 Faustulus ve-
 rò puer Gigas*

*Pater filium
 osculatur &
 postremò allo-
 quitur .*

Flectere victori, duro quæ vincula nexu
 Implicuere) suis sic læta ciconia pullis,
 Dum lacerant angues, & collo & carmine plaudit.
 Nunc ambo moriamur, ait: nunc prole beatus
 Mortis in amplexu viuo. Mea pignora, rursus
 Sic vos parturio; fuso sic sanguine lacto;
 In vobis Christum sic formo. Viuite, nati,
 Heredes Cælo diuini sanguinis: auri
 Hæc vobis seruantur opes: at forte parentem
 Iungite me vestrâ: pœnarum munera Christus
 In commune locat: sunt hæc araria Regni.
 Nunc agite ò Thraces; enses, flagra, spicula, mortes
 Ingeminate. tenet cælestem cymbula portum:
 In tuto res est: onerant iam littora merces.
 Ad palos religate ratem; vel mergite fluctu;
 Tradite vel flammis; vel acuto figite ferro.
 In tuto res est. præmitto ad sidera natos,
 Et sequor. Emptorem reperit merx nostra Tonantē.

Talibus in rabidas exarsit Barbarus iras:
 Exurgit folio: vaginâ liberat ensē;
 Oppetit & puerum: pueri per pectora ferrum
 Transadigit, patremque ferit. Transfixus eodem
 Vulnere vterque cadit: sociantur cæde, cruore,
 Ense, loco, Pietate, Fide, nexuque perenni
 Ætheris atque Dei. Pubes generosa, Pudorem
 Viribus hinc, animis, & sanguine disce tueri.
 Sanguine turpatur: decoratur sanguine Candor,
 Si Veneris calet igne, Erebi caligine fumat;
 Si castâ face feruet, erit Via lactea cæli.

Tæda diu viuic, feritas quam ventilat aurâ,
 Quam furijs agitât, fuso quam sanguine pascit.
 Cum Duce conspirant Thraces in crimina; rursus

Serpente Ciconia pullos nutrit. Luu. Sat. 14.

Filius cū patre transfixus

Pudor feruore sanguinis sepe turpatur. Alia vi alium flagitia.

Nudatū Jac.

Suppellectile

Tēplū Sophiæ

ad omnes spur-

citas patuit:

ossa Martyr.

canib⁹ obiecta,

& aibus:SS.

Imagines aut

luto fœdate

aut ferro dele-

te: Altaria diru-

ta: facta in Tē-

plis lupanaria

Io. Boew. de Rit

Gent.

Theophilus Pa-

læolog⁹, & Io:

Sclauus stre-

nui milites S.

Sophiæ Tēplū

defendit. Hist.

Accessit quidā

Iudeus in om-

nium oculis

sacrificare Ido-

lin. vidit Ma-

thathias &c.

Mach. l. i. c. 2.

Iudas Mattha-

thiæ patris

emulator.

Sclauus occidi-

tur in templi

defensione.

Palæol. in Ma-

hæm. voce in-

surgit & ferro.

Mahometes il-

lum voce ferit

& ferro.

Rursus & arma mouent. Postquam mortalia morti
Pectora Christiadum vouere; laceffere bello
Altra, Deum, Diuos, & Matrem Numinis audent.
Obijciunt animæ canibus conclauia magnæ
Corpora Sanctorum: manibus sacra signa cruentis
Conuellunt, nudantque aras: simulacra Parentis
Virginis exoculant, & spumâ pectoris ora
Sacrilegi maculant. Rursus lassata resurgit
Christiadum Virtus: mens omnibus vna, molossos
Ex aditis prohibere sacris, & morte tueri
Relligionis opes. Instaurant irrita Græci
Bella. Palæologus primi Sclausque, Latina
Quorum sæpe tubas implebat nomine Fama,
Thracibus obiectant animas. Ita robore maior
Ipse suo, gladio Mathathias expiat aram,
Militis obsequio Hæcij, donoque profanam,
Quem ferit; & Iudæ patrias accommodat iras.
Sclauus in arma ruit, delubraque protegit armis:
Ianua fit Templi pectus; fit dextera cardo;
Fit fera cor; clauditque fores, & pectora pandit
Ferro inimica. tamen superat vis impia: Sclau
Sanguine vestibulum fumat. Succedit, & hostes
Sustinet ense Palæologus. Sed limine in ipso
Vidit vbi Syrium chalybe exultare Neronem,
Et iactare faces: Sophiæ dementia Templum
Sic, ait, ingreditur? Thracæ stabula alta ferarum
Cum Duce perquirant: nobis pia Tēpla relinquunt,
Aut hinc fœdus abi; moriens aut morte litabo
Hac in sede tuâ. Dixit; iaculumque vibrait.
Exijt ære graui Mahometes protinus icturn:
Asper, acerba sonās, hæc reddidit. Improbe ductor,
Opportunus ades: nostro tu sola furori

Victimam nobilior remanes, quia regia: ferrum
 Experiare meum; si fortius imprimat ori
 Vulnera. Pennatam torquet cum voce sagittam.
 Illa volans rupit transfixo in gutture vitæ
 Spiramenta. Oriens quo bella regente refulsit
 Relligione, Fide, Virtutibus; occidit. eheu
 Quid data præda iaces canibus! probrumque Latini
 Sanguinis; inuito loqueris qui sanguine, damnas?
 Auxiliatrices quoties in prælia classes,
 Constantine, vocas; cum regna tumescere ventis
 Inciperent primis, & longè bella sonare?
 Sed Reges & Regna silent, Fideique procellas
 Littore prospiciunt tuto. Quid tuta putatis
 Littora, dum pelagi nullo aggere stringitur ira?
 Spicula si desunt, opponite corpora. Regum
 Hoc Regnum est: Fidei, venis seruire cruentis;
 Indicat hoc, vestro quod syrmate purpurat, ostrum.
 Sanguine nata Dei, seruari sanguine Regum
 Ambit adulta Fides. cadet illa? iacebitis omnes.
 Fulciat vt Reges & Regna, attollite dextris
 Armatis Pietate magis, quam cuspide: at illa
 Si basis Imperio substernitur, omnia pessum,
 Et Reges, & Regna dabit: namque omnia fulcit
 Desuper impendens. Tellus fulcitur Olympo
 Circumagente super, stellis radiantibus, orbis.
 Occupat ecce Chion Mahometes: otia Reges
 Ducunt aurati subter fastigia tecti.
 Hellepontiaci freta mensus inundat; & arces
 Vi capit, & pontem super indignantia Ponti
 Terga locat: Reges compositi pace quiescunt.
 Iam Regni Fideique caput iaculisque dolisque
 Occupat instructus: Regum conuiuia luxus

Sape opè Gre-
 ci a Latinis
 implorauerat,
 sed frustra:
 nec hi cæci vi-
 derunt cadem-
 te Græcia rus-
 turam Chri-
 stiana Relig.
 reliquam par-
 tem. Sylu. de
 Europ. Statu,
 c. 4. §. alij.

Religio non
 strata, sed ere-
 sta regna ful-
 cit. sic terra a
 celo fulcitur,
 quia celo subij-
 citur.
 Nulla Lati-
 norum excusa-
 tio, quia Turce
 processere per
 gradus ad Cō-
 stantinopolis
 ruinam.

Instruit . ò peior cunctis pax impia bellis .

Arguerim nec te, Latij Pater optime Regni

Nicoleos: subicis gelidis, & inertibus ignes

Pectoribus, classemque paras . Sed subdola vultu

Græca fides, atque ore tenus sociata Latinis,

Infidas quoque sensit aquas, discordia classem

Æquoris evertit; mage sed discordia gentis.

Dum fecat æterni spirabile Numen Amoris;

Diuinamque, Pater quam spirat, vt ardeat, Auram,

Æqualem Nato, suffocat Græcia; venti

Configunt, nauesque fecant, atque equore mergunt.

Hoc Teucriculpatè malum, profcissaque corda

Diffidijs primùm, mox ferro. Hæc fœdera sunt

Vestrâ digna fide; quæ olim ventura canebat

Morsenus, stimulante Deo; tabulâque minaci

Terrificisque notis Leo pinxerat. Ite: quid ultra,

Constantine, moras amissâ nectis in Vrbe?

Sceptra iacent: ruit Imperium: fuga sola relicta est.

Carpè fugam, qua parte? cadauera montibus æqua

Obstruxere fotes, aditusque, & strata viarum.

Ciuiibus infelix obsessus & hostibus hæret,

Turpe gemens: mox in voces via facta dolori.

Semita nulla fugæ? sit saltem prona furori;

Sit lacrymis; sit crudeli via peruia morti.

Constantine, tui sunt hæc confinia Regni?

Hæc tua castra? tuæ congesta cadauera gentis.

Hoc misero solium erigitur super ossa suorum,

Seminecesque artus? hæc Regem ferta coronant?

Vt fugiam, calcare meos, mea viscera, ciues

Heu frustra, Fortuna, iubes. Fata aspera rumpam,

Meque meis addam; gressu via nulla fugaci

Si remanet rumpenda, Virùm super ossa iacentum

Nicolaus V.

classem in auxilium mittit:

sed hæc fuit à ventis distra-

cta in penam Gregorum, qui processionem

Spiritus à Filio negantes diuinam banc auram distra-

hebant. Tabula erat à Leone proph-

ticè facta, cellulis distincta quadratis, in quibus series erat Imperat.

usque ad hæc ultimum Constantinum.

Leon. Chien. ubi s.

Tantus numerus caforum fuit, vt nec possent ingredi, nec egredi.

Bzou. annal. c. 17.

Imp. Constantini Palæologi vitam desperatis vox.

Sortis apex miseræ, postremorumque malorum
 Dira coronis ero. Ferte arma; immergite venis,
 Qui superatis adhuc, ciues, ludibria Thracum.
 Sub Mahomete morer vitam dominante pudendam?
 Conditor atque Urbis me, Constantine, videbis
 Ire catenatis mea nunc per compita palmis!
 Nominis hæc magni delebo sanguine labem.
 Fata pati possunt Reges, sortique subesse,
 Non ignominia. Ferte arma; immergite venis.
 Me peterem ferro; prohibent sed iura Tonantis.
 O Socij, vos este pij. Dubitatis? anhelans
 Impius ecce aderit, multa de cæde Tyrannus,
 Pectoraque innumeris scrutabitur obuia telis.
 Sed scrutetur; adhuc non torpet dextera; quamuis
 Torpeat ingenti mens regia pressa dolore.
 Sic decet. In me Byzanti vis desinat omnis;
 Sed robusta magis, dum desinit. Emicat ignis,
 Dum moritur, fumique globo indignatur & ardet.
 Hæc ait; & gladio quærens compendia vitæ,
 Qui superabat adhuc, perrumpit tramite in hostes.
 Tot cessare manus queritur; ferrumque coruscat,
 Vociferans. Acies in me conuertite, Thraces.
 Constantinus hic est. Sceptra assueta, catenas
 Non hæc dextra feret, vincor, quia vincor Olympo
 Insenso Danaüm conatibus. illius armis
 Non Agarenis cedo; Diuisque Deoque
 Inuisi morimur, sed non moriemur inulti.
 Hæc ferus increpitans, & inexpugnabilis ensem
 Euibrat; atque acies pariter diuisus in omnes,
 Hos ferit atque illos: par est tot cædibus vnus:
 Hos premit, & premitur; clypeoq; intorta, retorquet
 Tela: gradum firmat; celeres mox turbinat artus:

Constantini
 Imperatoris
 vltimus in
 bello conatur.

*Custodes ouium
canes cum ve-
naticis exer-
cent odia.*

*Mahometes
Constantinum
inuadit.*

Illudit :

Vulnerat .

Occidit .

*Constantinus,
quãdo per por-
tam S. Roma-
ni Turca ir-
ruerit, obibat
mœnia ipse, &
alij Proceres
inspiciendi cau-
sa. tunc obuiã
facti hostes pu-
gnam commise-
runt, in qua
caput ei præci-
sum est pugna-
ti & seruitu-
tem subire no-
lenti . Auctor
Hist. Polit.
Turcog.*

Agmina mox densata aperit : fugientibus icus
Intutit, & parmâ propugnat pectora, circum
Dum sese rursus glomerant, iaculisque coronant
Non secus in campo si forte lycisca molossum
Spectat sollicitis venantem cursibus apros,
Quotquot ones seruare canes circumspicit, omnes
Excitat ad pugnam bantibus. ocyus olli
Accurrunt, dentesque rotant, seque ore vicissim
Extimulant, numeroque magis, quam robore certat.
Se regit ille oculis, nec segnius instat: in omnes
Objicit huc illuc rictus, seque ipse recedens
Circuit, & tacitis dispensat moribus iras.

Ecce autem, multa dilapsus cæde, Tyrannus
Vt vidit cessare metu, & rarefcere Thraces,
Rege manû turbante animas ad Tartara, telum
Extulit & vocem. Socij, discedite campo:
Inclusistis aprum: satis est: venatica Regi
Gloria debetur, quæ sita indagine longâ
Per montes fera, per saltus, pretiumque laboris
Constantinus ades. Regem Rex vulnerat: artus
Vos venatores discerpite: at omnibus vnum
Nobis pro membris dabitur caput. Erige frontem?
Haud, mē rege, cades: Syria sublimis in hasta
Erectâ ceruice, iterum dominaberis Vrbi.

Impulit his dictis tremefactum protinus agmen
In Regem: simul ipse iræ pallentia flammis
Ora gerens, totâ connixus mole, bipennem,
Dum miser obruitur numero, dimisit in ictus.
Infedit collo vulnus, dubiâque natantes
Luce oculi rubuere Ducis, mortemque minantes
Morte vel in media, donèc diademate terram
Pulsauit, casuque Urbem & se inuoluit eodem

Non

Non fecus annosam motare bipennibus instant
 Certatim agricolæ pinum, regnoque virenti
 Vellere, dum famulis ambitur plurima ramis.
 Dum latus abrumpunt, antiquo robore ad itæus
 Cruda manet, tremulosque tenet quassata lacertos.
 Mordaci tandem ferro perstringitur: inde
 Infigunt lateri cuneos, & vulnera crebris
 Pulsibus ingeminant, queritur sub verberè: vires
 Proiicit indignans, & cædere cæsa minatur;
 Et casura, hosti meditatur pondere casum.
 Denique procumbit cum stirpibus eruta pinus,
 Atque arbuscula trahit secum, reuoluta per agros.
 Dum iacet, agricolæ appropèrant, crinesque comâtes,
 Et caput obruncant, actosque ad sidera ramos.

Abscidit at postquam Mahometes colla securi
 Regia; suffixum lacerum caput exulit hastâ.
 Proh pudor! infando coma formidata Tyranno
 Ponitur, obliquo rorat dum languida rostro,
 Ludibrium vulgi. Titan auerte iugales,
 Atque vias ordire nouas: non amplius Ortum
 Hinc metire, sed Occasum: hæc sint Regna sepulchrû
 Luminis atra tui, non cunæ. Disce ruinas
 Ex hac cæde tuas, Mahometes: aspice vulnus,
 Quo Regem truncas, capitis iactura reuulsi
 Est collo, pensanda tuo. Deus omnia versat;
 Et numquam siccâ Regum mors morte piatur.
 Vtere sorte breui, Dormitant sidera numquam.
 Lauretana magis vigilat sed Diua. cæteruas,
 Christiadam multo potatas sanguine, crudo
 Tu quoque dū friges stomacho, iam digere nostris
 Et vomè virus agris cum regno, milite, vitâ.

*Huius calamitatis aliorum doctrina.
 Post obitum Imperatoris hæc Regio dignior occasu Solis quam ortu.
 Nil ex hoc dicitur Mahomet.*

ITER LAVRETANÆ DOMVS

LIBER XXVIII.

ARGVMENTVM.

Capta Constantinopoli, totius Italiae stragem Turca meditatatur, & S. Cella rapinas. Callistus III. Io: Capistranum & Hunniadem Coruinum ex Hungaria cum exer. in Thracem immittit. Turca Belgradum obsidet. Christiani inter fausta Crucis prodigia se tuentur. Hungaricus miles in vertice turris cum hoste configit, seseque cum illo deturbat in præceps. A Coruino & Capistr. ferro & Cruce pugnatur & vincitur. Turcæ à Turcis occiduntur. Mahometes vulneratur: fugit: desperat. Coruinus in Templo Virg. moritur & triumphat. Post hanc victoriam, ope Virg. Lavretanæ relatam, Orbem totum eius S. Cella fama vagatur. Vltimi Discordiæ conatus.

Turca vsus victoria Italiam exitio destinat. Callistus III. Lauret. Domū tuetur, qua salua, nil timet. Rod. Borgia, & Lep. Milianum cū legatorū Pont. munere copijs præficit. Veniunt ambo cū suo viereque exercitu Lauretum. ibi pacem veni amque d. Deo Deique Parente comprecatur &c. Turf. l. 1. c. 29.

Tertius, & triplici redimitus cyclade Præsul
 Callistus mouet arma: mouet cū Præfule Virgo.
 Hic iubet acciri geminos è stirpe nepotes,
 Munus & allegat belli, Transcribo labori
 Hæc vestro mea sceptrâ, inquit: vos sanguine vestro
 Atque meo, Latio Syrium exturbate latronem.
 Ite: meâ pro Sede animas offerte periclis:
 Sternite Threicios: componite pace Latinos.
 Ante sed angustis Laureti carpere ab hortis,
 Quæ Pietate virent, lauros. Sint omina pugnae,
 Virginis in Laribus Legatio prima salutis
 Extulit è gremio bellum pacemque. Refulsit
 Purpura sic Fabij, dum bella refunderet hosti

Excusâ de nube sinus, vos sanguinis ostro
 Pingite diuini chlamydes, vbi sanguine Numen
 Bella Erebo, & terris accendit sformata Pacis -
 Pontificis Legati alacres mandata faceffunt.
 Vixque Dei tenere fores; cum bellica virtus,
 Et tacita impleuit pectus vox. Ite gemella
 Sidera: raptores, scelerum quos protegit vmbra,
 Candida lux feriet, nostro quam ducitis ore.
 Dirus in extremo Mahometes margine fortis
 Dum sedet; in præceps vos nisu impellite nostro.
 Sic Reges, sic Regna iacent, quibus vnica moles
 Machinaque, vt surgant, fit Regum cæde cruenta
 Ambitio, feritas, & cæca superbia. Ciues
 Haic cessere mei, non sanguis. gutta cruoris
 Miles erit; multæque vno pro milite turma
 Emergent fumante solo, bellumque nouabunt.
 Mè spectante, meam ferro si diruis Urbem;
 Anne Domum, scelerate, meâ, mea munera perdes?
 Ex Oriente tibi victoria fulsit. Amoris
 Hæc Domus est Oriens: Oriens te deuouet vmbri.

His monitis accensî animi, Martisque voluptas
 Permeat innumeras cælesti numine gentes.
 Pannonés in bellum conspirant, Teutones, Hunni,
 Hunniades quos consilio dextrâque gubernat,
 Extimulare acies Pietate astitet & ore,
 Aliger in Templis, pariterque in Martis arena.
 Hunniades Thracum terror, quem semper in armis
 Horribilem sensere Ducem Dominumque subacti.
 Cui pærent si bina parent felicia curtu
 Secula; Byzantum, Solymæaque Regna leuarent
 Colla iugo, manicisque manus. Collega laboris,
 Vox exercituum Domini diuina, tubæque

*In hoc ego sinu
 bellum affero,
 Et pacem? v-
 tris eligitis, v-
 trû placet, su-
 mite. Flor. l. 2.
 c. 6.*

*B. V. ad lega-
 tos intima vox*

*Multi sacrum
 in bellum con-
 spirant.*

*Hunniadis nomē
 apud hostes
 adeo terrificū
 fuit, vt ploran-
 tibus pueris
 matres fami-
 liar taciturni-
 tatem non ali-
 ter imperarēt,
 quam Hunnia-
 dis præsentia
 minitantes. Io:
 Boem. de mor.
 Gent.*

*Io: Capistran^o
 Francisc. po-
 tens verbo, &
 exemplo cum
 Hunniade ar-
 ma mouente
 Crucem gerit,
 & mouet in-
 bellū. ex Tur-
 sell lib. 1. c. 25
 ex A. Brou. c.
 17. & c.*

Aura triumphalis, manus Omnipotentis, amicæ
 Pacis amor, bellicque timor, doctusque ferire
 Voce potens, Virtute, animo, vultuque, Ioannes
 Tela Capistranus capit. at quæ tela? salutis,
 Ut Thraci sit nulla salus. Crux armat inermem,
 Tessera Christiadam; bellantis lancea Pacis;
 Fortior & gladius gladio Gedeonis; honoris
 Eterni stimulus, triplici quem infamia clauo
 Nobilis effinxit; dulce irritamen Amantum.
 Pauperies lorica ducis, cassisque cucullus,
 Cento sagus, frontis demissa modestia crista,
 Contemptus vitæ clypeus, nihil omnia. Tantis
 Sub Ducibus pone arma: fugam meditare pudendâ,
 Hostis amare, polis prius astra, & cardine Mundum,
 Et pelago scopulos, montesque è sedibus omnes,
 Cunctaque subuertes; Pietati iuncta Deoque,
 Dimoueas quam castra loco sic nexa. nec vnquam,
 Christiadam composita animis, testudo fatiscit.
 Scylla vorax tamen ille Orbis, fortisque futura
 Ignarus, iaculis spirans immane cruentis,
 Signa canit rursus. Bellantum millia centum
 Quinquaginta rapit secum. Sub classe fragorus
 Extimuit veniente Sauus, montesque propinquos
 Admonuit sonitu, & turbatis palluit vadis.
 Hungaricis iam Luna plagis Othomanica fulget;
 Attonitæque premunt natos ad pectora matres.
 Aduit Alcides geminus: clauamque Tonantis
 Alter habet; gladiumque alter: Virtute sed vnâ
 Hunniades, humeroque vno, dextrâque Ioannes
 Sustainant belli molem; fortesque Polonos,
 Pannonicasque acies, Germanorumque manipulos
 Festinare iubent, quò turbo, & bellica nubes

Incli-

Inclinant, stragemque parant. Se denique prodit:
 Proscindit fraudum nebulas, atque ingruit Alba.
 Belligeris hæc facta viris, qua parte Triones
 Respicit; atque gelu, viridi nudatur amictu;
 Danubio alluitur, qui sexaginta sub alio
 Flumina complectens, cum murmure fertur in equor.
 At quæ prospectat morientis lumina Solis,
 Errat; & amne Sauus placide, differtinat atua,
 Et nemoris pingit viridantis imagine fluctus.
 In geminos classem Mahometes diuidit amnes.
 Centum Basseus premit indignata carinis
 Terga Sauis, & multo plorat sub remige flumen:
 Danubij reliquis Mahometes nauibus vndas
 Alligat. Hinc lymphis se vectigalibus ire
 Tardius in pelagus miratur, & obruta mole
 Colla dolet fluius, gelidâ lymphatus crynni.
 Arbore centenâ spumare propinqua Ioannes
 Littora dum vidit; superas in bella phalanges
 Ducturus, subit arcanum prope littora Templum.
 Colligit in frontem, geminis pendentia vitris,
 Lina repanda: humeris mox aptat, & explicat: alba
 Mox promissa tegit corpus; nodoque tenaci
 In geminum reuocata latus, crispataque, velum est.
 Ore Sacerdotis quo spes enanigat Orbis,
 Et precibus subit astra. Riget vaga stamina punctim,
 Mentito circum depicta in margine flore,
 A collo in geminas quærens diuortia partes,
 Pendula Zona humeris lapsu descendit honore,
 In geminos diducta pedes, transfuersa sub armo,
 Et premit obiectu turgens ad pectora linum,
 Zona minor lætum decorat partita lacertum,
 Quod cruce ligat iniectâ. toga pensilis vlnas,

*Alba à Septem
 trione Danu-
 bio, ab Occasu
 Sauo alluitur*

*Mahometes
 in duo castra
 exercitum di-
 uisit, alteru
 præter Sauu
 quib⁹ Basseus
 Asia, altera
 præter Danu-
 bium, quibus
 ipse præerat
 se locat. Abr.
 Brou. ad ann.
 1456. c. 17.
 Capistranus
 ante prælium
 in ara prope
 Belgredi fuit
 Albe muros
 Sacrum facit.
 Brounius,
 Sacerdotis sa-
 cra vestes.*

Et duplex fugit ampla latus, quam fila colorant
Dadala, sacrifici venerabile pondus Amoris,

Collectæ.

Protinus armatum circumstant agmina Myrtam.
Linguis turba fauet precibusque; & vota Sacerdos
Ore repræsentat, stygias quo territat umbras

Sacrificat.

Iam facit: attonito iam victima mittitur Axe:
Iam magnū mens alta premit; Superūmq; Parentem
In tertis parit ore Deum, qui paupere lino
Dinitias, Cælum, Superos, se claudit. in auro
Iam redolet sanguis, bibimus quo gaudia; Numen
Æternas quo spargit opes, quo prodigit arcam
Cordis inexhaustam, quo nauigat alma voluptas,
Quo dolor & mœror demergitur, enatat Orbis.

Sidereo Deus è folio sacra verba sequutus,
Ut stetit, obductus niueo velamine ad aram,
Utque Gigas exultauit, Cælumque recludit
Abditus, atque suam retulit sine sanguine mortem;
Extulit hunc manibus, populo spectante, Sacerdos,
Vexillum Fidei, signum immortale salutis.

*Flammæ cele-
stes per aram
volitant: mox
coronant posu-
lis Sacrum au-
dientis, caput.
Ara fit arma
mentarium.*

Vertice adoratur pronò. mox omnis in ignes
Visa migrare domus: circumque, supraque vagantur
Lapsibus innocuis spectantium in fronte fauillæ.

Bellica fit turris, clypeis pendentibus, ara.
Quæ natat in vitro Pallas lucetque, cometes
Thracibus obuerso fit crine; facesque, niuali
Quæ rutilant cerâ, sunt ignea tela. Sacerdos
Pro tunica thoraca gerit, pro frontis amictu

*Crux, quæ erat
in ara euanci-
scit. Triste per
augurium ami-
sa cruce au-
cuniat.*

Cristatam flammis galeam, pro fune legente
Prolixam in nodum tunicam, collo aureus errat
Balteus. Attonitæ spectant dum monstra phalanges,
Intonuere poli: mediâ crux tollitur arâ,
Kripiturque oculis. Pauor exultantia corda,

Lati-

Lætitia fugiente, premit. Victoria Mundi,
 Crux abit, exclamant: vicino vincimur hoste,
 Quæ super impendent, signant incendia flammæ
 Urbis & agrorum. Socij, fugiamus. Euntes
 Voce Capistranus teuocat, qua Numen Olympo
 Duxerat in Cæterem; peragiturque incepta serenus
 Corde magis, quam fronte; licet facientis in ore
 Flumine splendorum lux aurea stagnet. At ecce,
 Pascitur Aligerum dum fruge; tonitrua cælum
 Edidit, & tonitru Titan sine nube sonorum
 Miratus, repressit equos: Sauius omnibus vndis
 Territus Odrysijs quassauit gurgite classes:
 Danubij discussa comis natitauit arundo;
 Turbatumque caput tacitis dum conderet antris,
 Illud in Odrysijs impegit nauibus; & se
 Collifere rates. Animos timor ossaque Thracum
 Frangit, & è toto prorumpit corpore sudor.
 Tela cadunt pharetris; atque incumbentiâ remis
 Brachia lentescunt sine robore, velaque cæcâ
 Tempestate tument. Post fausta tonitrua, rursus
 Crux redit ad mediam, stellis comitantibus, aram.
 Igne decussatum pulchro sed missile telum
 Crux erat. Ignitas hæc litera marginat oras:
 Macie animo: tibi sola feret constantia palmam.
 Dum legit, exardet; vocemque manusque Sacerdos
 Tollit in astra: Sagitta mei, Crux, aurea cordis
 Salue, inquit: mihi fige animam; fige hostibus artus:
 Omne mihi, dilecta, nefas in pectore sicca;
 Atque omnes ardore pio bibe flammea venas.
 Thracibus vre animam, flammis accensa furoris:
 Namque faces odere bonas. hos luce timendâ
 Merge vmbri: trahe sanguineos è cordibus imbres.

*Proclues in
 fugam nuntu
 & auctorita-
 te sistit Capi-
 stranus.*

*Sumente S bo
 siliam Capi-
 strano calum
 intonuit.*

*Tonitru agitâ
 tur flumina,
 hostium clas-
 sis, & animi.*

*Crux ad arâ
 redit.*

*Cum Capistra-
 nus celebraret
 missam ante*

*Belgradum, sa-
 gitta celo de-*

*lapsa in me-
 dio are ante*

*eius oculos ap-
 paruit his au-
 reis literis in-*

*signita: Estq
 constans. Exon
 ad ann 1476.*

*c. 17.
 Crucem salu-
 tat.*

Ceu iaculum, qua cor penetras, acuat^r amore
 Atque furore acies. gemino sic missilis icu
 Cuspide terrificâ Stygij capita atra Draconis
 Figis, & insinuas homini per vulnera vitam.
 Si tua Niliacos populata est umbra penates;
 Contriuit Pharaonis opes; ferrugine Solem,
 Æthera contexit tenebris, & polluit auras;
 Vitrea si foedo violauit flumina tabo;
 Si matrum ferro sobolem distraxit ab vltis;
 Ad sua si viles animas vexilla vocauit;
 Ranarumque acies, culicumque volantia puncta
 Et viuis resonare tubis & prælia ferre
 In Pelusiaci iussit penetralia Regis;
 Nunc arma in Thracum renouata flagella ruinas:
 Hæc eadem si virga, tuæ virtutis imago,
 Strauit Erythreas vndas, frenoque liquenti
 Æquoris indomitas facile compescuit iras:
 Hæc iter Isacidis si per maris antra reclusit
 Naufragijque viam patrias Orientis ad vrbes;
 Mole sed Ægypto stragem fabricauit eâdem,
 Niliacosque dedit Pelago Nilumque vorandum:
 Si telis granidas nubes lapidumque procellâ
 Castra inimica super lethi patefecit in imbres,
 Crux mea perge; Salutis eris Pacisque sagitta;
 In Syriam sed mortis eris. Tu sanguine Thracum
 Infice Danubium: Sæuis ossibus albeat; altas
 Obstupeat superari vndas, exhaustaque membris
 Flumina congestis tetra caligine Lunam
 Obrue Threiciam. tu pugnae robur. Ad arma,
 O Crucis armigeri, læti curramus, ad arma.
 Hostis adest; sed Christus adest. iam mœnia quassat
 Machina muralis; Deus est mihi machina belli.

Obrui-

*In virga my-
 sterium Cru-
 cis agnoscite.
 S. Aug.*

*Vix mare He-
 braeis aperuit,
 & Ægyptios
 demersit. ex c.
 14. & c.*

*Pluuiâ lapidû
 ignitorum ce-
 cidit in Ægy-
 ptios.*

*Sagitta salu-
 tis Domini, &
 sagitta salutis
 contra Syriâ.
 Reg. 4. c. 13.
 Capistranus
 suos horiatur
 ad bellum.*

Obruiamur numero : Christo defendimur vno .
 Vna salus , nullam , nisi ab hoc sperare salutem .
 Interea vada sollicitat pulsata carinis ,
 Descensumque parat , viridi velatus oliuo ,
 Odyssiæ Ductor classis : turmasque feroces ,
 Talibus ipse ferox in prælia vocibus aptat .
 Res iacet extremo , Socij , Romana sub icu ,
 Et Christi probrosa fides , Regnumque Latinum .
 Spes vicis Orientis abiit : subiecta Trioni
 Hic sunt Regna , mea melius subiecta securi . .
 Oceanum cinxere rates , Thracique Profundum
 Iam didicit seruire : vndas quacumque mouemus
 E regione , meis modò iussis vertitur æther .
 Occiduas iam quæro plagas , vt Iuppiter Orbem
 Maximus amplectar . Deerunt si prælia terris ,
 Sidera conuellam caelo , Superosque lacesam .
 Italiæ pupilla , oculos tu denique nostros
 Allicis atque rapis , nostris rapienda sed armis ,
 Inclyta Roma . tuas suspiro sanctus ad aras :
 Ad tua Templâ animus , pietate insignis , anhelat .
 Inde manu iuuat innumeras , sed supplice , gazas ,
 Magnæ Reliquias fidei Mundique subacti ,
 Attrahere in prædam . Picenæ Virginis Ædes
 Hospes adorabo , lapidumque intacta rapinis
 Corda gerens , prædabor opes . Vos , agmina , Regi ,
 Et vobis iter inuictò iam sternite ferro .
 Alba viam vastata aperit . Dum talia iacat ,
 Præsidium Hunniades , in morem turbinis , infert ,
 Disruptâque carmarum compage , per hostes
 Tramitem agit ferro , lociosque ita vocibus infert
 Siccine , magnanimi , Christi pars maxima Regni
 Vnius prædonis erit , qui Solis ab Ortu

*Mabometis
 ad suos adhor
 tatio .*

*Mabometes
 Romam suo
 destinat Im-
 perio .*

*Contemptor
 Dei & Illuſor*

*Hunniades
 per mediæ bo-
 stium classem
 subita vi mil-
 ies infert or-
 bis in præsidio
 Hunniadis co-
 cio .*

Victor,

Victor, in Occasum vergit; Mundique bipennem
 Intentat capiti! Pelago detrudite monstrum,
 Traxit auaritiâ quod Regna, libidine nuptas,
 Pectoribusque animas feritate, animisque salutem,
 Christiadam in cædes enses, ergastula, virgas,
 Vincla fatigauit. stipant infanda Tyrannum
 Supplicia: Impietas, mentem lassata, quiescit
 Pœnarum inuentis; Regique vt seruiat, atrox
 Consulit ingenium Ditis, populumque nocentem,
 Et viuic! pereat, qui stragibus inficit auras,
 Exiit ille hominem: pietas humana quid hosti
 Parcat inhumano? Naturæ prodita iura,
 Vos occisorum Manes, suspiria matrum,
 Natorum gemitus, Solymæ fumantia saxa;
 Funera Byzanti, natitantes sanguine fossæ,
 Polluti thalami, delubra carentia cultu,
 Virginitas violata, fides: pauor Orbis, Olympi
 Gloria, Roma, Deus, vos hæc ad bella requirit;
 Vos seruatores rogat, vltioresque Tyranni.
 Hæc ait, & pugnae sacros inspirat amores.
 Protinus in bellum festinant vela moueri.

*Extensis mani-
 bus in figurâ
 crucis, dū Io-
 sue ferro pu-
 gnabat, fuga-
 uit Moyses
 Amalec. ex lib
 17 exod.*

*Hunniadis na-
 ues simul vni-
 ta classem
 rumpunt hosti-
 le. colliduntur
 naues.*

Lux aderat, sed prima. tubæ sonuere, latusque
 Hunniades dextrum, læuam è regione Ioannes
 Occupat: ille enses, Crucis hic meliora coruscat
 Fulmina. Causa duos eadem sic nexuit olim,
 Relligioque Duces: cruce Moses, Iesus at armis
 Pugnauere Dei certamina. Cornibus hostem
 Barbarus vt vidit pressis procedere; classem
 Ignitis aperire globis, iaculisque laborat.
 Sed coiere magis naues, iunctoque propinquant
 Robore. commissæ tremuerunt; rostraque rostris
 Fixa gemunt. strident impulsu littora circum,

Vici-

Vicinæque calent acies; confunditur ira.
 Primus Christiadam maculauit sanguine fluctus
 Velpius, immiti truncatus acinace Senith.
 Post hunc in Decij collum sonat alta securis.
 Teutonicâ Latio infertus de gente Vifinghus
 Tertius occumbit, corpusque relinquit in vndis.
 Vulnera vulneribus compensant Teutones. Vno
 Saucius in fluvium Sarnarber concidit ictu:
 E rupto fundit Menafis thorace cruorem.
 Lapsantem manibus Calypham dum tollis, Afida;
 Corruis è puppi, surgentis Agenoris ense.
 Te tua quærit Omar, cecidit quæ dextera: relinquit
 Corde trahis, Meloch. maculantur plurima morti
 Corpora Turcarum. Triplici sic vulnere fixa
 Pectora Christiadam referarunt ostia centum;
 Ut vindicta sinum Thracum generosa subiret,
 Extraheretque animas impuro sanguine merfas.
 Insurgunt iuncti studijs, & funera porrant
 Hostibus Odones; validisque excussa lacertis
 Spicula in aduersos iaciunt. Calegus, Ebuzer,
 Fortis Amurates, Aladola, Emosora, Nisar
 E ratibus cecidere omnes pro sanguine venas
 Implent Danubio, multo quem vulnere potant.
 Plurima rumpuntur Parcarum stamina; tela
 Pectora dum rumpunt: velluntur verbere puppes;
 Verberibus voces miscentur, vocibus vnda:
 Vox sonat, vnda fremit; vox vndis, vndaque voci
 Consonat; absorbet querulas cruor vndaque voces.
 Ensis agit strages, non pila sonantia longè:
 Dissita corda odijs, cædis iunguntur amore:
 Pectora pectoribus ferrum conferta reuellit,
 Infertasque manus manibus: morientia mortes

Collatis in
 Danubio si-
 gnis stuuialis
 pugna confertur.
 effertur
 immensus
 utrinque cla-
 mor & crepi-
 tantium fra-
 gore tormen-
 tum Danubi-
 intonat Bon-
 fin. Dec. 3. l. 7.
 & 8.

Corpora, dum pedibus sunt interiecta, morantur.
 Vulnera sed calcant, ut vulnera cominus hosti
 Infigant; liquidoque labant vestigia tabo-
 Corpora corporibus voluntur, telaque telis
 Ipsa suo certant reuoluta cadavera casu:
 Prosterunt prostrata: iterant imbellia bellum;

Absque ictu feriunt deiectaque tela ruentes.
 Desudare suas dubio sub Marte catervas
 Vidit ubi ductor Thracum; nec posse triremes,
 Christiadamque animos fixis proscindere rostris.
 Tunc placuit simulare fugam; retroque recedens;
 Rursus in oppositas maiori robore naues
 Fertur. At impulsu spatium cedere carina
 Odrysisque dedere locum. Balista per auras
 Sic impulsu suo labefactat pondere muros,
 Præciditque arces. audax vis omnia vincit.
 Odrysus vada pertentat, sociosque paratis
 Pontibus exponit. Tunc omnis incenibus ardor
 Bellantum bellique calet. Manet ardua virtus
 Christiadam: Thracumque globus quæ fortior urget
 Desuper euoluit nudis vibrata lacertis
 Saxa facesque. Furit rabies incensa Tyranni
 Moliri que parat, pluteis tutantibus, ima

Ecce autem plenis Basseus in ostia velis
 Per vada tuta Savi naues transmisit, arenam
 Præripit; & muros Albæ violenten adortus
 Quæ defensores rarâ cinxere coronâ
 Concutit, atque aperit. Rapit impetus agmina, versis
 Postibus, & mediâ penitus dominatur in vrbe.
 Non tulit Ernestus iam victos vincere. Centum
 Colligit in pugnam Iuuenes: & numine Diuâ
 Haud dubiam in mortem, dum circumfunditur armis,

Hæniades aperit hostium classem. Infert præsidium. Dum descensionem parat, fit pugna. Mabo metes dolo fugam simulat. mox redit. Ab utrisque itur ad muros: à Christiano, ut tueatur, à Turcis, ut demoliantur. Interim Basseus, dum hi pugnant caeco Marte, per eam orbis partem, ubi rarior erat miles, suos immittit, & inscio suo duce Mabo mete Alba positur. Id. Centum Iuuenes Albani Thracas pelle-re ab vrbe cõ-

In fora Threicijs vadit pauitantiæ turmis .
 Christiadas pudor , audaces victoria Thraces
 Efficit . Ernesti virtus sed vicit ouantes ,
 Atque suo Patriam casu , Mundumque leuauit .

Turris erat, quæ fronte forum complexa, superbū
 Aëre septa caput , prospectu mœnia lato ,
 Atque Albæ spectabat agros . Hanc signifer arcem
 Exuperat , vexilla ferens Calybiſta , daturus
 Signa suis captæ furijs victricibus vrbis .

Cæca furore, aderat nam circum plurima muros
 Turba ; nec in media socios aduerterat vrbe ,
 Rarus vbi miles , fractis excurrere portis .

Vidit vt Ernestus scandentem culmina Thracem,
 Figere & in pinnis Lunaria signa parantem ;

Occupat , & prohibet . Magni fit arena duelli

Turris apex, pugnaeque suæ spectator vterque .

Stant nexi implicitique : coercita perfurit ira .

Cominus Odryſio fit pondus inutile telum ;

Nudus & Albano gladius descendere in ictus

Abductâ nequit arte manu . Duo fulmina turrim

Visa ferire , suis armata & concita flammis .

Martem ineunt animis , & inexpugnabile pectus

Fit telum : galeas allidunt , scutaque scutis ,

Tempora temporibus . thorax thoracibus ictus ,

Et caput impactum capiti , frons faucia fronte ,

Atque manus pulsæ manibus sunt arma furoris .

Submouet Ernestus Thracis vexilla : sed ille

Erigit . hic lacerat : ruit alter : & alter in auras

Signa mouet ; remouetque alter ; distorquet , & vltro

Se super immittit , proiectus corpore toto .

Deiectum Chalybiſta premit , versatque , trahitque

Irritus , & vellit pressis insignia palmis .

*Turra turrim
 subit, vt ibi ve
 xillum figat,
 & suos inui
 tet nondum
 ingressos Hæc
 sequitur Hun
 garus, &
 quia extorque
 re vexillum
 non potest, post
 confictum se
 cum illo proy
 cit è turri.
 Henr. Sedul.
 apud Bzo. an.
 1456.*

*Christiani mi
bris suum, &
hostis casum
meditantis in
sua vox.*

In pugnam redit Ernestus, meliorque iuuentâ :
Quando, inquit, non arma iuuant, armabimur hoste,
Tu mihi fulmen eris sublimi è turre caducum :
Mole tuâ te vibro : necem iragemque volutus
Ipse tibi tecum defer, conellere signa
Si nequeo, mortis nexu sociabimur ambo,
Victoresque simul, victique æquabimus arma.
Te pro vexillo videat pendere Tyrannus,
Et ruere Odrysiæ signum fatale ruinæ.
I. sequor. ipsa mihi sunt funera mollia ; casu
Si premote nostro, dum detrudaris ad vmbas,
Tundere fronte solum, sed sidera tangere famâ
Sic iuuat. Alma Fides, pro qua deturbor, in altum
Tolle animum, dum corpus humo proflernitur imâ.

*Thracem am-
plexus in api-
cem turris
ascendit, ut
inde se cū ho-
ste deturbet.*

Hæc ait; & Thracem validis innexuit vlnis :
In nodum latus arripuit, siccumque cruore
Elidens guttur, manibusque & pectore inhærens,
Stat dubius, qua parte cadat. formidat, & audet ;
Angitur, atque angit ; duro sub pondere anhelat
Intrepidus, trepidusque : & atroci turbidus ore,
Viribus obluçtans, in culminis ardua surgit.
Efferus immani cœpto, nodoque tenaci
Implicitus Chalybista, sinus obliquat, & vrget ;
Pectoris appulsu ferit implacidissimus hostem,
Et labyrinthæas vanis assultibus vlnas
Nititur extricare ferox. Iouis aliget anguem,
In sua non aliter se spiris membra plicantem,
Pertrahit in montes ; humectantemque veneno
Lethifero pennas, rabido tamen ore fatigat.

*Turca querit
se ab hoste fru-
stra exsolue-
re.*

Iam summo turris feruebat margine pugna ;
Cum subiecta oculos Ernestus in agmina voluens,
Triste rubens, fremuit, dixitque nouissima verba :

Ex te quam duxi, voueo tibi, Patria, vitam;
 Sed tibi Christe animā: hoc saltu subsultet in astra.
 Hæc fatus, Thracemque tenens, extremaque in ausus
 Robora deducens, turri se iactat ab alta,
 Et ruit in præceps Thracum super arma, suumque
 Portat onus, lethoque suo se perdit, & hostem.
 Ast allisa licet fracto sint ossa cerebro,
 Lucteturque animus vicinā morte; tenorem
 Seruat adhuc, moriensque mori non creditus, atro
 Territat Odrysios vultu, spiratque timores:
 Durat adhuc rabies; nec te, Calybiſta, cruento
 Deferit amplexu; tibi stragem stratus inhalat;
 Et gaudet periſſe tuo de funere victum.

Æmula in Albanas descendit gloria turmas
 Militis è casu: sed Thracis cæde iacentis
 Thracia vis iacuit. Sic vortice flamma rapaci,
 Ignitisque voluta globis, Boreaue sonanti,
 Dum picco circumſtridens volat horrida fumo,
 Et pascit populata domum; si fortè ruinam
 Tecta ferunt super acta Notis incendia, vires
 Amittunt, lapidumque sedent sub mole sepulta,
 Robore victa suo, fastu, pasluque nocenti.

Cordibus vt iuuenum furor additus, agmē ab vrbe
 Pellunt Odrysium, captum formidine turpi,
 Quam Deus immisit, venis animisque furentem
 Dum redit ad muros, vexillaque sponte relinquit,
 Militiæque notas, Othomanosque abijcit arcus,
 Spicula dum ponit, iaculisque silentibus, vrget,
 Qua data porta, fugam; quatiunt qui mœnia, Thraces
 Currere laxatis ciues terroris habenis.
 In loca tuta putant, tectis atque vrbe relicta,
 Et vitam, Patriæ præferre labantis amori.

*Christi miles
 se ab arce
 cum hoste de-
 turbat.*

*Ex hoc euen-
 tu additi ani-
 mi Albanis,
 Turcis verò
 timor.
 Ignis sæpè ex-
 tinguitur do-
 mus ruina.*

*Turca ab vr-
 be fugantur.
 Turca, qui cū
 Mabomese
 muros oppu-
 gnabāt, nescij
 ex alia muro-
 rum parte a
 Bassei milite
 urbem occupa-
 tam, eumdeq;
 abiectis Otho-
 manica mili-
 tia notis pani-
 co terrore fu-
 gari, putās ef-
 se non sociorū
 sed hostium fu-
 gā, suosq; signa
 ri sequuntur
 armis, et truci-
 dant.*

Soluitur obsidio : vertentem terga per agros
 Thrax Thracem insequitur stricto, sed nescius, ense.
 Dum currunt, stimulos Mahometes vocibus addit.
 Fudimus è caueis lepores : vos, figite ferro ;
 Mox reduces vastate domos . Fuit Alba; fuere
 Christiadae : iam Roma suo cum Principe casu
 Palpitat extremo : Thracum tenet omnia virtus .
 Hæc fatur ; propiorque suam premit impete pubem
 Inscius , & falsâ delusus imagine rerum ,
 Numinis ad lusum, Reges & Regna mouentis .

*Danubij ripas
 dum fuga tenens, lapidantur
 a socijs . excussis galeis
 deteguntur : agnoscuntur
 sed frustra ; nam caeco
 furore rapti se in undas
 prociunt .*
 Poe.

Transfuga Danubij postquam peruenit ad oras
 Turba; nec in fluuium potis est, nec tendere contra,
 Nec rursus dare terga fugæ ; stetit aspera vultu .
 Acrius hoc Thraces incumbere . Pergite, clamant,
 Pergite . iam liquidis vos mœnibus vnda tuetur :
 Hoc vallo septos non vltra inuadimus : vna,
 Vna fuit vobis hæc semita tuta salutis .
 Hæc super, iniiciunt saxa vndique, & vndique tela ;
 Saxaque discutiunt galeas . Socia agmina cernunt ;
 Attonitique hærent . Sed adhuc stimulante furore
 Cæca phalanx rapitur, cui Numinis ira timorem
 Incutit . Illa necem probro, fluuiumque catenis
 Anteferens, saltu præceps se in fluminis vndas,
 In mortem dedit indignans; atque inde paludes
 Concidit in Stygias . Excussio mœsta veterno,
 Turba sequax stetit ante vndas, frustra que requirit
 Flumine demersos . Vlulatu littora complet :
 Infremit, horrendumque gemit, gemituque dolorem
 Vulnerat . In medias vel se iactare procellas ;
 Vel ferro parat ire suos crudelis in artus .
 Sed prohibet remouetque manus à cæde Tyrannus,
 Abruptumque iubet reuocari ad mœnia bellum .

*Deprehenso errore
 Mahometis lætus,
 & rabies .*

Christiadae fugisse rati per devia Thraces,
 Quos implorant Superum cœlestibus armis,
 Postibus erumpunt alacres, desertaque castra
 Diripiunt: mox immittunt incendia classi,
 Quæ castris adiuncta latet, raroque quiescit
 Præsidio malè tuta. Faces virgulta vorantes
 Coniiciunt: est flamma foros; illapsaque pestis,
 Aligerum gliscit pennis agitata Notisque
 Transtra per & remos. pendentia vela recumbunt
 In cineres, malusque flagrat: calet omnibus undis
 Danubius, pelagique minor se fluctibus abdit.
 Cum tædis repetunt hostilia castra: fauillis
 Pabula, quæ prædæ superant, tentoria præbent:
 Ferrea, quæ spectant urbem, tormenta retorquent,
 Atque ora in Thraces vertunt, spirantia mortes.

Sænior ecce autem, focijs in flumine merfis,
 Et sparsis audaces vlturus sanguine fluctus,
 Dum redit Odrysius ductor, pugnamque reposcit;
 Aspicit è castris fumosa volumina noctem,
 Et nigras medio nebulas offundere Soli.

Horret, & accelerat. Lauro redimita virenti,
 Fulminis in morem, de nube coruscat & ardet,
 Obtutusque ferit Crux murice rubra cruoris.
 Palluit aspectu Mahometes; telaque vibrans,
 Iurgique in cælum: Proh nostris inuida palmis,
 Sidera! victores an vincimur? unde repente
 Hæc cælum caligo tegit? num dedecus ingens
 Christiadam refugo Sol lumine fugit? at umbris
 Cur inferta micat mortis crux impia signum?
 An bis victa rubet, victi crux lancea Christi,
 Atque suo gentisque suæ dum funere luget,
 Nubibus induitur? Sed caligante latentem

*Albani disce-
 dere Turcas
 à murorum
 oppugnatione
 dum vident,
 diuina vi fu-
 gatos credunt,
 egrediuntur ab
 urbe, coram ca-
 stris diripiunt:
 incendunt, &
 mirabilia tor-
 menta in ho-
 stem, si rursus
 audeat accede-
 re, versant, &
 armant.*

*Mahometes
 redit ad mu-
 ros.*

*Globos fumid
 vides attollis,
 & in medio
 fumo coronan-
 tæ lauro Cym-
 cem signum vi-
 ctorie per Cru-
 cem, & Lau-
 retana Virg.
 apertè repor-
 tanda. Ps.
 Furit in Cru-
 cem,*

Eripiam te nube. Arcu iace tela, fatelles :
 Sit scopus illa sagittarum : cadat inde, terenda

*Turca tela
 iaciunt in cru-
 cem, sed in il-
 los retorquen-
 tur.*

Odrysijs iterum pedibus . Sic ille . Pharetris
 Spicula depromunt Thraces, & in ardua torquent
 Signa . Sed in Lunam Crux illicò versa cruentam,
 Spicula fixa refert, nigrum stillantia tabum .

*Timeant fera-
 le omen.*

Incubat hinc pauidis rursus legionibus horror .
 Primus Ebubezer : Nostris heu vincimur armis ,
 Clamat , & Odrysijs Othomanica Luna sagittis
 Impetitur , nostroque rubet maculata cruore .
 Sparsumus in fluium Socios: nunc tela moramur
 Nostra : quid vlteriùs , fatalia monstra , paratis ?

*Dux timorem
 dissimulat.*

Dissimulat tamen ista furor Ductoris , & æstus
 Comprimit occultos animi . Mahomete quis, inquit,
 Castra mouente, paucor? mecum, pars prima triphi,
 Non timuisse . hosti vestrum differte timorem .

*Iterum muris
 propinquat.
 Mahometes
 ad munitiones
 redit, & eas a
 Coruino occu-
 patas reperit.
 cum recuperã
 di gratia præ-
 lium iustaura
 ret, obuersas
 in se machi-
 nat reperit, a
 quibus c. So-
 cius ledentur.
 Bonfin. apud
 B. l. v. ann. 17.*

Infera cum superis concurrant, terraque, & æther,
 Indomitumque caput Rheni, Pactolus, & Albis,
 Vistulaque effundant acies, concurrat Iberus ;
 Non vacet vlla manus; consumat fulmina cælum ;
 Si viuo, vinco . Dixit, calcarque timori .
 Addidit . Albani castris hostilibus astant .
 Quique precabantur fœdus, dubijsque salutem
 Et requiem rebus, dexteras conferte parati,
 Expectant, Thracemque volunt, & fata minantur .
 Hostis adest: fremuere omnes: tormenta que in hoste
 Hostica displodunt, stridentque volantibus aura
 Ignibus atque globis; equitesque, ducesq; proteruis
 Occumbunt flammis . Vlutant turbata tumultu
 Agmina: confusus Mahometus imagine belli,
 Turbidus insanit: frons mixtas ignibus iras
 Euomit in cassum; stridorque, cruorque cadentum,

Atque suis armata armis, securaque castris
 Mors rapit in rabiem. Palantes vndique turmas
 Significat dum stare manu, & discrimine cæco
 Circumflectit equum; tormento missile fulmen
 Euolat ærato; flammâque sonoque globoque
 Aurigante, metum portat, vulnusque Tyranno.
 Ictus at erravit; peteret cum corda, lacerto
 Hæsit, & excussit, dextrâ indignante, sagittam.

I nunc: signa feri Crucis inuiolata: phalanges
 Tela vibrare iube: vicisti? perfide, campo
 Cede. cruenta tuis Othomanica luna sagittis
 Iam rubet, & Superûm tibi pallida nunciat iras.
 Viribus humanis sic freta superbia vincit.
 Ille pudore oculos voluens, frendensque dolore,
 Præcipitem detorquet equum, Soloque recedens
 Armigero comitante, casâ, qui vicerat vrbes,
 Subsedit parvâ victus; secumque volutans
 Euentus belli, tacito iactatur ab æstu,
 Et secum his dictis pugnat, securus ab hoste.

Quò trahitis fera fata? sequor; sed fortè sequentem
 Ah pigeat traxisse. Leo non vincitur vno
 Vlnere: vel phætras si consumatis & arcus,
 Numina iniqua, vsûm bellî, non bella remittam?

Ducere si nequeo Thraces in prælia; Manes
 Eductasque Erebi ducam penètralibus Umbrâs.
 Quid loqueris vesane furor? quæ bella geremus,
 Prælia si victi fugimus; regnator & Orbis
 Exiguâ si rupe latet? Quò turba meorum?
 Quòue Duces abiere mei? quis vulnera lymphis
 Abluit? Augusto, sic Regum in sanguine vires,
 Cuspидis atque aciem tentas, Fortuna? rotamur
 Sic magni cum plebe Duces? Perge, improba, perge!

Pestore factum sub papilla in castra pedes retulisse memorat. Corvinus missionibus putatus eas incidit. Ad Sauit cum M. abome res respirasset aiunt propinari sibi venenit iussisse. Idē ib.

Desperati sub rupe vox.

Ferunt nunquam postea eius cladis meminisse, quin mentum barbaramq; demulcēs quassatusque caput ei diei maledixit, qua pugnā ad Albanos feruit. Io. Breuius de smor. gens. c. 8. Coruinus belli labore defatigatus in febrim incidit, quā paucis diebus absumptus est. Bonfin. apud Bion ubi sup. Pius Hannia dicit triūphus. Christ^{us} in Cruce ante Matrē de morte triūphauit, et pacis Angelorū inter lacrymas. Hunniades in templo Virg. & amplectens Capistr. crucē, qua victor fuerat, de morte triumphat dulces amicum inter lacrymas.

Indomitā ceruice cadam . licet eruta rupes
 Me premat hęc , feriar , non vincar . solus , & exul ,
 Non exul , non solus ero . mea signa sequentur
 Et furor & rabies . Mahometi militat ipse ,
 Ipse sibi miles , Mahometes , ductor & hostis .
 Hęc agitans discerpebat ferus vngue capillos ,
 Promissamque genis barbam , Superitque , sibique
 Dira precabatur ; Numenque , animamque peroso
 Vnica vindictā spes importuna placebat .

Te quoque magnanimis bellorum exercitę curis
 Tędia ceperunt vitę meliora ; Deique ,
 Hunniades , te cepit amor . Non pompa triumphi ,
 Non Mundi plausus , Regni non dona Latini
 Alliciunt : raperis melioris imagine Regni .
 Milite dimisso , cęlestia colligis arma ,
 Militiamque animi , suspiria , vota : laboris
 Pro mercede dari tibi , quem defendis , Olympum
 Poscis ; & audiris . Te lethi nuncius ardor
 Occupat , & cęli maiores excitat ignes .
 Sensit vbi mortis vestigia : protinus , inquit ,
 Virginis in Templo , famuli , componite corpus .
 Hęc erit Hunniadis victoris pompa ; sub illa
 Fronte mori , qua vita fluit , quęue ętheris iris ,
 Atque triumphalis , pueri fuit arcus Amoris .

Stellarum , Superi , dimoto cardine , postes
 Pandite nunc ; speciemque noui spectate triumphi .
 Sic decet : hęc Pietas dat munera . Numinis olim
 In Cruce talis erat victā de morte triumphus :
 Scilicet hoc thalamo , męllęque ante ora Parentis ,
 Pacis & Aligeros inter , fera fata gementes ,
 Occidit . Hunniades moriturus lumina Matrę
 Sic quoque Virginę quęrit : Crucis arma reposcit

In

In Turcas vibrata; sui nunc pramia belli.

Elatus Natorum vlnis dextrâque Ioannis,
Quo comitante manum felicibus intulit ausis,
Templa subit: procumbit humi; complexus & aram
Virginis exoluit voces; mox pectore vitam.

Diuâ, Ducem famulumque tuum, quia vicit, ouanti
Stringe sinu: tege me dextrâ, quàm corpore, & armis
Thracis ab insidijs texi. manet vltima belli

Alea, victores Orbis qua sæpè pudendo
Occubuere obitu. Nil vicit, quisquis agone
Victus ab extremo, Ditis descendit ad umbras.

Fine coronantur mortalia: fertaque fronte
Sæpè soluta cadunt; hæc si non vltima nodat,
Æternoque ligat filo irreuocabilis hora.

Ciuitica quid prodest seruato milite quercus,
Si te non serues? si laurus, quercus, oliua
Aret, & in Stygijs crepitat cinefacta fauillis.

Pugnati: vici, victo sed Thrace, trementem
Iudicis æterni dubio certamine terror,

Vitæ amor inuadunt, mors, Tartara, cura Futuri,
Quò fugiam? tu, Mater, eris fugientis asyllum.

Sæpè tuis vici auspicijs: nunc denique vincam.

Audeo. quis lethi sudor lauat ora propinqui,
Sordeo dum venis Thracum? siccare: quid imbre

Alluis infausto vultum, quem Diuâ serenat?

Audeo. Virgo iubet. scelus est sub Virgine mortē,
Iratique Dei flammâs, vultumque timere.

Virgo, tibi vixi: morior tibi. Viuite, Nati,

Olli vos etiam, mea posthuma gloria: ferrum
Stringite in Odrysijs pro Virgine. quæritis ignes

In sacra belligeros si prælia; ducite ab vrna,

Quæ nostros condet cineres, hoc igne calentes.

*Aderant mo-
rituro filij La-
dilaus, &
Matthias. Ca-
pistranus à
latere num-
quam discessit
Ibidem.
B. V. se com-
mendat.*

*Varij Coniunã
affectus in
morte timore
præsertim
amoris, & spei*

*Se animat
spe.*

Si durat post fata labor, sedesque quietas
 Sollicitare potest; hæc belli cura sequetur
 Me post fata. Nequit procedere longiùs? at vos
 Corporis ò Nati heredes, animæque paternæ,
 Crescite in exitium Thracum. sic ipse meorum
 Pugnabo manibus: vincam virtutibus hostem;
 Transcurretque meam vis & victoria prolem.
 Vnum, quòd superest, comes ò dilecte laborum,
 Dux, miles, potiorque mei te, causa triumphi,
 Alloquor extremum, Thraci crucis ense Ioannes
 Terribilis. Sine te in bellis, si laurea fronti
 Nulla caduca fuit; sine te nunc altera pacis,
 Quam spero, æternæ non vernet adorea. Notam
 Tolle Crucem, dum circumstat me turba timorum;
 Quæque fugat Thraces, fera castra fugabit Auerni,
 Docta Tytannorum pessundare colla. cruenti
 Da labris libare Dei victricia Mundi
 Vulnera, vos cordi, vos cunctis imprimò membris.
 Ductorem sine cæde mori, sine vulnere, turpe est.
 Vulneribus moriar Christi, si vulnere desunt
 Nostra. Valete mei securi funere ciues:
 Terra vale: tuba victorem iam poscit Olympo.
 Hæc fatus; pressusque solo, super ardua gressus
 Astra triumphales verret, cæloque potitus,
 Addetur superis ingens Heroibus Heros.
 Hinc noua Laureti volitabit fama per Orbem,
 Virgo vbi belligerans patriâ de Sede phalanges
 Attriuuit Pharias, Laurumque virere triumphi
 Iussit, qua terras tegetur felicibus umbris
 Iungens armatam Paci Victoria dextram.
 Hinc fiet Lauretanam concursus ad Urbem
 Finibus extremis, vario quos aspicit ore

Eius verba sunt apud B. fin. vbi supra. Capistranus Crucem moriturus poscit, & osculatur. Idem Bonif. Stratus erat in Templo ante aram Beate Virg. Id. Hæc victoria in quâ 60 m. Turcarum rucidata sũt 24 continuatis horis prælio durante multisq. cadentibus sine vulnere, ipso-rum hostium confessione diuinitus relata est, & B. Virgini Lauri cuius auspicijs cepta est, à Chri- stianis fuit adscripta. De hac Ioa. Boem. & alij m.

Sol oriens, moriensque. Fluentibus undique turbis
 Non sat erunt vrbes; non subdita montibus arua,
 Non nemora & valles: omnes tamen hospita gentes
 Virgo sinu capiet. Tunc horrida bella silebunt;
 Vel dubio tantum frendent, pauidoque susurro.

Post leue ceu murmur, diffracto carcere nubis,
 Fulmen agit volucres inopina in vulnera pennas;
 Haud aliter succensa nouis incendia bellis,
 Quæ patet Orbis, erunt. Conabitur vltima fato
 Proxima postremo Discordia. Viscera flammis
 Sic sua quæ pascit fax cerea, languet inerti
 Dum moritura rogo, fugitiuum turbinat ignem;
 Et crescit, dum decrescit, fit prodiga lucis,
 Dum fumum vibrat extremum, sepelitque nitorem
 Nube suâ, moriens. Mutina atque Insubria fluctus
 Eridani furij incendunt: Gallia ciues
 Ciuibus opponet, sibi se. mox Alpibus iras
 Egeret in campos Italiam, fata florida pacis.
 Flandria perpetuo bellorum agitabitur æstu,
 In medio malè tuta mari. succumbere Marti
 Inuictos subiget belli fortuna Polonos;
 Obsidione fatigabit dum Moschua muros,
 Odrysusque furor; dum seditionibus vrbes.
 Classe Suecorum trepidant, telisque Scytharum.
 In Cretæ Phlegethon sua flumina voluet arenas.
 Adriacum lue Threiciâ quò polluat æquor.
 Ebria Regnantum scelerata Britannia venis,
 Quod calcat, dabit infido diadema Tyranno,
 Quod rursus rapiat, malè fida, Hispania motu
 Heu Mundi concussa tremet: tremet India rostris
 Hollandis impulsa: rates dum remige Dite
 Vrget auarities, regnique immensa cupido.

ITER

*Hæc ViFloria
 S. Maria Lau
 retanz nomen
 toto pinè Chri
 stiano Orbe
 propagauit.*

*Turf in list.
 Laur.*

*Vltimâ bella
 vltimique Di
 scordia cona
 tus ante par
 tam sub Ale
 xandro VII.
 pacem.*

*Anglia occiso
 Rege creat
 Craunuelen
 in Regem.*

ITER LAVRETANÆ DOMVS

LIBER XXIX.

ARGVMENTVM.

Fuere vicina pacis indicia: Reditus in Urbem Card. Antonij Barb. S. Domus protectoris: Inter huius nepotem, & Pontificis neptem nuptia: Electio Ferdinandi IV. in Regem Romanorum: Eiusdem mors beneficio Lavretana Domus calo fausta, Hæresi fatalis: Sinarum Reginae ad Fidem conuersio. Posthæc Discordia à Michuèle penitus profligatur. Pacifer Socios itineris remuneratur. Denique S. Domus in Laureti monte defigitur, ubi nunc est, eritque semper, ut speratur.

Post varios fluctus, disrupaque viscera Mundi,
Denique disrumpet rabie Discordia pectus,
Victaque tempestas cadet omnis ferrea, Ponto
Fausta procelloso cum sidera collucebunt
Septimi Alexandri; fixoque in litore trunco
Fluminibus cum Quercus erit furialibus agger.
Plaudite: Pamphiliæ succedet Quercus oliuæ.
Grande sequituræ Pacis, domitique trophæum
Martis erit Quercus: Pax Quercu Serta parabit,
Tranquillumque teget folijs vetricibus Orbem.
Hæc sub Alexandro Romæ Regina sedebit,
Atque catenatum premet imperiosa Gradium,
Sideribus præcincta comas, atque iridis arcu.
Illius ad folium lauro redimita virenti
Oscula libabunt Dominae Regna omnia Pacis.

Hæc

*Omina futu-
re pacis, &
causæ insignia
Alexandri
ÆII gentili-
tia.*

Hæc folio surgens amplexibus illa ligabit,
 Qui libertatem iucunda in fœdera soluunt.
 Libera tunc Roma in Templû, Mundusq; migrabit:
 Arma tegent Pacem: Pax bellica seruiet armis.
 Magnus Alexander ferro dum proruit Orbem,
 Et pacem ferro lacerat crudelis eodem,
 Obuius è Solyma pacata in cyclade Mysta
 Vicit Alexandrum, pacisque infudit amorem.
 Maior Alexander Magno tunc bella Sacerdos
 Vincet, & ense sacro maetabit fortior iram.
 Abijciet Bellona flagrum: Mars proteret hastam:
 Nullus erit gladius, nisi quem non territa vibrat
 Pacis amans Astræa: fremet frustra que reposit
 Martis equus campum. Gladio quæ pugnat acuto,
 Atque animæ ferit vna fibras Facundia Verbi,
 Paciferam positis armis agitabit Oliuam.
 Dum Pax regnabit; quassato condita Mundo,
 Eumenidum lacrymis Discordia sparsa iacebit.
 Præfica erit laceris Rabies vesana capillis,
 Sandapila & diri curator funeris Orcus.
 Purpureum velamen erit super atra iacentis
 Membra cruor regum, bellorum incendia, tædæ;
 Ut consumpta perit, quæ lucet tæda sepulchris
 Igne vorata suo, seruit morituraque morti;
 sic extincta suo Discordia concidet igne.

*P. Oliua Apo-
 stolicus Con-
 cionator.*

Fortunata dies! irim de nube serenâ
 Cui Cælum pariet diuini Solis ab ore,
 Imbribus exactis, properis argentea bigis
 Antiquos ordine dies, radiisque retexe
 Aurea secla nouis, factis dimensa decoris.
 Te vocat vndarum magnis stridoribus æquor,
 Tyrrhenû, Adriacum, quod supra, atque alluit infra.

Lusia-

Lusadæ , Latium , Germania , Gallia , toto
 Oceano exultans Hispania , totaque bellis
 Dilacerata diu generosa Polonia , pacis
 Nomen amant , hoc omnia nomine respirabunt ,

Ante tamen pacis dabit argumenta propinquæ ,
 Pamphiliâ quæ descendet de turre Columba ,
 Atque suam Fabij cum Quercu iunget oliuam .
 Nam dum Pamphilio senium curæque vigorem
 Mutabûnt , membrisque cruor visque omnis hebescet ;
 Accipiet regnaturi mox Principis omen
 Virginis è Templo , dederat cui nomina Quercus ,
 Ille , ubi Virgineæ venerabitur Arboris aram ,
 Hauriet insolitam sacro de robore robur ;
 Vaticinulque , mouente Deo , ventura docebit .
 Virgo , Fabi , tibi Regna parat : tua Quercus Oliuæ
 Succedet nostræ . Quæ sustinet icona Quercus
 Atque meas renouat vires , tibi robora subdet ,
 Prælia quò rumpas . Post hæc exordia pacis
 Ille domi ponet celebrans connubia Neptis ,
 Et socias sibi iunget apes , vt sædere in vnam
 Conspirent Quercum , tenuesque ex arbore cellas
 Mellaque distendant . Nuptis paranympus amoris
 Flos ostris Franciscus erit , cui regnat honestâ
 Fronte pudor , pietasque animo , sapientia mente ,
 Pectoreque iniucto patientia , nescia frangi ,
 Et scelèrum impatiens . Aderit tunc redditus Vrbi
 Pontificum splendor , Charitum flos , gratia Regum ,
 Atque reflorescens antiquæ gloria Romæ ,
 Ex vno cum foeta sinu fera fulmina belli ,
 Diuitias , pacem , ferrum euoluebat & aurum ,
 Hæretis ? titulis , tacito vel nomine , claret ,
 Romanis maior fastis , Antonius , armis

*Franciscus
 Card. Barberi
 nus .*

*Antonius
 Card. Barberi
 nus .*

Et pietate potens, multis Heroibus vnus
 Grandior: in Latium, domitâ cernice, Leones
 Quem non magnanimi ducent; amor ipse Quiritum,
 Ipsa feret, patiens quæ tendit in ardua, virtus;
 Magni quæq; animi est animus; quæ poscit honores,
 Ne iaceat probitas, opibusque æraria complet,
 Pleniùs vt iaciat. Redeuntem hunc Roma, triumphi
 Non curru, sed corde feret: non flore coronas,
 Collibus at septem finget, quibus illa superbit,
 In cunctas dominata plagas. Curuabit Atlanti
 Illa suo Montes: etiam se subdet, Olympo
 Quæ tantum inclinata caput submittit, & Orbem
 Curuat ad obsequium: Cæli vix attrahet auras
 Aufonij Princeps; cum Romæ Roma reuulsa,
 Mœnibus erumpens, lacrymas, ciuesque profunder
 Illius ante pedes. Plausu vectante, per Urbem
 Incedet; reddetque suæ sua lumina Genti,
 In Gallos dispersa diu. Vestigia Solis,
 Dum graditur, calcare putes, qui dona reuisit
 Et renouat, dum luce vias, & munere signat.
 Hic ædes, & Tempia videt; quæ vestijt auro:
 Inde graues argento aras: hic igne plateas
 Quæ festo micuere; inopumque hic agmina, quondâ
 Fulta opibus. Strépitum populi, studiūque fauentū
 Omnibus attonitus Tyberis mirabitur vndis.
 Plebs & Nobilitas ab amore mouebitur vno,
 Lætitiâque fremet simili. Sic Nilus arenas
 Indignatus, in antiquos dum voluitur agros,
 Munificusque vndâ reuehit resfluente Canopi
 Fortunam; plaudunt ciues, fluiumque saltant:
 Murmure conspirant populi fluctusque secundo;
 Et reducem crispant lætis clamoribus amnem.

*Antonij præci-
 pua virtutes,
 fortitudo, libe-
 ralitas, & ma-
 gnanimitas.*

*Antonio è Gal-
 lia redeuntis
 Roma plau-
 dit.*

Dominante Ille tumet, terramque beat; cum Sirius agmen
Canicula crescit Nilus calidis eius vaporibus exortatus. ex Luc. Plin. & alijs. Excitat undarum calido super arua vapore.
 Non secus Antoni pretiosa fluenta lacescit
Lauretana Domus plausus Anienij Principis in adueni, cuius ille Patronus erat. Diluuium moturus amor, dum crescit in ignes,
 Et fremitu excipitur raptæ cum flumine gentis.
 Laureti tunc alta Domus, de vertice collis
 Principis ora videns regnis obiecta propinquis,
 Et Ligeri Tybrim lugente agitare sonoras
 In plausus venientis aquas, sua fumida risu
 Saxa colorabit; plausu vocalia reddet.
 Quæ mora, clamabit? te Gallica regna morantur,
 Qui me consilij, & mentis mole tueris?
 Patronum legisse meum quid profuit; Alpes
 Si transiectus, & Italiae confinia, rupes,
 Arua aliena rigas auro, vultuque serenas;
 Romanique decus Regni, gentisque togatæ
 Vnâ fronte refers, par est quæ pluribus vna
Romans Curia cum Pontificibus propter Romæ tu multus diu nobili exilio regnavit in Gallia. Regibus & populis? Vidit iam Gallia Romam,
 Et vidisse semel satis est, dum nobilis exul
 In Pyreneos sua septem culmina montes
 Verterat, exilio latè spatiosa superbo,
 Nominis atque nouum referans fugitiua Theatrum.
 Te seruatorem nunc illa reposcit, ab armis
 Quæ defensa tuis, & mē tunc auspice victrix,
 Tē gaudet præsentē frui. nunc illa quadrigis
 Exultat, gaudetque tuo floretcere cultu,
 Doctrinas qui luce novas, atque alluis auro.
 Te mihi, te Romæ, Princeps, largire parumper,
 Fertilis ingenio atque manu: noua fundere dona,
 Addere teque super donis mē discere magistrâ,
 Pauperie quæ diues, opes, atque Æthera fundo,
 Largior atque Deum. Collo pendere Columbam,

Quæ

Aspiciam, Patris & Nati quæ pectore pendet,
 Infinita agitans niueis incendia pennis.
 Hæc me bulla refert. volucris quæ nidus Amoris
 Concepi niueo flammæ ex ore Columbæ,
 Hoc Equitem formo donatum munere: dignum
 Hoc probo militiâ Superûm; si seminat ignes
 Prodigus in miseros, pietatis largus & auri.
 Hæc animata olim referet Domus hospite Verbo.
 Nec tua Roma silet. Nunc, inquit, Principis ostro
 Roma triumpho iterû, chlamydèq; atq; ora coloro.
 En redijt Princeps, mea cura, Parentis imago,
 Romulidumque decus, sequitur quæ Gloria, Virtus
 Cui vallat generosa latus, cui gratia seruit,
 Cuius felici compleuit nomine Fama
 Mille tubas, mille ora; panet quod liuor, & horret
 Turpis auarities. Antoni macie: repostum
 Spargere perge aurum. basis aurea in astra Colossos
 Si pedibus teritur, maiores inserit astris.
 Congere diuitias, pelagus ceû congerit vndas,
 Qui non crescit aquis, sed flumina fluctibus auget.
 Quisquis calcat opes, meritis æquatur Olympo:
 Si gerit affixas cordi; captiuus ad ima,
 Atque catenatus trahitur de culmine Regni.
 Imperitare opibus qui nouerit, imperet. hoc est
 Principis ingenium: quantum ipsa pecunia crescit,
 Si decrescit auarities. hunc ambiat aurum;
 At non ille aurum; Non vectigalia quærit
 Flumina, sed ripis recipit mare. Mundus, & Æther
 Fluxit in Imperium nostrum reuolutus; in omnes
 Flumine donorum terras quia fluximus. Artes
 Has te Roma docet: sed, tē quoque Principe, Roma
 Discit adhuc artes regnandi. Regna parari

Roma plau-
dentis Anto-
nio vox.

Roma munifi-
centia sibi sub-
didit orbem
terrarum.

Non ferro, sed amore doces, Regina mariti
 Te colit Oceani; te nominat Adria Ciuem,
 In sua bella tonare olim quem viderat hostem.
 Belligerat nunc illa iterum, sunt classica laudes;
 Martius ardor amor; barritus plausus amantum;
 Munera tempestas chalybis; sunt aurea tela.
 Vinceris, & vincis: victoria vincit vtrumque
 Nexibus auratis, dum praelia pace mouentur.

Experire sequutura praeludia pacis

Exhilarans quoque, Rhene, nouo crystalla nitore,
 Lux tibi ridebit fugitiua è nube doloris,
 Cum Ferdinandus, fato rapiendus acerbo,
 Gaudia Romano communia pinget in ostro,
 Hæresis atque oculos cæcabit lumine Regni,
 Attamen o quales radios, vel cæca videbit

Principe in Austriaco! præconia liuida fundet,
 Hostis & inuicti virtutem inuita probabit.
 Sic diuina Dei, mortalibus indita membris,
 Progenies terram dum cursibus ambit amoris,
 Inferni domitorem Erebi sensere profundis
 Corporibus clausæ Eumenides, Lemuresque minaces
 Sopiti furias, crudo de gutture virus
 Projiciunt, tremuloque genu & clamore fatentur

Esse Deum; tortorque instat; celebrantque dolentes,
 Quem diris odere animis. vis omnia vincit
 Scilicet omnipotens Virtutis, & ipsa colubrum
 Colla iubet meritas pro peste reponere laudes,
 Quam vacuant pede pressa. hostis dū vincit, amatus
 Dum regnat, colitur. Discordia cæca dolore
 Sola fileat: timet antra Erebi sedesque nigrantes
 Rursus adire; manu pro sceptro fulciat Orbem
 Si Ferdinandus, qui maiestate domare

*Hostium ipso-
rum amor, &
liberalitatis
contentio cum
Antonio.*

*Quartum vi-
cine pacis si-
gnum Ferdi-
nandi IV. in
Regem Roma-
norum electio*

*Quid nobis, et
tibi Fili Dei?
Matth. c. 8.*

Omnia bella potest, captiuæque ducere corda.
 Hæc sperat dum Roma, tonat, tonitruq; secundo
 Principis ingenium signat, quo territat hostes,
 Et Fidei plaudit. Turri globus ardet in alta,
 Quem super impendet pedibus Iouis aliger vncis
 Fronte coronatâ: monstratque volatus & ignis
 Imperium latè volitans, velut ardua flamma,
 Magnanimâ spirant quatuor quam fauce leones.
 Scilicet Austriacus, veluti leo feruidus æstu,
 Quadrifidi partes Orbis replebit amore
 Numinis, & magnâ populorum strage nocentum,
 Atque sui fulgore animi, qui parcere nouit
 Mitior abiectis, & debellare superbos.
 Roma etiâ gravidas flammis, crepituq; columnas
 Festiuo, & resono Tritonas in igne natantes,
 Ignitisque Aquilas alis super alta locabit
 Pegmata. viatores ostendet machina cursus
 Herculis Austriaci, cuius vestigiâ famæ,
 Et decorum gressus, peregrinaque gloria vastum
 Alcida superabit iter, tædamque vibrabit
 Pro claua, qua crinitam serpentibus hydram
 Hæresis exurat, ne spiret ab ore ruinas.
 Machina Romano fabricabitur altera Regi,
 Religione Fideque Stygis qui monstra domabit.
 Aëre terribilis Draco pendet: semina mortis
 Cæca suâ gestans vtero, grauidusque nitrato
 Puluere, per medias auras irrumpit, & halat
 Faucibus ardores, & sibila: concipit angues
 Corpore mille vno; gremioque vteroque morantes
 A latere à tergo, laceratâ à vulnere frontis
 Parturit in mortem. Sed bellica Virgo Draconem
 Religio aggreditur iaculatâ turbine flammæ:

Ignis festis, et
 artificiat in
 Collegio Ger-
 manico.

In adibus
 Card. Colum-
 na Germano-
 rum patroni
 moles incen-
 diarie.

Hercules Mæ-
 di globum hu-
 mero fulciens,
 superuolantes
 aquila, & Tri-
 tones natan-
 tes.

Alia moles.

Sulphureos calamos & viscera foeta fanillis
 Vulnerat, atque aperit. calidis tunc missa querelis
 Fulminat, atque perit rabies ignita colubri,
 Flammataque animam per spiramenta furoris
 Projicit indignans, & fumo funeris arcem,
 Funereumque rogam sibi fabricat, atque sepulchrū.

Quò vates agor infelix? mors omnia vertit
 Turbine, quem spirat. festis ex ignibus umbra,
 Caligo tantùm & lacrymæ cineresque superant.
 Tolle cupresse comas: virides arefcite lauri.
 Roma gemit; quis non vlulet? iacit illa coronam
 Vertice; scepra manu: miscet sese omnibus vndis
 Danubius Romæ lacrymis. Sola impia ridet
 Hæresis & plaudit, vibrato fulmine plausum
 Ferdinandus at abrumpet; cæloque locatus
 Romanum reget Imperium. sublimior arces
 Hæreticasque acies & clariùs inde videbit,
 Fortiùs & feriet. Non errant fulmina, cælo
 Quæ mittuntur. erit frons Hæresis ardua signum,
 Vulneris atque locus. tibi seruiet, armaque & ignes
 Suggestet è cælo frater post fata parentis,
 Parue gigas Leopoldæ: patrem fratremque virili
 Tu referes virtute; manu sed fortis vtrumque
 Belligerâ vinctes, quam ducis ab Æthere, flammâ.
 Huc agite Imperij, Fideique, Deique rebelles.
 Signa mouet belli iam Ferdinandus ab astris.
 Ille ignis micat in bellum plausumque triumphum,
 E Lauretana rapuit, quem Virginis ara.
 Huius in illustri rem colloco lumine: lactus
 Soluite, Germani, lætosque resumite cantus.
 Ut se componet folio regnator auito
 Ferdinandus, & Imperij getet arma Latini

Anno post ele-
 ctionem vix
 absoluto mori-
 tur Romanus
 Rex.

Ferdinandus
 IV. Hæresim
 vicit in morte
 ideoque gaudē-
 dum.

Defensor Fidei, sic voce minabitur hosti.
 Nulla mihi tecum sint fœdera, flammea pestis,
 Hæresis, agrorum, Christi qui sanguine vernant.
 Ipse tuis vr̄am sed te vulpecula flammis.
 Tænareum substerne caput: ceruice superbâ,
 Et colubros super elisos mea regna locabo.
 Cor micat in bellum: motus præsentio primos:
 Ex alto meliùs pugnabo vertice Regni.
 Ut pereas, viuum; fugias vt ab Orbe, sedubo
 In folio, velut arce tonans, Aquilæque ministrans
 Fulmina Romanæ, quibus Hæresis vsulet hydras.
 Aurea in Austriacos, in te sed ferrea dextra
 Sceptra geret. non placabor nisi sanguine, cæde,
 Exitioque tuo. lacrymas da: projice virus:
 Sit tibi Roma caput, pedibus quam perfida calcas
 Vicisti. hæc tantùm Cæsar superabitur arte.
 Corde meo Regina sede: te vestiet ostrum
 Cæsaris atque animus. Meditantem talia sensit
 Hæresis; & secum: Quæ prælia concipit, inquit,
 Ante ortum elidam: fraudes versabor in omnes,
 Ut cadat ante diem nullo certamine. dixit,
 Inque dolos acuit mentem, tempusque moratur.
 Venatum in filuas Rex, & Germana iuuentus
 Ire parat; campis vt belli exordia ponat,
 Hæresis atque latus iucundâ in cæde ferarum
 Addiscat penetrare ferox. At, nocta nocendi
 Illa diem, volat in filuas: se vertit in omnes
 Insidiosa feras; prædæ vt dulcedine captus,
 Difficilisque viæ patiens, Solisque maligni,
 Per sata, per montes, excurrat anhelus, & inde
 Quadrupedes agat in valles, atque inuia lustra,
 Puluerulentus, & irriguus sudore, necemque

Ferdinandi
 IV. in Hære-
 sis voces mi-
 naces, si perse-
 ueret in scele-
 re, & si respi-
 ceat, amabiles.

Regi venanti
 Hæresis parat
 insidias.
 Vt in venan-
 do nimio labo-
 re fatigatus.
 morbum con-
 trahat, multa-
 rum ferarum
 vultus induit,
 quas ille fru-
 stra persequit-
 ur.

Approperet properando ; calor dum viscera pascit
Noxius , & vires tacitè febris ignea carpit .

*Hoc fastidire
solebat in ve-
natione Ludo-
vicus Pius.*

Vt lucos subiit venator ; ab arbore Marris
Icona virginæ suspendit , tu mea , dixit ,
Virgo Diana ; feras sed dum venabor , amorem
Ipse tuum votis , cordisque indagine quæram .
Post hæc fatali streperunt cornua cantu ,
Et plausere canes . Proteus ruit ecce ferarum
Hæresis , aggrediturque fugam sub imagine cerui :
Transmittit cursu valles , montesque requirit :
In gladios , in tela furit , Regemque fatigat :
Mox fugit , atque redit . fit aper ; venabula saltu
Præterit , & fallax se montibus abdit opacis .
Præcipiti gressu de rupe reuertitur vrsa ,
Densâ venantium quæ circumseptâ coronâ ,
Fraudibus eripitur , repetitque agitata cauernas .
Miratur Ferdinandus torpentia tela ,
Indocilesque canes , atque irrita vulnera . vultus
Cordaque conuertit , niuæ quâ Virginis icon
Arbore pendebat lauri . Mea Cynthia , dixit ,
Venatrix animi , tu lumine disijce fraudes ,
Si quæ fortè latent . vox reddita : lumine vinces :
Cerea tæda feras feriet , Proteusque ferarum
Induet insidias , quas fabricat . Æthere summo
Nostris armatus radijs , venaberis hostes .

*E venatione
Rex agrotat.*

*P. Bernardum
Geyer Confes-
sarium suum
iubet accessi-
ri . sed interim
veterino corri-
piatur . Hist.*

Virginis exarsit dictis bona flamma ; per artus
Sed mala vulgatur , quam ventilat Hæresis ore
Cædibus innumeris tumido ; geminumque calore m
Ille animo membrisque tegit . Febris vrget : in ædes
E filia migrat patrias . collapsa recumbunt
Membra toro . Iubet acciri , qui pectora noxis
Expiet , & mentem Regnis cælestibus aptet .

Nun-

Nuncius exequitur dum iussa , heu ferreus vrget
 Te, Fernande , sopor : pigrum vis nulla soporem
 Excudit . innigilat , gemituque obmurmurat aula ;
 Totaque tam duto Germania concita somno ,
 Et percussa nonâ mentem formidine luget .

O Deus , o custos regni vigil Aliger ! oras
 Princeps extremas vitæ , non fonte piatus
 Sanguinis augusti tanget , quem dextera rorat ,
 Æternæque Sacerdotis vox nuncia pacis ?
 Hæc Pietas , hæc casta Fides , hæc vita meretur
 Et cælo , & vobis , Superi , deuota ? Pudendâ
 Labe caret . leuiores tamen contagia culpæ ,
 Pulueris & iactum sceleris sæpè attrahit humor
 Primæui , quem flamma rogi Purgantis adurat ,
 Donec longa dies pœnarumque orbita cunctas
 Eximat ex animis maculas , puerosque relinquat .

Nil Fidei valere faces ; nil bellicus æstus ;
 Nil iurata Deo Pietas ; nil ardor honestus ,
 Quo Patriam , Patremque colit ? non exedit ignis
 Hic labes si fortè leues ; flagret igne cruoris
 Christe tui , facibusque bonis , age , discute somnum .

Hæc inter , Ducis antè torum , clamore vocatus ,
 Cum lacrymis aderat , luctu comitante , Sacerdos .
 Sæpè vocat , dextrâque trahit . ligat omnia somnus
 Membra : sed hæc soluit libertas aurea Mundi ,
 Virgô Parens . Quæ Laureti vigilauerat arâ ,
 Cerea Fax somnum , Lemuresque fugauit inertes ,
 Hæresis atque dolos . Mystæ mens incidit , ignem
 Vt faculæ admoueat , quæ Virginis icona quondam
 Luce coronarat Laureti ; extinctaque , rursus
 Seruabat flammis alimenta salubribus . Illa
 Vt recipit redditque diem , cum luce decorâ

Populi Ger-
manici vox
indolentis Re-
gem mori con-
fessione non
expiatum .

Cereæ faculæ
partem , quæ
ante Laureti
ne Virginis
simulacrum
exarserat Lau-
reti , Sacerdos
iterum accen-
dit : sopiti Re-
gis dextera
inserit . Euigi-
lat ille , pecca-
ta confitetur
generaliter , et
piè , hilariter ,
sanctèque mo-
ritur . Hist.

Gaudia sparguntur . Stupet aula vndantia circum
 Flumina lætitiæ : Barathrum, Mors, Hæresis horret .
 Oscula dat, tollitque manu sacra dona Sacerdos ;
 Inserit in Regis dextram . mirabile dictu .
 Insolitis tremuit Germania motibus : imis
 Tota vacillauit latebris humus : atria , montes ,
 Tectaque nutarunt , & fundamenta domorum .
 Scilicet armipotens in fulmen Virgo , niualem
 Verterat ipsa facem , quam Ferdinandus in ipsum
 Hæreseos caput excussit , moriensque peremit
 Vertice serpentes stabulantes . Funere victor
 Haud aliter Samson sua damna, sepulchra, necemq;
 Seque Philisthæâ super in ceruice locauit .
 Namque vbi corripuit tædam , Rex pressa leuaui
 Lumina : deseruit sopor irreuocabilis artus :
 Risit, & hoc ritu genuit Mors : Hæresis umbras ,
 Triste fremens, moribunda , ferox, ictuque vibrato
 Saucia quæsiuit , numquam sananda . cauernæ ,
 Dum fugeret , pauido se laxauere fragore .
 Ille fugam sequitur dictis moriturus amaris .
 Altra patent face, Virgo, tuâ ; tibi Tartara, mortis
 Hæresis æternæ genitrix & filia . perge :
 En morior , moriensque sequor te fulmine : cælo
 Perdere te pergam facibus . Fax Virginis ardet ;
 Semper & ardebit. vigil est hic Ætheris ignis ,
 Imperijque mei . Vestalem extinguite flammam :
 Hanc Regni seruatricem nutrite , Quirites :
 Hac iterum flamma festas accendite flammâs .
 Nunc me, nunc Regem geminatâ montibus echo
 Dicite . regnabo . flamma hæc est nuncia Regni,
 Sed melioris : erit mihi regia Virgo corona .
 Nunc Aquilas, Mundique globos fabricate: volabo,

Atque globum pede telluris calcabo, perusta est,
 Et cadit in cineres euanida gloria; viuit
 Gloria, quæ Christi parta est in sanguine Regis.
 Hanc non mortales nitrato è puluere flammæ,
 Sidera sed celebrant. Moriamur, Virgo tenebras;
 Et mortis luctus illuminat. hac face clarus
 En iter ingredior. Ceram hanc, Leopolde, pudicam,
 Ardentemque secuturi sume omen honoris.
 Corde manumque faces cape Virginis: excipe amorè,
 Atque tuere manu. dixit, rursusque beato
 Lumina composuit somno; Regnoque potitus
 Æthereo, Austriacis Heroibus additus, altâ
 Hæreticos ex arce domat, folioque tenet se.

Sæpè latet, rursusque patet ceu Cynthia nocte,
 Nubila dum cogunt pluuias; ita signa futuræ
 Pacis erunt. Lætum variabit pallida vultum,
 Ceu dubitans Fortuna, rotam quo turbine vertat.

Sentiet Auroram vicinæ Asia vltima pacis,
 Atque effusa super murum, qui meta furori est,
 Hostiles acies, cælo defensa, fugabit.
 Crux canibus vallum Scythicis opponet, & arces
 Ariete non vlllo quassandas. Ibit in hostes,
 Atque retentabit noua prælia Constantinus,
 Victor in hoc signo. Lustralis lymphula fontis,
 Quæ frontem tinxit, cum fœnore, sanguinis æquor
 Hostibus è victis poscet. Pègrina migrabit
 Ad Sinas Romana Fides, atque inelyta Roma
 Cum Labaris; Helenamq; suam venerabitur Indus,
 Damasio quæ monte Crucem Imperiumq; locabit;
 Ne Sinis desit Caluaria, culmen honorum.
 In delubra Deum, flammæ torquebit Amazon;
 Sparget & in cineres idola carentia luce,

Dum

*Aliud vicinæ
 Pacis signum
 Sacerdos è
 Soc. cum nobi
 li adolescente
 Romam mis-
 sus à Regina
 Sinarum.*

*Sinarum Imp-
 de hostibus
 primum vsq;
 stur.*

*Reginæ Sina-
 rum Helenæ
 nomen indiit
 est in baptis-
 mate, regio
 vero infans,
 Constantini,
 His.*

Dum Fidei stellata focus incendia ducet .
 Tunc Romæ ad solium Sinarum in veste Sacerdos
 Adueniet; referetque Fidem pubescere fructu,
 Plusquam centeno , Regesque ad iussa venire
 Pontificis , pedibusque procul submittere frontem,
 Quam super Europam tollunt Asiamque , potentes
 Gentibus , Imperijs , opibusque , & robore belli.
 Hunc ubi Lauretana Domus , sociumque videbit
 Maturum factis iuuenem tellure profectos
 Orbis ab extrema : Mea pergite fidera , dicit :
 Roma vocat ; Sol vnde micat , qui lumine Regnis
 Candidus Auroram vestris præmisit , & ortum
 Perpetuæ lucis : facili vos tramite sistam .
 Solis ego Domus æterni . spe vincite curas ,
 Qui pelagi vicistis aquas , & mille vorastis
 Aëris & terræ discrimina . dilecite , vbique
 Augeri tolerando Fidem . Patientia tantum
 Atque labor , Fidei diuina negotia tractat .
 Ibitis ad Sinas , portumque intrabitis , aucti
 Mercibus innumeris , queis Roma Vicaria cæli
 Diuos , atque homines , & cælum prodiga ditat .
 Ibitis . in Sinis Sinas quæretis . Olympus ,
 Dum mouet astra , mouet quoque regna : & sæpè cadu-
 Imperia Imperijs , vel Regna perennia saltem (cis
 Ætheris imponit . Superùm ditione beatâ
 Terræ iacturam compensat . ab arbore ramus
 Vellitur , vt crescat meliori sænore pomum .
 Arcibus heu victis , in cæca recedite , Seres ,
 Antra : Scythæ volitant face , ferro , sanguine , cæde ,
 Fluminis in morem . Sinarum regna fuistis :
 Hostis habet muros . eritis vos rursus : & vnâ
 Et Scythici & Sinæ Fidei iuga celsa subibunt .

*Laur. Domū
 inuisent .*

*Sinarum Re-
 gnum penè to-
 tam a Scythijs
 occupatum .*

Hæc rerum series, seclisque hic ordo futuris
Vertitur, Aligeri; donec Pax aurea regnet.

Sentiat interea nostras Discordia vires,
Pellere quæ terris nos destinat omnibus. ite:
Diffimulasse sat est, timidam vincite catenis,
O Superi, pedibusque meis aduoluite monstrum,
Lucus erat, Solis radijs crescentibus umbras
Opponens, & valle premens nigrante paludes.
Non hic suspirat Zephyrus; non feruet ab Austro;
Hument non rore madet; sed in arbuta crassas
Oblinatus aquas sine Sole, Notoque volutat.
Nulla grauant ramos felicia poma; nec audet,
Dum folijs incumbit auis, canere otia siluæ:
Sed subitò capit inde fugam. Latet aspera luo,
Et magno in pelagus rupes discedit hiatu.
Hic instructa suas fabricat Discordia fraudes,
Atque animum tacitè partes obuersat in omnes,
Picenis excludat agris vt Virginis Ædes.
Et tunc fortè videns primos feliciter ausus
Fraternis cessisse odijs, Cellamque migrare;
Gestit; at immixtâ secum formidine mussat.
Cur lento fugit illa gradu? cur torpet in aruo
Lauretæ suspensa diù? quid? fortè ruinis
Expectat nostris fundari? quis timor intus
Corda fodit præfaga mali? Dum talia secum;
Irrupit Michael, flammis armatus, in antrum;
Inuehiturque simul pubes, septumque tenebris
Detexit splendore locum. Discordia faxis
Dat sonitum occultis, atque atro vortice fumi
Tecta fugit, qua prona mari spelunca recumbit,
Iam pede præcipiti tremefactas presserat vndas
Rupe fugax. Tunc Oceanus, atque omnia circum

Lic

*Pax iubet li-
gatam Discor-
diam ad se ad-
duci.*

*Lucus, & an-
trum, in quo
latebat Di-
scordia.*

*S. Michael lu-
ce armatus ir-
rumpit in an-
trum Discor-
dia.*

*Discordia vi-
so Michaele
versus mare
sub anpro sa-
git.*

*A Michaële
retrotrahitur,
& ligatur.*

Littora cum fluijs tremuere . insueta rudentem
 Retraxit subito Michaël, colloque catenas
 Iniecit. Tumuit potato guttur Auerno :
 Palescunt malæ : maculis horrentibus artus
 insolito terrore labant, crinesque rigescunt :
 Lumina fumiferam noctem flammata subinde
 Fronte vomunt : rabiem suffocant frena loquacem ;
 Ira coercetur labris ; suspiria corde ;
 Dira venena supercilijs , & lacryma flammis,
 Et manicis arma , & morsu fuga compedis : æstu
 Sibilat occulto , queriturque , siletque furore
 Protrahitur , monti quæ luminis accubat umbra,
 E sacrâ proiecta Domo , quæ fulgurat ore
 Pax Superûm stipata choro . Ceu noctua nictat
 Ad Solis radios , & languida lunina voluit ;
 Sic panet obiectâ Pacis Discordia luce ,
 Quam de fronte iacit . Cui Paciter : Alma Virago
 Diuini soboles cordis , cui Regna parauit
 Regalemque Domum tot per discrimina rerum ,
 Tolle caput, monstri vidtrix sed percute frontem
 Calcibus : æternam sub te trahat inde ruinam.
 Erue calcatis vitam cum sanguine venis ,
 Quod venas hominum bellis crudelibus hausit .
 Sic David viridi prostravit in æquore monstrum,
 Incessitque super guttur , quod cæde tumebat.
 Audijt illa : pedesque vibrat super ora iacentis ,
 Et vota in Superos . Hic, dixit, Regna locabo .
 Quam premo, quam ferio, ceruix inimica leuabit
 Pronas in Barathrum terras . i. cornua tolle,
 Excute Regnantum sacra è ceruice thiaras,
 Bellua multorum capicum, prope littora vidit
 Quam pelagi Daniel turbare tumultibus vndas ,
 Pro-

Proque anima spirare Notum, eructare procellas.
 Sublimi sto celsa loco; dum vertice surgo
 Et regno Regina tuo; dum tollo triumphi
 In cælum monumenta mei. Post verba comarum
 Implicat in læuam Pax dira volumina monstri,
 Et guttur pede contritum ter pulsat oliuâ,
 Quam magis exhorret, gladio quam vulnus adauctū.
 Ut caput irati ramo Pax ardua pressit;
 Exilnere oculi caueis; vacuasque lacunas
 Nubila compleverunt: putres rubigine dentes
 Sanguine commixti, patulo eiectantur ab ore,
 Fulmine ceu fracti scopuli, dum perfurit æquor.
 Attritu costæ patuere; euulsaque neruis
 Ossa pependerunt lapides ceu rupe caduci.
 Defuit os ori: tabo rubuere colubri,
 Qui coma sunt, sanieque liquant vnguenta capillis.
 Sic rota quadrijugos agitans per denia currus,
 Si quem fortè terit; sine formâ informe cadauer
 Protinus apparet, funditque in sanguine vitam.
 Talis in Hippolyto species, cum feruidus axis,
 Imparibus raptatus equis, candentia rupit
 Pectora, & immeritum turpauit spina decorem.
 Strata super spinas Discordia triste gemebat,
 Atque volubilibus sinuabat nexibus artus,
 Ponderis impatiens, velut hydra molaribus iacta,
 Sepibus obliquat longos quæ lubrica tortus.
 Obluctata diu frenosque coërcita quassans,
 Denique discussit. sed fundere verba parantem
 Impressis prohibet pedibus Pax; monstraq; monstrū
 Diuini pedis impulsu Discordia fudit.
 Rictibus euomuit patulis nam mixta veneno
 Classica, thraces, galeas, vexilla, pharetras,

Caput Discor-
 dia à Pace cõ-
 teritur.

S. Domus ad-
 huc in aëre
 pendebat su-
 per sepè. sub
 S. Domo; su-
 perque sepem
 erat Discordia
 spinis, & pon-
 dere lacerata.
 Excuit pon-
 dus. S. Domus,
 & parantem
 loqui Pax pe-
 de cõprimis.
 Ex ore com-
 presso monstra
 euomuntur, ar-
 ma, venena.

Scuta, enses, hastas, arcus, & missile plumbum,
 Noxiaque impuro natitantia sanguine tela.
 Quæque meant scisso suspiria dura palato,
 Cornua vel referunt sonitu, vel tympana Martis.
 Quot videre nefas bellorum secula, monstrant
 Sanguineis hoc scuta notis, vel mota, vel annis
 Bella mouenda sequuturis. Sic sæpè videmus
 Per portenta magos oculis imponere, & ore
 Attrahere armatas acies, puteoque vel arcto
 Claudere cum populo proceres. sic fascinat ira
 Quos fera sagarum, sanie polluta veneni
 Ferramenta pilosque vomunt, mala semina luctus.
 Pacifer vt vidit parere hæc miracula Ditis
 Monstrum prodigijs Furiâ de coninge foetum,
 Ense petit iugulum, & vocis superintonat ictu.
 Desine: sume tui nunc vltima frena furori.
 Te super ecce loco cælestia Teëta. Sepulchri
 Hic lapis esto tui. tali sub pondere iacta
 Immanes artus, & regibus extruë funus.
 Sat tibi, militibusque tuis, quos fraudibus armâs
 Sat bello furijsque datum. Pax regnat, & Orbem
 Virginis Æde tégit. Sed te, quæ pœna sequetur
 Quæ Syrio Solymam vastas, & sedis anitæ
 Cedere me folio cogis; mediasque per vrbes
 Quæ bacchata, Ghibellinos committere Guelfis
 Æternis audes odijs; quæ sanguine fratrum,
 Cæde viatorum Hesperijs me pellis ab oris?
 Lethum ne timeas hac Virginis Æde sepulta.
 Né dubita: te vincla manent, non fata, nec vnâ
 Te nece dignabor: viues moritura: Caini,
 In quo prima tuas agitasti, perfida, tædas,
 Exemplum viuentis eris: latrare licebit,

*Anno 876. Se
 decias Iudæus
 sic oculis im-
 ponebat, arma
 extrahens ab
 ore, & acies
 militum.*

*Pacis ad Di-
 scordiam vox.*

*Paci Discor-
 dia seruiet.*

Non

Non Italos mordere meos, non dente vorare.
 Guttore deluso prædas captabis inanes :
 Prælia succendes : correpta cremaberis igne
 Attramen ipsa tuo, Petri caelestia ventis
 Carbasa iactabis ; sed motis obruet undis
 Te tua tempestas : quassabis turbine Romam ;
 Pontificesque procul, salutâ sed puppe, Latinos
 Gallica disijcies ad littora : firma procellis
 Roma tuis stabit . Paci famulaberis armis ;
 Et mea, quem fundes, florescet sanguine oliua .
 Dixit ; & iniecit, collo nutante, catenas.
 Mox feritate grauem, pubescentemque nitore
 Terribili vultum placidâ clementior aurâ
 Mulcet, & alloquitur Superos, Mare, Tēpora, Vētos,
 Astra, Elementa, triumphales comitata Penates .
 O mecum terræ, & Pelagi dimensa labores,
 Indonata meis, acies, haud sedibus ibis .
 Dona manent Tu Phœbe, oriens, moriesque, caducâ,
 Erectâ mox fronte Domum introgressus Amoris,
 Augebis flammâ formamque in funere ; & Indos,
 Nobis occiduus, meliori luce beabis .
 Te, Mare, dignabor quo munere, vertice prono
 Nazareæ supplex quod sæpius affluis aræ,
 Votaque cum lacrymis descendis in omnia, pondus
 Ut caeleste feras ? Hæc littora lambere cæli,
 Littoribus vicina tuis ; dare brachia muris,
 Oscula, complexus, æqui sint præmia voti .
 Huc iras confringe tuas : da carbasa portu,
 Tranquillo suscepta vado, succedere nostro .
 Hinc nautæ veri venerentur Apollinis Urbem,
 Nauibus egressi : iaciat & anchora cordi
 Fixa meo : positis oneraria pectora donis,

*Pax comites
 itineris sui al
 loquitur, & di
 gna laboris
 præmia repen
 dit .*

*Premium So
 lis nasci, &
 mori in S. Do
 mo .*

*Sol sub occa
 sum per fene
 stram ingres
 sus, &c .*

*Oriens poste
 riorem respi
 cii partem, ubi
 Ara est, &c .*

*ex Turf. l. i.
 c. 10 .*

*Maris præ
 mium S. Do
 mus vicinia .*

*Ventorum pre-
mium saluori-
tas maior quã
antea*

*Italia magnis
concessa ter-
renitatibus*

*fuit, sed adu-
tu*

tu S. Cella Ro-

nifacio VIII.

*Pontifice tan-
dem quicuit.*

ex Turf. l. 1.

Temporum

præmium, ex-

primi à S. Do-

mo.

Stellarum pre-

mium S. in

Domum sæpè

descendere.

Visa non se-

met, est per no-

ctem subita

de calo effun-

di flamma, &c.

Visum, & sæ-

pè crebris lu-

minibus collu-

cere testum.

Tur. l. 1. c. 15.

Igneæ per no-

ctem velut co-

luna visa, etc.

an. 1555. ignes

quidam supra

Sacerd. con-

cionantè visi.

ex eod. l. 3.

c. 11.

Impleat æternâ merx commutanda salute .

Æquato, Venti, vicino monte salubres

Virgineos afflate Lares : hinc mite per omnes

Ingenium transferte agros . ne vellite flores :

Vrite ne se getes : ne dulcia sternite poma :

Arboribus, vitisque nouis ignoscite gemmis :

Ne iactate rates : impulsibus excita vestris

Non tellus, vrbesque tremant. Hac discite ab Æde,

Quæ terris immota manet , non Regna mouere ;

Non quassare domos : sed diras flatibus iras

In Stygios diffate sinus, & parcite Regnis.

Tempora, sit vestri pretium immortalis laboris,

Quòd vultus gerat hæc vestros. Nuda, horrida fumo

Exprimit horrores Hyemis . Ver inde Pudoris

Floret in Autumni fructum : calet æstus Amoris .

Vos peregrina meæ melior pars, Sidera, pompæ,

Virginis augustos radijs lustrate Penates :

Excubias agite illustres . Decet Astra tueri ,

Flammæque hastis æterni cingere Solis

Immortale latus, patriâ regnantis in Ara .

Nunc, intempestâ placidè labentia nocte,

Splendorum largos super extima ducite fulcos

Templa : serenatis nunc atria mergite nimbis :

Nunc alto radiate tholo ; rutilisque pyropis,

Non spectata prius, diademata fingite lucis .

Occulat haud vestram Solis præsentia pompam :

In media lucete die, dotataque vultu

Virginis, auratam Solis contemnite dotem .

Dum Lauretano Mariæ præconia Templo

Præco celebrabit Verbi, cum voce fluenta ,

Eloquijque vibrans incendia sacra, repostos

Vos intrate aditus, crinemque volantiæ circum

Du-

Ducite: nam cæli vos estis, Sidera, lingua.
 Dicite Virgineas, homini nec cedite, laudes.
 Lux erit eloquium, vis flamma, silentia sermo.
 Sidera sic laudant: decet hæc facundia Numen,
 Numinis & Matrem. Sed, cum Natalis ad aras
 Illius adueniet; festis tunc Limina flammis,
 Et totam redimite Domum; consumptaque vestro
 Lumine nox, læto stellarum terueat æstu.
 Vos natalitiæ nocturna in gaudia lucis,
 Sed peritura breui, flammam accendite, Reges,
 Quos perimat nox vna: globos euoluite, & angues
 In cælum ignitos, colubrisque volucris alas
 Addite arundineas: lassâ sed fronte, ruinam
 Cum penna pompaque ferent, fastusque caducos
 Præpere signabunt casu. Vos, Sidera, Sedem
 Virginis æternam, & semper viuacia Pupæ
 Gaudia nascentis stabili decorabitis igne.
 Quod superest, mecum, Superi, bis mille, quietos
 Hic agitate dies: Michaël, tu cætera cælo
 Agmina redde. Subinde tamen desceat pennas;
 Notraque dum redeunt terris Solemnia, plenis
 In Cellam properate choris, populumque frequentē
 Diuinis donate opibus. Sit amabile Limen
 Terribilis lapis, & scælæ suppositus Olympi.
 Hunc terite, Aligeri: descendite, & Æthera rursus
 Incessu faciles ascendite. Vidit Iacob
 Hos olim feruere gradus examine Dinum,
 Gressibus & multis terras intexere Cælo.
 Nunc agite; immotoque solo deponite pondus.
 Dixerat. Ecce iterum, cæli de parte serenâ
 Dum tonat; ingeminat pubes dum candida cantus;
 Sidera dum plaudunt; Tellus dum ridet; Auernus

Sidera con-
cionantur.

Solitarius na-
tali B. Virgi-
nis die nota-
uit sepius cæ-
lestem flammam
longè lateque
diffusam in-
star ingenis
cometa, que
B. V. Cella in
cumberet. Te-
net fama spe-
ctaculum hoc
ad Pauli III
tempora per-
durasse. Tur.
l. 1. c. 17.
Mortalium
Principum
natalem diem
turbo igneus,
& caducus,
Virginis verò
immortalis
stabili luce
stella celebrat
Vidit in som-
nis scælâ, &c.
Gen. 28.

*Inter Cali
Terraque
plausus in eo
loco, ubi nunc
visitur, S. Cel-
la confedit.*

Dum fremit horrifonis vlulatibus ; Itala gemit
Confcia dum facti Regio ; dum Tempora, Venti,
Sol, Mare, Roma, Virago Parès, Deus, omnia gaudet ;
Virginis Hospitium Domus, & cortina falutis,
Non fundata, fed Italiae fundamen honoris,
Orbis apex, & praesidium, Charitumque tribunal,
Iuftitiae folium, tranquillae Regia Pacis,
Aligerum dorfo placide demiffa curuli,
Preffit humum, ftabilique iugo defixa quieuit.

LAVS DEO.

INDEX.

A

A Bimelech. pagina 120.
Acilius. 130.
Adami culpa. 9. 284.
Ademarus Episc. 123.
A dificiūm admirandum S. Domui simile. 417.
Agnes cum prole fugiens & desperans. 225.
Alexander Farnes. victor Turcarum. 258.
Alexander Episc. Tersact. 379.
Alexandri Magni corona. 275.
Alexander VII. 510.
B. Alexandra. 601.
S. Alexius. 67.
B. Aloysius Gonzaga. 375.
Ambitio. 113. 441.
Amethystus. 605.
Amor Mortis vice functus. 73. 88. 89. predator. 268. 69. 76. venator. 195. 249. faber 268. aquis incubans. 371. pictor. 215.
SS. Andronici & Athanasii gesta. 85. 88. & 5.
Angelus cali motor. 278. custos Paradisi. 387.
Angeli 17. illorum dissidium

innocuum. 216.
Anicetus Pont. 46.
Annibal. 265.
Arabes. 65.
Asia. 37.
Asmodeus. 301.
Audacia plurimorum a S. Domino punita. 230. & s.

B

Baltassar. 599.
Barbaricus. 251.
Bellarminus. 505.
Bennus. 454.
S. Bernardus. 588.
S. Birgitta. 70.
Bonifacius VIII. 518.
B. Borgia. 319.

C

Cesaris infantulus habitu Cupidinis pictus. 559.
Calidnus flumen. 136.
Calinoskus. 579.
Capitolium. 494.
Cardinalis Antonius Barberus. 670.
Card. Dretestainius. 577.
Carualius. 334.
Casimirus Rex Polon. 306. 578.

I N D E X

S. Cataldus 46. *miracula.* 47.
S. Catharina Sen. 627. & f.
Cedrus versain statuã B.V. 214
Cerinthus. 49.
Christus. 2. 81. *supra mare.* 374.
eius vitæ & mysteria. 12. 14. 22
 60. 81. *victor Discordiæ.* 426
S. Clemens. 373.
Clemens III. 132.
Conipolskus. 582
S. Constantius. 594.
Constantinus Cõstantin. Imp. 642
Constantinus M. 50. 57. 433.
Constantinopolis excidium. lib.
 27.
Contemptus Mundi. 87. & f.
Corcutus. 584.
Cynegirus. 130.
Cyprus. 76.
Cyrus. 138.
Crux. 53. 98. 99. 103. 106.
 118. 129. 135. 151.

D

Dæmones. 377.
Daniel. 109.
David. 153. 295. 304. 409.
Debora. 30. 81.
Dedicatio S. Domus 24.
Deliciarum insectatio. 104.
Desiderium celestis patriæ. 20.
Deus. 198. 218. & c. *nascens*
 280. *homo.* 296. *Deo cuncta*
seruiunt. 493. *cooperari Deo.*

629.

Diluuium. 5.
Domus Laur. 1. 5. 6. 11. 14. 21.
 30. 53. 56. 80. 217. 202. 226
 227. 223. 231. 233. 237.
 282. *iter triumphale.* 286. &
 f. 291. 305. 409. 603.
Dona Lauretum missa. 568.
Draco. 448.
Duces in bello nauali. 250.

E

Elias. 72. 605.
Elisabetha Regina Angliæ. 570.
Eucharistia. 22. 23. 84.
Europa. 37.
Examen conscientiæ. 81.
Exemplum malum. 10.
Ezechielis later. 121. 564.

F

Faustus Eremita. 166.
Femine incredulæ pœna. 421.
Ferd. Columbus. 375.
Ferd. Medicus. 360.
Ferd. IV. Roman. Rex. 574.
Fidei Regia. 604. & f.
Fons mirus. 161. & f.
Fortuna. 253.
Fratrum pro S. Domo singula-
re certamen. 539. & f.
S. Franc. Xauerius. 320. 329.
 & c. 338. & c. 345.
Fridericus I. Imp. 113. 132. etc.
Fulmen. 187.

I N D E X

G

- Gedeonis panis.* 569.
Gioiose Princ. donum. 570.
Godefridus. 119. 121.
Gracorum hæresis. 642.
Gregorius VII. 470.
Guelphi, & Ghibell. 440. & f.
Gulielmus Bavarie Dux. 575.

H

- Hebraei.* 109. & f.
S. Helena. 50. & f.
Henricus mi. 440. & c. 473.
Henricus III. 436. 471. 473.
Heraclius. 65.
S. Hieronymus. 84.
Hierosolyma. 2. 198. sæpè capta.
 65. 122. 125.
Hippolyti Sacerd. pietas. 129.
Hungari militis cum Turcu cõ-
flictus in turris apice. 657.
Hunniadis Ducis triumphale
funus. 664.

I

- Ieremias.* 564.
Iesús puer matri subditus. 317.
S. Ignatius Lo. 319.
Imago B. V. à Quercu. 502. à
Populo. 502. à *Consolatio-*
ne. 503.
Invidentia. 109.
Io: Austriacus. 264.
Io: Baptista Mastrillus solus
multorum victor. 252.

- Ionas.* 273.
Jordanis. 35.
S. Ioseph victor mortis. 301.
Iosue. 410.
Ira Dei. 44. 184. 189.
Isaias. 564.
Italia. 80. *Itali.* 226.
Iter varium Laur. Domus.
 550. 586. & f.
Iudicium extremum. 81.
Indittha. 153. 176. L
Labor. 85.
Leontari & filiorum in pudore
tuendo constantia. 632. & f.
Licinus. 64.
Luca. 475.
S. Ludonicus victus & victor
 114. 137. 151. 148. 220.
Luna Turcarum. 236.
Lycide visio. 143.

M

- Mahometes naufragus.* 290.
Mahometes alius sui euersor
exercitus ex errore. 660.
S. Marcellinus. 593.
Marcellus Mastrillus. 335.
Marcellus Ceruinus. 504.
Marci Ant. Columna. 242.
S. Maria Ægyptiaca. 96.
S. Maria Magdalena. 226.
Maria Soror Aaronis. 49. 150.
Marie Lau. miracula. 267. 291
Maria Virg. 14. 18. 213. 224.

I N D E X

267.281.465. epistolæ. 19. Orion. 98.
 aspectus. 20. mors 20. &c. Orpheus. 180.
 fuga 13. 72. vitæ mysteria. Otium. 8.
 54. &c. 309. 315.

Martis statua mira. 475. 478.
 Martyres. 48. 54.
 Mater à lupo lacerata. 193.
 Maxentius. 63.
 Mediolanum. 453.
 S. Melana. 71.
 Meleserafa dux Turcar. 161.
 Messana. 420.
 Methildes. 473.
 Monciskus. 582
 Monialium plè forma deforma-
 ta. 172.
 Morsenus vates. 642.
 Moses. 118. 177. 605.
 Mundi partes. 36.

N

Navale bellum sub Pio V. 241.
 Naufragium Christianor. 180.
 Navis Eccl. 46. 48.
 Nazareth. 1124.
 Neruccius architectus diuinitus
 exanimatus. 567.
 S. Nicolaus Myr. 51. eius iter
 & miracula. 51.
 Nicolaus ult. Patriar. Ptolem.
 180.
 D. Nicolai Tolent. brachia. 599.

O

Opobalsamum. 31.

P

Parentis amor in filium. 275.
 D. Paula, & eius vita 74.
 Paulus Michi. 334.
 Paupertas tuta. 278. 92. 585.
 Pellicanus. 154.
 Persæ. 65.
 Petrus Barbus. 501. & s.
 Petrus Eremita. 113.
 Phœnix. 103.
 SS. Piceni. 592. &c. confluunt
 ad septempeda montes. 595.
 Picenorum dona. 569.
 Pius V. 221. 248. 507.
 Pius II. 507.
 Plato. 588.
 Pontifex summus. 568.
 Ptolemaidis excidij signa, & op-
 pugnatio. 170.
 Pudor monialibus apparens.
 174.
 Pueri post baptismum visa sunt
 Et 589.
 SS. Pueri. 589. canunt. 590.
 Puerorum bellum. 137. & c. pe-
 lae disperguntur 590.
 Reginae quæ pro Fide regna
 deseruerunt. 605. & 5.
 Remora. 138.
 Roma triumphans. 275. ab Hæ

I N D E X

rico III. oppressa. 467. à Roberto liberata. 471.

S

Sacerdos Crucis defensor. 129.

Sacerdos manu torferens. 314.

Sacramenta. 9. Sacrum. 38.

Saladinus. 125. 129.

Saladinus alter. 133.

Salomonis lectus. 72.

Samuel. 249.

Sampson. 173.

SS. ad S. Domũ peregrinatio 67

Sapientia. 8.

Scelerum vituperatio. 97.

Sclaus Templi defensor. 640.

Sculpturæ laus. 567.

Selimus. 291.

Septempedæ in monte sedet B.

V. 595.

S. Sepulchrum. 66. 221.

Servantius se incendens & nauim. 251.

Sidera. 110.

Sine. 681.

Sol in occasu. 7. in ortu. 7. 110.

Somnus Sanctorum. 418.

Sophonisba vulnerata & à B.

V. sanata. 309.

Spelunca Bethlehem. 78.

Spiritus S. 5. 6. 83. in Apost.

illapsus. 84.

Statua Danielis. 472.

S. Stephani cineres. 30.

Superbia. 106.

Supplicatio Romæ V. Laur. 463

Syllogismus. 8.

T

Tatius. 469.

Tempora 300. varietas. 284.

Terror panicus. 98. 291.

Tersactum. 376.

Titus Imp. 44.

Triptolemus. 448.

V

Venetorum dona. 569.

Venus. 176.

Venustas Christiana. 600.

Vindicta Dei. 43.

Virgo naufraga. 181.

Vota religiosa. 9.

Vrbani II. somnium. 117.

Vrbanus III. 132.

E L O G I A .

Barbarici. 251. Ducis Venet.

Card. Antonij Barberini. 670.

Card. Francisci Barberini.

670.

Card. Roberti Bellarmini. 505.

Casimiri Regis Polon. 306.

578.

Card. 10: Bapt. Pallotti. 463. &c.

X x 4 Cbri-

I N D E X

- Christina Regina Suecia.* 631. *D. Paula.* 73.
Christi vulnerum. 347. *Piceni.* 560.
Concordia. 542. *Pont. Alexandri VII.* 510.
Contemplationis. 459. *Corradi.* *Pont. Calessini.* 486. 6. 496.
Franciscani. 179. *Pont. Gregorij VII.* 437. 456.
Domus Laur. 370. & c. 382. & *Pontificis Iulij II.* 237.
 5. 384. & c. 385. 392. 462. *Pont. Marcelli Ceruini.* 504.
 500. 520. 521. 522. etc. 535 *Pij II.* 506.
Ferdinandi II. Imp. 405. *Pij V.* 247. & c.
Ferdinandi III. Imp. 406. *Sixti V.* 509.
Ferdinandi IV. Regis Rom. 674 *Puerorum militum.* 147.
Florum variorum. 534. 537. *Roma.* 468.
S. Hieronymi. 83. *Sacerdotalis manus.* 313. & c.
Hispanorum. 241. *Senae.* 475.
Hunniadis Ducis. 647. *Seranzij Ducis.* 251.
Ioannis Austriaci. 243. *Solitudinis.* 499.
Io: Bapt. Mastrilli. 252. *Venetorum.* 236.
Ioannis Capistrani. 647. *Virtutis.* 504.
S. Ioseph. 310. *Vrsinorum.* 243.
Luca. 475. *In aulam & aulicor.* 518.
S. Ludouici IX. 149. *In bella.* 400.
Ludouici XIV. Regis Gallie. *In Caluinum.* 404.
 158. 572. *In Guibertum.* 451.
Lusitanorum. 242. *In Henricum III.* 438. 469.
Marcelli Mastrilli. 252. 473.
Marci Antony Columnæ. 242. *In Henricum minorem.* 440.
B. Mariae V. 19. 384. 464. 502. *In Lutherum.* 404. & c.
B. Mariae à Quercu. 502. *In Reges otiosos.* 641.

I N D E X

D E S C R I P T I O N E S .

A

Adolescentis honesti. pag. 652.

Aegyptantis grauitate. 149. 511.

Affectuum variarum. 357.

386. 514. 635. in fratre iræ

& amoris præsertim . 542.

Africa, Asia, & America. 205.

Agni celestis in Throno seden-

tis. 345.

Alba situs. 649.

Ambitionis. 491.

Amoris diuini. 32. 355. & s.

Virginis in sinu. 300. super

aquas in exordio Mundi. 371

Amoris intrepidi. 219. & s. in

speciem militis. 388 cum Ti-

more certantis. 389.

Angeli cali motoris & effectuum

ipsius virgæ. 278.

Angeli quatuor anni tempora

regentis. 281.

Angelorum. 16. 24. & c. 210.

228. apud quos elemento-

rum est cura. 209. Laur.

Domum ferentium. 411.

choreas agentium. 411. ca-

nentium. 412. timentium.

412.

Anguis qui Euam decepit. 441.

animæ exultantis. 16.

Anni secularis. 518.

Aræ diuinitus fabricata. 34.

eius vestis. 37. in speciem

navis. 322.

Arboris vitæ. 31. scientiæ .

32.

Aræ intrantis in Iordanem .

35.

Arq. 434.

Artium liberalium. 7.

Astrorum multiplicatorum .

280.

Auaritiæ . 530. eius habitus .

531.

Aule & eius malorum. 492.

Auridamna inferentis . 433.

ubique insidiantis. 538.

Aurora surgentis e Domo Laur.

385.

B

Balena. 145

Belgæ ab obtingentis B. V. ope

liberati. 577.

Bellandi libidinis. 429.

Bellantis ut se defendat . 643.

Belli. 308. quod precibus fit .

229. compressi . 240. Ludi-

cri. 397. *Sacri.* 403.

Belli Guelphici. 450. 452. vr-

bium ubi arsit. 475.

Bel-

I N D E X

- Belli naualis.* 241. 246. *initi.* centis. 426.
 250. *in mari feruentis.* 260. *Cœnaculi.* 358.
Turcar. in eo cadentiũ. 261. *Columbæ ab Aquila diuexata.*
Bellorum variorum 667. 181.
 C *Conciliorum Oecumenicorum.*
Cacodæmonum. 361. 435.
Cadaveris. 628. *venusti.* 306. *Concurfus populi.* 504. 611.
Cædis. 124. 179. *Confliktus.* 481.
Cæli Tellurem amantis. 414. *Consuetudinis mala.* 141.
Caini omnia timentis. 427. *Crateris pueri. Iesu.* 211.
Calamitatis Hebræorum. 112. *Cuniuli incendiarij.* 631.
Calculo laborantis. 513. & 5.
 D
Caluini. 404. *Dauidis caput Golie manu præ-*
Carni in Domo Laur. 393. *ferentis.* 565.
Campi vastati. 456. *Dedicationis Templi.* 25.
Cantus. 466. 488. 603. 30.
Canum certantium. 644. *Dei corporati & Angeli myst.*
Chorea piscium. 146. *nunciantis.* 299.
Christi Dei, & hominis. 12. *Demissionis animi.* 491.
Christi misteriorum. 17. 303. *Desperati.* 663.
& s. Sacerdotis in matris u- *Discordie.* 424. *ordinis &*
tero. 22. *Sacerdotis ut descri-* *progressus bellorum quæ mo-*
bitur ab Ezech. in utero B. *uit.* 431. *eiusdem & eius*
V. 296. 298. *Luciferum ex* *uestium & affectuum.* 526.
utero Virginis uincentis. *eius funeris.* 669.
 297. *ut venatoris.* 297. *in* *Dissensionis, seu factionum va-*
se contraria mirè uincentis. *riarum* 470.
 298. *& s. infantis in spelun-* *Diuitiarum contemptus.*
ca Bethlehem. 139. *domum* *673.*
ueruentis. 138. *& s. cruciati.* *Dolentis.* 482.
 215. *eius vulnerum.* 347. *Doli.* 430.
patientis. 406. *Discor-* *Domus Fidei & in ea simu-*
diam & Mortem morte vin- *lacrorum.* 604. *belli &*
 Di-

I N D E X

- Discordiæ.* 424.
Domus Laur. 5. 224. 227. 228. 230. 270. 290. 297. 362. 382. 383. 409. *eiusdem* per partes. 393. *eius lapidum.* 234. *in speciem nauis.* 266. *in speciem aræ.* 292. *ut humanarum affectionum vittricis.* 293. *confertæ delicijs.* 294. *ut Mundi simulacri.* 294. *in speciem variæ scenæ.* 297. *in speciem domus medicinæ.* 301. *fornacis.* 315. *rubi.* 351. *maris.* 372. *cali.* 612. *loci ubi ultimo quieuit.* 587.
Dubitantis de sua fide. 616.
- E
- Ecclesiastici viri.* 515. *graduum Ecclesiasticorum.* 516.
Elementorum quatuor. 201.
Eloquentiæ multiplicis. 506.
S. Emygdij sectum caput manu ferentis. 594.
Encyclopædiæ. 614.
Energumeni. 377. 479.
Epistolarum & sermonum B. V. 19.
Equi. 256. 630.
Eremitæ. 164. 420.
Eunuchi Arrianismum propa-
- gantis.* 434.
Excommunicationis seu anathematis. 239. 451.
Exempli mali. 10.
Exercitus. 53. 238. & 5. *ordinari.* 53. *urbem inuadentis.* 469. *horrentis.* & *confusi.* 662. 520. 66.
Exultantis. 520.
- F
- Fabricæ miræ.* 417.
Famæ. 386.
Febri laborantis. 379.
Femine gemina cum prole fugientis in media flâma. 154.
Femine cum lupo luctantis, ut natos defendat. 192. *à lupo laceratæ.* 193.
Femine à vulnere sanatæ. 312.
Ferarum certantium. 198.
Feritatis. 239.
Fidei. 20. 355. *eius habitus.* 608. *in Christina triumphantis.* 620. 623.
Flagellationis. 635.
Flagellorum Ægypti. 652.
Florum semper virentium. 532. 534. *variorum.* 536. *eorum in spicula metamorphoseos.* 538.
Fluminum. 203.
Fœderis Christianorum in Turcas. 606.

I N D E X

- Fontis naz. & eius effectuum. 162.
 Funeris triumphalis. 664.
 Furentis. 310. 443. 445. 684.
- H
- Habitus humilis & maiestate pleni. 500.
 Habitus Pontificij. 512.
 Haresum & hereticorum. 49.
 Hereticorum multorum. 435.
 Henrici III. & filiorum sceleratorum. 436. & seq.
 eius funeris. 474.
 D. Hieronymi in spelunca Bethlehem. 83.
 Hierosolymæ eversa. 44. & s.
 Honoris intimi. 651.
 Hostis. 629.
 Horroris. 415.
 Horti caelestis. 31. pulcherrimi. 455. ambulantis. 456. in mari. 370.
- I
- Ignium artificiatorum. 675. & s.
 Ignorantiae in Sacerdote. 33.
 Incendij. 508. naualis. 661.
 Incendium extinguentis. 616.
 Inuidiae sub Angeli veste. 538.
 Iordanis. 204. & s. aperti. 35.
 S. Iosephi cum morte pugnantis. & eadem superantis. 301. morientis. 302. & s. 305.
- Ira Dei. 183. ira inextincta. 401.
 Irruptionis. 631.
 Iudicium vniuersale precedentium. 552. & s.
 Iustitiae diuinae. 98. 231.
- L
- Leonis. 72. 85. 581. 254.
 Linguarum ignearum. 38.
 Litaniarum B. V. 56. & s.
 Loci insalubris. 587. 683.
 Locorum variorum. 496.
 Luciferi furentis. 361. & s.
 Lucis. 625.
 Ludi follis. 477.
 Luminis naturae. 613.
 Luporum. 231. & s.
- M
- Machine post igneum turbinem emicantis. 40. referentis Laur. Domum. 466.
 Malaciae. 200.
 Malorum diuinitus depulsorum. 537. & s.
 Maiestatis diuinae. 389.
 Mariae Aegyptiacae in Eremo. 108.
 Mariae Virg. 311. & s. 353. 380. amantis Deum. 39. vita totius. 59. & s. pulchritudinis. 115. mysteriorum. 315. & s. ad filij dexteram sedentis. 24.

I N D E X

- Maris exultantis*. 263. & s.
turbati mox tranquilli. 276.
turbati. 291. 374. *æstuantis*.
 376. *tranquilli*. 377. *fluxus*
 & *refluxus*. 399.
Martyrum, & *Martyriorum*.
 48. 402. & s. *multorum e*
Soc. qui in odium Fidei in-
terfecti sunt. 334. & s.
Materiæ variarum meditatio-
num. 458. & s.
Metamorphoseos hominum in
feras. 196. & s.
Michæelis. 54. *armati*. 218. *Lu-*
ciferum vulnerantis. 364.
 367.
Militum armatorum. 476. *fu-*
rentium. 478.
Minantis. 365.
Miraculorum. 278.
Modestie. 104.
Monstri horrendi. 685.
Montis ubi quatuor anni tem-
pestates habitant. 282. & s.
Bonæ spei multarumque adia-
centium insularum, & urbium
 322. *Oliueti*. 358. *Caluarie*.
 359. *loci amœni*. 377. et s.
Mortis. 137. *ubique paratæ*.
 400.
Mundi silentis. 528.
Mundi partium quatuor matro-
narum in speciem. 202. & s.
- N
Naturæ & gratiæ. 226.
Naufragij ignei. 320.
Nauis incense. 262. *undis obru-*
tæ. 273. & s. *miræ in mari*
crystallino. 346. *duarum in*
mari certantium. 258. & s.
Nauis Epidauriæ e manibus pi-
ratarum miraculo ereptæ. 569.
Nauiculæ Ecclesiæ. 453.
Necis ac vitæ, & *doni Ducis*
Pernonij. 571.
Neronis. 432.
Noctis serenæ. 384.
- O
Obsidionis. 153. 170. 468.
Obcecati. 271.
Oppugnationis. 630.
- P
Pacis. 4. 6. & s. 10. & s. 356.
 & s. 360.
Pacis effectuum. 669.
Paciferi. 2. *Orbem pacantis*. 3.
Patientiæ. 160.
Peccati Adami. 9. & s.
Pestis. 10. 269.
Petræ sacratæ. 28. & s.
Philosophiæ, & Philosophicarum
quæstionum. 8.
Picturæ Templi Laur. 562.
Pietatis Christianæ. 152. 185.
generosæ. 221.
Planetarum septem. 286. & s.
- Plau-

I N D E X

- Plausus.* 368. in creatione Pontificis. 487.
Pœnitentis. 157. 234.
Pœsis. 7.
Politica Christiana. 516.
SS Pontificum. 512.
Populorum variorum. 242. 408
 & s. 510. se Fidei subdennium. 460.
Præly. 581. & s.
Precum. 244.
Prodigiorum variorum. 398.
 452 & s.
Pudoris. 174.
Pueri generosi. 137.
Pugna 133. duos inter fratres cōtra. 544. anima affectiones, 403. fluuiialis. 655. & s.
R
Rabidi. 366. & s.
Religionis. 326. & s.
Romæ. 237. 460. & s. antiquæ & nouæ. 619. provinciarum olim Romæ subdennarū. 560.
Romanarum rerum instabilitatis & fuge. 396.
Rosæ. 534.
Rubi Moysis. 351.
S
Sacelli sculptura & pictura nobilis. 517.
Sacrificij. 29. 38. 321. & s. 345. 650.
Salutis in specie matronæ. 380.
Scopuli. 376.
Seclæ Lutheranae. 617.
Seculi aurei. 555.
Scdium Pœnitentiarorū in Domino Laur. 408.
S. Sepulchri. 359.
Serpentis horrendi intra viscera Henrici III. illapsi. 446.
Serpentis Stygij. 623.
Serpentū variorum. 444.
Sicariorum. 531.
Siderum. 207.
Signorum e marmore varij generis in Templo Lauret. 563.
Silvæ ignita. 338. 340. pullulantis 340. combustæ. 498. renascentis. 499.
Simulacri B.V. ex igne. 38. ab Angelo salutata. 566. eiusdem, Christi Domini, & Iosephi cum asello in Aegyptum iter habentium. 566. Lauret. Virg. 212. pueri Iesu. 212. cedri mirè conuersæ in Virginis simulacrum. 214.
Solis. 386. 537. citharædi & cantoris. 293. fabri. 609.
Spei. 355. in femina speciem apparentis. 49.
Spiritus Sancti. 36. à Patre & Filio inspirati. 16. igneis linguis

I N D E X

- guis illabentis.* 409. *in speciem columbæ.* 421.
Statua miræ furore ardētis. 478.
Stella piscis omnia contactu adurentis. 146.
Stellarum fixarum. 288. 293. 299. *arcus triumphales conformantium.* 289.
Stragis. 480.
Supplicationis Corporis Christi 292. *ornatus in supplic.* 463. &c.
Symphonia. 610.
- T
- Tempestatis.* 51. 186. 272. 323. 364. *miræ à Lucifero in aëre commotæ.* 363.
Templi caelestis. 25. *à columba designati.* 422. *fundati.* 423. *Lauretani.* 561. *Laterani.* 627.
Terræ in exordio mundi aquis obrutæ. 371.
Terræ motus. 235. 453. 680.
Terroris amici. 615.
Theologia. 8.
Timentis. 232. 270. 364. 400. *timentis & sperantis in morte.* 665.
Timoris. 232. *in speciem militis* 687. *timoris & letitiæ.* 299.
Tormenti muralis. 237.
Tormentorum in Martyre. 432.
- Turbæ confluentis.* 393.
Turbinis ignei. 39. 381.
Turcarum orcus. 66.
Tyrannidis. 430.
- V
- Vastationis.* 117.
Venantium. 444. 678.
Veneris. 101.
Ventorum quatuor. 200.
Verbi à Patre procedentis, & in Virgine corporati. 15. *à Patre geniti.* 300.
Veris. 367.
Vestium Sacerdotis antiqui. 22. *Sacerdotalium.* 649.
Vexilli arte ventilati. 144.
Via in mari triumphalis. 369.
S. Victorini manibus pendentis ex arbore. 592.
Virginis à Delphino vectæ. 189.
Virginitatis. 301.
Viri irati mox mitis. 230. *in morbum inuicti.* 307. *à febre persanati.* 383. *sine malis affectionibus.* 456. *non adhuc perfectæ sanati.* 508. *mox sani.* 509. *fortis.* 640. 659.
Virtutis & sapientiæ. 7. *illius potentiæ.* 486. *Regni.* 401.
Virtutum. 8. 355. 495. 498.

I N D E X

498. *variarum, velut actorum in scena* . 298. *variarum*. 456. 615. & *praesertim recessus, meditationis, voluntaria afflictationis, temperantia &c.* 488. & s. 491. & s. 495. *adolescencia*. 144. *in Principe*. 490.
Vita B. Franciscæ 601. *B. Margaritæ Septempedanae*. 600. *Vita seuerioris B. Nicolai Tolentis*. 597. & s.
Vita puerorum cum originis labe defunctorum post vniuersale iudicium. 555. & s.
Vnionis. 369.
Volucrum variorum. 378.
Vulneris curati, & doni Iacobi Bude Marchionis. 575.
Vulnerati. 270.

F I N I S.

E R R A T A.

Vbi repereris Bethlemis, & Bethlaus corrige Bethlei, & Bethleus, vbi Athletæ c. Atlantes, vbi sibi c. sibi, vbi Lybiām c. Libyam, vbi Aegiptia c. Aegyptiā, vbi cælata, hoc est abscondita c. celata. Cartera Marte tuo, amice Lector, vel corrige, vel excusa. Quæ enim emendata vides, fortuitò in oculos incurrerunt; quia nullum fuit otium relegendi librum festinatò impressum; yt illum amici breui Roma discessuri secum ferrent.

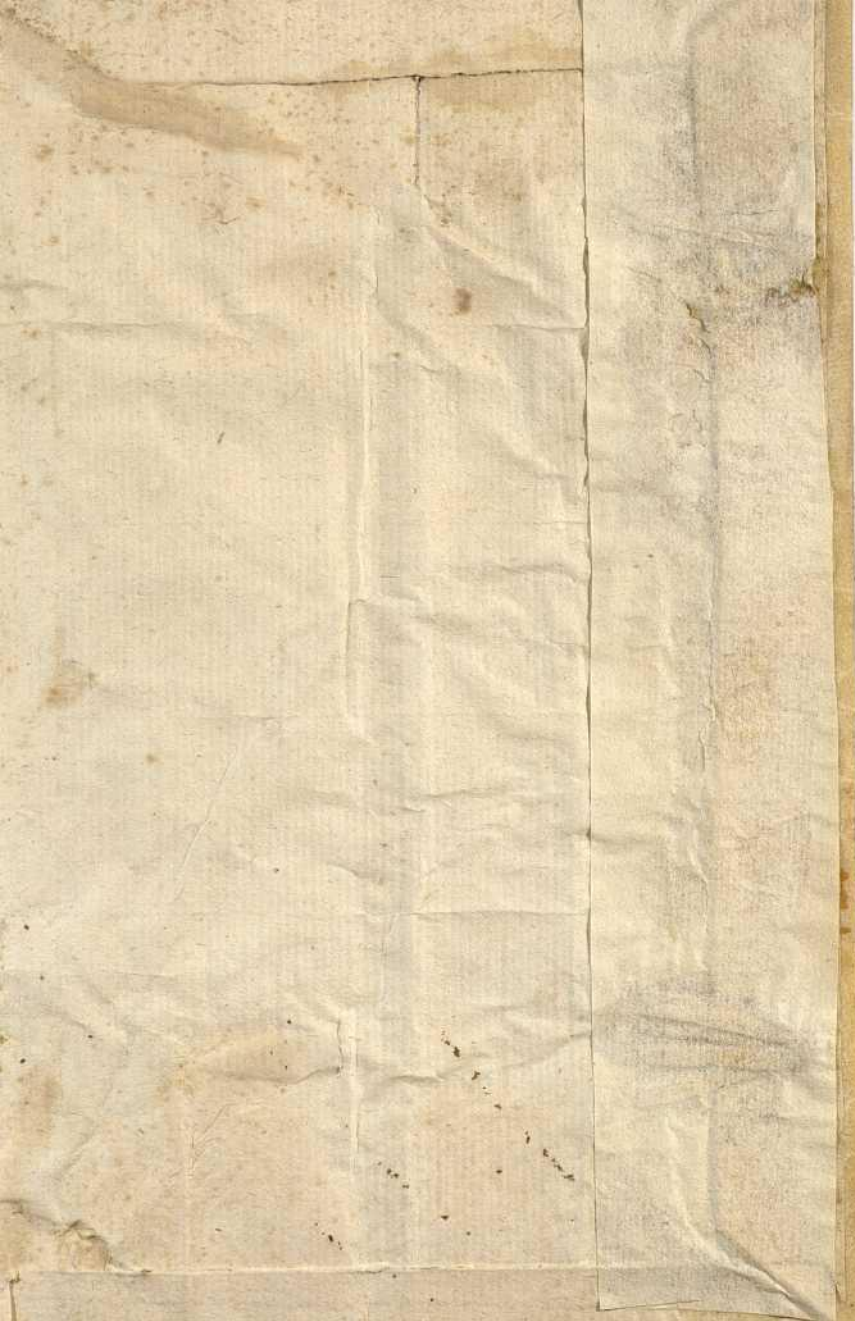

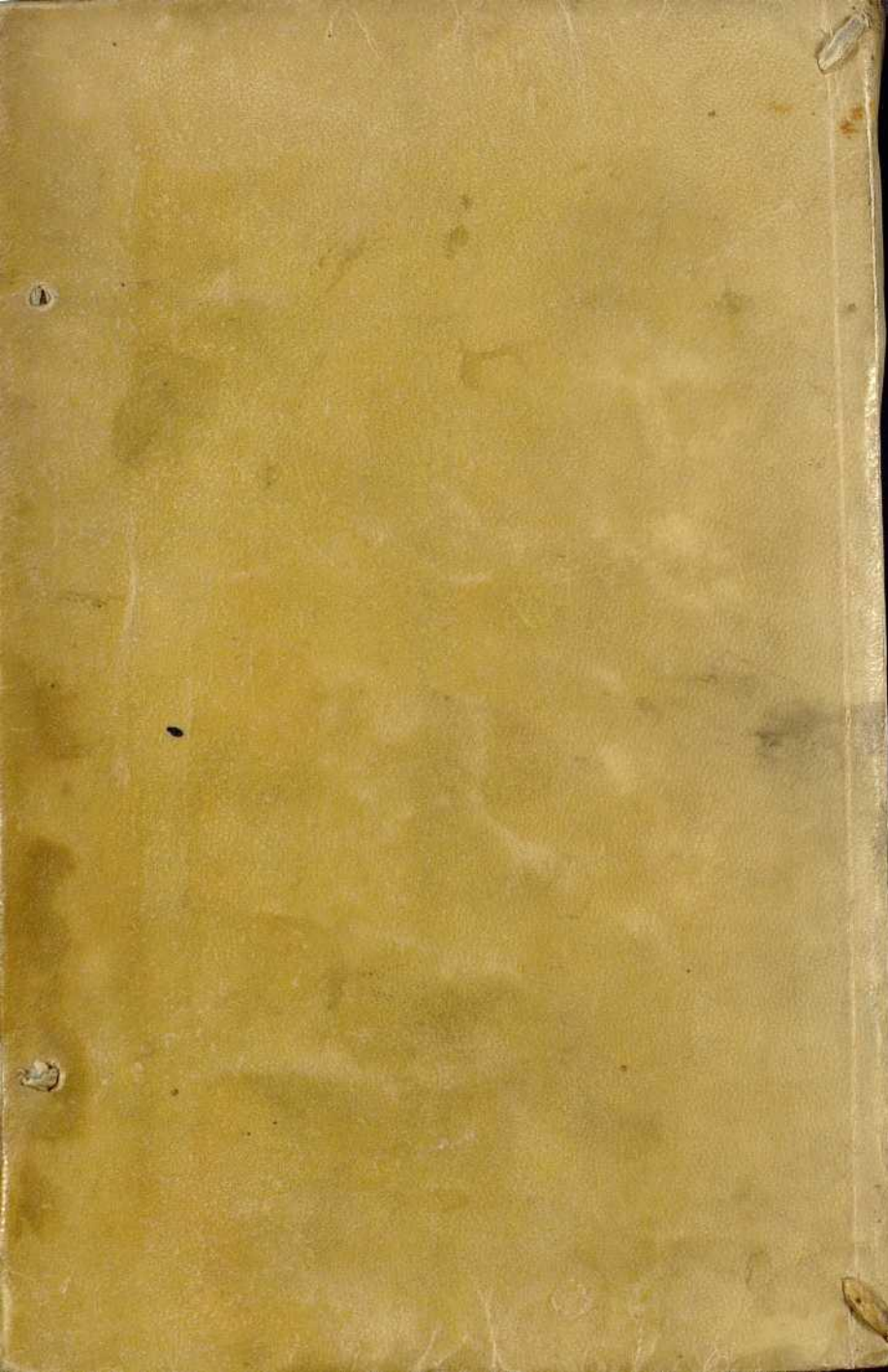

[Faint, illegible text or markings, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

1694
de
Año

~~Yo He hecho a los señores
Do. J. de Becerra y
los Capitanes de Real en la
Ciudad de Guayaquil~~

Handwritten text, possibly a title or name, written vertically in a dark ink. The text is heavily obscured by damage and staining, making it difficult to decipher. It appears to be a single word or a short phrase.

N^o A
24-302